

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Fundusze
Europejskie
Program Regionalny

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

[nr CCI 2014PL16M2OP002]

Załącznik do Uchwały Nr 15/470/14
Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego
z dnia 8 kwietnia 2014 r.

Projekt 4.0

Toruń, kwiecień 2014 r.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	7
--------------------------	----------

<u>SEKCJA 1. STRATEGIA DOTYCZĄCA WKŁADU PROGRAMU OPERACYJNEGO W REALIZACJĘ UNIJNEJ STRATEGII NA RZECZ INTELIGENTNEGO, ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ.....</u>	8
--	----------

SEKCJA 1.1 STRATEGIA DOTYCZĄCA WKŁADU PROGRAMU OPERACYJNEGO W REALIZACJĘ UNIJNEJ STRATEGII NA RZECZ INTELIGENTNEGO, ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ.....	8
--	----------

1.1.1 OPIS ZAWARTEJ W PROGRAMIE STRATEGII DOTYCZĄCEJ WKŁADU W REALIZACJĘ UNIJNEJ STRATEGII NA RZECZ INTELIGENTNEGO, ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ DO OSIĄGNIĘCIA SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ	8
Diagnoza wyzwań, potrzeb i potencjałów sektorów/regionu objętych Programem	8
Badania naukowe, rozwój technologiczny i innowacje	8
Społeczeństwo informacyjne	9
Przedsiębiorczość.....	10
Konkurencyjność województwa	14
Wzmocnienie odporności na zagrożenia związane ze zmianami klimatu	15
Gospodarka odpadami.....	16
Gospodarka wodno-ściekowa.....	17
Kultura	18
Ochrona środowiska i zasobów przyrodniczych	19
Zachowanie różnorodności biologicznej m.in. poprzez ochronę powierzchni i odtwarzanie siedlisk cennych przyrodniczo, ochronę gatunków zwierząt zagrożonych wyginięciem oraz edukację ekologiczną.	20
Energetyka i gospodarka niskoemisyjna w regionie	20
Dostępność transportowa	21
Edukacja i wykształcenie.....	24
Wykluczenie i integracja społeczna	26
Zdrowie	29
Rynek pracy.....	32
Podejście terytorialne (interwencja na obszarach o szczególnych uwarunkowaniach – OSI)	36
Powiązanie celów Strategii „Europa 2020” z priorytetami Programu	39
1.1.2 UZASADNIENIE WYBORU CELÓW TEMATYCZNYCH I PRIORYTETÓW INWESTYCYJNYCH	55
SEKCJA 1.2 UZASADNIENIE ALOKACJI FINANSOWEJ.....	68
1.2.1 UZASADNIENIE PODZIAŁU ŚRODKÓW MIĘDZY CELE TEMATYCZNE I PRIORYTETY INWESTYCYJNE	68
1.2.2 MATRYCA LOGICZNA STRATEGII INWESTYCYJNEJ PROGRAMU	69

<u>SEKCJA 2 OSIE PRIORYTETOWE</u>	79
--	-----------

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 1 WZMOCNIENIE INNOWACYJNOŚCI I KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARKI REGIONU	79
2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 2 CYFROWY REGION	94
2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 3 EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA I GOSPODARKA NISKOEMISYJNA W REGIONIE	98
2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 4 REGION PRZYJAZNY ŚRODOWISKU	111
2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 5 SPÓJNOŚĆ WEWNĘTRZNA I DOSTĘPNOŚĆ ZEWNĘTRZNA REGIONU.....	128
2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 6 SOLIDARNE SPOŁECZEŃSTWO I KONKURENCYJNE KADRY	138
2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 7 ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ	149
2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 8 AKTYWNI NA RYNKU PRACY	154
2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 9 SOLIDARNE SPOŁECZEŃSTWO	175
2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 10 INNOWACYJNA EDUKACJA	189
2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 11 ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ	203
2.B.1 OŚ PRIORYTETOWA 12 POMOC TECHNICZNA	208
<u>SEKCJA 3 PLAN FINANSOWY</u>	<u>211</u>
SEKCJA 3.1 ŚRODKI FINANSOWE Z POSZCZEGÓLNYCH FUNDUSZY ORAZ KWOTY NA REZERWĘ WYKONANIA.....	211
SEKCJA 3.2 ŁĄCZNE ŚRODKI FINANSOWE W PODZIALE NA FUNDUSZE ORAZ WSPÓŁFINANSOWANIE KRAJOWE (EUR)	213
<u>SEKCJA 4 ZINTEGROWANE PODEJŚCIE DO ROZWOJU TERYTORIALNEGO</u>	<u>218</u>
SEKCJA 4.1 ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ	219
SEKCJA 4.2 ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ OBSZARÓW MIEJSKICH	222
SEKCJA 4.3 RAMY REALIZACJI ŻIT POZA ZINTEGROWANYMI PRZEDSIĘWZIĘCIAMI Z ZAKRESU ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU OBSZARÓW MIEJSKICH ORAZ SZACUNKOWA ALOKACJA Z POSZCZEGÓLNYCH OSI PRIORYTETOWYCH	226
SEKCJA 4.4 ROZWIĄZANIA DOTYCZĄCE PRZEDSIĘWZIĘĆ MIĘDZYREGIONALNYCH I TRANSNARODOWYCH W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO, Z UDZIAŁEM BENEFICJENTÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W CO NAJMNIEJ JEDNYM INNYM PAŃSTWIE CZŁONKOWSKIM	227
SEKCJA 4.5 WKŁAD PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ W RAMACH PROGRAMU W ODNIESIENIU DO STRATEGII MAKROREGIONALNYCH I STRATEGII MORSKICH, Z ZASTRZEŻENIEM POTRZEB OBSZARU OBJĘTEGO PROGRAMEM ZIDENTYFIKOWANYCH PRZEZ PAŃSTWO CZŁONKOWSKIE	228
<u>SEKCJA 5 SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTYCH UBÓSTWEM LUB GRUP DOCELOWYCH NAJBARDZIEJ ZAGROŻONYCH DYSKRYMINACJĄ LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM</u>	<u>230</u>
SEKCJA 5.1 OBSZARY GEOGRAFICZNE NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTE UBÓSTWEM/GRUPY DOCELOWE NAJBARDZIEJ ZAGROŻONE DYSKRYMINACJĄ	230
SEKCJA 5.2 STRATEGIA SŁUŻĄCA ZASPOKOJENIU SZCZEGÓLNYCH POTRZEB OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH/GRUP DOCELOWYCH NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTYCH UBÓSTWEM ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WKŁAD ZINTEGROWANEGO PODEJŚCIA USTANOWIONEGO W UMOWIE PARTNERSTWA	242

<u>SEKCJA 6 SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH, KTÓRE CIERPIĄ NA SKUTEK POWAŻNYCH I TRWAŁYCH NIEKORZYSTNYCH WARUNKÓW PRZYRODNICZYCH LUB DEMOGRAFICZNYCH.....</u>	<u>244</u>
<u>SEKCJA 7 INSTYTUCJE I PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA ZARZĄDZANIE, KONTROLĘ I AUDYT ORAZ ROLA POSZCZEGÓLNYCH PARTNERÓW</u>	<u>245</u>
SEKCJA 7.1 ODPOWIEDNIE INSTYTUCJE I PODMIOTY	245
SEKCJA 7.2 ZAANGAŻOWANIE WŁAŚCIWYCH PARTNERÓW	249
7.2.2 GRANTY GLOBALNE.....	251
7.2.3 ŚRODKI PRZEZNACZONE NA BUDOWANIE POTENCJAŁU	252
<u>SEKCJA 8. KOORDYNACJA MIĘDZY FUNDUSZAMI POLITYKI SPÓJNOŚCI, EFRROW, EFMR ORAZ INNYMI UNIJNYMI I KRAJOWYMI INSTRUMENTAMI FINANSOWANIA ORAZ EBI.....</u>	<u>253</u>
<u>SEKCJA 9. WARUNKI WSTĘPNE</u>	<u>254</u>
SEKCJA 9.1 WARUNKI WSTĘPNE.....	254
SEKCJA 9.2 OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ ZMIERZAJĄCYCH DO SPEŁNIENIA WARUNKÓW WSTĘPNYCH, WYKAZ INSTYTUCJI ODPOWIEDZIALNYCH ORAZ HARMONOGRAM PRZEDSIĘWZIĘĆ	255
<u>SEKCJA 10. ZMNIEJSZANIE OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH DLA BENEFICJENTÓW</u>	<u>267</u>
<u>SEKCJA 11. ZASADY HORYZONTALNE</u>	<u>267</u>
SEKCJA 11.1 ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ	267
SEKCJA 11.2 RÓWNOŚĆ SZANS I NIEDYSKRIMINACJA	269
SEKCJA 11.3 RÓWNOUPRAWNIENIE PŁCI.....	270
<u>SEKCJA 12. ODRĘBNE ELEMENTY.....</u>	<u>271</u>
SEKCJA 12.1 DUŻE PROJEKTY, KTÓRYCH REALIZACJĘ ZAPLANOWANO W OKRESIE PROGRAMOWANIA	271
SEKCJA 12.2 RAMY WYKONANIA PROGRAMU OPERACYJNEGO	271
SEKCJA 12.3 WŁAŚCIWI PARTNERZY ZAANGAŻOWANI W PRZYGOTOWANIE PROGRAMU	274
<u>ZAŁĄCZNIKI</u>	<u>275</u>
<u>SPIS TABEL</u>	<u>276</u>
<u>WYKAZ SKRÓTÓW</u>	<u>277</u>

WPROWADZENIE

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2014-2020 (wersja 4.0) został przygotowany w oparciu o regulacje zawarte, w przyjętym 17 grudnia 2013 r. przez Komisję Europejską, tzw. „pakiecie legislacyjnym” dla polityki spójności na lata 2014-2020. W pakiecie znalazły się szczegółowe regulacje odnoszące się do pięciu funduszy objętych Wspólnymi Ramami Strategicznymi na lata 2014-2020, w tym Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. W ramach przygotowań do przyszłej perspektywy finansowej Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyjął 29 maja 2013 r. „Wstępny zarys RPO 2014-2020. Propozycja układu osi RPO WK-P 2014-2020” na potrzeby zdefiniowania głównych kierunków wsparcia z EFRR oraz EFS. 19 czerwca 2013 r. przyjęta została wersja 1.0 projektu RPO WK-P 2014-2020, a 30 października 2013 r. wersja 2.0 projektu Programu, która poddana została szerokim konsultacjom społecznym oraz ocenie wpływu realizacji Programu na środowisko przyrodnicze i ewaluacji ex-ante.

W projekcie 3.0 RPO WK-P 2014-2020, przyjętym przez Zarząd Województwa 26 lutego 2014 r. uwzględniono regulacje wynikające z Umowy Partnerstwa 2014-2020, przyjętej przez Radę Ministrów 8 stycznia 2014 r., dokumentu, który determinuje kształt polityki spójności w Polsce, w latach 2014-2020. Wskazane w dokumencie cele rozwojowe do 2020 roku, wskaźniki monitorujące ich realizację oraz zakres proponowanych interwencji stanowią punkt odniesienia do określenia szczegółowej zawartości programu operacyjnego. Przygotowując dokument brano również pod uwagę doświadczenia związane z wdrażaniem perspektywy 2004-2006 oraz 2007-2013. Wersja 3.0 Programu uwzględniała również uwagi z konsultacji społecznych oraz rekomendacje z ewaluacji ex-ante Programu.

W niniejszym projekcie 4.0 RPO WK-P 2014-2020 uwzględniono uwagi MIR, innych ministerstw resortowych, Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy oraz Rady Działalności Pożytku Publicznego. Program uzyskał pozytywną opinię Pełnomocnika rządu do spraw równego traktowania.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2014-2020 jest podstawowym instrumentem realizacji celów Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+. Strategia Programu jest w pełni spójna z celami krajowymi wskazanymi w Strategii Rozwoju Kraju do 2020 roku i jednocześnie zachowuje synergię z celami Strategii Europa 2020. Program zawiera streszczenie analizy społeczno-gospodarczej regionu wraz z wynikającymi z niej głównymi wyzwaniami rozwojowymi dla województwa, opis priorytetów wraz z uzasadnieniem, syntetyczny opis wdrażania, a także szacunkowy plan finansowy.

Celem głównym RPO WK-P 2014-2020 jest ***uczynienie województwa kujawsko-pomorskiego konkurencyjnym i innowacyjnym regionem Europy oraz poprawa jakości życia jego mieszkańców.***

Program finansowany będzie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, publicznych środków krajowych i środków prywatnych. Za wdrażanie Programu odpowiedzialny będzie Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

SEKCJA 1. STRATEGIA DOTYCZĄCA WKŁADU PROGRAMU OPERACYJNEGO W REALIZACJĘ UNIJNEJ STRATEGII NA RZECZ INTELIGENTNEGO, ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ

Sekcja 1.1 Strategia dotycząca wkładu programu operacyjnego w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz osiągnięciu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej

1.1.1 Opis zawartej w programie strategii dotyczącej wkładu w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz do osiągnięcia spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej

Diagnoza wyzwań, potrzeb i potencjałów sektorów/regionu objętych Programem

Badania naukowe, rozwój technologiczny i innowacje

Województwo kujawsko-pomorskie należy do regionów o niskiej skali nakładów na działalność badawczo-rozwojową. W roku 2010 nakłady poniesione na ten cel w województwie wyniosły 204,2 mln zł i stanowiły zaledwie 2% sumy ogólnokrajowej, a wartość bezwzględna lokowała województwo na 10 pozycji w kraju. Analizując ostatnią dekadę, udziały województwa tylko raz – w roku 2009 – przekroczyły 2,4% (w roku 2009, wyjątkowym pod względem nakładów na tle całej dekady, było to 3,8%). Także pozycja kujawsko-pomorskiego na tle innych województw jest stabilna – najczęściej jest to 10 lub 9 lokata.

Bardzo niekorzystny jest fakt, że o ile w skali kraju nakłady na działalność badawczo-rozwojową sukcesywnie rosną, to w kujawsko-pomorskim notuje się coroczne wahania. Zmienności są dosyć duże, a w ostatnich latach kilkakrotnie zanotowano spadki nakładów na B+R w stosunku do roku poprzedzającego. Nakłady na B+R, w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2010 roku, lokowały kujawsko-pomorskie na 13 pozycji (niższe wartości odnotowały jedynie podlaskie, lubuskie i opolskie), przy czym w stosunku do mazowieckiego była to wartość ok. 8-krotnie niższa, a w stosunku do wielu regionów – ponad 2-krotnie niższa. Nawet w roku 2009, gdy nakłady były rekordowo wysokie, województwo zajmowało dopiero 8 pozycję – tak bezwzględnie, jak i w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Analogicznie niekorzystna tendencja występuje w odniesieniu do udziału nakładów podmiotów gospodarczych w nakładach na działalność B+R ogółem. O ile jeszcze na początku I dekady XXI wieku, udział ten przekraczał 40% (a w pewnych okresach sięgał niemal 60%), co lokowało województwo na 2 pozycji w kraju, to w 2010 było to zaledwie 19% (10 pozycja).

Od 2009 r. (115) województwo notuje powolny wzrost zgłoszonych wynalazków, których liczba w 2012 r. wynosiła 170. Fluktuuje natomiast liczba udzielonych patentów, która w latach 2009-2012 wynosiła odpowiednio: 53, 35, 80 i 55.

Systematycznie unowocześnieniu i rozbudowie ulega infrastruktura badawcza jednostek naukowych w województwie kujawsko-pomorskim. W perspektywie finansowej 2007-2013 w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 zrealizowano 4 projekty. Największe z nich dotyczyły budowy Interdyscyplinarnego Centrum Nowoczesnych Technologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (71,5 mln zł) oraz realizacji II etapu Regionalnego Centrum Innowacyjności (57,2 mln zł). W ramach

dofinansowania z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko rozbudowano Wydział Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej UMK w Toruniu kosztem ponad 26 mln zł.

Korzystny trend wykazuje udział przedsiębiorstw innowacyjnych województwa kujawsko-pomorskiego w odniesieniu do ogółu przedsiębiorstw przemysłowych ogółem. W 2012 r. udział ten wyniósł 17,5% i był wyższy o jeden punkt procentowy od średniej dla całego kraju.

Natomiast na tle kraju (0,89%) niepomyślnie wygląda udział zatrudnionych w B+R w pracujących ogółem, który w 2012 r. wynosił 0,59%.

W Unijnym Rankingu Innowacyjności¹ za 2012 r. kujawsko-pomorskie podobnie jak pozostałe polskie regiony, za wyjątkiem Mazowsza, zakwalifikowane zostało do kategorii określanej jako „skromni innowatorzy”. Przy czym w 2011 r. zajmowało pozycję „umiarkowanego innowatora”². *Regional Innovation Scoreboard 2012* zalicza kujawsko-pomorskie do grupy 133 regionów charakteryzujących się istotnym znaczeniem w produkcji (i znacznym osłabieniem potencjału).

Wyzwania i potrzeby

Podniesienie poziomu innowacyjności w sektorze prywatnym.

Promocja innowacyjności wśród przedsiębiorców.

Zwiększenie wykorzystania potencjału B+R jednostek naukowych.

Podnoszenie poziomu konkurencyjności międzynarodowej instytucji B+R oraz jednostek naukowych.

Wsparcie sfery B+R w przedsiębiorstwach.

Rozwój inkubatorów przedsiębiorczości/technologicznych.

Wzmocnienie badań stosowanych i prac rozwojowych.

Bezpośrednia współpraca jednostek naukowych i sfery biznesu.

Spółeczeństwo informacyjne

W styczniu 2012 r. w województwie kujawsko-pomorskim 95,5% badanych przez GUS³ przedsiębiorstw (bez sekcji K⁴) wykorzystywało komputery, przy średniej ogólnopolskiej 94,7%, a 82,3% przedsiębiorstw umożliwiało pracownikom zdalny dostęp poprzez Internet do poczty elektronicznej, dokumentów lub aplikacji. 27,2% przedsiębiorstw w województwie kujawsko-pomorskim posiada dostęp do Internetu poprzez modem analogowy (zwykłą linię telefoniczną) lub cyfrowy ISDN. Oznacza to, iż 83,8% przedsiębiorstw dysponuje łączem szerokopasmowym. Przy czym tylko 24,8% przedsiębiorstw dysponuje prędkością połączenia internetowego określonego w umowie na mniej niż 2 Mbit/s, prawie 50% przedsiębiorstw przynajmniej 2 ale mniej niż 10 Mbit/s, a nieco ponad 10% wskazuje na przynajmniej 10 ale mniej niż 30 Mbit/s. 66,2% przedsiębiorstw posiada własną stronę internetową. Z wyników przeprowadzonego przez GUS w 2011 r. badania wynika również, że jedynie 11% przedsiębiorstw prowadzi e-sprzedaż, w tym 8,5% poprzez stronę internetową, a 3,3% poprzez wiadomości typu EDI. Przy czym 5,2% kujawsko-pomorskich przedsiębiorstw deklaruje, że udział wartości netto zamówień złożonych drogą elektroniczną w stosunku do ogółu zakupów wynosił mniej niż 1%. 34,7% przedsiębiorstw deklaruje, że w 2011 r. poniosło nakłady na zakup sprzętu informatycznego lub sprzętu telekomunikacyjnego, bądź leasing finansowy urządzeń ICT.

¹ Innovation Union Scoreboard 2013, European Commission, 2013.

² Regional Innovation Scoreboard 2012, European Commission, 2012.

³ Wykorzystanie technologii informacyjno-(tele)komunikacyjnych w przedsiębiorstwach i gospodarstwach domowych w 2012 r., GUS, http://www.stat.gov.pl/gus/5840_wykorzystanie_ict_PLK_HTML.htm.

⁴ Sekcja K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa.

Tylko nieco ponad 14 % przedsiębiorstw w województwie kujawsko-pomorskim wykorzystuje pakiety oprogramowania ERP w celu przekazywania informacji pomiędzy różnymi obszarami działalności przedsiębiorstwa (np. księgowością, marketingiem, produkcją), a 16,7% wykorzystuje oprogramowanie CRM do zarządzania informacjami o klientach, w tym pozwalające na:

- zbieranie, przechowywanie informacji o klientach oraz zapewnienie dostępu do nich innym komórkom przedsiębiorstwa – 16,4%,
- analizowanie informacji o klientach w celach marketingowych (ustalanie cen, zarządzanie promocjami, definiowanie kanałów dystrybucji itp.) – 13,4%.

Wśród przedsiębiorstw posiadających dostęp do Internetu 90,3% deklaruje, że wykorzystuje Internet w kontaktach z administracją publiczną.

Według badań Eurostatu tylko 21% Polaków w 2010 r. korzystało z e-usług publicznych, w obszarze e-administracji (przy średniej UE – 32%). W 2012 r. tylko 11% osób w Polsce, w kontaktach z administracją publiczną, przekazywało wypełnione formularze korzystając z Internetu. Przy czym w 2012 r. tylko 10% stron internetowych urzędów spełniało kryteria dostępności WCAG 2.0⁵. Zaś udział osób korzystających z Internetu w celu umówienia się na wizytę lekarską wyniósł 4,3% (kategoria wiekowa 16-74 lata). Na podobnym poziomie (3,8%) kształtował się odsetek osób korzystających z Internetu w celu zamówienia produktów związanych ze zdrowiem. Badanie to wykazało, że jednym z głównych powodów rezygnacji z Internetu w celu skontaktowania się z lekarzem/specjalistą w sprawach zdrowotnych jest preferowanie kontaktu osobistego (ponad 40% badanych)⁶.

Wyzwania i potrzeby

Rozszerzenie zakresu e-gospodarki.

Zmniejszanie deficytu kompetencji cyfrowych w sferze publicznej – podnoszenie kompetencji cyfrowych.

Kreowanie i wspieranie działań na rzecz tworzenia otoczenia sprzyjającego rozwojowi e-medycyny, e-kultury, e-nauki i systemów informacji przestrzennej.

Poprawa efektywności zarządzania oraz upowszechniania komunikacji elektronicznej w instytucjach publicznych (np. podpis elektroniczny, elektroniczny obieg dokumentów, itp.).

Przedsiębiorczość

Województwo kujawsko-pomorskie według Polskiego Raportu Strategicznego 2009 jest zaliczane do grupy województw o średnim poziomie rozwoju gospodarczego. W ostatnich latach kujawsko-pomorskie zaczęło zajmować wyższą pozycję w działalności przemysłowej, usługowej i technologicznej, jednak nadal wyższym wskaźnikiem atrakcyjności cechuje się w zakresie działalności przemysłowej, niż w usługowej i technologicznej. W dziedzinie przemysłu województwo posiada silnie rozwiniętą specjalizację (produkcja spożywcza, celulozowo-papiernicza, chemiczna). Natomiast jeśli chodzi o działalność usługową i technologiczną to posiadają one zbliżony poziom rozwoju. Analizując działalność technologiczną należy zauważyć, iż w województwie najbardziej atrakcyjny jest podregion bydgosko-toruński z racji rozwiniętych cech metropolitalnych i koncentracji kadry badawczo-rozwojowej.

Województwo kujawsko-pomorskie, pod kątem rozwoju gospodarczego, klasyfikowane jest jako należące do grupy województw „odstających”. Są to województwa o niskim średnim tempie

⁵ Źródło: <http://strateg.stat.gov.pl/>.

⁶ Społeczeństwo informacyjne w Polsce, GUS, Szczecin, październik 2012 r.

wzrostu PKB per capita oraz wykazujące gorsze od średniej krajowej wartości PKB per capita. Pod względem tworzenia PKB, województwo zajmuje 8 lokatę z 4,7% udziałem. Gospodarka województwa rozwija się, lecz wolniej niż w konkurencyjnych regionach i różnica pomiędzy grupą liderów i województw doganiających, a kujawsko-pomorskim staje się coraz większa. Uwagę zwracają też bardzo niskie nakłady na działalność B+R (w 2010 r. 13 lokata wśród województw kraju).

Dla konkurencyjności województwa duże znaczenie ma także struktura jego gospodarki (zatrudnienia w poszczególnych sektorach). Określa ona poziom zaawansowania technologicznego i występowanie dobrego środowiska gospodarczego, zapewniającego poprawne funkcjonowanie inwestycji (kooperacja czy dostawa usług na miejscu, w regionie) bez dodatkowych kosztów. Struktura ta pozwala także określić poziom rozwoju i innowacyjności gospodarki danego regionu (odejście od rolnictwa na rzecz usług) a także stopień jego transformacji z gospodarki tradycyjnej do gospodarki opartej na wiedzy.

Województwo kujawsko-pomorskie, w porównaniu do innych regionów kraju, wolniej zmienia swoją strukturę zatrudnienia – w ciągu 7 lat zmniejszenie zatrudnienia w rolnictwie wyniosło zaledwie 4,4%. Równocześnie zatrudnienie wzrosło w sektorze przemysłowym i usługowym (o 2,2% w każdym z nich) - zmiany te są również wyraźnie mniejsze od najlepszych województw

W województwie kujawsko-pomorskim na koniec 2012 r. w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON) zarejestrowanych było prawie 187 996 podmiotów gospodarki narodowej (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie gospodarstwo rolne). Województwo kujawsko-pomorskie, plasujące się na 10 pozycji w kraju zarówno pod względem liczby ludności jak i powierzchni, w kontekście stopnia rozwoju przedsiębiorczości zajmuje jednak jedną pozycję niżej. Liczba zarejestrowanych podmiotów na 10 tys. mieszkańców wynosi 897,

Ponad 95% przedsiębiorstw w regionie stanowią mikroprzedsiębiorstwa (mniej niż 10 pracowników), 3,8% to małe przedsiębiorstwa (od 10 do 49 pracowników), 0,86% średnie przedsiębiorstwa (od 50 do 249 pracowników), duże natomiast (zatrudniające powyżej 249 pracowników) to jedynie 0,12%.

75% zarejestrowanych przedsiębiorstw stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, a struktura taka jest charakterystyczna dla całej Polski. Najwięcej, ponad 27% przedsiębiorstw działa w branży handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (Sekcja G według klasyfikacji PKD 2007), niecałe 12% w budownictwie (Sekcja F), natomiast 9% przypada na przetwórstwo przemysłowe (Sekcja C).

Szacuje się, iż rocznie (dane z ostatnich 4 lat) w regionie powstaje 85-94 nowych przedsiębiorstw na 10 tys. mieszkańców (85 w 2012 roku). W okresie 2000-2011 liczba podmiotów gospodarczych na terenie województwa zwiększyła się zaledwie o 9% podczas gdy aż 12 regionów w kraju notowało dynamikę na poziomie powyżej 15%, a liderzy – ok. 30%.

Województwo kujawsko-pomorskie charakteryzuje się szczególnie silnie rozwiniętą specjalizacją w zakresie produkcji przemysłowej. W wielu gałęziach, zakłady działające w kujawsko-pomorskim należą do krajowych liderów, generują znaczną część ogólnej produkcji krajowej, a bardzo często są liderami także w zakresie innowacyjności i rozwoju technologicznego, o czym świadczy wysoki eksport i/lub aktywne ich uczestnictwo w powiązaniach w ramach globalnych koncernów przemysłowych. W 2010 r. największy udział w przychodach z produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego miały działy zajmujące się produkcją: artykułów spożywczych, papieru i wyrobów z papieru, chemikaliów i wyrobów chemicznych, wyrobów z metali oraz wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych. Z tych pięciu

działów pochodziło 60,6 % przychodów ze sprzedaży przetwórstwa przemysłowego. Obecny potencjał daje bardzo mocne podstawy do dalszego rozwoju województwa opartego na nowoczesnej i innowacyjnej gospodarce. W pierwszej kolejności dotyczy to ośrodków, gdzie funkcje te są obecnie już dobrze rozwinięte: Bydgoszcz, Włocławek, Toruń, Inowrocław, Janikowo, Świecie, Kruszwica, Grudziądz, Barcin (Piechcin). Niektóre gałęzie przemysłu są, ze względu na swą specyfikę – silnie rozdrobnione i na wysoką pozycję województwa składa się potencjał wielu małych lub średnich zakładów – bardzo dobrym przykładem są zakłady przetwórstwa mięsnego.

Województwo kujawsko-pomorskie jest szczególnie ważnym krajowym dostawcą produktów przemysłu celulozowo-papierniczego. W roku 2010 region dostarczył ponad 20% krajowej wartości produkcji sprzedanej przemysłu celulozowo-papierniczego. Drugą branżą o znaczeniu ponadregionalnym jest przemysł chemiczny (11% udziału w krajowej wartości produkcji sprzedanej). Tradycje przemysłowe oraz duże walory lokalizacyjne spowodowały, że województwo umacnia swoją pozycję producenta tworzyw sztucznych i produktów powstałych na ich bazie. Województwo kujawsko-pomorskie to także ważny krajowy dostawca żywności (7% wartości krajowej produkcji sprzedanej). Przemysł spożywczy reprezentowany jest przez branże: mięsną, cukrowniczą, olejarską, mleczarską, zbożową, produkcję gotowych dań i posiłków oraz pozostałych produktów spożywczych. Na Kujawach dzięki dobremu położeniu względem krajowego rynku zbytu i spełnieniu warunków technologicznych rozwinęła się także produkcja gotowych dań i posiłków. Do ważnych sektorów gospodarki województwa należy zaliczyć również produkcję maszyn i urządzeń. W regionie dobrze rozwija się także przemysł lekki. Jest to kierunek produkcji o dużych perspektywach rozwojowych, zważywszy na łączenie produkcji z potrzebami prozdrowotnymi. Do konkurencyjnych kierunków produkcji można także zaliczyć produkcję mebli. Dzięki bardzo korzystnemu położeniu i dostępowi do infrastruktury transportowej, województwo kujawsko-pomorskie jest ważnym ogniwem wymiany handlowej.

Według danych Centrum Analitycznego Administracji Celnej w Warszawie, na terenie województwa kujawsko-pomorskiego funkcjonuje 1412 podmiotów prowadzących wymianę handlową z zagranicą ogółem (według stanu na koniec sierpnia 2012 r.), co stanowi jedynie 0,75% przedsiębiorstw działających w województwie kujawsko-pomorskim.

Wartość obrotów podmiotów (zidentyfikowanych według numeru REGON) prowadzących działalność eksportową ogółem na terenie województwa wyniosła 4 185,5 mln EUR (dane za 2010 r.). Największą część tej sumy (2 511,1 mln EUR) przypada na podmioty o obrotach przekraczających 30 mln EUR (27 podmiotów). Najliczniejszą grupę stanowią przedsiębiorstwa o obrotach nie przekraczających 100 tys. EUR (602 podmioty), jednak przypada na nie zaledwie 12,1 mln EUR. Z powyższego wynika iż, wśród przedsiębiorstw o obrotach przekraczających 30 mln EUR średnio 93 mln EUR pochodzi z eksportu ogółem, natomiast udział ten wśród grupy o obrotach nie przekraczających 100 tys. EUR wynosi około 20 tys. EUR.

Największą część sumy obrotów (2 351,6 mln EUR) wypracowały przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 249 osób, dalej uplasowały się podmioty znajdujące od 50 do 249 osób (1 128,1 mln EUR), a pozostała część sumy obrotów (758,9 mln EUR) przypada na firmy zatrudniające poniżej 50 pracowników.

Podobnie jak w przypadku całego kraju, najważniejszym odbiorcą produktów z województwa kujawsko-pomorskiego są kraje Unii Europejskiej. W 2011 r. w krajach tych sprzedano produkty za łączną kwotę 11,996 mld PLN, co stanowiło 69,80% eksportu ogółem całego województwa kujawsko-pomorskiego.

Najważniejsze grupy towarowo-usługowe⁷ województwa prowadzące działalność eksportową ogółem, których udział w eksporcie województwa przekracza poziom 5%. to:

- papier i tektura; artykuły z masy papierniczej, papieru lub tektury (grupa 48), której udział wyniósł w 2011 r. aż 17,87% wartości eksportu ogółem całego województwa,
- tworzywa sztuczne i artykuły z nich (grupa 39), której udział wyniósł 12,31%,
- maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów (grupa 85), w przypadku której odnotowano udział na poziomie 9,35%,
- meble; pościel, materace, stelaże pod materace, poduszki i podobne artykuły wypchane; lampy i oprawy oświetleniowe, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone; reklamy świetlne, podświetlane tablice i znaki informacyjne i podobne; budynki prefabrykowane (grupa 94) z udziałem 6,27%,
- żeliwo i stal (grupa 72) o udziale 5,32%.

Pozostałe grupy cechowały się mniejszym znaczeniem dla eksportu ogółem województwa kujawsko-pomorskiego (udział poniżej 5% ogólnej wartości eksportu).

Liczba ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w regionie kujawsko-pomorskim systematycznie rośnie. W roku 2007 funkcjonowało 35 takich podmiotów, a w latach 2009, 2010 i 2012 odpowiednio: 37, 39 i 43. W 2012 r. w województwo kujawsko-pomorskie zajmowało 11 miejsce spośród 16 polskich regionów⁸.

Analizując dostępność usług ośrodków zestawiono liczbę mieszkańców w regionie z liczbą ośrodków oraz liczbę firm z liczbą ośrodków. Na jeden ośrodek niezależnie od typu przypada przeciętnie 47,68 tys. mieszkańców kraju. W województwie kujawsko-pomorskim liczba ta jest nieznacznie większa i wynosi 48,129 tys.⁹

Rozpatrując zaspokojenie potrzeb firm można stwierdzić, że kujawsko-pomorskie znajduje się na 4 miejscu z 4288 firmami przypadającymi na jeden ośrodek innowacji i przedsiębiorczości¹⁰, przy czym liczba firm przypadająca na 1 ośrodek - średni poziom dla Polski to 4,85 tys. firm w 2012 r.

Z danych statystycznych wynika, że w kwestiach dotyczących współpracy przedsiębiorstw w 2012 r. w województwie kujawsko-pomorskim tylko 4,6% MŚP przemysłowych współpracowało w inicjatywach klastrowych lub innych sformalizowanych formach współpracy. Podczas gdy średnia dla kraju wynosi 7,2%. Należy także zauważyć, że w kolejnych latach 2009-2011 odsetek ten spadł z 6,9% do 1,6%. Tendencję spadkową można zaobserwować również wśród odsetka przedsiębiorstw przemysłowych, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej. W latach 2008-2012 odsetek ten kształtował się odpowiednio: 7,3; 5,2; 5,6; 4,9; 4,7.

⁷ Wykaz odwołuje się do Zharmonizowanego Systemu Oznaczania i Kodowania Towarów ustanowionego w Międzynarodowej konwencji w sprawie zharmonizowanego systemu oznaczania i kodowania towarów Światowej Organizacji Celnej.

⁸ Na podstawie danych zaprezentowanych w „Ośrodki Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2012”, pod redakcją A. Bąkowskiej i M. Mażewskiej, PARP, Warszawa 2012.

⁹ Jw.

¹⁰ Jw.

Konkurencyjność województwa

Stopień konkurencyjności danego województwa wyrażany jest poprzez wiele wskaźników. Najważniejszym z nich, będącym wyrazem zdolności województwa do rywalizacji w warunkach wolnorynkowych jest atrakcyjność inwestycyjna. Ważnymi miernikami konkurencyjności są także: poziom rozwoju gospodarczego, społecznego, dostępność transportowa, atrakcyjność turystyczna i in.

Atrakcyjność inwestycyjna danego regionu określa jego możliwość do przyciągania nowych inwestycji (*green- i brownfield*) oraz do zaspokajania potrzeb gospodarczych inwestorów, gwarantującą rozwój gospodarczy. Wskaźnik ten rozumiany jest jako zdolność skłonienia do inwestycji poprzez oferowanie kombinacji wielu korzyści możliwych do osiągnięcia w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej w danej lokalizacji. Atrakcyjność inwestycyjna w dużej mierze jest konsekwencją rozwoju gospodarczego poszczególnych regionów - silne regiony posiadają większą zdolność przyciągania inwestycji i umacniania swojej pozycji konkurencyjnej; słabe regiony wykazują niewielką zdolność do przyciągania inwestorów. Jest to jeden z ich najważniejszych problemów rozwojowych. Na atrakcyjność składają się walory lokalizacyjne, cechy środowiskowe, dostępność transportowa, kadra pracownicza, rynek zbytu, sprawna administracja, zachęty inwestycyjne, potencjał endogeniczny regionu itp.

Na początku 2014 roku w bazie Kujawsko-Pomorskiego Centrum Obsługi Inwestora znajdowało się 84 ofert typu *brownfields* (o powierzchni gruntów wynoszącej ok. 464.232 m² i hal 172.885,32 m²) oraz 338 ofert typu *greenfields* (ok. 2.556,26 ha). Analogiczne instytucje funkcjonują we wszystkich większych miastach regionu.¹¹ Na terenie kujawsko-pomorskiego funkcjonują również parki przemysłowe w Solcu i Grudziądzu, przemysłowo-technologiczne we Włocławku i Bydgoszczy oraz park technologiczny połączony z centrum transferu technologii w Toruniu.¹² Władze regionalne i lokalne systematycznie podejmują działania związane z uzbrajaniem i promocją terenów przeznaczonych pod inwestycje przedsiębiorstw. Obszar 736,2711 ha województwa kujawsko-pomorskiego objęty jest Pomorską Specjalną Strefą Ekonomiczną. Są to tereny znajdujące się w Łysomicach, Kowalewie Pomorskim, Barcinie, Świeciu, Grudziądzu, Brodnicy, Bydgoszczy, Inowrocławiu, Rypinie, Toruniu i Wąbrzeźnie.

W badaniach przeprowadzonych przez Centrum Analiz Regionalnych i Lokalnych według metodologii Instytutu Przedsiębiorstwa Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, województwo zajmowało w 2011 roku 10 pozycję pośród innych województw w kraju, co oznacza spadek o dwie pozycje względem roku 2000. Oznacza to, że region nie rozwija się tak szybko jak pozostałe. Wskaźnikiem obrazującym jak atrakcyjność inwestycyjna przekłada się na pozycję konkurencyjną regionów jest napływ inwestycji zagranicznych.

Województwo kujawsko-pomorskie wyraźnie przegrywa rykową grę o zagraniczne inwestycje zajmując 10 pozycję w kraju. Wspomniane wyżej problemy powodują, że nie potrafi ono skutecznie konkurować z innymi, silniejszymi regionami. Ta sytuacja skutkuje pogłębieniem się dysproporcji w poziomie rozwoju poszczególnych województw.

Różnice w atrakcyjności inwestycyjnej województw i podregionów określono również w raporcie¹³ Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową. Województwo kujawsko-pomorskie na tle kraju najlepiej prezentuje się pod względem zasobów i kosztów pracy oraz rynku zbytu (6 pozycja), najgorzej pod względem infrastruktury gospodarczej (16 pozycja, ostatnia w kraju). W wewnątrzregionalnych analizach atrakcyjności dla działalności przemysłowej, usługowej

¹¹ Kujawsko-Pomorskie Centrum Obsługi Inwestora w Toruniu.

¹² Jw.

¹³ Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2011, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk 2011.

i zaawansowanej technologicznie, zdecydowanie wyróżnia się podregion bydgosko-toruński, który uplasował się na dobrym 6 miejscu w skali kraju. Mocną stroną podregionu bydgosko-toruńskiego, stanowiącą o jego potencjale do przyciągania nowych inwestycji, są zasoby pracy, czyli duże zasoby wykwalifikowanych pracowników, ponadprzeciętne zasoby absolwentów szkół średnich oraz zawodowych.

Pod względem atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności zaawansowanej technologicznie podregion bydgosko-toruński utrzymuje 8 pozycję w kraju. Bydgoszcz i Toruń są ważnymi ośrodkami z dużą liczbą studentów, wysokim poziomem aktywności gospodarczej, węzłem transportowym rangi regionalnej z dostępem do lotniska międzynarodowego, ponadprzeciętnie rozwiniętą infrastrukturą kulturalną, ponadprzeciętnymi nakładami na lokalną infrastrukturę publiczną oraz wysoką siłą nabywczą przedsiębiorstw oraz gospodarstw domowych.

Jeśli chodzi o atrakcyjność inwestycyjną polskich podregionów dla działalności usługowej, podregion bydgosko-toruński zajął 8 miejsce w skali kraju. Czynnikiem, które zapewniły mu tę pozycję w rankingu, są: wysoka aktywność gospodarcza, duża liczba wykwalifikowanych pracowników, w tym absolwentów, wysoka siła nabywczą mieszkańców i przedsiębiorstw, funkcjonowanie portu lotniczego w Bydgoszczy z międzynarodowymi połączeniami oraz korzystna struktura gospodarki.

Wyzwania i potrzeby

Podniesienie innowacyjności przedsiębiorstw.

Zmniejszenie dysproporcji w rozwoju przedsiębiorczości w poszczególnych częściach regionu.

Konieczność dokapitalizowania majątku MŚP.

Wzrost powiązań między przedsiębiorstwami (np. klastry).

Rozwój zwrotnych instrumentów finansowania przedsiębiorstw.

Wzmocnienie odporności na zagrożenia związane ze zmianami klimatu

Zgodnie z danymi publikowanymi przez GUS¹⁴ na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w 2011 roku znajdowały się 703 obiekty małej retencji, z czego 73 to jeziora podlegające piętrzeniu, 26 to sztuczne zbiorniki wodne, 512 – stawy rybne i 92 budowle piętrzące. Łączna pojemność tych urządzeń wynosi 14201,5 tys. m³. Niekorzystna sytuacja województwa kujawsko-pomorskiego, a szczególnie jego części południowej i środkowej (Kujawy), na tle innych regionów kraju pod względem ilości zasobów wodnych wskazuje na ciągłą potrzebę racjonalizacji i działań w zakresie kształtowania małej retencji w małych zlewniach rolniczych i leśnych oraz monitorowania skutków tych przedsięwzięć. Obiekty małej retencji mogą znacząco poprawić lokalny bilans wodny, ograniczając zagrożenie powodziowe, wpływając również na ograniczenie zasięgu i częstotliwości występowania suszy. Zwiększenie retencji wód powierzchniowych prowadzi do wzrostu retencji glebowej i wód gruntowych, a to z kolei do poprawy stosunków wodnych w glebie. Jedną z zasad, której należy przestrzegać realizując podstawowe cele polityki ochrony środowiska w województwie związane z utrzymaniem i wzbogaceniem zasobów przyrodniczych jest regulowanie stosunków wodnych preferujące małą retencję. Okresowe niedobory opadów atmosferycznych w stosunku do potrzeb wodnych różnych użytkowników wody w zlewni, a szczególnie rolnictwa, stwarza konieczność gromadzenia wody w okresach jej nadmiaru i wykorzystania w okresach niedoboru. Małą retencję traktować należy jako przedsięwzięcie poprawiające stosunki wodne w zlewni poprzez zatrzymywanie maksymalnej ilości opadów atmosferycznych.¹⁵ W 2011 r. wskazywano, że dla

¹⁴ Ochrona środowiska 2012, GUS.

¹⁵ Aktualizacja Programu retencjonowania wód powierzchniowych województwa kujawsko-pomorskiego, Bydgoszcz 2005.

zwiększenia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego konieczne są działania związane z małą retencją ukierunkowane na zminimalizowanie skutków zwiększonego przepływu wody.¹⁶

W województwie kujawsko-pomorskim zarejestrowanych jest 886 ochotniczych straży pożarnych. W ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego funkcjonuje 191 jednostek ochotniczych straży pożarnych (stan na dzień 31 grudnia 2012 r.). Według danych Państwowej Straży Pożarnej w 2012 roku na terenie woj. kujawsko-pomorskiego zanotowano ogółem 24011¹⁷ zdarzeń interwencyjnych. Odnotowany spadek liczby interwencji o 9,3% w porównaniu do roku poprzedniego (26484 zdarzeń interwencyjnych) nie oznacza jednak braku konieczności doposażenia służb ratowniczych w specjalistyczny sprzęt do prowadzenia działań ratowniczych.

Wyzwania i potrzeby

Zmniejszenie poziomu zagrożeń przyrodniczych, szczególnie o charakterze hydrologicznym.

Łagodzenie skutków zmian klimatu w regionie objawiających się głównie suszami i powodzią / podtopieniami.

Poprawa sprawności odpowiednich służb zmniejszająca do minimum zagrożenie życia lub zdrowia ludzi oraz zapobiegająca negatywnym skutkom dla środowiska.

Gospodarka odpadami

W roku 2012 na terenie województwa kujawsko-pomorskiego wytworzono 4 437 tys. ton odpadów (nie uwzględniając odpadów komunalnych)¹⁸. W stosunku do roku 2011 na terenie województwa kujawsko-pomorskiego ilość odpadów wytworzonych zmalała o około 25%. Wśród odpadów wytworzonych w roku 2012 największą grupę stanowiły odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej (włączając glebę i ziemię z terenów zanieczyszczonych) oraz odpady z instalacji i urządzeń służących zagospodarowaniu odpadów z oczyszczalni ścieków oraz z uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych.

Oszacowano, iż na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w 2012 r. wytworzono 590,9 tys. ton odpadów komunalnych, co stanowi wzrost o około 6% w stosunku do roku poprzedniego. Biorąc pod uwagę źródła wytwarzania odpadów komunalnych oraz analizując ich skład z punktu widzenia możliwości technologicznych związanych z odzyskiem i unieszkodliwianiem odpadów – dla potrzeb wojewódzkiego planu gospodarki odpadami wyodrębniono następujące strumienie odpadów: papier i tektura, szkło, metale, tworzywa sztuczne, odpady wielomateriałowe, odpady kuchenne i materiałowe, odpady mineralne, frakcja mniejsza niż 10 mm, tekstylia, drewno, odpady niebezpieczne, odpady wielkogabarytowe, odpady z terenów zielonych oraz inne kategorie. Ponadto w strumieniu odpadów komunalnych występują również: zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz odpady remontowo-budowlane.

Oszacowano, iż w roku 2012 wytworzono 552,6 tys. ton odpadów komunalnych ulegających biodegradacji. Odpady komunalne ulegające biodegradacji stanowiły 93,5% ogólnej ilości wytworzonej masy odpadów komunalnych. W 2012 roku na terenie województwa kujawsko-pomorskiego poddano odzyskowi 445 tys. ton odpadów ulegających biodegradacji oraz unieszkodliwiono 72,6 tys. ton odpadów ulegających biodegradacji.

Według danych GUS w województwie kujawsko-pomorskim w 2011 r. zorganizowanym systemem zbierania odpadów komunalnych objętych było 79% mieszkańców. Na terenach

¹⁶ Stan zabezpieczenia przeciwpowodziowego w województwie kujawsko-pomorskim, KPZMiUW Włocławek 2011.

¹⁷ Dane statystyczne KG PSP, [źródło: www.kgpsp.gov.pl].

¹⁸ Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, Departament Środowiska.

wiejskich, o większym rozproszeniu zabudowy, występuje większe zróżnicowanie w prowadzeniu zorganizowanego systemu zbierania odpadów wśród mieszkańców. W wielu gminach systemem objętych jest 100% mieszkańców, ale istnieją również gminy, w których systemem zbierania odpadów objętych jest tylko około 60% mieszkańców. W miastach zorganizowanym systemem zbierania odpadów objętych jest od 98% do 100% mieszkańców.¹⁹

Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, odpady komunalne unieszkodliwiane były głównie poprzez składowanie na składowiskach odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

Wyzwania i potrzeby

Zapobieganie i minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów, wykorzystanie właściwości materiałowych i energetycznych odpadów, zmniejszenie ilości odpadów unieszkodliwianych poprzez składowanie.

Gospodarka wodno-ściekowa

Pod względem długości sieci wodociągowej województwo kujawsko-pomorskie wyróżnia się na tle pozostałych regionów. W zestawieniu województw zajmuje ono 3 pozycję, co świadczy o względnie dobrym stopniu rozwoju sieci wodociągowej. Wskaźnik udziału ludności korzystającej z sieci wodociągowej w 2012r. dla województwa kujawsko-pomorskiego wynosił 91,1% i był niższy niż w 6 innych województwach. Wprowadzenie podziału na sieć funkcjonującą w miastach oraz na wsi zmienia nieco wnioski. O ile w przypadku terenów zurbanizowanych pozycja regionu obniżyła się o jedną lokatę (tj. zajmuje 8. miejsce w zestawieniu regionów), to w przypadku terenów wiejskich, województwo kujawsko-pomorskie zajmuje 5. lokatę. W obu przypadkach wartości odnotowane dla regionu były wyższe niż średnia dla całej Polski. Porównanie międzywojewódzkie w zakresie sieci kanalizacyjnych wskazuje na względnie lepszą pozycję kujawsko-pomorskiego niż w przypadku systemów wodociągowych. W regionie z kanalizacji korzystało w 2012 r. ok. 65,6% wszystkich mieszkańców, czyli o 1,7 p. proc. więcej niż średnio w kraju.

Rozróżnienie na obszary miejskie i wiejskie pozwala odnotować nieco lepszą względną sytuację na obszarach zurbanizowanych, gdzie udział ludności korzystającej z kanalizacji wynosi 88,6%. Wyższe wartości tego wskaźnika zanotowano w 4 województwach. Natomiast współczynnik skanalizowania dla mieszkańców wsi wynosi 30,8%, co jest 8. rezultatem w kraju.

W latach 2007-2012 udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej wzrósł w województwie kujawsko-pomorskim o 3,1 p. proc. Zmiana dla całego kraju wyniosła 4 p. proc. Gdy jednak weźmie się pod uwagę tylko mieszkańców wsi, wzrost wartości wskaźnika w województwie kujawsko-pomorskim jest znacznie niższy niż w Polsce. Dla całego kraju odsetek ludności na wsi korzystającej z sieci kanalizacyjnej wzrósł o ponad 6,9 p. proc., natomiast w województwie kujawsko-pomorskim odnotowano wzrost niespełna 4,9 p. proc.

W granicach województwa kujawsko-pomorskiego udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej pozostaje zróżnicowany (także po wyłączeniu z analizy obszarów miejskich). W 2012 r. najniższy odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowych został odnotowany w środkowo-zachodniej części regionu oraz w gminach leżących w bezpośrednim sąsiedztwie granicy województwa. W przypadku współczynnika

¹⁹ Plan gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2012-2017 z perspektywą na lata 2018-2023", uchwalony przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego Uchwałą Nr XXVI/434/12 z dnia 24 września 2012 r.

skanalizowania, do obszarów o niższych jego wartościach zaliczyć należy część gmin we wschodniej części województwa.

Rozwojowi sieci kanalizacyjnej towarzyszą inwestycje w infrastrukturę oczyszczania ścieków. W latach 2007-2012 udział ludności w województwie kujawsko-pomorskim korzystających z oczyszczalni ścieków wzrósł o 3,69 p. proc., podczas gdy w całej Polsce o 6,9 p. proc. Co więcej, przyrosty w latach 2007-2012 zarówno na wsi jak i w miastach były w regionie niższe niż średnio dla miast i wsi całej Polski. Ostatecznie w 2010 r. województwo kujawsko-pomorskie charakteryzowało się wyższym udziałem ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków niż przeciętnie w kraju, a także niż w 10 innych województwach.

Również w przypadku udziału ścieków przemysłowych oraz komunalnych poddanych oczyszczeniu zanotowano w 2012 r. dla województwa kujawsko-pomorskiego wartość wyższą niż średnia dla kraju. Analiza dynamiki zmian w latach 2007-2012 jest utrudniona ze względu na zmiany metodologiczne wprowadzone dla danych z 2010 r. Należy jednak stwierdzić, że w tym okresie województwo kujawsko-pomorskie należało do liderów pod względem udziału ścieków poddanych oczyszczeniu.

Obszary o najniższym udziale mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków pokrywają się z terenami o niskich wartościach współczynnika skanalizowania, jest to południowo-wschodnia część województwa. Najwyższe wartości tego miernika zanotowano dla obszarów miejskich, a także w zachodniej części województwa.

Wyzwania i potrzeby

Ograniczenie negatywnego oddziaływania ścieków komunalnych na jakość wód, poprzez rozbudowę sieci kanalizacyjnej i budowę nowoczesnych oczyszczalni ścieków oraz modernizację istniejących oczyszczalni.

Kultura

Instytucje kultury, takie jak muzea, galerie, teatry czy biblioteki mają szczególne znaczenie dla przekazu wartości kulturowych, istotnych z punktu widzenia funkcjonowania całego społeczeństwa. W tym kontekście ważne jest odpowiednie finansowanie tych instytucji, aby mogły one właściwie realizować powierzoną im misję publiczną.

Wartość wydatków jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2010 r. w Polsce w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosła 183,47 PLN. W województwie kujawsko-pomorskim wydatki budżetów JST na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wyniosły 165,62 PLN na 1 mieszkańca, co daje 12 pozycję w kraju.

Analiza wysokości kwot wydatkowanych na kulturę w czasie pokazuje, że obserwujemy w Polsce systematyczny proces zwiększania wydatków publicznych przeznaczanych na ten cel. Od 2005 r. rosną wydatki budżetu państwa na kulturę, w przypadku jednostek samorządu terytorialnego wzrost ten wyniósł 102,6%. Ma to duże znaczenie, ponieważ większa ilość środków wydatkowanych na kulturę przyczynia się do rozszerzenia i zarazem uatrakcyjnienia oferty instytucji kultury, które biorą udział w kształtowaniu kapitału kulturowego. To między innymi za ich sprawą dochodzi do rozprzestrzenienia się idei, wiedzy i umiejętności o znaczeniu kulturowym niezbędnym w funkcjonowaniu nowoczesnego społeczeństwa.

Wysokość kwot wydatkowanych przez państwo i jednostki samorządu terytorialnego na instytucje kultury stanowi jednak stosunkowo niewielki odsetek ogółu wydatków publicznych, co wydaje się wskazywać na drugorzędną rolę przypisywaną sektorowi kultury. Udział

wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2010 r. w ogóle wydatków państwa wyniósł 0,49%. W przypadku jednostek samorządu terytorialnego było to 3,94%.

Kujawsko-pomorskie należy do grupy województw, które w skali kraju odnotowują najmniejszy udział wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wynoszący 5,0%. Do tej grupy należą również województwa: łódzkie (5,7%), zachodniopomorskie (4,6%), lubelskie (4,6%), podkarpackie (4,4%), warmińsko-mazurskie (3,5%), lubuskie (3,5%), podlaskie (3,4%), opolskie (3,1%) i świętokrzyskie (3%). Od kilku lat jednak wydatki na ten cel systematycznie rosną, stwarzając na terenie województwa coraz lepsze warunki do rozwoju kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Liczba teatrów i instytucji muzycznych w województwie stanowi 4,9% udziału w krajowej liczbie tego typu instytucji (9 lokata w kraju), ekspozycje w obiektach działalności wystawienniczej to 4,5% udziału krajowego (7 lokata w kraju), natomiast liczba muzeów (łącznie z oddziałami) to tylko 3,7% udziału krajowego (10 pozycja w kraju). Osoby zwiedzające obiekty działalności wystawienniczej na terenie województwa stanowiły 4,2% udziału krajowego (11 pozycja w kraju), a odwiedzający muzea to 3,6% udziału krajowego (9 pozycja w kraju). Biblioteki publiczne w województwie kujawsko-pomorskim stanowią 5,3% tego typu instytucji w kraju (9 pozycja), natomiast korzystający z bibliotek w województwie na 1000 osób, których liczba wynosi 147 osób pozycjonują województwo na 13 miejscu w skali kraju.

W województwie funkcjonują 43 szkoły artystyczne (26 nie dających uprawnień zawodowych, 16 dających uprawnienia zawodowe i 1 policealna szkoła artystyczna). Daje to 10 lokatę w kraju i stanowi 5,1% udziału tego typu instytucji w kraju.

W województwie kujawsko-pomorskim znajdują się obiekty zabytkowe podlegające ochronie, w szczególności są to obiekty architektury sakralnej, rezydencjonalnej, zamki, zespoły miejskie, zieleń zabytkowa, infrastruktura wojskowa oraz stanowiska archeologiczne. Natomiast zbiór rejestrowych zabytków ruchomych jest podzielony na następujące kategorie: wyposażenie świątyń, wyposażenie obiektów świeckich (w tym stropy, freski, detal architektoniczny), pomniki oraz nagrobki, zabytki techniki, kolekcje prywatne.

Wyzwania i potrzeby

Zachowanie dziedzictwa materialnego, zachowanie dziedzictwa niematerialnego, kultywowanie tradycji regionalnych, wzrost świadomości społecznej dla ochrony dziedzictwa kulturowego.

Ochrona środowiska i zasobów przyrodniczych

Województwo kujawsko-pomorskie, położone jest w północnej części kraju, nad Dolną Wisłą, Brdą, Drwęcą i Notecią. Posiada tereny cenne przyrodniczo. Dla ich zachowania objęto prawną ochroną znaczne fragmenty powierzchni regionu. W 2012 r. w województwie znajdowało się 9 parków krajobrazowych o łącznej powierzchni ponad 232 tys. ha; 30 obszarów chronionego krajobrazu oraz 96 rezerwatów przyrody.²⁰ Część obszarów województwa kujawsko-pomorskiego należy do Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. Na koniec października 2013 r. w regionie znajdowało się 7 obszarów specjalnej ochrony ptaków oraz 36 specjalnych obszarów ochrony siedlisk. Większość obszarów Natura 2000 powiązana jest funkcjonalnie i przestrzennie z innymi formami ochrony przyrody.

Udział łącznej powierzchni obszarów chronionych w całkowitej powierzchni województwa kujawsko-pomorskiego wynosił w 2012 r. 31,8%.

²⁰ Źródło Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

Wyzwania i potrzeby

Zachowanie różnorodności biologicznej m.in. poprzez ochronę powierzchni i odtwarzanie siedlisk cennych przyrodniczo, ochronę gatunków zwierząt zagrożonych wyginięciem oraz edukację ekologiczną.

Energetyka i gospodarka niskoemisyjna w regionie

Województwo kujawsko-pomorskie wyróżnia się na tle pozostałych regionów w zakresie produkcji energii ze źródeł odnawialnych. W województwie istnieją 303 jednostki wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, co stanowi 15,6 % ogółu jednostek OZE w kraju. Moc tych jednostek to 628 MW, co stanowi 11,4 % mocy jednostek OZE w kraju. Województwo wyróżnia się szczególnie w produkcji energii z wiatru posiadając 226 siłowni wiatrowych, stanowiące blisko 27 % wszystkich siłowni zlokalizowanych na lądzie w kraju. Daje to 1 miejsce w kraju. Moc tychże siłowni stanowi zaś blisko 9 % mocy istniejących w Polsce siłowni wiatrowych na lądzie. Pozytywnie województwo wyróżnia się również w odniesieniu do produkcji energii z wody, posiadając 52 elektrownie wodne o mocy do 5 MW oraz 3 elektrownie o mocy pow. 5 MW (z czego 2 pow. 10 MW)²¹.

Niewystarczające jest z kolei wykorzystanie energii odnawialnej produkowanej na bazie produktów rolnych pomimo, że w województwie kujawsko-pomorskim istnieją korzystne warunki dla tej produkcji, w tym przede wszystkim: biopaliw wyprodukowanych z rzepaku, nadwyżek słomy z produkcji rolniczej, uprawy roślin energetycznych oraz biogazu pochodzenia rolniczego. Pomimo różnicowań wewnątrzwojewódzkich oraz pewnych ograniczeń o charakterze prawnym, przestrzennym i przyrodniczym (które wynikają np. ze zróżnicowania pod względem wymagań glebowych czy ograniczeń związanych z lokalizacją plantacji roślin energetycznych na obszarach zmeliorowanych), potencjał regionu w tej dziedzinie jest dosyć znaczący.

W odniesieniu do instalacji pozyskujących energię ze słońca, obszar województwa nie posiada wystarczającego udziału energii bezpośredniego promieniowania słonecznego dla tego typu instalacji. Koszt jednostki energii byłby w tym przypadku zbyt wysoki. Rozwój energetyki solarnej w miejskich instalacjach ciepłowniczych jest mało prawdopodobny ze względu m.in. na problemy z lokalizacją dużych pól kolektorów słonecznych na terenach zurbanizowanych oraz ze względu na stosunkowo duże straty przy przesyle ciepła. Podobna sytuacja występuje w przypadku elektroenergetyki. W warunkach klimatycznych województwa i całego kraju budowa dużej elektrowni słonecznej jest przedsięwzięciem nieopłacalnym i nierealnym z punktu widzenia dostępnych (na poziomie realnego wykorzystania rynkowego) technologii. Dlatego zakłada się rozwój systemów rozproszonych, zlokalizowanych bezpośrednio u odbiorcy końcowego. W województwie zauważa się chociażby wzrost ilości montowanych kolektorów słonecznych. W lutym 2014 r. w województwie funkcjonowało 1705 instalacji wspartych z programu NFOŚiGW, co stanowi stosunkowo niskie wartości w porównaniu z innymi województwami (np. małopolskie – 7821 instalacji, lubelskie – 4475, łódzkie – 3811).

W województwie kujawsko-pomorskim odnotowuje się w ostatnich latach wahania zużycia energii elektrycznej przez sektor przemysłowy (2010 r. – 3315 GWh, 2011 r. – 3540 GWh, 2012 r. – 3535 GWh). W sektorze gospodarstw domowych zużycie energii wyglądało zaś następująco: 2010 r. – 1438 GWh, 2011 r. – 1461 GWh, 2012 r. – 1461 GWh. Mimo coraz szerszego stosowania urządzeń i technologii energooszczędnych nie odnotowano jednak znaczących zmian, co wskazuje, że brak podejmowanych działań w tym obszarze mógłby przyczynić się do wzrostu zużycia energii elektrycznej.

W przypadku zużycia energii cieplnej odnotowuje się w ciągu ostatnich lat widoczny spadek jej zużycia i to zarówno w odniesieniu do budynków użyteczności publicznej, jak i do budynków

²¹ Źródło: Urząd Regulacji Energetyki, data aktualizacji danych: 31.12.2013.

mieszkaniowych (2010 r. – 11 903 175,0 GJ, 2011 r. – 10 293 186,0 GJ, 2012 r. – 9 989 713,3 GJ). Biorąc pod uwagę zmienne warunki pogodowe w tych latach należy jednak zwrócić uwagę, że podejmowany wysiłek związany z efektywnością energetyczną w regionie jest w tym przypadku widoczny, a biorąc pod uwagę istniejące w dalszym ciągu potrzeby musi być kontynuowany.

Od kilkunastu lat można zaobserwować tendencję spadkową emisji zanieczyszczeń do powietrza w województwie kujawsko-pomorskim. W latach 2007-2012 trend ten był kontynuowany w przypadku pyłów, natomiast uwalnianie gazów do atmosfery w 2011 i 2012 r. nieznacznie wzrosło. Udział w tym w przeważającej mierze miała emisja pochodząca z gospodarki energetycznej, a także z transportu, w tym miejskiego. Należy stwierdzić, że w 2012 r. w regionie emisja gazów w przeliczeniu na powierzchnię była znacznie niższa, niż średnia krajowa, natomiast w przypadku pyłów znajdowała się powyżej przeciętnej dla Polski. Emisja zanieczyszczeń gazowych ukształtowała się na poziomie 8456,4 tys. Mg (w tym dwutlenek węgla 8398,8 tys. Mg), co stanowiło w skali krajowej 3,5%. W rankingu województw o największej emisji gazów i pyłów do powietrza w skali kraju województwo kujawsko-pomorskie w 2012 roku znalazło się na 7 miejscu, jeśli mowa o gazach i 11, jeśli mowa o pyłach.

W województwie kujawsko-pomorskim istnieje również problem niewystarczającej jakości środowiska akustycznego. Problem ten występuje przede wszystkim w odniesieniu do większych miast regionu, z Bydgoszczą i Toruniem na czele, oraz obszarów leżących wzdłuż ciągów komunikacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem dróg o największej przepustowości, tj. dróg krajowych i autostrady. Hałas komunikacyjny wpływa w największym stopniu na jakość środowiska akustycznego. Obserwuje się systematyczne narastanie zjawiska „przestrzennego zagęszczania się” uciążliwości akustycznych powodowanych przez ruch samochodowy w miastach. Wiąże się to ze stałym wzrostem natężenia ruchu pojazdów i ich częstotliwością, co powoduje wydłużanie się tzw. godzin szczytu komunikacyjnego.

Wyzwania i potrzeby

Wykorzystanie potencjału regionu do produkcji OZE.
Zmniejszenie poziomu emisyjności i energochłonności gospodarki .
Rozwój niskoemisyjnego miejskiego transportu zbiorowego.

Dostępność transportowa

Jednym z czynników jakie mają znaczący wpływ na konkurencyjność województwa kujawsko-pomorskiego na tle innych województw, jest jego bardzo dobra dostępność transportowa i komunikacyjna, która wynika z centralnego położenia regionu. Województwo kujawsko-pomorskie znajduje się w otoczeniu 5 województw sąsiednich: wielkopolskiego, pomorskiego, warmińsko-mazurskiego, mazowieckiego i łódzkiego. To sprawia, iż niezwykle istotnym warunkiem wykorzystania atutu wynikającego z lokalizacji jest poprawa stanu infrastruktury transportowej i komunikacyjnej, która wpłynie na dynamiczny rozwój ruchu o charakterze regionalnym (komunikacji i transportu publicznego), a także ruchu tranzytowego (krajowego oraz międzynarodowego). Województwo kujawsko-pomorskie znajduje się na trasie i w sąsiedztwie korytarzy europejskich takich jak Paneuropejskie Korytarze Transportowe nr VI (Gdańsk – Katowice – Żylinia) i VIa, , sieć TINA i korytarz TEN-T.

Na system komunikacyjny i transportowy województwa składają się głównie ciągi dróg o najwyższych klasach (autostrada, drogi ekspresowe). Najważniejsze z nich to:

- Autostrada A1 - o przebiegu Gdańsk - Toruń - Łódź - Piotrków Trybunalski - Częstochowa - Gliwice - Gorzyczki - granica państwa. Na etapie realizacji; połączy obszar województwa z systemem autostrad, zapewni spójność z innymi województwami i krajami UE. Posiada szczególne znaczenie dla transportu w kujawsko-pomorskim;
- droga krajowa nr 5 (S5) o przebiegu A1 (Nowe Marzy) - Bydgoszcz - Poznań - Leszno - A8 (Wrocław);
- droga krajowa nr 10 (S10) o przebiegu A6 (Szczecin) - Piła - Bydgoszcz - Toruń - S7 (Płońsk); trasa wyróżniona i uwzględniona w sieci TINA, sieci TEN-T;
- droga krajowa nr 1 (droga nr 91) Gdańsk - Świecie - Toruń - Łódź - Piotrków Trybunalski - Częstochowa - Wojkowice Kościelne - Dąbrowa Górnicza - Tychy - Bielsko-Biała - Cieszyn Boguszowice - granica państwa; droga, która ma być alternatywna służąca odciążeniu autostrady A1;
- oraz inne drogi krajowe nr 15, 16, 25, 55, 56, 62, 67, 80, 91 i wojewódzkie.

W związku z powyższym ważnym aspektem dostępności zewnętrznej jest zapewnienie powiązań układu wewnętrznego z węzłami autostradowymi i drogami ekspresowymi, a także modernizacja DK91, której znaczenie dla obsługi województwa, po realizacji autostrady A1, nie zmniejszy się. Zakłada się więc zapewnienie dogodnego skomunikowania węzłów dróg ekspresowych i autostrady A1 z siecią dróg niższych kategorii (realizuje to także postulat dostępności całego regionu do korytarzy TEN-T).

Dla zapewnienia dostępności z terenu całego regionu obydwu ośrodków stołecznych oraz dostępności do ośrodków powiatowych i dróg najwyższych rang, należy wykorzystać również odcinki dróg wojewódzkich i powiatowych. W tym celu zakłada się działania na rzecz poprawy stanu technicznego sieci dróg wojewódzkich i powiatowych mających kluczowe znaczenie dla spójności wewnątrzregionalnej. Realizacja przeprawy na Wiśle w rejonie Solca Kujawskiego, w połączeniu z drogami krajowymi (zwłaszcza DK10 i DK80) i wojewódzkimi w rejonie Bydgoszczy i Torunia, utworzy „regionalną ósemkę” – charakterystyczną obwodnicę tych miast, wzmacniającą integrację obydwu siedzib województwa i gmin podmiejskich.

Podkreślić należy również działania zmierzające do budowy obwodnic innych ośrodków miejskich, w tym w szczególności planowane wobec Inowrocławia – największego miasta regionu leżącego poza siecią dróg najwyższych klas – przebudowę DK15 i DK25 do parametrów dróg dwujezdniowych (wraz z obwodnicą miasta), co ma zapewnić integrację komunikacyjną Inowrocławia (i zachodnich Kujaw) z Bydgoszczą i Toruniem oraz dobrą dostępność zewnętrzną. Przebudowa DK15 ma zapewnić również połączenie drogą dwujezdnową z drogami S5 i A2.

W systemie dróg wojewódzkich najistotniejsze znaczenie będą miały inwestycje związane z drogami Nr 240, 241, 254, 255, 258, 265, 269, 270 oraz 548 i 559. Ich modernizacja i przebudowa spowoduje znaczącą poprawę połączeń z odcinkami dróg należących do sieci TEN-T.

Na terenie województwa istnieje również rozbudowana sieć linii kolejowych, stanowiących fragment europejskiej sieci tzw. korytarzy transportowych (szybkich połączeń województwa z innymi regionami kraju i Europy oraz z krajowymi i zewnętrznymi centrami logistycznymi). Najważniejsze to m.in. linie o znaczeniu państwowym:

- nr 131 dwutorowa, zelektryfikowana, Chorzów Batory – Inowrocław – Tczew - Gdańsk (tzw. magistrala węglowa), długość linii na terenie województwa wynosi 175,679 km, prędkość maksymalna możliwa do osiągnięcia - do 120 km/h;

- nr 353 dwutorowa, zelektryfikowana (128,440 km), maksymalna prędkość możliwa do osiągnięcia wynosi 120 km/h, przebieg- Poznań – Inowrocław – Toruń – Skandawa;
- nr 18 dwutorowa, zelektryfikowana (184,700 km), Kutno – Toruń – Bydgoszcz - Piła mająca podstawowe znaczenie dla połączenia Bydgoszczy i Torunia oraz Włocławka, odcinek Bydgoszcz – Toruń;
- nr 201 dwutorowa, zelektryfikowana (97,425 km), Nowa Wieś Wielka - Maksymilianowo stanowiąca towarową obwodnicę Bydgoszczy dla linii 131.

Planując wykorzystanie istniejącej infrastruktury transportu kolejowego należy wskazać na konieczne działania zmierzające do poprawy stanu czynnych linii kolejowych oraz stanu obiektów dworcowych i przystankowych. W stosunku do głównych linii kolejowych, łączących kujawsko-pomorskie z Warszawą, Trójmiastem, Poznaniem i Szczecinem, będzie się dążyć do zapewnienia technicznej możliwości realizacji połączeń pasażerskich z prędkością co najmniej 160 km/h, co pozwoli na ustanowienie kwalifikowanych połączeń kolejowych z Bydgoszczą, Torunią, Włocławką i Inowrocławia do ośrodków metropolii sieciowej w Polsce oraz stworzy możliwość rozwoju szybkich połączeń zagranicznych – zwłaszcza zwiększenia liczby połączeń bezpośrednich z Berlinem.

Ważnym zagadnieniem jest zapewnienie dostępności kolejowej Grudziądza w komunikacji dalekobieżnej (międzyregionalnej) – miasto leży poza przebiegiem linii służących do realizacji tego typu relacji, ale może być obsługiwane za pomocą węzłów w Toruniu, Laskowicach Pomorskich oraz Jabłonowie Pomorskim. Zakłada się przebudowę linii kolejowej nr 208 na odcinku Laskowice Pomorskie – Grudziądz – Jabłonowo Pomorskie – dla zapewnienia dogodnej dostępności z Grudziądza do obydwu tych węzłów, a także Jabłonowo Pomorskie – Brodnica, dla zapewnienia dostępności Brodnicy w transporcie międzyregionalnym za pośrednictwem węzła w Jabłonowie Pomorskim.

Ponadto wskazuje się na konieczność przywrócenia pełnych zdolności obsługowych i modernizacji obiektów dworcowych dla szlaków kolejowych: nr 207 (Toruń Wschodni – Malbork na odcinku Toruń Wschodni – Chełmża) - remont linii kolejowej na odcinku Toruń Wschodni - Chełmża dł. 19,172 km, modernizacja istniejącej infrastruktury peronowej i dworcowej w Grzywnie, Łysomicach i Chełmży; Linii nr 209 - remont na odcinku Chełmża – Bydgoszcz Wschód dł. 39,045 km oraz modernizacja obiektów dworcowych; nr 356 - rewitalizacja linii kolejowej na odcinku Kcynia – Bydgoszcz Główna dł. 42,137 km.

W województwie, z racji położenia regionu na przecięciu hydrologicznych osi kraju funkcjonują drogi transportu wodnego, w tym dwie międzynarodowe MDW E 40 i MDW E 70: oś północ-południe – rzeka Wisła oraz oś wschód-zachód – droga Wisła-Odra. Położenie największych miast regionu: Bydgoszczy, Torunia, Włocławka oraz Grudziądza nad rzeką Wisłą, a także przebiegające rzekami: dolną Wartą, dolną Notecią, Kanałem Bydgoskim i Brdą połączenie z Odrą, sprawia, że obydwa szlaki wodne mają znaczenie regionalne i europejskie i zostały zakwalifikowane do dróg wodnych międzynarodowego znaczenia kategorii E. Żegluga śródlądowa w województwie ma jednak marginalne znaczenie gospodarcze ze względu na brak odpowiednich parametrów do rozwoju tego transportu - MDW E40, łącząca Morze Bałtyckie z Morzem Czarnym nie jest użeglowniona; MDW E70, łącząca wschodnią i zachodnią Europę - posiada parametry klasy II, co umożliwia żeglugę towarową tylko o niedużej ładowności. Turystyczne wykorzystanie obu dróg wodnych stale wzrasta, jednak również pozostaje na niewielkim poziomie, co skłania do podjęcia działań w kierunku utworzenia baz dla ruchu turystycznego i udostępnienia ww. szlaków.

Województwo kujawsko-pomorskie intensywnie zabiega o stworzenie w aglomeracji bydgosko-toruńskiej platformy multimodalnej - przeładunkowego węzła transportowego, w którym będą krzyżować się systemy komunikacji drogowej, kolejowej, lotniczej i żeglugi śródlądowej.

Platforma może być szansą dla rozwoju regionu, dzięki ułatwieniu transportu towarów i usprawnieniu logistyki. Uzupełniona o mniejsze węzły intermodalne oraz powstające centra logistyczne, pozwoli na rozwój działalności logistycznej w regionie otwartej na inicjatywy komercyjne i zdecydowanie wzmocni konkurencyjność województwa.

Wyzwania i potrzeby

Rozbudowa układu drogowego, poprawa stanu dróg i bezpieczeństwa ruchu.

Wzmocnienie powiązań komunikacyjnych obszarów zmarginalizowanych z obszarami węzłowymi dla ich włączenia w regionalny układ powiązań transportowych z systemem krajowym i europejskim jako szansa rozwojowa dla tych obszarów.

Zapewnienie warunków dla mobilności mieszkańców poprzez inwestycje infrastrukturalne na liniach kolejowych znaczenia regionalnego i modernizację infrastruktury dworcowej oraz zakup jednostek taboru kolejowego dla przewozów regionalnych.

Restrukturyzacja transportu publicznego (rozwiązania niskoemisyjne).

Poprawa parametrów użytkowych infrastruktury śródlądowych dróg wodnych.

Edukacja i wykształcenie

Analiza wykształcenia mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2012 wskazuje, iż społeczeństwo charakteryzuje się niskim wykształceniem. Mieszkańcy z wykształceniem wyższym stanowią jedynie 16,4% mieszkańców regionu, co lokuje województwo na ostatnim miejscu w kraju. Osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym stanowią najliczniejszą grupę mieszkańców regionu (28,6%). Druga najliczniejsza grupa to osoby z wykształceniem podstawowym, gimnazjalnym i niższym (23,6% osób)²².

Wskaźnik upowszechnienia wychowania przedszkolnego dzieci w wieku 3-4 lat w roku szkolnym 2012/2013 w województwie wyniósł 48,4%, co plasuje region kujawsko-pomorski na przedostatnim miejscu w kraju (wskaźnik dla kraju to 59,3%)²³. W stosunku do roku poprzedniego upowszechnienie edukacji przedszkolnej dzieci w wieku 3-4 lat w województwie zwiększyło się o 2,1 pkt. proc.²⁴.

Kolejnym istotnym dla rozwoju regionu problemem jest niska jakość edukacji przejawiająca się m.in. niskim poziomem wyników edukacyjnych uczniów, plasującym region w grupie województw osiągających niższe niż przeciętne w Polsce wyniki sprawdzianów w szkołach podstawowych i egzaminów gimnazjalnych.

Analiza wyników sprawdzianu w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2011-2013 (OKE w Gdańsku)²⁵ pokazuje, iż uczeń szkoły podstawowej w regionie uzyskał wynik niższy (59,0%) od swojego rówieśnika w kraju (60,1%).

Analiza wyników egzaminów gimnazjalnych w 2013 r. pokazuje, iż uczeń z województwa kujawsko-pomorskiego również i tu uzyskał wynik niższy od swojego rówieśnika w kraju we wszystkich częściach egzaminu: o 1 pkt. procentowy z zakresu języka polskiego, o 2 pkt. procentowe z matematyki i przedmiotów przyrodniczych, języka angielskiego na poziomie rozszerzonym oraz z zakresu historii i wiedzy o społeczeństwie, o 3 pkt. procentowe z języka

²² Statystyczne Vademecum Samorządowca 2013, GUS, Warszawa 2013.

²³ Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2012/2013, GUS, Warszawa 2013.

²⁴ Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2011/2012, GUS, Warszawa 2012.

²⁵ Wyniki sprawdzianów w latach 2011-2013 w województwach kujawsko-pomorskim i pomorskim oraz w kraju, OKE w Gdańsku.

angielskiego na poziomie podstawowym. Analiza wyników potwierdza również występujące dysproporcje między wynikami gimnazjalistów ze szkół wiejskich a wynikami gimnazjalistów ze szkół wielkomiejskich.

Inaczej wygląda sytuacja w szkołach ponadgimnazjalnych. Spośród 16 661 absolwentów w 2013 r., którzy przystąpili do wszystkich egzaminów obowiązkowych, 81,5% otrzymało świadectwa dojrzałości, czyli zdało egzamin maturalny (w kraju odsetek ten wyniósł 80,1%). Mimo, iż zdawalność egzaminów maturalnych plasuje region nieco powyżej średniej krajowej, niepokój mogą budzić duże różnice między zdawalnością matur na obszarach wiejskich i w większych miastach regionu. Najwyższy wskaźnik zdawalności uzyskali absolwenci szkół usytuowanych w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców (ok. 84%) i w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców (ok. 82%), a najniższy zdający ze szkół wiejskich (ok. 66%)²⁶.

Duży wpływ na osiąganie wysokich efektów kształcenia ma jakość i dostępność infrastruktury edukacyjnej. Jednym z problemów szkół funkcjonujących w regionie jest brak lub niedostateczne wyposażenie pracowni przedmiotowych (brak odpowiedniego sprzętu, przyrządów laboratoryjnych, pomocy do prowadzenia eksperymentów) umożliwiających realizację podstawy programowej z uwzględnieniem nauczania doświadczalnego²⁷. Dodatkowe nakłady należy przeznaczyć na zapewnienie odpowiednich pomocy dydaktycznych, specjalistyczny sprzęt oraz programy multimedialne, w szczególności w zakresie przedmiotów ścisłych, przyrodniczych oraz służących rozwijaniu kompetencji cyfrowych.

Kształcenie zawodowe cieszy się stosunkowo dużą popularnością, co jednak nie przekłada się na sytuację na rynku pracy. Absolwenci szkół zawodowych stanowią w regionie największą grupę bezrobotnych - w okresie do 12 miesięcy od ukończenia nauki średnio co trzeci absolwent w końcu 2011 r. pozostawał w ewidencji powiatowych urzędów pracy²⁸.

Bardzo istotny wpływ na nieadekwatną w stosunku do potrzeb rynku pracy ofertę kształcenia ma niski poziom współpracy szkół zawodowych i pracodawców, czego przejawem jest m.in. duży rozdzźwięk między oczekiwaniami pracodawców względem kwalifikacji jakie ich zdaniem powinien posiadać absolwent szkoły zawodowej a realizowanymi w tych szkołach programami nauczania.

Jedną z przyczyn trudnej sytuacji na rynku pracy, która dotyczy nie tylko absolwentów szkół zawodowych, jest niedostateczne przygotowanie do wejścia na rynek pracy, przejawiające się m.in. niskim poziomem umiejętności praktycznych, ułatwiających znalezienie zatrudnienia czy też brakiem umiejętności interpersonalnych, umożliwiających prawidłowe funkcjonowanie w miejscu pracy, a także kompetencji cyfrowych.

Wskaźnik komputeryzacji szkół regionu tj. udział % szkół wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu w 2012 r. wynosił: dla szkół podstawowych 96,60% (dla Polski 94,92%), dla szkół gimnazjalnych 81,23% (dla Polski 81,79%), a dla szkół ponadgimnazjalnych ogółem wynosi 56,40% (dla Polski 64,10%), w miastach 57,90% (dla Polski 64,70%), na obszarach wiejskich 47,50% (dla Polski 59,20%). Przy czym największe dysproporcje dotyczą techników (wraz z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe) i na poziomie regionu wskaźnik ten wynosi 56%, a na poziomie kraju 75%²⁹.

²⁶ Sprawozdanie z egzaminu maturalnego przeprowadzonego w 2013 roku w województwie kujawsko-pomorskim, OKE w Gdańsku.

²⁷ Sprawozdanie z realizacji Rządowego programu rozwijania kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych „Cyfrowa szkoła”, MEN oraz MAiC, Warszawa 2014 r.

²⁸ Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2011/2012. Informacje i opracowania statystyczne, Warszawa 2012.

²⁹ Źródło: BDL GUS.

Nierozłącznym elementem związanym z zapewnieniem wysokiej jakości kształcenia na wszystkich poziomach są kwalifikacje nauczycieli. Określone w obowiązujących przepisach prawa oświatowego mechanizmy motywujące nauczycieli do podnoszenia jakości pracy nie są wystarczające do osiągania celów stawianych przed współczesną szkołą. Awans zawodowy w obowiązującej formule przestaje mieć charakter motywacyjny, a system wynagradzania nauczycieli przewiduje wprowadzić element motywacyjny w postaci właściwego dodatku, jednak w praktyce takie rozwiązanie wydaje się niewystarczające. Jak wynika z Systemu Informacji Oświatowej ze zorganizowanych form rozwoju zawodowego korzysta zaledwie 12% nauczycieli. Najczęściej wybierane są te formy, które uznane są za bardziej efektywne m.in.: udział w sieciach współpracy, mentoring lub coaching. Dodatkowo nie funkcjonuje system kontroli jakości i efektywności szkoleń co powoduje, iż rozwój zawodowy nie przekłada się na wyniki uczniów.

Strategia Europa 2020 uznaje uczenie się przez całe życie (od wieku przedszkolnego do okresu po przejściu na emeryturę) i rozwijanie umiejętności za kluczowe elementy odpowiedzi na obecny kryzys gospodarczy i starzenie się społeczeństwa oraz na szeroko pojętą gospodarczą i społeczną strategię Unii Europejskiej. Uczenie się dorosłych daje osobom, które dotknęło bezrobocie czy restrukturyzacja lub które stanęły przed koniecznością transformacji zawodowej, możliwość podniesienia kwalifikacji lub przekwalifikowania; w istotny sposób przyczynia się też do włączenia społecznego, aktywności obywatelskiej i rozwoju osobistego.

Odsetek osób w wieku 25-64 lata, które kształcą lub doksztalcają się, wyniósł w 2011 r. 8,9% dla 27 krajów Unii Europejskiej. W Polsce, odnotowano ten wskaźnik na poziomie znacznie poniżej średniej w UE – 4,5%. Natomiast wskaźnik ten w województwie kujawsko-pomorskim kształtował się na jeszcze niższym poziomie i wynosił 3,8%. Wartość docelowa (2020 r.) wskaźnika dotyczącego udziału osób w wieku 25-64 lata uczących się i doksztalcających w ogólnej liczbie ludności w tym wieku została określona w SRKL na poziomie co najmniej 10%, co wobec dotychczasowych wyników stanowi dla regionu olbrzymie wyzwanie.

Wyzwania i potrzeby

Poprawa jakości edukacji na wszystkich etapach (od przedszkola do szkoły ponadgimnazjalnej).

Podniesienie stopnia upowszechnienia edukacji przedszkolnej.

Podniesienie poziomu współpracy szkół prowadzących kształcenie zawodowe z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Podniesienie stopnia upowszechnienia uczenia się przez całe życie.

Wykluczenie i integracja społeczna

Analiza obszaru wykluczenia społecznego wskazuje, że na liście województw zagrożonych ubóstwem relatywnym kujawsko-pomorskie zajmuje dziewiątą lokatę, co oznacza, że aż 19,6% (w 2012 r.)³⁰ społeczeństwa jest narażone na wystąpienie tego zjawiska. W województwie występuje wyraźne wewnątrz regionalne zróżnicowanie w zakresie potrzeb w ramach pomocy społecznej. Największe zagrożenie ubóstwem występuje w gminach peryferyjnych, gminach wiejskich oraz obszarach położonych we wschodniej i południowo-wschodniej części województwa. Zwiększonych nakładów na świadczenia pomocy społecznej wymagają w szczególności gminy położone we wschodniej części województwa ze względu na większą liczbę mieszkańców korzystających z tego rodzaju wsparcia.

³⁰ Źródło: BDL GUS.

W 2012 r. poszczególne wskaźniki zagrożenia ubóstwem kształtowały się następująco: 8,3% zagrożenie skrajnym ubóstwem, 8,4% ustawowa granica ubóstwa, 19,6% relatywne ubóstwo (poziom krajowy wynosił odpowiednio: 6,7%, 7,0%, 16,0%)³¹. Na podstawie danych Eurostat³² w 2012 r. wskaźnik zagrożenia ubóstwem³³ lub wykluczeniem społecznym wynosił 24,0, zaś wskaźnik zagrożenia ubóstwem 18,3. Najbardziej zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem są osoby bezrobotne, starsze, dzieci, samotne kobiety, samotni rodzice, osoby słabo wykwalifikowane, osoby w wieku produkcyjnym nieaktywne zawodowo, w tym niepełnosprawne, osoby zamieszkujące obszary wiejskie i migranci³⁴.

Od lat głównymi powodami przyznania pomocy mieszkańcom regionu są ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, potrzeba ochrony macierzyństwa, wielodzietność, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego³⁵.

W 2012 r. środowiskową pomocą społeczną w województwie objętych było 91 340 rodzin, z czego 40% stanowiły rodziny zamieszkujące obszary wiejskie, zaś długotrwałe korzystanie ze wsparcia z pomocy społecznej dotyczy około 60% populacji klientów OPS i PCPR³⁶. Na tle kraju, sytuacja ta wygląda bardzo niekorzystnie, gdyż pod względem liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej region znajduje się na drugim miejscu. Wśród klientów pomocy społecznej największą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym (58%), zaś co trzecia osoba korzystająca ze świadczeń pomocy społecznej to dzieci i młodzież (34%). W najmniejszym stopniu z oferty OPS/PCPR korzystają osoby starsze (stanowią zaledwie 8% ogółu klientów). W strukturze osób korzystających ze wsparcia instytucji pomocy społecznej dominują kobiety, które stanowią 57% osób korzystających ze świadczeń w wieku produkcyjnym oraz 69% osób w wieku emerytalnym³⁷.

Wskaźniki zagrożenia ubóstwem wskazują, że zagrożenie ubóstwem wzrasta wraz ze wzrostem liczebności gospodarstwa domowego, a najwyższe osiąga w rodzinach wielodzietnych³⁸. W 2012 r. wśród rodzin korzystających z pomocy społecznej w województwie 18% stanowiły rodziny, dla których powodem sięgania po pomoc OPS/PCPR była bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego³⁹.

W zakresie realizacji usług społecznych na rzecz osób starszych województwo plasuje się na krańcowych pozycjach na tle kraju. W 2012 r. w regionie funkcjonowało wśród 73 placówek pomocy społecznej 11 przeznaczonych dla osób w podeszłym wieku. Stanowiły one 15,5% wszystkich placówek pomocy społecznej. W 2012 r. ze stacjonarnych zakładów opieki społecznej skorzystało 1819 osób starszych, czyli 0,6% osób w wieku 65 lat i więcej mieszkających w województwie. Stanowili oni 36,4% wszystkich mieszkańców zakładów opieki społecznej. Osoby w wieku 65 lat i więcej stanowiły odpowiednio 84,9% pensjonariuszy

³¹ Ubóstwo w Polsce w 2012 r. (na podstawie badań budżetów gospodarstw domowych), Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2013 r.

³² http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

³³ Za zagrożone ubóstwem uważa się osoby, których dochód jest mniejszy niż 60% mediany dla danego kraju. Jest to relatywna miara ubóstwa, powiązana z dystrybucją dochodu i uwzględniająca wszystkie źródła dochodów pieniężnych. Wobec tego zatrudnienie na poziomie kraju, edukacja i polityka społeczna ukierunkowane na zwalczanie ubóstwa mogą w znacznym stopniu wpływać na poziom zagrożenia, w: Społeczny Wymiar Strategii „Europa 2020”. Sprawozdanie Komitetu Ochrony Socjalnej (2011). Streszczenie, Luksemburg 2011 r.

³⁴ Społeczny Wymiar Strategii „Europa 2020”. Sprawozdanie Komitetu Ochrony Socjalnej (2011). Streszczenie, Luksemburg 2011 r.

³⁵ <http://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoeczna/raporty-i-statystyki/statystyki-pomocy-spoecznej/statystyka-za-rok-2012/>

³⁶ Ocena zasobów pomocy społecznej w województwie kujawsko-pomorskim za 2012 rok.

³⁷ Jak wyżej.

³⁸ Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i wykluczeniu Społecznemu 2020.

³⁹ Ocena zasobów pomocy społecznej w województwie kujawsko-pomorskim za 2012 rok.

placówek dla osób w podeszłym wieku i 61,8% wszystkich mieszkańców placówek dla przewlekle somatycznie chorych⁴⁰.

Jednym z najczęstszych powodów korzystania ze świadczeń pomocy społecznej jest niepełnosprawność. Liczba osób niepełnosprawnych w województwie w 2011 r. wynosiła 264,4 tys. co stanowiło 12,6% ludności województwa (14,7% w 2002 r.) i zmniejszyła się w stosunku do roku 2002 o 12,8%⁴¹. W regionie w obszarze wsparcia aktywizacji osób niepełnosprawnych funkcjonowały ZAZ-y. Do końca 2013 r. w województwie działało 6 ZAZ, w których aktywizowano 241 osób. W regionie działa również 37 WTZ, które dysponują 1300 miejscami dla uczestników.

W roku 2011 w regionie funkcjonowały 4 CIS-y, w których uczestniczyło 201 osób, korzystając ze wsparcia w postaci praktyk, staży, szkoleń zawodowych oraz działań z zakresu reintegracji zawodowej, z czego usamodzielniało się łącznie 99 osób. Dodatkowo działało 28 KIS.

Na podstawie analizy danych wynika, że na koniec 2012 r. w województwie funkcjonowało 1280 PES, w których pracuje ok. 14 tys. osób. Potencjał PES w regionie jest zróżnicowany. Znaczna część organizacji dysponuje stałą kadrą, wyposażoną w odpowiednie kwalifikacje i z doświadczeniem w danej branży. Z drugiej strony istnieją podmioty, które nie zatrudniają żadnych pracowników na stałe. W 2010 r. tylko 12 % podmiotów zatrudniało pracowników, a w strukturze zatrudnionych przeważają kobiety⁴². PES z województwa najczęściej funkcjonują w branżach usług porządkowych, opiekuńczych, edukacyjnych, a także usług związanych z wynajmem lokali i terenów oraz organizacji imprez. W województwie sektor ekonomii społecznej rozwija się głównie w dużych miastach⁴³. Główną barierą rozwoju PES są problemy finansowe, z którymi boryka się ponad połowa (57%) podmiotów. Pozostałe trudności wskazywane są dużo rzadziej i należy do nich brak chętnych do współpracy (22%), a w 12% biurokracja i niejasne przepisy⁴⁴.

Województwo charakteryzuje niski kapitał społeczny. W rankingu województw ustalonego w 2010 r. na podstawie LHD region uplasował się na 13 miejscu uzyskując notę 41,2. Wartości wskaźnika LHD są znacząco zróżnicowane terytorialnie. Najniższą ocenę stanu kapitału społecznego w województwie uzyskały powiaty we wschodniej i południowo-wschodniej części województwa⁴⁵. Pod względem ogólnej oceny poziomu kapitału społecznego województwo kujawsko-pomorskie znalazło się na ostatnim miejscu w kraju⁴⁶. Na poziom kapitału społecznego składa się także aktywność obywatelska. Analizując działalność mieszkańców regionu w sferze społecznej województwo kujawsko-pomorskie w 2012 r. znalazło się na przedostatnim miejscu w kraju biorąc pod uwagę liczbę zarejestrowanych organizacji społecznych przypadających na 10 tysięcy mieszkańców.

Wyzwania i potrzeby

Zwiększenie integracji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych.

Zwiększenie zdolności do zatrudnienia oraz podniesienie aktywności społeczno-zawodowej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Rewitalizacja fizyczna, gospodarcza i społeczna ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich.

⁴⁰ Osoby starsze – sytuacja demograficzna i stacjonarna pomoc społeczna w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r., Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2013.

⁴¹ Wojewódzka Strategia Polityki Społecznej na lata 2014-2020.

⁴² Źródło: BDL GUS.

⁴³ Kujawsko-Pomorski Program Na Rzecz Ekonomii Społecznej na lata 2013-2020.

⁴⁴ Raport z kompleksowego badania sektora ekonomii społecznej w regionie kujawsko-pomorskim, ROPS, Toruń 2012.

⁴⁵ Krajowy Raport o Rozwoju Społecznym. Polska 2012. Rozwój regionalny i lokalny, UNDP w Polsce, Warszawa 2012.

⁴⁶ J. Czapieński, T. Panek, Diagnoza społeczna 2011. Warunki i jakość życia Polaków, CRZL.

Wzmocnienie potencjału i rozwój usług podmiotów ekonomii społecznej.

Zdrowie

Analiza sytuacji demograficznej województwa wskazuje, iż kujawsko-pomorskie staje przed problemem zmian demograficznych spowodowanych głównie zmianą struktury wieku społeczeństwa oraz zachodzącym procesem depopulacji. Spodziewane jest sukcesywne zmniejszanie się liczby ludności, a w szczególności nastąpi spadek ludności w grupie osób w wieku produkcyjnym na rzecz ludności w grupie osób w wieku poprodukcyjnym⁴⁷. W 2012 r. osoby w wieku powyżej 65 roku stanowiły 13,5% populacji mieszkańców województwa. Prognozowane zmiany wskazują, iż w 2035 r. liczba ludności w wieku 65 lat i więcej wzrośnie prawdopodobnie o 56% w porównaniu ze stanem z końca 2012 r. Szacuje się, że udział osób w wieku 65 lat i więcej w strukturze ludności województwa wzrośnie w 2035 r. do 23%⁴⁸. Na podstawie analizy dostępności usług specjalistycznej opieki geriatrycznej należy stwierdzić, że jednym z istotnych problemów w kontekście wyzwań wynikających z procesu starzejącego się społeczeństwa jest niewystarczający dostęp do specjalistycznej opieki geriatrycznej oraz opieki długoterminowej. W regionie funkcjonuje jeden oddział geriatryczny, który dysponuje 21 łózkami, zaś hospitalizacją w 2012 r. objęto łącznie 982 osoby. W niewystarczającym stopniu w stosunku do potrzeb, osoby w podeszłym wieku korzystają z opieki w domach pomocy społecznej czy z wsparcia w zakresie usług środowiskowych. Domy pomocy społecznej, w których mieszkały osoby starsze stanowiły 15,5% wszystkich zakładów stacjonarnych opieki społecznej w województwie kujawsko - pomorskim, zaś seniorzy korzystający z opieki w nich zapewnianej stanowili 14,7% wszystkich mieszkańców zakładów stacjonarnych pomocy społecznej według stanu na koniec 2012 r. W całym 2012 r. w domach opieki społecznej mieszkały łącznie 863 osoby w podeszłym wieku⁴⁹.

Zjawiskiem negatywnie wpływającym na zasoby rynku pracy w regionie są nasilające się z upływem lat problemy zdrowotne, stanowiące jedną z głównych przyczyn przedwczesnego wypadania z rynku pracy. Kolejnym istotnym aspektem odnoszącym się do zasobów rynku pracy są specyficzne problemy epidemiologiczno-demograficzne wyróżniające negatywnie województwo na tle pozostałych regionów. Jak wskazują badania zły stan zdrowia był jedną z najczęstszych przyczyn pozostawania bez pracy. Odpowiednio było to w latach 2011-2013 12,9% ogólnej liczby ludności (w tym 46,3% dla kobiet i 53,7% dla mężczyzn)⁵⁰. Problemy zdrowotne są zróżnicowane i nasilają się z wiekiem. W grupie osób w wieku 50–69 lat stwierdzono, że 66,8% boryka się z długotrwałymi problemami zdrowotnymi, zaś 72,9% osób w tym wieku cierpi z powodu różnych chorób przewlekłych (w Polsce odpowiednio 69,9% i 76,9%). Wśród ludności w wieku 70 lat i więcej odsetki te wynosiły odpowiednio 88,6% i 90,0% (w Polsce 91,3% i 93,2%)⁵¹. W regionie zanotowano jeden z najwyższych w Polsce udział osób niepełnosprawnych według kryterium NSP – 12,6% ludności; przeciętnie w Polsce – 12,2%⁵².

Prognozy dotyczące przeciętnego dalszego trwania życia dla województwa kujawsko-pomorskiego wykazują, że średni wiek dla kobiet i mężczyzn ulegnie wydłużeniu.

⁴⁷ Prognoza demograficzna w województwie kujawsko-pomorskim do 2035 r. dla ludności miejskiej i wiejskiej, Główny Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2013.

⁴⁸ Seniorzy w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. – aktywność społeczno-ekonomiczna, kondycja zdrowotna i opieka instytucjonalna, Główny Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, s. 2, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/bydgosz/ASSETS_sygnalna_seniorzy_kuj_pom_w_2012.pdf

⁴⁹ Jw. s. 5.

⁵⁰ J. Czapiński, T. Panek, Diagnoza społeczna 2013. Warunki i jakość życia Polaków, CRZL.

⁵¹ Seniorzy w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. – aktywność społeczno-ekonomiczna, kondycja zdrowotna i opieka instytucjonalna, Główny Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, s. 4, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/bydgosz/ASSETS_sygnalna_seniorzy_kuj_pom_w_2012.pdf

⁵² Na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego w 2011 r.

Dla urodzonych w roku 2012 szacuje się, że przeciętna długość życia wynosić będzie dla kobiet 80,3 lat, a dla mężczyzn 72,8 lat i będzie w grupie kobiet nieco mniejsza niż średnia dla Polski, która wynosi 81 lat, a dla mężczyzn 72,7 lat⁵³. Niższa długość życia mieszkańców regionu w porównaniu ze średnią w kraju oraz średnią UE wynika głównie ze zwiększonego zagrożenia zachorowalności na choroby będące najczęstszymi przyczynami zgonów osób w wieku aktywności zawodowej. W kontekście rynku pracy konsekwencjami starości demograficznej są m.in. obniżenie produktywności siły roboczej oraz pogarszanie się ogólnego stanu zdrowia, który jest głównym czynnikiem zachęcającym do samodzielnego odchodzenia od aktywności zawodowej. Stan zdrowia osób starszych staje się zatem jednym z priorytetowych czynników, które wpływają na aktywność zawodową, a tym samym na moment jej zakończenia. Zły stan zdrowia jako jedna z głównych przyczyn pozostawiania bez pracy wpływa w znaczący sposób na zubożenie społeczeństwa i zagrożenie wykluczeniem społecznym⁵⁴.

Wyróżniającym się problemem zdrowotnym w województwie są nowotwory złośliwe, choroby układu krążenia oraz choroby układu oddechowego. Znacznie częściej stanowią one przyczynę hospitalizacji i niepełnosprawności mieszkańców regionu niż przeciętnie w kraju. W porównaniu z resztą kraju województwo wyróżnia się dużą umieralnością osób dorosłych w wieku produkcyjnym. Najpoważniejszymi przyczynami zgonów wśród ludności w województwie kujawsko-pomorskim są choroby układu krążenia (2012 – 44,4%), choroby nowotworowe (2012 – 28,2%) i choroby układu oddechowego (2012 – 6,0%)⁵⁵. Wśród ogólnej liczby zgonów w grupie wiekowej 20-69 lat mężczyźni stanowią 67,5%, a kobiety 32,5%⁵⁶. Liczba zgonów w grupie mężczyzn w wieku produkcyjnym jest dwukrotnie wyższa od liczby zgonów kobiet w tym samym wieku. W grupie kobiet w wieku 50-54 lata ponad dwukrotnie wzrasta liczba zgonów w stosunku do grupy kobiet w wieku 45-49 lat.

Najwyższe wskaźniki zachorowalności wśród dorosłych w wieku od 19 do 64 lat odnotowano z powodu chorób układu nerwowego – 417,3 na 10 tys., przewlekłych chorób układu trawiennego – 397,7, cukrzycy – 336,3, chorób tarczycy – 193,1. Najwyższy wzrost nastąpił w chorobach układu nerwowego (85,3%) oraz przewlekłych chorobach układu trawiennego (76,5%). Najwyższe współczynniki hospitalizacji mieszkańców województwa zanotowano wśród: powikłań ciąży (193,7 na 10 tys. ludności w 2011 r.), chorób układu moczowo-płciowego (165,4), chorób układu trawiennego (151,1)⁵⁷. Umieralność przedwczesna tzn. osób w wieku 25-64 lata jest z powodu chorób układu krążenia, nowotworów, chorób układu oddechowego, chorób układu trawiennego, co wpływa istotnie na koszty utraconej produktywności.

Najczęstszymi powodami absencji chorobowej mieszkańców województwa w 2012 r. były choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej (13,37%), choroby układu oddechowego (9,99%), choroby układu krążenia (6,1%), choroby układu trawiennego (4,36%), choroby układu nerwowego (8,74%), zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania (9,94%), nowotwory (3,68%), choroby układu moczowo-płciowego (2,85%), urazy i zatrucia (14,72%) oraz ciąży, poród i połów⁵⁸.

Problemem regionalnego rynku pracy są niewystarczające działania podejmowane w zakresie poprawy organizacji i bezpieczeństwa pracy oraz poprawy warunków pracy pracujących osób dorosłych. Niewystarczająca dbałość przedsiębiorstw o odpowiednie warunki pracy ze względu na skalę zagrożeń i czynników ryzyka negatywnie wpływających na stan zdrowia osób

⁵³ Źródło: BDL GUS.

⁵⁴ J. Czapiński, T. Panek, op. cit., s. 111-113.

⁵⁵ Źródło: BDL GUS.

⁵⁶ Źródło: BDL GUS.

⁵⁷ Diagnoza sytuacji demograficzno-epidemiologicznej w Województwie Kujawsko - Pomorskim, opracowanie Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, wrzesień 2013, s. 8-9.

⁵⁸ Jw. s. 52-53.

pracujących stanowi zagrożenie dla produktywności pracy i wzrostu gospodarczego regionu. Skala wypadkowości oraz przyczyny zewnętrzne zgonów w grupie mężczyzn oraz absencje chorobowe powodują znaczną utratę lat życia. Przeciętny wiek mieszkańca województwa pobierającego świadczenie z tytułu emerytury wynosi 69,3 lata, w tym dla kobiet 68,0 lat, a dla mężczyzn 71,3 lata⁵⁹. Z kolei przeciętny wiek osób pobierających renty z tytułu niezdolności do pracy wynosi w województwie kujawsko-pomorskim 56,3 lata, w tym dla kobiet 55,3 lat, a dla mężczyzn 56,9 lat⁶⁰. W roku 2012 wydano ogółem 110,5 tys. orzeczeń powypadkowych, a w przypadku 82,3 tys. stwierdzono uszczerbek na zdrowiu. Łącznie w 2012 r. wydano 480,7 tys. oświadczeń pierwszorazowych i ponownych. Z kolei skala wydanych w 2012 r. orzeczeń pierwszorazowych ustalających niezdolność do pracy, uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego bądź celowość przekwalifikowania zawodowego wzrosła o 5,3% w stosunku do poprzedniego i wynosiła 135,9 tys. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności z ogółu przyczyn, a także chorób układu krążenia i nowotworów złośliwych jest największa w kraju, zaś z powodu chorób układu kostno-stawowego mięśniowego i tkanki łącznej należy do najwyższych.

W 2012 r. w województwie kujawsko-pomorskim w warunkach zagrożenia zatrudnionych było 21,5 tys. osób, co stanowi 8,8% ogółu pracowników przedsiębiorstw objętych badaniem⁶¹. 65,3% ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia było narażonych na zagrożenia związane ze środowiskiem pracy (14,0 tys.), a wśród nich należy wskazać głównie hałas, pyły przemysłowe i mikroklimat zimny. W 2012 r. w regionie w warunkach zagrożenia związanych z uciążliwością pracy pracowało 21,6% ogółu zatrudnionych w uciążliwych warunkach, natomiast związanych z czynnikami mechanicznymi 13,1% udziału. W 2012 r. przeprowadzono także ocenę ryzyka zawodowego dla 58,1 tys. stanowisk pracy, na których zatrudnionych było 75,4 tys. osób⁶². Przestrzenne zróżnicowanie liczby zagrożeń dla stanowisk pracy związanych z czynnikami szkodliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia ściśle związane jest z infrastrukturą i dużą koncentracją w regionie zakładów pracy na obszarach wysoce zurbanizowanych⁶³.

Potencjał usług medycznych oferowanych w województwie obejmuje zarówno usługi szpitali o profilu ogólnym, jak i szpitali uzdrowiskowych i sanatoriów. Regionalna baza medyczna szpitali o profilu ogólnym jest rozwinięta w mniejszej skali niż wynika to z potencjału ludnościowego (udział województwa kujawsko-pomorskiego w liczbie łóżek w szpitalach w 2012 r. wynosił 5,0%⁶⁴, natomiast udział w zaludnieniu 5,4%). Od 2008 r. notuje się sukcesywny spadek liczby łóżek (-2,8% w 2010 r.). Liczba osób przypadająca na łóżko w szpitalach ogólnych w województwie w 2010 r. wynosiła 233 osób, co plasuje region na 12 pozycji w skali kraju⁶⁵. Łącznie szpitale dysponują 175 budynkami. W większości przypadków średnia ich wieku przekracza 50 lat. W 17 przypadkach są to budynki ponad stuletnie⁶⁶.

Obiekty budowlane użytkowane przez szpitale, w których udziela się świadczeń zdrowotnych, są w znacznym stopniu wyeksploatowane i wymagają dużych nakładów finansowych na odtworzenie ich pełnej wartości. Ich ogólny stan techniczno-użytkowy niejednokrotnie stwarzać może zagrożenie dla bezpieczeństwa życia i zdrowia. Na terenie województwa dorośli pacjenci oczekują na udzielenie stacjonarnego i całodobowego szpitalnego świadczenia zdrowotnego od 8 do 274 dni w zależności od jego rodzaju. Dzieci najdłużej oczekują na przyjęcia na następujące oddziały szpitalne: otorynolaryngologiczny (ok. 9 miesięcy),

⁵⁹ Ważniejsze informacje z zakresu ubezpieczeń społecznych w 2012 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Departament Statystyki i Prognoz Aktuariatnych, Warszawa 2013, s. 36.

⁶⁰ Jw. s. 37.

⁶¹ Warunki pracy w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r., Główny Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, s. 2., http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/bydgosz/ASSETS_sygnalna_Warunki_pracy_w_woj_kuj-pom_w_2012.pdf.

⁶² Jw. s. 3.

⁶³ Jw..

⁶⁴ Źródło: BDL GUS.

⁶⁵ Źródło: BDL GUS.

⁶⁶ Diagnoza sytuacji demograficzno-epidemiologicznej w Województwie Kujawsko-Pomorskim, opracowanie Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, wrzesień 2013, s. 28.

kardiologiczny (ok. 2 miesięcy), nefrologiczny (ok. 2,5 miesiąca), chirurgiczny ogólny (ok. 2 miesięcy). Pacjenci dorośli w kolejkach najdłużej oczekują na przyjęcie do poradni zdrowia psychicznego i protetyki stomatologicznej – ok. 1 roku, zaś w pilnym najdłużej trwa oczekiwanie do poradni neurologicznej i psychogeriatrycznej (około 1 miesiąca). Dzieci w kolejkach do uzyskania świadczeń ambulatoryjnych w poradniach najdłużej czekają do poradni gastroenterologicznej, urologicznej i reumatologicznej – ok. 5 miesięcy. Dzieci, które muszą być przyjęte w trybie pilnym do lekarza specjalisty właściwie nie czekają w kolejce, wyjątek stanowi poradnia wad postawy, gdzie oczekiwanie trwa około 2 tygodnie. W oddziałach rehabilitacji neurologicznej w okresie od stycznia 2010 r. do października 2012 r. leczono 1100 chorych, co stanowi 8,26% wszystkich udarów – jest to wskaźnik zdecydowanie zbyt niski. Oczekiwany odsetek pacjentów rehabilitowanych po świeżych udarach mózgu wynosi przynajmniej 20%⁶⁷.

Przewagą konkurencyjną województwa w stosunku do innych regionów jest duży potencjał funkcji uzdrowiskowej. Województwo zajmuje drugą pozycję wśród polskich regionów oraz posiada wysoki udział procentowy (nawet 20% w zależności od rozpatrywanego zagadnienia) obsługi ruchu uzdrowiskowego w skali kraju. Udział w krajowej liczbie szpitali i sanatoriów uzdrowiskowych w 2010 r. wynosił 12,7%, łóżek w szpitalach i sanatoriach uzdrowiskowych - 15,3%, w liczbie leczonych i kuracjuszy leczonych stacjonarnie w szpitalach i sanatoriach uzdrowiskowych - 16,3%⁶⁸. Ciechocinek i Inowrocław należą do grupy największych uzdrowisk nizinnych w kraju.

Wyzwania i potrzeby

Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług w obszarze ochrony zdrowia ukierunkowanych na poprawę stanu zdrowia zasobów pracy i wydłużenie aktywności zawodowej mieszkańców regionu.

Zwiększenie dostępu i poprawa jakości usług zdrowotnych i społecznych, w szczególności świadczonych na rzecz osób zagrożonych i wykluczonych społecznie.

Dostosowanie pod względem jakościowym i ilościowym infrastruktury ochrony zdrowia oraz infrastruktury społecznej.

Poprawa jakości usług lecznictwa uzdrowiskowego.

Rynek pracy

Problemem województwa kujawsko-pomorskiego jest niski poziom zatrudnienia i niska aktywność zawodowa, które na przestrzeni ostatnich lat kształtują się poniżej średniej krajowej. Współczynnik aktywności zawodowej wyniósł w 2012 r. 56,1%, a wskaźnik zatrudnienia w IV kwartale 2012 r. 49,7% i był niższy niż w Polsce. Najwyższy współczynnik aktywności zawodowej (87,9%) odnotowano wśród osób w wieku 35-44 lata, najniższy natomiast (21,1%) w grupie osób w wieku 55 lat i starszych. Problem dezaktywacji zawodowej osób starszych nabiera szczególnego znaczenia w kontekście zachodzących przemian demograficznych (starzejące się społeczeństwa)⁶⁹. W województwie kujawsko-pomorskim wśród osób aktywnych zawodowo najwięcej, bo 32,3% ogólnej ich liczby, ukończyło szkołę zasadniczą zawodową (283 tys. osób). Najmniejszą grupę (78 tys. osób; 8,9% ogólnej liczby osób aktywnych zawodowo) stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym. Analizując poziom wykształcenia badanej grupy mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego, najwyższy współczynnik aktywności zawodowej w 2012 r. dotyczył

⁶⁷ Diagnoza sytuacji demograficzno-epidemiologicznej w Województwie Kujawsko-Pomorskim, opracowanie Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, wrzesień 2013, s. 33-37.

⁶⁸ Źródło: BDL GUS.

⁶⁹ *Przemiany demograficzne i starzenie się społeczeństwa: konsekwencje dla lokalnych rynków pracy w Polsce*, OECD, Warszawa 2013 r.

osób, które ukończyły szkołę wyższą i wyniósł 79,3%. Z kolei na najniższym poziomie współczynnik ten ukształtował się wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym i wyniósł 21,7%⁷⁰.

Niski wskaźnik zatrudnienia dotyczy głównie grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy tj. kobiet, osób młodych, osób starszych oraz niepełnosprawnych. Na koniec 2012 r. zarejestrowanych było ponad 148 tys. osób bezrobotnych, z czego 54,1% stanowiły kobiety. Na tle pozostałych województw region cechuje wysoki odsetek bezrobotnych osób młodych poniżej 25 roku życia. Stanowili oni 20,6% ogółu bezrobotnych. Udział osób niepełnosprawnych wśród osób bezrobotnych na koniec 2012 r. ukształtował się na poziomie 4,4%. O ile w przypadku osób młodych bierność zawodowa jest związana m.in. z wydłużeniem okresu kształcenia i tym samym opóźnieniem wejścia na rynek pracy, o tyle w przypadku osób starszych jest to spowodowane stanem zdrowia, pobieraniem świadczeń czy obowiązkami rodzinnymi.

Problem bezrobocia dotyka w znacznej mierze osób z niskim wykształceniem. Osoby bez wykształcenia średniego stanowiły 63,1% bezrobotnych zarejestrowanych w końcu 2012 r. Przeszkodą w podejmowaniu zatrudnienia jest również brak lub niewystarczające doświadczenie zawodowe. Pomimo, że osoby młode są lepiej wykształcone niż pozostałe grupy bezrobotnych, brak doświadczenia zawodowego stanowi dużą barierę w podejmowaniu zatrudnienia, co utrudnia odpływ osób młodych z bezrobocia.

W analizowanym okresie 2012 r. nadal na najwyższym poziomie (28,4%) utrzymywała się stopa bezrobocia w grupie osób w wieku 15-24 lata; najniższy poziom odnotowano w grupie osób w wieku 35-44 lata (7,8%). Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia, w IV kwartale 2012 r. stopa bezrobocia osiągnęła najniższą wartość w grupie osób z wykształceniem wyższym (6,5%), zaś najwyższą wartość odnotowano wśród osób mających wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe (25,6%)⁷¹.

Problemem ostatnich lat jest również wzrost poziomu bezrobocia wśród osób starszych. W regionie osoby bezrobotne w wieku 50+ stanowiły 20,6% ogółu bezrobotnych. Osoby po 50 roku życia doświadczają specyficznych problemów na rynku pracy, dotyczących przede wszystkim sytuacji w miejscu pracy, tj. wzrasta presja konkurencyjna w miejscu pracy ze względu na obecność osób młodszych i lepiej wykształconych, szersze zastosowanie nowych technologii, nową kulturę pracy i nowe wzorce zachowania⁷². Niekorzystną sytuację osób starszych pogłębia także brak instrumentów zarządzania wiekiem w przedsiębiorstwach. Należy podkreślić, iż zjawiska o charakterze demograficznym powodują, iż województwo kujawsko-pomorskie, tak jak i cała Polska, stoi przed wyzwaniami w obszarze aktywności społecznej i zawodowej osób starszych⁷³.

Problem godzenia życia zawodowego z rodzinnym dotyka coraz większej liczby osób, które obowiązki zawodowe łączyć muszą z opieką nad dzieckiem do lat 3. Osoby, które tymczasowo zrezygnowały z pracy zawodowej ze względu na opiekę nad dzieckiem⁷⁴ podejmując decyzję o wejściu na rynek pracy napotykały na szczególne trudności. Grupą osób, która najczęściej jest obciążana obowiązkami z tytułu sprawowania osobistej opieki nad małym dzieckiem są kobiety. Trudności łączenia pracy zawodowej z obowiązkami opiekuńczymi przez kobiety ograniczają

⁷⁰ Aktywność ekonomiczna ludności w województwie kujawsko-pomorskim w IV kwartale 2013 r., Główny Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, s. 3-4, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/bydgosz/ASSETS_bael_4kw2013.pdf

⁷¹ Jw. s. 7-8.

⁷² *Przemiany demograficzne i starzenie się społeczeństwa: konsekwencje dla lokalnych rynków pracy w Polsce*, OECD, Warszawa 2013 r.

⁷³ Por. Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020, Warszawa 2013.

⁷⁴ W 2012 r. w województwie kujawsko-pomorskim spośród 675 tys. osób biernych zawodowo 77 tys. osób nie pracowało ze względu na obowiązki domowe i związane z prowadzeniem domu (w 2007 r. takich osób było 85 tys., w 2008 r. 76 tys., w 2009 r. 86 tys., w 2010 r. 77 tys., w 2011 r. 79 tys.) – Bank Danych Lokalnych

ich zaangażowanie na rynku pracy, część z nich nie wraca do pracy po przerwach związanych z macierzyństwem lub opieką. W strukturze bezrobotnych wg płci kobiety stanowiły 54,1% bezrobotnych w regionie w 2012 r. Przyczyną trudności w znalezieniu i utrzymaniu zatrudnienia jest konieczność wypełniania obowiązków rodzinnych. Wśród bezrobotnych kobiet 12,1% stanowiły kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka.

Istotnym problemem jest także brak satysfakcjonujących instytucjonalnych rozwiązań w zakresie dostępności w regionie zorganizowanych form opieki nad dziećmi do lat 3, zarówno instytucjonalnych jak również świadczonych przez dziennego opiekuna. Na koniec 2012 r. w województwie kujawsko-pomorskim zamieszkiwało 63,9 tys. dzieci do 3 lat oraz funkcjonowało 37 instytucji przeznaczonych do opieki nad dziećmi w tym wieku. Były to: 24 żłobki, 5 oddziałów żłobkowych przy przedszkolach, 8 klubów dziecięcych i 4 placówki sklasyfikowane jako inne jednostki. W regionie ww. instytucje oferowały 2028 miejsc. Spośród wszystkich dzieci w wieku do 3 lat w województwie w 2012 roku zaledwie 3,0% objętych zostało opieką żłobkową⁷⁵. W największym stopniu z instytucjonalnych form opieki nad małymi dziećmi korzystały dzieci dwuletnie. W końcu 2011 r. omawianą formą opieki objęte było 2,9% z nich. Udział dzieci rocznych korzystających z placówek opieki wynosił 2,3%, 3latków – 0,9%, dzieci poniżej 1 roku życia – 0,7%, a 4latków – 0,1%. Dzieci niepełnosprawne stanowiły 1,7% ogólnej liczby dzieci przebywających w tych placówkach⁷⁶. W 2012 r. na 1000 dzieci w wieku do lat 3 przypadało 30 dzieci objętych opieką żłobkową lub przebywających w klubach dziecięcych. W 2012 r. liczba żłobków nieznacznie wzrosła (z 19 w 2011 r. do 24)⁷⁷, jednak w żaden sposób nie zaspokaja to bieżących potrzeb.

W województwie kujawsko-pomorskim w końcu grudnia 2013 r. było 191,3 tys. podmiotów gospodarki narodowej (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie gospodarstwo rolne), tj. o 1,7% więcej niż przed rokiem⁷⁸. Pod koniec 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim w rejestrze REGON znajdowało się 143,2 tys. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, tj. o 1,8 tys. jednostek więcej niż przed rokiem (wzrost o 1,3%)⁷⁹. W całym 2013 r. utworzono 18,5 tys. nowych podmiotów gospodarczych, z których 16,4 tys. stanowiły osoby fizyczne, 993 – spółek handlowych oraz 272 – spółek cywilnych. Z kolei zlikwidowano 15,0 tys. podmiotów, a w tym samym czasie 18,3 tys. podmiotów zawiesiło działalność⁸⁰.

Słabością regionu jest mała liczba miejsc pracy poza rolnictwem. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. ukształtowało się na poziomie 244,7 tys. osób, co oznacza, że było o 1,0% niższe w stosunku do poprzedniego roku. W 2012 r. największe zatrudnienie w województwie kujawsko-pomorskim zanotowano w sekcji przetwórstwo przemysłowe – 116,8 tys. osób, tj. 47,7% ogółu zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw oraz w handlu. Ponadto w ostatnich dwóch latach odnotowano spadek liczby osób zatrudnionych w przemyśle (z 32,2% w 2010 r. do poziomu 30,3% w 2012 r.). Jednocześnie wzrósł odsetek osób zatrudnionych w sektorze rolnym (do 16,6%), co nie pokrywa się z tendencją w Polsce, gdzie od blisko 10 lat obserwuje się stały spadek zatrudnienia w tym sektorze.⁸¹

⁷⁵ Warto podkreślić, iż zgodnie ze Średniookresową Strategią Rozwoju Kraju w 2020 r. opieką pozarodzinną powinno być objętych w Polsce 30 proc. dzieci w wieku do lat 3, w: Dobry klimat dla rodziny Program polityki rodzinnej Prezydenta RP, Warszawa 2013 r.

⁷⁶ Placówki opieki nad dziećmi do lat 3 w woj. kujawsko-pomorskim w 2011 r., Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2013 r.

⁷⁷ Bank Danych Lokalnych

⁷⁸ Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie kujawsko-pomorskim, Główny Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, s. 1, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbr/bydgosz/ASSETS sygnała podmioty_gospodarki_narodowej_w_2013.pdf.

⁷⁹ Jw. s. 5.

⁸⁰ Jw. s. 6.

⁸¹ Bank Danych Lokalnych

Ponad 95% przedsiębiorstw w regionie stanowią mikroprzedsiębiorstwa, w związku z tym należy zwrócić szczególną uwagę na tą grupę przedsiębiorstw, szczególnie tych, które znajdują się w pierwszej fazie rozwoju (do 24 m-cy)⁸².

Problemy przedsiębiorców z utrzymaniem skali i zakresu działalności w sposób bezpośredni przekładają się na malejącą liczbę miejsc pracy, a w konsekwencji wzrost liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy. Jednocześnie negatywnym zjawiskiem obserwowanym w regionie jest znaczny przyrost liczby osób tracących pracę z przyczyn dotyczących zakładu pracy. W końcu 2012 roku w rejestrach PUP pozostawało 4957 takich osób, co w odniesieniu do roku poprzedniego stanowiło wzrost o 63,5%.

Pogarszająca się od kilku lat sytuacja na kujawsko-pomorskim rynku pracy oraz otwarcie zachodnich rynków pracy wpływa na emigrację zarobkową mieszkańców regionu. Pomimo spadku dynamiki migracji w ostatnich latach w województwie kujawsko-pomorskim nadal utrzymuje się znaczna liczba emigrantów przebywających za granicą czasowo powyżej 3 miesięcy. Dzięki sieci EURES w całej Europie ponad 100 tys. osób otrzymuje propozycje pracy w różnych krajach EOG, a 50 tys. z nich uzyskuje ostatecznie zatrudnienie.

Wyzwania i potrzeby

Poprawa dostępu do zatrudnienia osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w szczególności osób długotrwale bezrobotnych, kobiet, osób starszych, osób niepełnosprawnych.

Zwiększenie dostępu do usług opieki na dziećmi do lat 3.

Poprawa adaptacyjności pracowników i przedsiębiorstw, w szczególności sektora MMŚP oraz przystosowanie do zmian wynikających z trendów globalnych i demograficznych.

Poprawa adaptacyjności pracowników i przedsiębiorstw oraz przeciwdziałanie dezaktywizacji zawodowej, w szczególności wynikającej ze stanu zdrowia.

Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług w obszarze ochrony zdrowia ukierunkowanych na poprawę stanu zdrowia zasobów pracy i wydłużenie aktywności zawodowej mieszkańców regionu.

Zwiększenie stopnia wykorzystania w przedsiębiorstwach, w szczególności z sektora MMŚP, rozwiązań z zakresu elastycznych form zatrudnienia umożliwiających godzenie życia zawodowego z prywatnym, zarządzania strategicznego i zarządzania zasobami ludzkimi, w tym zarządzania wiekiem czy społecznej odpowiedzialności biznesu.

⁸² Brussa A., Tarnawa A. (red), Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce, Warszawa 2011.

Podejście terytorialne (interwencja na obszarach o szczególnych uwarunkowaniach – OSI)

W perspektywie finansowej 2014-2020 interwencja środkami Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych (EFSI) skierowana zostanie na zidentyfikowane obszary geograficzne tzw. obszary strategicznej interwencji (OSI).

Zintegrowane podejście terytorialne w RPO WK-P 2014-2020 obejmuje: koperty finansowe oraz system preferencji dla projektów, bądź odbiorców pomocy z obszarów o określonych problemach rozwojowych (OSI).

Obszary Strategicznej Interwencji określone w Umowie Partnerstwa 2014-2020

Umowa Partnerstwa 2014-2020 zawiera zobowiązanie Polski do szczególnego uwzględniania kilku istotnych typów obszarów realizacji polityk objętych EFSI (OSI o znaczeniu krajowym). Spośród wymienionych w Umowie Partnerstwa 2014-2020 obszarów strategicznej interwencji, w województwie kujawsko-pomorskim zidentyfikowano następujące OSI:

- miasta wojewódzkie i ich obszary funkcjonalne - ten obszar wsparcia objęty zostanie ZIT, o czym mowa w Sekcji 4.2.
- miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji - OSI objęte wsparciem, o którym mowa w Sekcji 4.2.
- obszary wiejskie, w szczególności o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe. Instrumentem wykorzystanym do realizacji działań w danym OSI będzie w szczególności RLKS, o którym mowa w sekcji 4.1.
- inne obszary interwencji w układzie terytorialnym.

Obszary Strategicznej Interwencji w województwie kujawsko-pomorskim.

Obejmują one podstawowe obszary koncentracji procesów rozwoju społeczno-gospodarczego regionu, tj. główne ośrodki miejskie wraz z ich zapleczem funkcjonalnym oraz obszary, poza bezpośrednim zasięgiem oddziaływania tych ośrodków, które wymagają wzmocnienia potencjału rozwojowego, w tym stworzenia lub poprawy warunków dla zwiększenia absorpcji i rozprzestrzeniania procesów rozwojowych, zogniskowanych w głównych ośrodkach miejskich (bieguny wzrostu). OSI regionalne to również obszary problemowe, czyli terytoria cechujące się największą koncentracją negatywnych zjawisk, które wymagają interwencji.

W województwie kujawsko-pomorskim zidentyfikowano siedem OSI (określone w SRW 2020)⁸³:

- Aglomeracja Bydgoszczy i Torunia;
- Zagospodarowanie Dolnej Wisły i nowy stopień wodny;
- Kujawy – wyspecjalizowana strefa gospodarcza dla rolnictwa;
- Bory Tucholskie – strefa wykorzystania potencjałów endogenicznych północno-zachodniej części województwa;
- Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- Wzrost zatrudnienia;
- Przełamanie zapaści społeczno-gospodarczej wschodniej części województwa;
- Polityka miejska i rewitalizacja miast;
- Rozwój uzdrowisk.

⁸³ Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego Plan Modernizacji 2020+, załącznik nr 3

W ramach RPO WK-P 2014-2020 zintegrowane podejście terytorialne będzie realizowane na czterech poziomach funkcjonalnych:

- poziom wojewódzki – obejmuje miasta Bydgoszcz i Toruń oraz ich obszar funkcjonalny,
- poziom regionalny i subregionalny – obejmuje miasta Włocławek, Grudziądz i Inowrocław wraz z ich obszarami funkcjonalnymi,
- poziom powiatowy (ponadlokalny) – obejmuje obszar wyznaczony granicami powiatu ziemskiego. Poziom ten określany jest jako „Obszar Rozwoju Społeczno Gospodarczego”. Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego może obejmować powiaty: bydgoski, toruński, włocławski, grudziądzki, inowrocławski, aleksandrowski, brodnicki, chełmiński, golubsko-dobrzyński, lipnowski, mogileński, nakielski, radziejowski, rypiński, sępoleński, świecki, tucholski, wąbrzeski, żniński;
- poziom lokalny – na którym funkcjonują Lokalne Grupy Działania w ramach idei rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS). Poziom ten określany jest jako „Obszar Lokalnej Aktywności”,

i będzie wspierane w ramach ośmiu osi priorytetowych (OP):

- Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie (OP 3),
- Region przyjazny środowisku (OP 4),
- Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry (OP6),
- Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (OP 7 finansowana z EFRR),
- Aktywni na rynku pracy (OP 8),
- Solidarne społeczeństwo (OP 9),
- Innowacyjna edukacja (OP 10)
- Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (OP 11 finansowana z EFS),

W ich ramach wsparcie skierowane zostanie na rozwój poszczególnych, stanowiących funkcjonalną całość, obszarów. W osiach: 3, 4, 6, 8, 9 i 10 podstawowym instrumentem oddziaływania będą ZIT oraz instrumenty podobne do ZIT (dla poziomu wojewódzkiego finansowane z udziałem budżetu krajowego, dla pozostałych – z budżetu regionalnego). Dla osi 7 i 11, zgodnie z jej nazwą, podstawowym instrumentem będzie RLKS.

Dla OSI: poziom regionalny/subregionalny (dla miast: Włocławek, Grudziądz, Inowrocław i ich obszarów funkcjonalnych) oraz poziom powiatowy, ustanowione zostaną koperty finansowe. Granice tych OSI wyznaczy odpowiednia uchwała Zarządu Województwa. Zakres interwencji dla ww. OSI określają następujące priorytety inwestycyjne (PI): 4.3; 4.5; 6.2; 6.3; 6.4; 9.2; 10.4; 8.8; 9.4; 9.7; 10.1; 10.3bis.

W związku ze specyfiką kierunków rozwojowych regionu, w ramach tzw. innych obszarów interwencji w układzie terytorialnym, zdecydowano się określić dodatkowe obszary kluczowe (OSI), w których w znacznej mierze skoncentrowane będą środki przeznaczone na realizację interwencji w ramach Programu.

W ramach poszczególnych priorytetów inwestycyjnych na etapie wdrażania Programu stosowane będą preferencje dla projektów lub odbiorców pomocy z określonych typów obszarów funkcjonalnych.

- **Kujawy**

Podstawa wyróżnienia: nagromadzenie głębokich problemów rozwojowych gmin (niekorzystne procesy demograficzne, niski poziom dochodów ludności, wysokie bezrobocie, niedobory w zakresie wyposażenia w infrastrukturę techniczną). Problem środowiskowy w postaci trwałego deficytu wody.

Opis: interwencja będzie polegać na uruchomieniu wewnętrznego potencjału Kujaw - produkcji rolniczej i skierowanie korzyści wynikających z tego działania na rozwiązanie zdiagnozowanych problemów. Dla pełniejszego wykorzystania predyspozycji rolniczych tego obszaru, zakłada się wprowadzenie systemu nawodnień, które przyczynią się do zwiększenia produktywności rolniczej gleb. Integralnym elementem planowanych działań jest stworzenie wyspecjalizowanej strefy gospodarczej, ukierunkowanej na produkcję rolniczą Kujaw. W efekcie zakłada się powstanie nowych miejsc pracy, zaktywizowanie społeczności lokalnych, rozwój infrastruktury technicznej i społecznej.

Obszary interwencji w ramach Programu, gdzie przewiduje się preferencje dla projektów z określonego OSI:

- PI 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 5.2, 6.2, 9.1, 9.2, 10.4, 8.5, 8.7, 9.7, 9.8

- o **Obszary wiejskie** (określone w SRW 2020 jako ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej)

Podstawa wyróżnienia: rolnictwo to jedna z głównych gałęzi gospodarczych województwa i lokuje kujawsko-pomorskie wśród czołowych producentów żywności w kraju. Strategia rozwoju województwa zakłada utrzymanie wysokiej rangi gospodarki rolnej, rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego oraz sektora energetyki odnawialnej w oparciu o płody rolne. Dlatego obszary wysokiej przydatności rolniczej stanowią walor o znaczeniu strategicznym dla rozwoju województwa.

Opis: wsparcie w ramach Programu skierowane będzie na przetwórstwo rolno-spożywcze stanowiące jedną z inteligentnych specjalizacji regionu.

Obszary interwencji w ramach Programu, gdzie przewiduje się preferencje dla projektów z określonego OSI:

- PI 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.2, 5.2, 6.2, 9.1, 9.2, 10.4, 8.5, 8.7, 9.7, 9.8; 9.9; 9.10

- o **Obszary o najniższym zatrudnieniu** (określone w SRW 2020 jako wzrost zatrudnienia)

Podstawa wyróżnienia: trwale wysoki poziom bezrobocia w regionie, w znaczący sposób ograniczający rozwój społeczny i gospodarczy województwa.

Opis: wysokie bezrobocie jest przyczyną poważnych problemów demograficznych i bardzo niskiego standardu życia ludności w wielu powiatach – zwłaszcza w południowej i wschodniej części województwa. Jest barierą dla prowadzenia efektywnej gospodarki rolnej, wdrażania innowacji, hamuje rozwój małych miast i przyczynia się do znacznego zróżnicowania jakości życia na terenie województwa.

Podstawowym założeniem interwencji jest ograniczenie bezrobocia poprzez stworzenie miejsc pracy – z uwzględnieniem dużego udziału ludności słabo wykształconej i bez kwalifikacji – zarówno w miejscu zamieszkania, jak i poprzez system dojazdów do rejonów o najlepszym stanie rozwoju gospodarczego.

Obszary interwencji w ramach Programu, gdzie przewiduje się preferencje dla projektów z określonego OSI:

- PI 3.1, 3.3, 8.5, 8.7, 9.7, 9.8

○ **Rozwój funkcji uzdrowiskowych**

Podstawa wyróżnienia: uzdrowiska w regionie kujawsko-pomorskim są ważnym czynnikiem rozwoju regionu, ale należy jeszcze w większym stopniu je wzmacniać, jako potencjał konkurencyjny województwa. Z tego względu konieczne jest wsparcie rozwoju uzdrowisk przez podjęcie działań planistycznych, a następnie wdrażanie zaproponowanych rozwiązań organizacyjno-technicznych oraz związanych ze specyfiką lecznictwa uzdrowiskowego.

Opis: lecznictwo uzdrowiskowe i powiązana z nim turystyka uzdrowiskowa powinny się rozwijać w dwóch kierunkach. Pierwszy - odnowa sił biologicznych człowieka poprzez wykorzystanie wód leczniczych, kopalin naturalnych oraz właściwości klimatu. Drugi to aktywne formy spędzania czasu wolnego. Uzdrowiska stoją u progu poważnych zmian, głównie dotyczących procesu prywatyzacji oraz w systemie zarządzania bazą uzdrowiskową. Chodzi o dostosowanie uzdrowisk do standardów zachodnioeuropejskich, tak by skutecznie mogły konkurować na europejskim rynku tego typu usług. Można to osiągnąć między innymi poprzez dopasowanie do wymogów lecznictwa uzdrowiskowego obowiązującego w krajach Unii Europejskiej. Jest to istotne zarówno dla poprawienia konkurencyjności naszych uzdrowisk jak i dla podniesienia jakości obsługi w zakładach leczniczych. Procesy te powinny przebiegać nie tylko z myślą o turystach i kuracjuszach krajowych, ale również gościach zagranicznych. Dużą wagę należy przykładać również do rozwoju branż związanych z klasycznym lecznictwem i turystyką uzdrowiskową.

Obszary interwencji w ramach Programu, gdzie przewiduje się preferencje dla projektów z określonego OSI:

- PI 1.2, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.2, 6.4

Powiązanie celów Strategii „Europa 2020” z priorytetami Programu

Tabela 1a (dodatkowa): Powiązanie celów Strategii „Europa 2020” z priorytetami RPO WK-P 2014-2020.

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
Priorytet	Oś priorytetowa	Cel szczegółowy	Kierunek działania	Priorytet	Inicjatywa przewodnia		Priorytet finansowania	Kierunek działania	Obszar priorytetowy	Kierunek działania
Konkurencyjna gospodarka	Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu	Podnoszenie jakości i umiędzynarodowienie badań oraz wzrost wykorzystania ich wyników w gospodarce	Ulepszenie infrastruktury w zakresie badań i innowacji w sektorze nauki i przedsiębiorstw	Rozwój inteligentny	Unia Innowacji	Zalecenie Rady nr 5 na lata 2013-2014: Przedsięwzięcie dodatkowych środków w celu stworzenia otoczenia biznesu przyjaznego innowacjom poprzez skoordynowanie polityki w obszarach badań, innowacji i przemysłu, dalszy rozwój instrumentów rewolwingowych i zachęt podatkowych, a także lepsze dopasowanie istniejących instrumentów do poszczególnych etapów cyklu innowacji.	Otoczenie biznesu sprzyjające innowacjom	Wspieranie prywatnych inwestycji w zakresie badań i rozwoju	Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego	Rozwój i modernizacja infrastruktury B+R
			Transfer wiedzy i innowacji do gospodarki					Tworzenie środowiska przyjaznego innowacjom dla innowacyjnych przedsiębiorstw		
		Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw	Wzrost skali działalności przedsiębiorstw		Polityka przemysłowa w erze globalizacji Unia Innowacji			Budowanie efektywnego otoczenia wspierającego przedsiębiorstwa i przyczynianie się do innowacji, przedsiębiorczości i internacjonalizacji		
			Wzrost produktywności przedsiębiorstw					Zwiększanie wydajności poprzez przedsiębiorczość i innowacje		
			Dywersyfikacja działalności i nowe modele biznesowe					Wspieranie zmian strukturalnych w gospodarce		

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
Priorytet	Oś priorytetowa	Cel szczegółowy	Kierunek działania	Priorytet	Inicjatywa przewodnia		Priorytet finansowania	Kierunek działania	Obszar priorytetowy	Kierunek działania
		Zwiększenie zastosowania TIK w gospodarce i społeczeństwie	Wzmocnienie zastosowania TIK w usługach publicznych		Europejska Agenda Cyfrowa			Rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększanie zapotrzebowania na TIK		Rozwój i modernizacja infrastruktury teleinf. i telekom.
Konkurencyjna gospodarka Nowoczesne społeczeństwo	Cyfrowy region	Lepsze kompetencje kadr gospodarki	Poprawa jakości kształcenia	Rozwój inteligentny Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu	Europejska Agenda Cyfrowa Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia	Zalecenie Rady nr 3 na lata 2013-2014: Zwiększenie wysiłków na rzecz obniżenia bezrobocia osób młodych, np. poprzez gwarancje dla młodzieży, zwiększenie dostępności przyuczenia do zawodu i uczenia się poprzez praktykę, zacieśnienie współpracy szkół i pracodawców oraz poprawę jakości nauczania. Przyjęcie projektu strategii na rzecz uczenia się przez całe życie (...)	Zwiększenie współczynnika aktywności zawodowej poprzez poprawę polityki w dziedzinie zatrudnienia, włączenia społecznego i edukacji	Poprawa jakości, efektywności i dostępności szkolnictwa wyższego oraz kształcenia na poziomie równoważnym	Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego	Rozwój i modernizacja infrastruktury teleinf. i telekom. Nauka bliżej gospodarki
			Zwiększenie powiązania systemu edukacji i umiejętności osób z potrzebami rynku pracy					Poprawa dostępności uczenia się przez całe życie, podnoszenie umiejętności i kwalifikacji siły roboczej i lepsze dopasowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy		
		Zwiększenie zastosowania TIK w gospodarce i społeczeństwie	Zapewnienie dostępu do sieci szerokopasmowych					Rozwoju otwartych i łatwo dostępnych materiałów dydaktycznych on-line, otwarte praktyki edukacyjne on-line i korzystanie z otwartych sieci		
								Rozwoju umiejętności wymaganych przez takie sektory jak: srebrna gospodarka, usługi osobiste		

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
Priorytet	Oś priorytetowa	Cel szczegółowy	Kierunek działania	Priorytet	Inicjatywa przewodnia		Priorytet finansowania	Kierunek działania	Obszar priorytetowy	Kierunek działania
			Lepszy dostęp do wysokiej jakości i usług edukacyjnych dostarczanych na rzecz grup o specjalnych potrzebach					<p>oraz świadczenia zdrowotne i usługi socjalne; gospodarka niskoemisyjna i bardziej odporna na zmiany klimatu;</p> <p>Promowanie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji, kształcenia podstawowego i średniego</p>		
<p>Konkurencyjna gospodarka</p> <p>Modernizacja przestrzeni wsi i miast</p> <p>Silna metropolia</p>	<p>Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie</p>	<p>Zmniejszenie emisyjności gospodarki</p>	<p>Zwiększenie efektywności energetycznej gospodarki</p> <p>Zwiększenie udziału OZE</p> <p>Obniżenie emisji generowanych przez transport w aglomeracjach miejskich</p>	<p>Rozwój zrównoważony</p>	<p>Europa efektywnie korzystająca z zasobów</p>	<p>Zalecenie Rady nr 6 na lata 2013-2014: Odnowienie i rozbudowę mocy wytwórczych oraz poprawę efektywności w całym łańcuchu energii. Przyspieszenie i rozszerzenie rozbudowy sieci energetycznej, w tym transgranicznych połączeń międzysystemowych oraz wyeliminowanie przeszkód dla transgranicznego handlu energią elektryczną (...)</p>	<p>Gospodarka przyjazna dla środowiska i zasobooszczędna</p>	<p>Promowanie efektywności energetycznej</p> <p>Wspieranie i ułatwianie inwestycji w OZE</p> <p>Redukcja emisji gazów cieplarnianych w sektorach rolnym i leśnictwa</p>	<p>Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego</p>	<p>Rozwój i modernizacja infrastruktury energetycznej</p>
<p>Modernizacja przestrzeni wsi i miast</p>	<p>Region przyjazny środowisku</p>	<p>Poprawa zdolności adaptacji do zmian klimatu oraz rozwój systemów zarządzania zagrożeniami</p>	<p>Zmniejszenie wrażliwości obszarów i sektorów wrażliwych na zmiany klimatu</p>	<p>Rozwój zrównoważony</p>	<p>Europa efektywnie korzystająca z zasobów</p>		<p>Gospodarka przyjazna dla środowiska i zasobooszczędna</p>	<p>Przystosowanie się do zmiany klimatu w obszarze gospodarki wodnej i zapobiegania powodziom</p>	<p>Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego</p>	<p>Rozwój i modernizacja infrastruktury ochrony środowiska</p>

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
Priorytet	Oś priorytetowa	Cel szczegółowy	Kierunek działania	Priorytet	Inicjatywa przewodnia		Priorytet finansowania	Kierunek działania	Obszar priorytetowy	Kierunek działania
			Rozwój systemów zarządzania zagrożeniami					Przystosowanie się do zmiany klimatu na innych obszarach		
			Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów							
		Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie						Zaspokojenie poważnych potrzeb w sektorze wodnym i sektorze odpadów, aby spełnić wymogi prawodawstwa UE		
								Ochrona różnorodności biologicznej, ochrona gleby oraz promowanie usług ekosystemowych i zielonej infrastruktury		
			Zmniejszenie presji na środowisko naturalne			Zalecenie Rady nr 6 na lata 2013-2014: (...) Poprawę gospodarki odpadami i gospodarki wodnej		Poprawa jakości środowiska miejskiego, włącznie z rewitalizacją terenów zdegradowanych i zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza		

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
Priorytet	Oś priorytetowa	Cel szczegółowy	Kierunek działania	Priorytet	Inicjatywa przewodnia		Priorytet finansowania	Kierunek działania	Obszar priorytetowy	Kierunek działania
Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu	Poprawa jakości i funkcjonowania oferty systemu transportowego oraz zwiększenie transportowej dostępności kraju w układzie europejskim i krajowym	Zwiększenie wewnątrzregionalnej dostępności transportowej	Rozwój zrównoważony	Europa efektywnie korzystająca z zasobów	Zalecenie nr 6 na lata 2013-2014: (...) Wzmocnienie roli i zasobów urzędu sprawującego nadzór nad rynkiem kolejowym oraz zapewnienie skutecznego i bezzwłocznego wdrożenia projektów inwestycyjnych w kolejnictwie (...)	Nowoczesna infrastruktura sieciowa na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia	Rozwijanie kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów kolejowych	Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego	Rozwój i modernizacja infrastruktury transportowej
			Podniesienie poziomu bezpieczeństwa systemu transportowego					Zwiększenie konkurencyjności gospodarki poprzez inwestowanie w drogową sieć TEN-T i łączenie drugorzędnych i trzeciorzędnych węzłów z infrastrukturą TEN-T		
			Rozwój alternatywnych form transportu					Opracowanie przyjaznych dla środowiska systemów transportu i promowanie zrównoważonej mobilności w miastach		
Konkurencyjna gospodarka Nowoczesne społeczeństwo	Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry	Wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Aktywna integracja społeczna	Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu	Europejski program walki z ubóstwem	Zalecenia Rady nr 3 na lata 2013-2014: [...] Zwalczanie ubóstwa pracujących (...)	Zwiększenie współczynnika aktywności zawodowej poprzez poprawę polityki w dziedzinie zatrudnienia, włączenia społecznego i	Aktywne włączenie Promowanie innowacji społecznych	Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu	Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
			Integracja usług różnych służb publicznych							

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
Priorytet	Oś priorytetowa	Cel szczegółowy	Kierunek działania	Priorytet	Inicjatywa przewodnia		Priorytet finansowania	Kierunek działania	Obszar priorytetowy	Kierunek działania
			Wsparcie ekonomii społecznej i miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych				edukacji			
		Ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług	Poprawa dostępu do niedrogich usług publicznych		Europejska Agenda Cyfrowa			Aktywne włączenie		
			Wzrost udziału wsparcia w formie usług niestacjonarnych					Większy i stabilny dostęp do wysokiej jakości i przystępnych cenowo usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym		
		Włączenie społeczności zamieszkałych obszary peryferyjne i zdegradowane	Kompleksowa rewitalizacja					Rewitalizacja fizyczna i gospodarcza ubogich społeczności miejskich i wiejskich (w tym RLKS)		
			Poprawa szans rozwojowych i zwiększenie spójności społecznej na obszarach peryferyjnych							

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
Priorytet	Oś priorytetowa	Cel szczegółowy	Kierunek działania	Priorytet	Inicjatywa przewodnia		Priorytet finansowania	Kierunek działania	Obszar priorytetowy	Kierunek działania
Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	Ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług	Poprawa dostępu do niedrogich usług publicznych Wzrost udziału wsparcia w formie usług niestacjonarnych	Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu	Europejski program walki z ubóstwem	Zwiększenie współczynnika aktywności zawodowej poprzez poprawę polityki w dziedzinie zatrudnienia, włączenia społecznego i edukacji	Aktywne włączenie Promowanie innowacji społecznych Większy i stabilny dostęp do wysokiej jakości i przystępnych cenowo usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym	Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu	Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej Przeciwdziałani e wykluczeniu społecznemu	
			Europejska Agenda Cyfrowa		Aktywne włączenie					
		Włączenie społeczności zamieszkałych obszary peryferyjne i zdegradowane	Kompleksowa rewitalizacja Poprawa szans rozwojowych i zwiększenie spójności społecznej na obszarach peryferyjnych				Rewitalizacja fizyczna i gospodarcza ubogich społeczności miejskich i wiejskich (w tym RLKS)			

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
Priorytet	Oś priorytetowa	Cel szczegółowy	Kierunek działania	Priorytet	Inicjatywa przewodnia		Priorytet finansowania	Kierunek działania	Obszar priorytetowy	Kierunek działania
Nowoczesne społeczeństwo Konkurencyjna gospodarka	Aktywni na rynku pracy	Lepsze kompetencje kadr gospodarki	Poprawa jakości kształcenia	Rozwój inteligentny Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu	Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia	Zalecenie Rady nr 3 na lata 2013-2014: Zwiększenie wysiłków na rzecz obniżenia bezrobocia osób młodych, np. poprzez gwarancje dla młodzieży, zwiększenie dostępności przyuczenia do zawodu i uczenia się poprzez praktykę, zacieśnienie współpracy szkół i pracodawców oraz poprawę jakości nauczania. Przyjęcie projektu strategii na rzecz uczenia się przez całe życie (...)	Zwiększenie współczynnika aktywności zawodowej poprzez poprawę polityki w dziedzinie zatrudnienia, włączenia społecznego i edukacji	Poprawa jakości, efektywności i dostępności szkolnictwa wyższego oraz kształcenia na poziomie równoważnym	Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego	Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej
			Zwiększenie powiązania systemu edukacji i umiejętności osób z potrzebami rynku pracy					Poprawa dostępności uczenia się przez całe życie, podnoszenie umiejętności i kwalifikacji siły roboczej i lepsze dopasowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy Rozwoju otwartych i łatwo dostępnych materiałów dydaktycznych on-line, otwarte praktyki edukacyjne on-line i korzystanie z otwartych sieci Rozwoju umiejętności wymaganych przez		

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
		Cel szczegółowy	Kierunek działania	Priorytet	Inicjatywa przewodnia		Priorytet finansowania	Kierunek działania	Obszar priorytetowy	Kierunek działania
			Lepszy dostęp do wysokiej jakości i usług edukacyjnych dostarczanych na rzecz grup o specjalnych potrzebach					<p>takie sektory jak: srebrna gospodarka, usługi osobiste oraz świadczenia zdrowotne i usługi socjalne; gospodarka niskoemisyjna i bardziej odporna na zmiany klimatu;</p> <p>Promowanie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji, kształcenia podstawowego i średniego</p>		
		Bardziej efektywne wykorzystanie zasobów na rynku pracy	Poprawa szans na zatrudnienie osób poszukujących pracy nieaktywnych zawodowo			Zalecenie Rady nr 3 na lata 2013-2014: Zwiększenie wysiłków na rzecz obniżenia bezrobocia osób młodych (...) Zwalczanie		<p>Aktywne i zdrowe starzenie się</p> <p>Trwała integracja z rynkiem pracy młodzieży</p>		

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
		Cel szczegółowy	Kierunek działania	Priorytet	Inicjatywa przewodnia		Priorytet finansowania	Kierunek działania	Obszar priorytetowy	Kierunek działania
			Poprawa adaptacyjności osób aktywnych zawodowo i pracodawców, w szczególności przedsiębiorstw sektora MŚP			<p>ubóstwa pracujących oraz segmentacji rynku pracy (...)</p> <p>Zalecenie Rady nr 4 na lata 2013-2014: Kontynuowanie wysiłków na rzecz zwiększenia udziału kobiet w rynku pracy, szczególnie poprzez inwestowanie w wysokiej jakości, przystępną cenowo opiekę nad dziećmi i nauczanie przedszkolne, oraz przez zapewnienie stabilnego finansowania i wykwalifikowanego personelu. Podjęcie regularnych działań na rzecz zreformowania KRUS w celu poprawy międzysektorowej mobilności pracowników (...) Wsparcie ogólnej reformy emerytalnej za pomocą środków zwiększających szanse starszych pracowników na zatrudnienie, tak aby podnieść wiek dezaktywizacji zawodowej.</p>		<p>niepracującej, która nie kształci się ani nie szkoli</p> <p>Równość mężczyzn i kobiet oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego</p> <p>Tworzenie miejsc pracy, w szczególności na obszarach oferujących nowe źródła wzrostu (gospodarka ekologiczna, srebrna gospodarka, TIK, usługi osobiste oraz usługi zdrowotne i socjalne)</p> <p>Dywersyfikacja gospodarcza w obszarach wiejskich, rybackich i przybrzeżnych</p> <p>Możliwość zatrudnienia dla pracowników zagrożonych negatywnymi skutkami działań restrukturyzacyjnych</p> <p>Dostosowanie istniejących miejsc pracy, umiejętności i kwalifikacji do wymogów gospodarki niskoemisyjnej i bardziej odpornej na</p>		

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
		Cel szczegółowy	Kierunek działania	Priorytet	Inicjatywa przewodnia		Priorytet finansowania	Kierunek działania	Obszar priorytetowy	Kierunek działania
								zmianę klimatu		

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
Priorytet	Oś priorytetowa	Cel szczegółowy	Kierunek działania	Priorytet	Inicjatywa przewodnia		Priorytet finansowania	Kierunek działania	Obszar priorytetowy	Kierunek działania
			Poprawa zdrowia zasobów pracy			Zalecenie nr 1 na lata 2013-2014: (...) dokonanie przeglądu wydatków w celu lepszego ukierunkowania polityk społecznych oraz zwiększenia oszczędności kosztowej i efektywności wydatków na opiekę zdrowotną (...)		Aktywne i zdrowe starzenie się		
Nowoczesne społeczeństwo	Solidarne społeczeństwo	Wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	<p>Aktywna integracja społeczna</p> <p>Integracja usług różnych służb publicznych</p> <p>Wsparcie ekonomii społecznej i miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych</p>	Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu	Europejski program walki z ubóstwem	Zalecenia Rady nr 3 na lata 2013-2014: [...] Zwalczanie ubóstwa pracujących (...)	Zwiększenie współczynnika aktywności zawodowej poprzez poprawę polityki w dziedzinie zatrudnienia, włączenia społecznego i edukacji	<p>Aktywne włączenie</p> <p>Promowanie innowacji społecznych</p> <p>Większy i stabilny dostęp do wysokiej jakości i przystępnych cenowo usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym</p>	Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego	<p>Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej</p> <p>Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</p>
		Ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług	<p>Poprawa dostępu do niedrogich usług publicznych</p> <p>Wzrost udziału wsparcia w formie usług niestacjonarnych</p>		Europejska Agenda Cyfrowa			Aktywne włączenie		

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
		Cel szczegółowy	Kierunek działania	Priorytet	Inicjatywa przewodnia		Priorytet finansowania	Kierunek działania	Obszar priorytetowy	Kierunek działania
		Włączenie społeczności zamieszkałych obszarów peryferyjne i zdegradowane	Kompleksowa rewitalizacja Poprawa szans rozwojowych i zwiększenie spójności społecznej na obszarach peryferyjnych					Rewitalizacja fizyczna i gospodarcza ubogich społeczności miejskich i wiejskich (w tym RLKS)		
Nowoczesne społeczeństwo Konkurencyjna gospodarka	Innowacyjna edukacja	Lepsze kompetencje kadr gospodarki	Poprawa jakości kształcenia	Rozwój inteligentny Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu	Młodzież w drodze Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia	Zalecenie Rady nr 3 na lata 2013-2014: Zwiększenie wysiłków na rzecz obniżenia bezrobocia osób młodych, np. poprzez gwarancje dla młodzieży, zwiększenie dostępności przyuczenia do zawodu i uczenia się poprzez praktykę, zacieśnienie współpracy szkół i pracodawców oraz poprawę jakości nauczania. Przyjęcie projektu strategii na rzecz uczenia się przez całe życie (...)	Zwiększenie współczynnika aktywności zawodowej poprzez poprawę polityki w dziedzinie zatrudnienia, włączenia społecznego i edukacji	Poprawa jakości, efektywności i dostępności szkolnictwa wyższego oraz kształcenia na poziomie równoważnym	Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu	Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
			Zwiększenie powiązania systemu edukacji i umiejętności osób z potrzebami rynku pracy					Poprawa dostępności uczenia się przez całe życie, podnoszenie umiejętności i kwalifikacji siły roboczej i lepsze dopasowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy Rozwój otwartych i łatwo dostępnych materiałów dydaktycznych on-line, otwarte praktyki edukacyjne on-line i korzystanie z		

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
Priorytet	Oś priorytetowa	Cel szczegółowy	Kierunek działania	Priorytet	Inicjatywa przewodnia		Priorytet finansowania	Kierunek działania	Obszar priorytetowy	Kierunek działania
			Lepszy dostęp do wysokiej jakości i usług edukacyjnych dostarczanych na rzecz grup o specjalnych potrzebach					<p>otwartych sieci</p> <p>Rozwój umiejętności wymaganych przez takie sektory jak: srebrna gospodarka, usługi osobiste oraz świadczenia zdrowotne i usługi socjalne; gospodarka niskoemisyjna i bardziej odporna na zmiany klimatu;</p> <p>Promowanie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji, kształcenia podstawowego i średniego</p>		
Nowoczesne społeczeństwo	Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	Ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług	<p>Poprawa dostępu do niedrogich usług publicznych</p> <p>Wzrost udziału wsparcia w formie usług niestacjonarnych</p>	Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu	Europejski program walki z ubóstwem		Zwiększenie współczynnika aktywności zawodowej poprzez poprawę polityki w dziedzinie zatrudnienia, włączenia społecznego i edukacji	<p>Aktywne włączenie</p> <p>Promowanie innowacji społecznych</p> <p>Większy i stabilny dostęp do wysokiej jakości i przystępnych cenowo usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym</p>	<p>Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego</p> <p>Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu</p>	<p>Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej</p> <p>Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</p>
					Europejska Agenda Cyfrowa			Aktywne włączenie		

Strategia Rozwoju Województwa	Regionalny Program Operacyjny WK-P 2014-2020	Umowa Partnerstwa 2014-2020		Strategia Europa 2020		CSR 2013	Position Paper		KPR	
Priorytet	Oś priorytetowa	Cel szczegółowy	Kierunek działania	Priorytet	Inicjatywa przewodnia		Priorytet finansowania	Kierunek działania	Obszar priorytetowy	Kierunek działania
		Włączenie społeczności zamieszkałych obszarów peryferyjne i zdegradowane	Kompleksowa rewitalizacja Poprawa szans rozwojowych i zwiększenie spójności społecznej na obszarach peryferyjnych					Rewitalizacja fizyczna i gospodarcza ubogich społeczności miejskich i wiejskich (w tym RLKS)		

1.1.2 Uzasadnienie wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych

Tabela 1. Uzasadnienie wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych

Wybrany cel tematyczny	Wybrany priorytet inwestycyjny	Uzasadnienie wyboru w oparciu o diagnozę oraz uwzględniając stosowne unijne, krajowe i/lub regionalne dokumenty strategiczne
1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1.1. Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy (dalej: Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji (...))	Proponowany PI związany jest z potrzebą zapewnienia realizacji regionalnych inteligentnych specjalizacji. Zainwestowane środki publiczne uaktywnią potencjał nauki i badań i staną się dźwignią dla nakładów B+R ponoszonych przez sektor przedsiębiorstw. Realizacja PI wpisuje się w Strategię Europa 2020 w priorytet - rozwój inteligentny oraz jej inicjatywę przewodnią <i>Unia Innowacji</i> . Wpisuje się również w obszar priorytetowy KPR - Innowacyjność dla wzrostu gospodarczego. Proponowany priorytet odpowiada CSR 2013 wskazując na potrzebę „podjęcia dodatkowych działań służących zapewnieniu przyjaznego innowacjom otoczenia biznesu poprzez wzmocnienie powiązań między badaniami, innowacjami i przemysłem, a także poprzez dalszy rozwój instrumentów finansowych i zachęt podatkowych oraz lepsze ukierunkowanie istniejących instrumentów do poszczególnych etapów cyklu innowacji” (zalecenie nr 5 z 2013 r.) Ujęcie PI zostało podyktowane również następującymi dokumentami: SRK 2020, Strategią Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Umową Partnerstwa 2014-2020, SRW 2020, projektem Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, a także PP, wnioskami z „Analizy potrzeb rozwojowych województwa kujawsko-pomorskiego w kontekście nowej perspektywy finansowej UE 2014-2020”.
	1.2. Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, w szczególności promowanie inwestycji w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, ekoinnowacji, zastosowań w dziedzinie usług publicznych, tworzenia sieci, pobudzania popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację, oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających, oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu;	Realizacja PI związana jest z potrzebą kompleksowego wsparcia działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, zarówno bezpośrednio działalności badawczej i wdrożeniowej w przedsiębiorstwach, jak i tworzeniem zewnętrznych warunków inicjujących i wspierających rozwój innowacyjnych rozwiązań w biznesie. Nadto, konieczne jest podjęcie dodatkowych działań służących zapewnieniu przyjaznego innowacjom otoczenia biznesu poprzez wzmocnienie powiązań przedsiębiorstw z jednostkami naukowymi. Niezbędny jest również lepszy dobór instrumentów finansowych do poszczególnych etapów cyklu innowacji. Realizacja PI odpowiada CSR 2013 wskazującym na potrzebę „podjęcia dodatkowych działań służących zapewnieniu przyjaznego innowacjom otoczenia biznesu poprzez wzmocnienie powiązań między badaniami, innowacjami i przemysłem, a także poprzez dalszy rozwój instrumentów finansowych i zachęt podatkowych oraz lepsze ukierunkowanie istniejących instrumentów do poszczególnych etapów cyklu innowacji” (zalecenie nr 5 z 2013 r.) oraz wpisuje się w inicjatywę przewodnią UE <i>Unia Innowacji</i> . Wpisuje się również w obszar priorytetowy KPR - Innowacyjność dla wzrostu gospodarczego. Wybór PI został dokonany z uwzględnieniem następujących dokumentów strategicznych: Strategii Europa 2020, SRK 2020, Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Umowy Partnerstwa 2014-

	(dalej: Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje (...))	2020, SRW 2020, projektu Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, a także PP, wniosków z „Analizy potrzeb rozwojowych województwa kujawsko-pomorskiego w kontekście nowej perspektywy finansowej UE 2014-2020”.
2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK	2.3. Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia	<p>Zastosowanie usług elektronicznych w sferze publicznej wpływa na jakość i dostępność usług świadczonych dla obywateli. Stąd wsparcie w ramach PI skierowane będzie na podniesienie jakości i dostępności usług publicznych, zwłaszcza w obszarze e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-zdrowia i e-edukacji.</p> <p>Działania podjęte w ramach PI 2.3 przyczynią się do realizacji założeń projektu przewodniego <i>Europejska Agenda Cyfrowa</i> w zakresie kompetencji cyfrowych, a także PP (Otoczenie biznesu sprzyjające innowacjom-rozwoj e-gospodarki). Zapewni również powszechny i otwarty dostęp w postaci cyfrowej do zasobów będących w posiadaniu instytucji publicznych (w tym digitalizacja i cyfrowe udostępnienie zasobów nauki, kultury i dziedzictwa narodowego). Otwarte reguły dostępności informacji sektora publicznego zapewniają nie tylko maksymalizację zysków płynących z ich wykorzystania, lecz także wpływają na wzrost kapitału społecznego, intelektualnego i kulturowego.</p> <p>Wybór PI został dokonany z uwzględnieniem następujących dokumentów strategicznych: Strategii Europa 2020, SRK 2020, Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Umowy Partnerstwa 2014-2020, SRW 2020, projektu Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 (koperta cyfrowa), a także wniosków z „Analizy potrzeb rozwojowych województwa kujawsko-pomorskiego w kontekście nowej perspektywy finansowej UE 2014-2020”.</p>
3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR) (dalej: Wzmacnianie konkurencyjności MŚP (...))	3.1. Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości	<p>Realizacja PI 3.1 związana jest z potrzebą wzrostu znaczenia gospodarczego MŚP zdolnych do bardziej elastycznego funkcjonowania na rynku i przedstawiania zindywidualizowanej oferty oraz kształtowania postaw przedsiębiorczych wśród ludności wiejskiej. Potrzeba jest również dobrej jakości usług otoczenia biznesu, które działać będą na rzecz bardziej profesjonalnych, wyspecjalizowanych, skoncentrowanych na osiągniętych wynikach i dostosowanych do faktycznych potrzeb korzystających z nich podmiotów.</p> <p>Realizacja PI wpisuje się w projekty przewodnie: <i>Mobilna młodzież, Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia</i>, w obszar priorytetowy KPR Innowacyjność dla wzrostu gospodarczego, a także w PP w obszarze zwiększania innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw.</p> <p>Wybór PI został dokonany z uwzględnieniem następujących dokumentów strategicznych: Strategii Europa 2020, SRK 2020, Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Umowy Partnerstwa 2014-2020, SRW 2020, projektu Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, a także PP, wniosków z „Analizy potrzeb rozwojowych województwa kujawsko-</p>

		<p>pomorskiego w kontekście nowej perspektywy finansowej UE 2014-2020”.</p>
	<p>3.2. Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia</p>	<p>Realizacja PI 3.2 związana jest z potrzebą wsparcia procesu umiędzynarodowienia przedsiębiorstw z regionu a także promocji gospodarczej, turystycznej i kulturalnej województwa w wymiarze krajowym i międzynarodowym. Ponadto, rozwój nowych modeli biznesowych, a w szczególności internacjonalizacja przedsiębiorstw przyczyni się do realizacji założeń projektu przewodniego <i>Polityka przemysłowa w erze globalizacji</i>. Nowe modele biznesowe są konieczne, aby sprostać konkurencji.</p> <p>Realizacja priorytetu wpisuje się w obszar priorytetowy KPR - Innowacyjność dla wzrostu gospodarczego, a także w zapisy Umowy Partnerstwa 2014-2020.</p>
	<p>3.3. Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług</p>	<p>Realizacja PI 3.3 związana jest z koniecznością wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw, głównie przez innowacje, a także pozwoli rozwijać potencjał rynkowy przedsiębiorstw w wyniku którego nastąpi przechodzenie na kolejne etapy w skali działalności (zwiększenie zatrudnienia), poziomu technologicznego i organizacyjnego. Wsparcie potencjału rynkowego przedsiębiorstw jest jednym z priorytetów Programu. Ponadto, realizacja PI przyczyni się do rozwoju kooperacji biznesowych w szczególności klastrów lokalnych i regionalnych.</p> <p>Realizacja PI jest zgodna z założeniami projektu przewodniego Strategii Europa 2020: <i>Polityka przemysłowa w erze globalizacji</i>.</p>
	<p>3.4. Wspieranie zdolności MŚP do wzrostu na rynkach regionalnych, krajowych i międzynarodowych oraz do angażowania się w procesy innowacji</p>	<p>Realizacja PI 3.4 związana jest z potrzebą wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw. Zgodnie z PP i Umową Partnerstwa 2014-2020 wymaga to budowy efektywnego otoczenia wspierającego. W związku z tym, iż w regionie nadal brakuje zaawansowanych usług dla przedsiębiorców wspierających ich procesy wzrostu i rozwoju, tym samym muszą one podlegać ciągłej intensyfikacji. Wsparciu podlegać również będzie stworzenie otoczenia biznesu sprzyjającego innowacjom.</p> <p>Realizacja PI wpisuje się w obszar priorytetowy KPR - Innowacyjność dla wzrostu gospodarczego.</p>
<p>4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach</p>	<p>4.1. Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych</p>	<p>Interwencja w PI 4.1 przyczyni się do zmniejszenia energochłonności gospodarki, zwiększenia poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz redukcji zanieczyszczeń powietrza i podporządkowana będzie jednemu z celów Strategii Europa 2020 i jej projektu przewodniego <i>Europa efektywnie korzystająca z zasobów</i>, tj. pakietu klimatyczno-energetycznego 20/20/20.</p> <p>Realizacja PI 4.1 przyczyni się do realizacji jednego z celów Umowy Partnerstwa 2014-2020 tj. zmniejszenia emisyjności gospodarki oraz podporządkowana będzie nadrzędnemu celowi określonego dla Polski w ramach ww. pakietu klimatyczno-energetycznego, zgodnie z którym udział energii ze źródeł odnawialnych w zużyciu energii finalnej ma wynieść 15% w roku 2020.</p>

		Wybór PI został dokonany również z uwzględnieniem następujących dokumentów strategicznych: Polityka energetyczna Polski do 2030 r. oraz BEiŚ, które jako jeden z ważniejszych kierunków rozwoju kraju określają wzrost znaczenia i rozwój odnawialnych źródeł energii.
	4.2. Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach	<p>Interwencja w PI 4.2 przyczyni się do osiągnięcia celów Strategii Europa 2020 i jej projektu przewodniego <i>Europa efektywnie korzystająca z zasobów</i> w zakresie ograniczenia zużycia energii i zasobów. KE zaleca wsparcie promowania korzystania z odnawialnych źródeł energii wśród MŚP oraz zwiększenie efektywności energetycznej w tym sektorze.</p> <p>Wzrost inwestycji w przedmiotowym obszarze przyczyni się do racjonalizacji wykorzystania energii, obejmującej jej oszczędność oraz dywersyfikacji źródeł na rzecz OZE. PI zostanie skierowany do przedsiębiorców. Oszczędność energii i jej efektywne wykorzystanie przez przedsiębiorstwa obniży koszty ich funkcjonowania, poprawiając ich sytuację na rynku.</p> <p>Realizacja PI 4.2 przyczyni się do realizacji jednego z celów Umowy Partnerstwa 2014-2020 tj. zmniejszenia emisyjności gospodarki.</p> <p>Wybór PI został dokonany również z uwzględnieniem następujących dokumentów strategicznych: Polityka energetyczna Polski do 2030 r. oraz BEiŚ, które jako jeden z ważniejszych kierunków rozwoju kraju określają wzrost znaczenia i rozwój odnawialnych źródeł energii. Zgodnie ze SRW 2020 wsparcie rozwoju sektora odnawialnych źródeł energii stanowi jedno z działań przyczyniających się do wzrostu innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu.</p>
	4.3. Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym	<p>Interwencja w PI 4.3 przyczyni się do osiągnięcia celów Strategii Europa 2020 i jej projektu przewodniego <i>Europa efektywnie korzystająca z zasobów</i> w zakresie ograniczenia zużycia energii. Zmniejszenie ilości zużywanej energii w sektorze budynków publicznych i mieszkalnych przyczyni się do ograniczenia niskiej emisji na danych obszarach.</p> <p>KE w PP zaleca przejście na energooszczędną gospodarkę niskoemisyjną m.in. poprzez wspieranie gruntownej modernizacji energetycznej budynków.</p> <p>Realizacja PI 4.3 przyczyni się do realizacji jednego z celów Umowy Partnerstwa 2014-2020 tj. zmniejszenia emisyjności gospodarki oraz celu określonego w BEiŚ, tj. poprawy efektywności energetycznej, a tym samym zmniejszenia emisyjności gospodarki.</p>
	4.5. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających	<p>Interwencja w PI 4.5 przyczyni się do osiągnięcia celów Strategii Europa 2020 i jej projektu przewodniego <i>Europa efektywnie korzystająca z zasobów</i> w zakresie modernizacji sektora transportu i ograniczeniu jego udziału w emisji substancji do atmosfery.</p> <p>Transport w obrębie aglomeracji jest przede wszystkim głównym źródłem emisji zanieczyszczeń</p>

	oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu	<p>powietrza, z drugiej strony charakteryzuje się dużym potencjałem, jeśli chodzi o ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń powietrza oraz integrację wewnętrzną miast i ich obszarów funkcjonalnych. Zwiększenie znaczenia transportu publicznego przy jednoczesnym ograniczeniu znaczenia transportu indywidualnego przyczyni się do ograniczenia emisji szkodliwych substancji do środowiska.</p> <p>KE w PP zaleca zwiększenie energii odnawialnej oraz biopaliw w transporcie oraz podejmowanie działań w ośrodkach miejskich przyczyniających się do poprawy jakości powietrza. Poprzez wsparcie interwencji wpisujących się w plany gospodarki niskoemisyjnej, realizacja PI 4.3 przyczyni się do osiągnięcia jednego z celów Umowy Partnerstwa 2014-2020, tj. zmniejszenia emisyjności gospodarki.</p>
5. Promowanie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	5.2. Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami	<p>Realizacja PI przyczyni się do osiągania celów klimatycznych sformułowanych w Strategii Europa 2020 i jej projektu przewodniego <i>Europa efektywnie korzystająca z zasobów</i>. Wpisuje się w obszar priorytetowy KPR, a także jest zgodna z celami i kierunkami działań adaptacyjnych określonych w SPA2020 i BEIŚ.</p> <p>Działania w tym PI zapewnią wdrożenie dorobku prawnego w dziedzinie środowiska, w tym m.in. dyrektywy 2000/60/WE (tzw. Ramowej Dyrektywy Wodnej) oraz 2007/60/WE (tzw. Dyrektywy Powodziowej).</p> <p>Wybór PI związany jest z koniecznością podjęcia działań mających na celu przeciwdziałanie skutkom niedoboru wody występującego szczególnie na Kujawach, co stanowi szczególne zagrożenie dla gospodarki regionu.</p> <p>Realizacja priorytetu jest zgodna z celem głównym UP <i>Zwiększenie konkurencyjności gospodarki</i>, w obszarze wsparcia <i>Środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami</i>, w ramach kierunków działań <i>Zmniejszenie wrażliwości obszarów i sektorów wrażliwych na zmiany klimatu</i> oraz <i>Rozwój systemów zarządzania zagrożeniami</i> i celem szczegółowym UP – poprawa zdolności adaptacji do zmian klimatu oraz rozwój systemów zarządzania zagrożeniami.</p> <p>KE w PP zaleca oszczędne gospodarowanie zasobami, które należy umacniać poprzez promowanie zrównoważonego gospodarowania gruntami i gospodarki wodnej, w tym m.in. zapobieganie powodziom, efektywne wykorzystanie wody, ochronę zasobów naturalnych (powietrza, wody, gleby), zapewnianie odporności na zmianę klimatu.</p>
6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami	6.1. Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie	<p>Podjęcie interwencji w ramach PI 6.1 wpisuje się w kluczowe dokumenty strategiczne na poziomie UE, tj. Strategię Europa 2020 oraz jej projekt przewodni UE <i>„Europa efektywnie korzystająca z zasobów”</i>. Priorytetowe traktowanie interwencji w obszarze gospodarki odpadami zostało również wskazane w CSR 2013 (zalecenie nr 6 z 2013 r.) KE wskazała w PP uporządkowanie gospodarki odpadami zgodnie z hierarchią sposobów gospodarowania odpadami jako jeden z najważniejszych priorytetów w sektorze środowiska.</p> <p>Niezbędność działań w tym PI wynika także</p>

		<p>z dyrektyw unijnych: 2008/98/WE (tzw. Dyrektywy Ramowej o Odpadach) oraz 1999/31/UE (tzw. Składowiskowej) zobowiązujących do uporządkowania gospodarki odpadami w województwie.</p> <p>Realizacja PI wpisuje się w obszar priorytetowy KPR oraz BEiŚ.</p>
	<p>6.2. Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie</p>	<p>Realizacja PI wpisuje się w Strategię Europa 2020 oraz jej inicjatywę przewodnią <i>Europa efektywnie korzystająca z zasobów</i>. Konieczność podjęcia działań na rzecz zarządzania w gospodarce wodnej została również wskazana w CSR 2013 (zalecenie nr 6 z 2013 r.)</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową partnerstwa 2014-2020. Planowane działania wpisują się w obszar priorytetowy KPR (Poprawa czystości wód podziemnych i powierzchniowych). Wybór PI został dokonany z uwzględnieniem SRW 2020, wniosków z „Analizy potrzeb rozwojowych województwa kujawsko-pomorskiego w kontekście nowej perspektywy finansowej UE 2014-2020”, a także PP stwierdzającego konieczność spełnienia wymogów wynikających z prawa unijnego w dziedzinie gospodarki wodno-ściekowej.</p> <p>Realizacja interwencji w PI 6.2 wynika przede wszystkim z ustaleń Ramowej Dyrektywy Wodnej (Dyrektywa 2000/60/WE). Finansowane będą projekty przyczyniające się bezpośrednio do zapewnienia na terenie aglomeracji zgodności z dyrektywą 91/271/EWG i uwzględnione w KPOŚK.</p>
	<p>6.3. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego</p>	<p>Realizacja PI 6.3 wynika z konieczności ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego, podobnie jak zachowania dziedzictwa kulturowego, stanowiących fundamenty dla rozwoju społeczno-gospodarczego i jest zgodna z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p> <p>Zachowane walory przyrodnicze czy dziedzictwo kulturowe stanowiąc będą bezpośredni bodziec dla rozwoju społeczno-gospodarczego w skali lokalnej i regionalnej i mogą być źródłem realnych korzyści ekonomicznych z uwagi na fakt, iż stwarzają nowe możliwości inwestycyjne i mogą stymulować gospodarkę przez wyznaczanie nowych kierunków i sposobów rozwoju.</p> <p>Ten kierunek wsparcia podkreślany jest w SRK i KPZK, a także w SRW 2020.</p>
	<p>6.4. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę</p>	<p>Realizacja PI wpisuje się w Strategię Europa 2020 oraz jej inicjatywę przewodnią <i>Europa efektywnie korzystająca z zasobów</i>. KE w PP zaleca wspieranie ochrony różnorodności biologicznej oraz promowanie zielonej infrastruktury.</p> <p>Realizacja interwencji wynika z ustaleń dyrektyw: 2009/147/WE (tzw. Ptasia) oraz 92/43/EWG (tzw. Siedliskowa).</p> <p>Zachowanie różnorodności biologicznej, poszanowanie środowiska naturalnego oraz właściwe</p>

		gospodarowanie zasobami przyrodniczymi wpisuje się w BEiŚ, a także SRW 2020. Zgodnie z <i>Analizą potrzeb rozwojowych województwa kujawsko-pomorskiego w kontekście nowej perspektywy finansowej UE 2014-2020</i> wskazana jest kontynuacja dotychczasowego zrównoważonego podejścia w zakresie wspierania turystyki w oparciu o dziedzictwo przyrodnicze.
7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej	7.2. Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi	<p>Interwencja w ramach PI wpisuje się w Strategię Europa 2020, w której wskazuje się konieczność działań w celu zapewnienia, aby sieci transportowe i logistyczne umożliwiły sektorowi przemysłu skuteczny dostęp do jednolitego rynku międzynarodowego.</p> <p>PI wpisuje się w KPR, Strategię Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.) Priorytet realizuje interwencję wynikającą z Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030 w odniesieniu do rozwoju regionalnego i transportu oraz Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020 odnośnie modernizacji i rozbudowy połączeń transportowych. KSRR 2010-2020 określa wsparcie w celu zwiększenia dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich na obszarach o najniższej dostępności. PI wpisuje się w przyjęte kierunki polityki państwa w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego (Narodowy Program Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego 2014-2020 i krótkoterminowe Programy Realizacyjne).</p> <p>Realizacja PI wpisuje się w stanowisko KE zawarte w PP. Proponowany priorytet związany jest z potrzebą zapewnienia realizacji efektywnego połączenia regionalnego układu transportowego z systemem krajowym i europejskim oraz wzrostu spójności transportowej regionu.</p> <p>Zły stan infrastruktury drogowej oraz słabe punkty w połączeniach zarówno z siecią TEN-T, jak i wewnątrz regionu, uzasadniają inwestycje w tym zakresie. Działania te są jednym z podstawowych celów rozwojowych województwa. Zły stan tej infrastruktury skutkuje ograniczeniami w wymianie gospodarczej oraz pogarsza warunki inwestowania w regionie.</p>
	7.3. Rozwój i usprawnienie przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów, połączeń multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych, w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej	<p>Realizacja PI jest zgodna z celami Białej Księgi Transportu postulującymi większe wykorzystanie bardziej energooszczędnych środków transportu i tworzenie warunków do przeniesienia drogowego transportu na inne środki transportu, w tym na transport wodny.</p> <p>Realizacja PI przyczyni się do realizacji celów SUE RMB.</p> <p>Realizacja PI wpisuje się w stanowisko KE zawarte w PP w kontekście założeń tzw. „niebieskiej gospodarki”.</p>
	7.4. Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu	<p>Interwencja w PI 7.4 jest konieczna, aby tworzyć alternatywy dla transportu samochodowego, rozwijając transport zbiorowy. KE w PP rekomenduje inwestowanie w istniejące korytarze kolejowe w celu eliminowania poważnych luk w tym zakresie.</p> <p>Interwencja w ramach PI wpisuje się w dokumenty</p>

		<p>unijne, zwłaszcza w Strategię Europa 2020, a także dokumenty strategiczne na poziomie krajowym: KPR, Strategię Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.). Priorytet realizuje interwencję wynikającą z Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030 w odniesieniu do rozwoju regionalnego i transportu oraz Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020 odnośnie modernizacji i rozbudowy połączeń transportowych.</p> <p>Realizacja PI odpowiada CSR 2013 wskazującym na potrzebę „wzmocnienia roli i zasobów urzędu sprawującego nadzór nad rynkiem kolejowym oraz zapewnienie skutecznego i bezzwłocznego wdrożenia projektów inwestycyjnych w kolejnictwie” (zalecenie nr 6 na lata 2013-2014).</p>
8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	8.5. Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników	<p>Interwencja w PI 8.5 jest zgodna z kierunkami działań wskazanymi w CSR 2013: „zmniejszenia bezrobocia wśród ludzi młodych (...) (zalecenie nr 3) oraz „wzmocnienia wysiłków na rzecz zwiększenia udziału kobiet w rynku pracy, w szczególności poprzez inwestycje w przystępną opiekę nad dziećmi (...) (zalecenie nr 4).</p> <p>Strategia Europa 2020 wśród swoich celów wskazuje wzrost zatrudnienia. KE w PP wskazuje na osoby młode i starsze jako znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Zakres interwencji jest zgodny z projektem przewodnim UE <i>Mobilna młodzież, Programem na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia</i> oraz <i>Europejską agendą cyfrową</i>.</p> <p>Nadto realizacja PI wpisuje się w wyzwania zidentyfikowane w SRK 2020, która podkreśla natomiast konieczność ograniczenia czynników zniechęcających do zatrudnienia lub podejmowania i utrzymania aktywności zawodowej oraz dokument wiodący w tym zakresie tj. SRKL 2020 podkreślającą konieczność zwiększanie mobilności przestrzennej pracowników i osób poszukujących pracy.</p> <p>Ograniczenie bezrobocia jest jednym z wyzwań rozwojowych SRW 2020 a wzrost zatrudnienia stanowi jeden z jej głównych obszarów interwencji.</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p>
	8.7. Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	<p>Strategia Europa 2020 wśród swoich celów wskazuje rozwój przedsiębiorczości i samozatrudnienia jako klucz do osiągnięcia inteligentnego i zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu. KE w PP wskazuje na osoby młode i starsze jako znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Zakres interwencji jest zgodny z projektem przewodnim UE <i>Mobilna młodzież, Programem na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia</i> oraz <i>Europejską agendą cyfrową</i>.</p> <p>Interwencja w ramach PI wpisuje się w SRK 2020, która jako jedno z wyzwań wskazuje na likwidację barier związanych z założeniem, prowadzeniem oraz rozwijaniem własnej działalności gospodarczej oraz w SRKL 2020, która wskazuje na propagowanie postaw przedsiębiorczych.</p>

		<p>Wśród priorytetów rozwojowych województwa do 2020 r. wskazanych w SRW wskazuje się zwiększenie miejsc pracy na terenie województwa, jako odpowiedzi na wysoki poziom bezrobocia.</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p>
	8.8. Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę	<p>Realizacja PI wpisuje się w CSR 2013, który wskazuje na wzrost współczynnika aktywności zawodowej w szczególności kobiet poprzez instrumenty aktywizacji zawodowej jak i poprawę dostępu do placówek opieki nad najmłodszym dzieckiem.</p> <p>KE w PP rekomenduje zwiększanie udziału kobiet w rynku pracy poprzez promowanie godzenia życia zawodowego ze sferą życia prywatnego.</p> <p>Realizacja PI 8.8. wpisywać się będzie w wyzwania określone w SRK 2020, SRKL 2020 oraz SRW 2020, które podkreślają konieczność zwiększenia aktywności zawodowej osób, dla których opieka nad dziećmi może stanowić barierę w powrocie na rynek pracy.</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p>
	8.9. Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	<p>Podjęcie interwencji w ramach PI 8.9 wpisuje się w kluczowe dokumenty strategiczne na poziomie UE. Strategia Europa 2020 wskazuje na konieczność przystosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian. KE w PP rekomenduje podobne działania. Zakres interwencji jest zgodny z <i>Programem na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia</i> i <i>Europejską agendą cyfrową</i>.</p> <p>Priorytetowe traktowanie interwencji w tym obszarze wskazane zostało w CSR 2013.</p> <p>SRK 2020 oraz SRKL 2020 podkreślają konieczność modernizacji systemu kwalifikacji zawodowych oraz zapewnienie przekwalifikowania pracowników restrukturyzowanych przedsiębiorstw. KPR wskazuje na potrzebę rozwoju kapitału intelektualnego w przedsiębiorstwach. Wsparcie adaptacyjności pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian wpisuje się w cele SRW 2020.</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p>
	8.10. Aktywne i zdrowe starzenie się	<p>Interwencja w ramach PI wpisuje się w CSR 2013, która wskazuje na niski poziom zatrudnienia osób starszych podkreślając jednocześnie konieczność przygotowania do ogólnej reformy emerytalnej w celu zwiększenia szans tej grupy na zatrudnienie. KE w PP rekomenduje działania na rzecz przedłużenia zdrowszego życia zawodowego poprzez opracowanie działań na rzecz promowania zdrowego stylu życia. Podejmowane działania wpisywać się będą w realizację Założeń Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014-2020 (ZDPS) przyjętych uchwałą nr 238 z dn. 24.12.2013 r.</p> <p>Niezbędność działań w tym PI wynika także z SRK</p>

		<p>2020, SRKL 2020 oraz SRW 2020.</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p> <p>Podejmowane działania wpisywać się będą w Policy Paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020.</p>
9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	9.1. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych (dalej: Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną (...))	<p>Interwencja w ramach PI wpisuje się w Strategię Europa 2020 oraz jej projekt przewodni <i>Europejski program walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym</i>. Realizacja PI 9.1 związana jest z potrzebą przeciwdziałaniu ubóstwu i wykluczeniu społecznemu poprzez poprawę dostępu mieszkańców regionu do usług zdrowotnych i społecznych, a tym samym zmniejszenia nierówności w dostępie do tych usług. Zgodnie z Umową Partnerstwa 2014-2020 wykluczenie społeczne, niezależnie od pozycji materialnej wynika z relatywnie niskiego dostępu do usług publicznych, w tym do usług zdrowotnych. Poważną barierą w dostępie do usług zdrowotnych są nierówności i braki w infrastrukturze ochrony zdrowia.</p> <p>Działania podejmowane na poziomie regionalnym poprawiające dostępność i jakość usług deficytowych wynikać będą z PLP.</p> <p>KE w PP rekomenduje działania na rzecz przedłużenia zdrowszego życia zawodowego poprzez zajęcie się kwestią czynników ryzyka związanych ze zdrowiem.</p> <p>Na poziomie krajowym SRK przewiduje działania z zakresu zdrowia publicznego. KPR, SRKL, Program przeciw ubóstwu i wykluczeniu społecznemu 2020 oraz KPRES wskazują na wsparcie rozwoju usług na rzecz grup wykluczonych, w tym zapobieganie niepewności mieszkaniowej.</p>
	9.2. Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich	<p>Wykluczenie i powiązane z nim ubóstwo mają także aspekt terytorialny. Realizacja PI jest zgodna z Umową Partnerstwa 2014-2020 i wpisuje się w narodowy plan rewitalizacji.</p> <p>Występowanie na wielu obszarach województwa problemów społecznych (w szczególności ubóstwa) oraz związane z tym powstawanie zjawiska wykluczenia społecznego wymusza konieczność podejmowania interwencji mającej niwelować te niekorzystne zjawiska. Działania rewitalizacyjne będą obejmować zintegrowane działania obejmujące kompleksową rewitalizację społeczną, gospodarczą i przestrzenną.</p> <p>KE w PP w ramach walki z ubóstwem zaleca wspieranie rewitalizacji fizycznej i gospodarczej ubogich społeczności miejskich i wiejskich. KPR 2020, SRKL 2020, Program przeciw ubóstwu i wykluczeniu społecznemu 2020 oraz Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej wskazują na wsparcie rozwoju usług na rzecz grup wykluczonych, w tym zapobieganie niepewności mieszkaniowej.</p> <p>Realizacja PI wpisuje się w SRW 2020.</p>
	9.4. Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego	Realizacja PI wpisuje się w Strategię Europa 2020 oraz w CSR 2013, które wskazują na aktywne włączanie społeczne. KE w PP rekomenduje podobne działania.

	uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie	<p>KPR 2020, SRK 2020, SRKL 2020 i <i>Program przeciw ubóstwu i wykluczeniu społecznemu 2020</i> oraz <i>KPRES</i> wskazują na silne powiązanie ubóstwa i wykluczenia społecznego z sytuacją osób na rynku pracy i potrzebę realizacji działań poprawiających zdolność do pracy osób biernych zawodowo, zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p>
	9.7. Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	<p>Realizacja PI jest niezbędna do wsparcia systemu wysokiej jakości usług społecznych świadczonych w interesie publicznym ukierunkowanych na rzecz wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Takie działanie rekomenduje KE w PP.</p> <p>KPR 2020, SRK 2020, SRKL 2020 i <i>Program przeciw ubóstwu i wykluczeniu społecznemu 2020</i> zaznaczają potrzebę rozwoju usług na rzecz grup wykluczonych: rodzin, osób starszych i niesamodzielnych, a także młodzieży.</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p>
	9.8. Wsparcie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia	<p>Realizacja PI zwiększy efektywność gospodarki społecznej regionu.</p> <p>PI wpisuje się w Strategię Europa 2020 w świetle której nowy model gospodarczy powinien opierać się m.in. na wzroście gospodarczym sprzyjającym włączeniu społecznemu i ograniczeniu ubóstwa oraz w projekt przewodni UE <i>Europejski program walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym</i>.</p> <p>SRK 2020, SRKS 2020 i <i>Program Rozwoju Ekonomii Społecznej</i> uznają ekonomię społeczną za ważny obszar koncentracji interwencji publicznej ze względu na jej znaczenie dla zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego. <i>KPRES</i> podkreśla, iż ekonomia społeczna w roku 2020 stanowić będzie ważny element polityk publicznych, przyczyniający się do wzrostu zatrudnienia, spójności społecznej oraz rozwoju kapitału społecznego.</p> <p>SRW 2020 zakłada opracowanie i wdrożenie kompleksowych działań mających na celu promocję idei ekonomii społecznej oraz wspieranie podmiotów ekonomii społecznej.</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p>
	9.9. Lokalne strategie rozwoju realizowane przez społeczność	<p>Realizacja PI jest zgodna z Umową Partnerstwa 2014-2020. Przyczyni się do zmniejszenia poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz kształtowania kapitału społecznego na obszarach na których są realizowane. Efektem tego powinno być przyspieszenie rozwoju gospodarczego oraz wzrost poziomu rozwoju społecznego na danym obszarze.</p> <p>KE w PP zaleca wzmocnienie roli społeczeństwa obywatelskiego, w tym aktywnego udziału społeczeństwa w programowaniu i realizacji programu.</p>

		<p>Zgodnie z SRW 2020 wsparcie instrumentu RLKS stanowi jedno z działań przyczyniających się do jej celu strategicznego <i>Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi</i>, a także stanowi jeden ze sposobów realizacji polityki terytorialnej województwa.</p>
	<p>9.10 Inwestycje dokonywane w kontekście strategii na rzecz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność</p>	<p>Realizacja PI jest zgodna z Umową Partnerstwa 2014-2020. Przyczyni się do zmniejszenia poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz kształtowania kapitału społecznego na obszarach na których są realizowane. Efektem tego powinno być przyspieszenie rozwoju gospodarczego oraz wzrost poziomu rozwoju społecznego na danym obszarze.</p> <p>KE w PP zaleca wzmocnienie roli społeczeństwa obywatelskiego, w tym aktywnego udziału społeczeństwa w programowaniu i realizacji Programu.</p> <p>Zgodnie z SRW 2020 wsparcie instrumentu RLKS stanowi jedno z działań przyczyniających się do jej celu strategicznego <i>Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi</i>, a także stanowi jeden ze sposobów realizacji polityki terytorialnej województwa.</p>
<p>10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenie się przez całe życie</p>	<p>10.1. Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia</p>	<p>Podjęcie interwencji w ramach PI wpisuje się w CSR 2013, które wskazuje na konieczność poprawy dostępu i jakości nauczania oraz ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej. KE w PP rekomenduje podobne działania.</p> <p>KPR 2020, SRK 2020, SRKL 2020 i <i>Perspektywa uczenia się przez całe życie</i> wskazują na podnoszenie jakości i efektywności usług edukacyjnych.</p> <p>Zakres interwencji jest zgodny z projektem przewodnim UE <i>Projekt na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia</i> i <i>Europejską agendą cyfrową</i>.</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p>
	<p>10.3. Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji</p>	<p>PI wpisuje się w CSR 2013, które wskazuje na lepsze przyuczanie do zawodu. Strategia Europa 2020 i PP rekomendują większy dostęp do uczenia się przez całe życie, adekwatność kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy.</p> <p>Podobnie KPR 2020, SRK 2020, SRKL 2020 wskazują na dopasowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy.</p> <p>Zakres PI jest zgodny z projektem przewodnim UE <i>Projekt na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia</i>.</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p>
	<p>10.3 bis Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów</p>	<p>CSR 2013 wskazuje na lepsze przyuczanie do zawodu i uczenie się przez praktykę, współpracę szkół i pracodawców, poprawę jakości nauczania. Zakres interwencji jest zgodny z projektem przewodnim UE <i>Projekt na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia</i> i <i>Europejską agendą cyfrową</i>.</p>

	<p>kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami</p>	<p>Strategia Europa 2020 wskazuje na większą adekwatność kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy. KE w PP rekomenduje podobne działania.</p> <p>Podobnie KPR 2020, SRK 2020, SRKL 2020 wskazują na dopasowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy.</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p>
	<p>10.4. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej</p>	<p>Realizacja PI 10.4 związana jest z potrzebą poprawy jakości kształcenia i wpisuje się w CSR 2013 odnoszącym się do zwiększenia dostępności edukacji , podniesienia jej jakości oraz jej większego powiązania z rynkiem pracy. Realizacja wpisuje się także w projekty przewodnie UE <i>Mobilna młodzież , Projekt na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia</i> oraz <i>Europejska agenda cyfrowa</i>.</p> <p>Strategia Europa 2020 i PP wskazują na równy dostęp do edukacji na każdym etapie kształcenia, adekwatność kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy. KPR 2020, SRK 2020, SRKL 2020 i <i>Perspektywa uczenia się przez całe życie</i> wskazują na inwestycje w obszar uczenia się dorosłych.</p> <p>Wybór PI jest zgodny z Umową Partnerstwa 2014-2020.</p>

Sekcja 1.2 Uzasadnienie alokacji finansowej

1.2.1 Uzasadnienie podziału środków między cele tematyczne i priorytety inwestycyjne

RPO WK-P 2014-2020 jest programem operacyjnym finansowanym ze środków EFRR oraz EFS. Udział tych funduszy w finansowaniu Programu odzwierciedla ustalenia zawarte w Umowie Partnerstwa 2014-2020. Rozkład środków finansowych na poszczególne CT i PI w głównej mierze wynika z:

- priorytetów wyznaczanych przez Strategię Europa 2020, KPR i przedstawionych w Umowie Partnerstwa 2014-2020,
- priorytetów finansowania określonych w PP KE,
- przyjętej zasady koncentracji tematycznej środków wynikających z rozporządzeń unijnych (tzw. *ring-fencing*),
- wyzwań, potrzeb i potencjałów zidentyfikowanych na podstawie diagnozy społeczno-gospodarczej oraz wizji rozwoju województwa, które wyznaczyły kierunki planowanego wsparcia,
- zakresu interwencji, jaki został określony dla programów regionalnych i przedstawiony w Umowie Partnerstwa 2014-2020,
- konieczności zapewnienia zgodności z dorobkiem prawnym UE,
- wyników ewaluacji *ex-ante* Programu,
- powiązań z istotnymi inwestycjami finansowanymi z innych źródeł publicznych lub prywatnych.

Podział alokacji uwzględnia wymagania dotyczące koncentracji tematycznej wynikające z Umowy Partnerstwa 2014-2020 z widoczną koncentracją na te obszary, których realizacja przyczyni się do osiągania celów rozwojowych określonych w Umowie Partnerstwa 2014-2020. Zgodnie z wymogami 54,5% EFRR przeznaczono na realizację CT 1-4, w tym 19,8% EFRR skierowano na realizację CT 4, natomiast 32,9% EFS przeznaczono na realizację CT 9. Rozdysponowanie środków na powyższe obszary wesprze realizację celów Strategii Europa 2020 oraz celów KPR.

W podziale alokacji na poszczególne PI brano również pod uwagę wyniki konsultacji społecznych Programu, które pozwoliły na rozpoznanie oczekiwań i planów inwestycyjnych potencjalnych beneficjentów Programu, stanowiło to materiał uzupełniający do diagnozy społeczno-gospodarczej oraz wizji rozwoju województwa.

Jednym z podstawowych wyzwań dla województwa kujawsko-pomorskiego jest podniesienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu. Niski stan rozwoju i słabe powiązanie sektora B+R z gospodarką (relatywnie niski poziom większości regionalnych uczelni, niska innowacyjność przedsiębiorstw, niski poziom nakładów na działalność badawczo-rozwojową), słabo rozwinięta przedsiębiorczość, co za tym idzie trwale wysoki poziom bezrobocia ogranicza możliwości wykorzystania potencjałów rozwojowych regionu oraz utrudnia przebieg procesów typowych dla gospodarek lepiej rozwiniętych. W związku z tym aż 32,2 % alokacji RPO WK-P 2014-2020 skierowane zostało na działania tworzące odpowiedni klimat dla rozwijania przedsiębiorczości (CT 1, CT 3, CT 8). Należą do nich wszelkie działania umożliwiające podnoszenie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw. Wsparcie wzrostu innowacyjności i konkurencyjności gospodarki powinno przełożyć się na zdecydowaną poprawę na rynku pracy, a co za tym idzie na ograniczanie zasięgu ubóstwa oraz korzystne zmiany demograficzne.

Pozostałe działania w ramach Programu mają charakter uzupełniający dla opisanych powyżej jak np. związane z wykorzystaniem TIK, rozwojem dostępności regionu oraz podnoszeniem jakości przyszłych pracowników (CT 2, CT 7, CT 10).

Na liście województw zagrożonych ubóstwem kujawsko-pomorskie zajmuje piątą lokatę, co oznacza, że aż 17,9% (w 2011 r.) społeczeństwa jest narażone na wystąpienie tego zjawiska. Szeroki zakres ubóstwa w regionie skutkuje występowaniem negatywnych zjawisk społecznych, które mogą przyczynić się do poszerzania grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Ubóstwo mieszkańców przekłada się na niskie dochody gmin, co powoduje trudności w zapewnieniu mieszkańcom dostępu do usług publicznych o odpowiednim standardzie. W związku z powyższym aż 22,1% alokacji na realizację RPO WK-P 2014-2020 została skierowana na działania w obszarze spójności społecznej i aktywizacji społeczno-zawodowej (CT9).

Województwo kujawsko-pomorskie, położone w północnej części kraju posiada tereny cenne przyrodniczo i kulturowo, a jednocześnie luki w infrastrukturze w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, odpadami czy też ochrony przed klęskami żywiołowymi zagrażającymi środowisku. Dodatkowo województwo kujawsko-pomorskie ma potencjał w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych, co będzie miało wpływ na ograniczenie emisji zanieczyszczeń, a jednocześnie przyczyni się do podniesienia poziomu bezpieczeństwa energetycznego a więc znaczących oszczędności w funkcjonowaniu gospodarki. W związku z tym na działania związane z wdrażaniem dyrektyw UE w zakresie ochrony środowiska oraz poszanowania energii i ograniczających emisję zanieczyszczeń powietrza przeznaczono 20,1% alokacji Programu (CT 4, CT 5 i CT 6).

Wsparcie alokowane na pomoc techniczną stanowi 3,2 % alokacji na Program i będzie finansowane z EFS.

1.2.2 Matryca logiczna strategii inwestycyjnej Programu

Tabela 2. Przegląd strategii inwestycyjnej programu operacyjnego

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa Na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie UE (euro)	Udział łącznego wsparcia UE w całości środków programu	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne wskaźniki rezultatu dla których wyznaczono wartość docelową
1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki							
	EFRR	32 912 269	1,7%	1.	1.1 Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji (...)	Wzmocnienie potencjału między badaniami, innowacjami a przemysłem	Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB (wg cen bieżących (GERD) – ogółem)
		97 365 461	5,1%		1.2 Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje (...)	Wzrost nakładów przedsiębiorstw na badania i innowacje	Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB (wg cen bieżących (BERD) – sektor przedsiębiorstw)
		102 850 839	5,4%	3.	3.1 Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości	Wzrost przedsiębiorczości	Stopa inwestycji w sektorze prywatnym (iloraz nakładów inwestycyjnych w sektorze prywatnym i PKB w cenach bieżących)
		30 169 579	1,6%		3.2 Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia	Wzrost umiędzynarodowienia przedsiębiorstw z regionu	Liczba kontraktów handlowych zagranicznych podpisanych przez przedsiębiorstwa wsparte w zakresie internacjonalizacji
		164 561 343	8,7%		3.3 Wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	Zwiększenie inwestycji rozwojowych przedsiębiorstw	Udział przedsiębiorstw innowacyjnych: a) w ogóle przedsiębiorstw przemysłowych b) w ogóle przedsiębiorstw z sektora usług

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa Na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie UE (euro)	Udział łącznego wsparcia UE w całości środków programu	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne wskaźniki rezultatu dla których wyznaczono wartość docelową
							Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach O/K/M [EPC] /
		17 827 479	0,9%		3.4 Wspieranie zdolności MŚP do wzrostu na rynkach regionalnych, krajowych i międzynarodowych oraz do angażowania się w procesy innowacji	Zwiększenie możliwości wsparcia procesów wzrostu i rozwoju przedsiębiorstw przez instytucje otoczenia biznesu (IOB)	Liczba przedsiębiorstw wspartych przez instytucje otoczenia biznesu
2 Cyfrowy region							
	EFRR	30 169 580	1,6%	2.	2.3 Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia	Zwiększenie zastosowania TIK w gospodarce i społeczeństwie	Liczba wygenerowanych kluczy API
3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie							
	EFRR	19 198 823	1,0%	4.	4.1 Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych	Wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w regionalnym bilansie zużycia energii	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem
		57 596 470	3,0%		4.2 Promowanie efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach	Zwiększenie efektywności energetycznej przedsiębiorstw	Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych Zmniejszenie zużycia energii

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa Na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie UE (euro)	Udział łącznego wsparcia UE w całości środków programu	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne wskaźniki rezultatu dla których wyznaczono wartość docelową
							końcowej
		86 394 705	4,6%		4.3 Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym	Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych	Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych Zmniejszenie zużycia energii końcowej
		108 336 218	5,7%		4.5 Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu	Obniżenie emisji generowanych przez transport w aglomeracjach miejskich	Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych
4 Region przyjazny środowisku							
	EFRR	12 342 101	0,6%	5.	5.2 Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami	Zmniejszenie wrażliwości obszarów na zmiany klimatu	Pojemność obiektów małej retencji
		19 198 823	1,0%	6.	6.1. Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa	Zmniejszenie presji na środowisko naturalne	Odsetek odpadów komunalnych zbieranych selektywnie

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa Na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie UE (euro)	Udział łącznego wsparcia UE w całości środków programu	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne wskaźniki rezultatu dla których wyznaczono wartość docelową
					członkowskie		
		41 140 336	2,2%		6.2 Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie	Zmniejszenie presji na środowisko naturalne	Odsetek ludności korzystające z komunalnych oczyszczalni ścieków Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków
		30 169 579	1,6%		6.3 Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego	Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie	Zwiedzający muzea i oddziały w gestii samorządu gmin, powiatów i miast na prawach powiatu / 1000 mieszkańców
		8 228 067	0,4%		6.4 Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę	Ochrona i poprawa jakości środowiska przyrodniczego	Udział powierzchni obszarów chronionych w powierzchni ogółem
5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu							

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa Na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie UE (euro)	Udział łącznego wsparcia UE w całości środków programu	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne wskaźniki rezultatu dla których wyznaczono wartość docelową
	EFRR	161 818 654	8,5%	7.	7.2 Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi	Zwiększenie dostępności transportowej oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa na drogach	Liczba wypadków drogowych na 100 tys. ludności
		27 426 891	1,5%		7.3. Rozwój i usprawnienie przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów, połączeń multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych, w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej	Lepsze wykorzystanie regionalnego potencjału w zakresie transportu śródlądowego	Przewozy krajowe ładunków żeglugą śródlądową w województwie kujawsko-pomorskim
		27 426 890	1,4%		7.4 Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu	Zwiększenie udziału transportu kolejowego w przewozach towarowych i pasażerskich w regionie	Liczba przewozów pasażerów transportem kolejowym - przewozy wewnątrz województwa kujawsko-pomorskiego
6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry							
	EFRR	148 105 209	7,8%	9.	9.1 Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną (...)	Ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług publicznych	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem (po uwzględnieniu transferów społecznych)
		57 596 470	3,0%		9.2 Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich	Włączenie społeczności zamieszkujących obszary problemowe	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem (po uwzględnieniu transferów społecznych)

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa Na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie UE (euro)	Udział łącznego wsparcia UE w całości środków programu	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne wskaźniki rezultatu dla których wyznaczono wartość docelową
		50 739 747	2,7%	10.	10.4 Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług edukacyjnych.	Odsetek osób dorosłych w wieku 25-64 lat uczestniczących w kształceniu i szkoleniu
7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność							
	EFRR	39 768 991	2,1%	9.	9.10 Inwestycje dokonywane w kontekście strategii na rzecz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	Zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego na obszarach wiejskich i miejskich	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem (po uwzględnieniu transferów społecznych)
8 Aktywni na rynku pracy							
	EFS	81 676 621	4,3%	8.	8.5 Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników	Podniesienie zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych, nieaktywnych zawodowo i poszukujących pracy	Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (C) Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (C)
		21 214 707	1,1%		8.7 Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Wzrost przedsiębiorczości i samozatrudnienia w regionie	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej
		18 562 868	1,0%		8.10 Aktywne i zdrowe starzenie się	Wydłużenie aktywności zawodowej oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących	Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie
		28 109 486	1,4%		8.8 Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę	Wzrost aktywności zawodowej osób powracających na rynek pracy	Liczba osób nieaktywnych zawodowo, poszukujących pracy po opuszczeniu programu (C)

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa Na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie UE (euro)	Udział łącznego wsparcia UE w całości środków programu	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne wskaźniki rezultatu dla których wyznaczono wartość docelową
		18 562 868	1,0%		8.9 Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	Rozwój kompetencji i kwalifikacji pracowników oraz dostosowanie przedsiębiorstw do zmian	Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie; Liczba osób, które nabyły kompetencje w ramach lub po opuszczeniu programu
9 Solidarne społeczeństwo							
	EFS	45 611 619	2,4%	9.	9.4 Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie	Wzrost aktywności społecznej i zawodowej osób i grup wykluczonych społecznie i zagrożonych wykluczeniem społecznym	Liczba osób w niekorzystnej sytuacji społecznej poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu; Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)
		58 340 443	3,1%		9.7 Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	Poprawa dostępności i jakości usług społecznych i zdrowotnych	Liczba osób w niekorzystnej sytuacji społecznej poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu
		20 684 339	1,1%		9.8 Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia	Rozwój i wzmocnienie potencjału sektora ekonomii społecznej	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych
10 Innowacyjna edukacja							

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa Na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie UE (euro)	Udział łącznego wsparcia UE w całości środków programu	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne wskaźniki rezultatu dla których wyznaczono wartość docelową
	EFS	62 583 384	3,3%	10.	10.1 Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia	Poprawa dostępności i jakości edukacji przedszkolnej i kształcenia ogólnego	Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK dzięki EFS; Liczba przedszkoli, które funkcjonują 2 lata po uzyskania dofinansowania ze środków EFS
		46 141 987	2,4%		10.3 bis. Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami	Poprawa atrakcyjności i podniesienie jakości kształcenia zawodowego	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie, uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki; Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu
		19 093 236	1,0%		10.3 Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji	Zwiększenie uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu	Liczba osób, które nabyły kompetencje w ramach lub po opuszczeniu programu
11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność							

Oś priorytetowa	Fundusz (EFRR, FS, EFS) lub Inicjatywa Na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	Wsparcie UE (euro)	Udział łącznego wsparcia UE w całości środków programu	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne wskaźniki rezultatu dla których wyznaczono wartość docelową
	EFS	49 854 560	2,6%	9.	9.9 lokalne strategie rozwoju realizowane przez społeczność	wzrost aktywności społeczności lokalnych	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym - wskaźnik zbiorczy z trzech podwskaźników (w %)
12 Pomoc techniczna							
	EFS	59 931 546	3,2%				

SEKCJA 2 OSIE PRIORYTETOWE

Sekcja 2.A Opis osi priorytetowych innych niż pomoc techniczna

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 1 WZMOCNIENIE INNOWACYJNOŚCI I KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARKI REGIONU

Cel tematyczny 1: Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji

- 1.1. Udoskonalenie infrastruktury badań i innowacji (...)
- 1.2. Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje (...)

Cel tematyczny 3: Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR)

- 3.1. Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości
- 3.2. Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia
- 3.3. Wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług
- 3.4. Wspieranie zdolności MŚP do wzrostu na rynkach regionalnych, krajowych i międzynarodowych oraz do angażowania się w procesy innowacji.

2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz

Oś priorytetowa 1 obejmuje CT 1 Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji oraz CT 3 Wzmacnianie konkurencyjności MŚP (...). Zastosowanie osi dwu tematycznej przyczyni się do osiągnięcia maksymalnego wkładu priorytetów inwestycyjnych do realizacji osi priorytetowej. Argumentem przemawiającym za połączeniem tych dwóch celów tematycznych w ramach jednej osi (odejście od zasady „1 oś – 1 cel tematyczny”) jest bardzo ściśle powiązanie między wsparciem badań naukowych, rozwoju technologii i innowacji a wzrostem konkurencyjności sektora MŚP. Połączenie wskazanych zagadnień w jedną oś priorytetową umożliwi uzyskanie większej komplementarności i efektywności zarządzania wdrażaniem. Pozwoli zapewnić spójność planowania i wdrażania projektów, przez co przyczyni się do lepszego osiągania założonych celów, niż miałyby to miejsce w przypadku odrębnych osi priorytetowych. W CT 1 realizowane będą projekty z zakresu B+R (w tym również tworzenie lub rozwój istniejącego zaplecza B+R) i związane z wdrożeniem prac B+R w działalności przedsiębiorstwa, zaś w CT 3 projekty inwestycyjne skutkujące wprowadzeniem na rynek nowych lub ulepszonych produktów/usług, w tym będących wynikiem prac B+R.

Przyczyną połączenia wyżej wymienionych celów tematycznych jest również ich główny adresat, którym, zarówno pośrednio jak i bezpośrednio, są przedsiębiorcy oraz zakres tematyczny związany z inteligentnymi specjalizacjami regionu kujawsko-pomorskiego.

Takie zaprogramowanie przedmiotowej Osi spowoduje zmaksymalizowanie skuteczności realizacji celów Osi Priorytetowej 1.

2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Kategoria regionu	Słabiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 1.1 Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji (...)

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: wzmocnienie powiązań między badaniami, innowacjami i przemysłem.

W celu optymalnego wykorzystania dostępnej i planowanej infrastruktury badawczej oczekuje się, że w wyniku realizowanych projektów nastąpi sieciowanie i konsolidacja potencjału naukowo-badawczego.

Realizacja priorytetu ma również doprowadzić do poprawy jakości wyników prac badawczo-rozwojowych oraz przededefiniowania celów, jakim mają służyć. Konieczny jest postęp w zakresie zaawansowania i efektywności badań oraz koncentracja na ich większym niż dotychczas stopniu przekształcania w sukces rynkowy. Wszystkie działania rozwojowe podejmowane w sektorze B+R będą ukierunkowane na budowę gospodarki regionu opartej na postępie technologicznym.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB (wg cen bieżących (GERD) – ogółem)	%	słabiej rozwinięty	0,43	2012	0,89	GUS	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Wsparciem objęte zostaną wybrane przedsięwzięcia infrastrukturalne dotyczące infrastruktury B+R ujęte w Kontrakcie Terytorialnym, które mają kluczowe znaczenie dla realizacji regionalnych inteligentnych specjalizacji oraz dla rozwoju nauki, gospodarki w regionie.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Uwzględnienie tego PI jest niezbędne dla osiągnięcia inteligentnego rozwoju, zgodnie z priorytetem Strategii Europa 2020 i jej inicjatywy przewodniej *Unia innowacji*. Jego realizacja, bazująca w pierwszej kolejności na współpracy nauki z gospodarką, przyczyni się do osiągnięcia na poziomie krajowym wzrostu poziomu nakładów na badania i rozwój do poziomu 1,7% PKB, określonych dla Polski w KPR. Zainwestowane środki publiczne uaktywnią potencjał nauki i badań i staną się dźwignią dla nakładów B+R ponoszonych przez sektor przedsiębiorstw.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Jednostki naukowe, konsorcja naukowe.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie pozakonkursowym (preferowane projekty realizujące inteligentne specjalizacje regionu). Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi precyzyjne skierowanie wsparcia na przedsięwzięcia o strategicznym znaczeniu dla realizacji inteligentnych specjalizacji regionu oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celu szczegółowego.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Na tym etapie nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba jednostek naukowych objętych wsparciem	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	3	SL 2014-2020	rocznie

	w zakresie inwestycji w infrastrukturę B+R								
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 1.2 Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje (...)

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: wzrost nakładów przedsiębiorstw na badania i innowacje.

Podjęte w ramach priorytetu działania mają prowadzić do zwiększenia nakładów na B+R+I w przedsiębiorstwach. Docelowo wzrost nakładów na innowacje powinien implikować wzrost innowacji wdrażanych w przedsiębiorstwach, a w konsekwencji rozwój gospodarki regionu. Nadto, w wyniku realizacji priorytetu powinien nastąpić wzrost liczby wdrożonych wyników prac badawczo-rozwojowych prowadzonych przez przedsiębiorstwa lub regionalne organizacje badawcze w stosunku do liczby wdrożonych gotowych rozwiązań, nabytych od organizacji badawczych spoza regionu. Oczekuje się wzrostu badań i innowacji obejmujących cały cykl innowacji tj. „od pomysłu do przemysłu”, a także że projekty będą w kompleksowy sposób rozwiązywać zidentyfikowany problem. Realizowane projekty muszą reprezentować standard krajowy rozumiany jako prowadzenie badań, prac rozwojowych i działań na poziomie porównywalnym z najlepszymi ośrodkami naukowymi w Polsce w danej dziedzinie. Preferowane będą projekty związane z rozwojem inteligentnych specjalizacji regionalnych oraz związane z prowadzeniem prac B+R na poziomie europejskim.

Wzrost nakładów na badania i rozwój powinien przyczynić się do rozwoju innowacji w przedsiębiorstwach (oferowanie nowych, innowacyjnych produktów i usług, wdrażanie wydajnych i innowacyjnych procesów produkcyjnych i świadczenia usług), a co za tym idzie na budowę gospodarki regionu opartej na postępie technologicznym.

Spodziewany jest także rozwój takich technologii, które zmniejszać będą obciążenia dla środowiska oraz sprzyjać tworzeniu oszczędnych produktów, usług i procesów.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB (wg cen bieżących (BERD) – sektor przedsiębiorstw)	%	słabiej rozwinięty	0,16	2012	0,42	GUS	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Diagnoza obszaru B+R w regionie kujawsko-pomorskim wskazuje na dużą lukę w rozwoju technologicznym regionu. Skutkuje to dominującym imitacyjnym charakterem innowacji

w województwie. Stąd szczególnie istotne jest wsparcie na rzecz badań i innowacji w przedsiębiorstwach rozpoczynających lub rozwijających działalność B+R. Wsparcie to będzie obejmować cały cykl innowacji, począwszy od fazy badań (stworzenie lub rozwój istniejącego zaplecza badawczo-rozwojowego w przedsiębiorstwach, służącego działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, koszty prowadzenia lub zakupu badań), poprzez etap prac rozwojowych, do wdrożenia rozumianego jako uruchomienie pilotażowej (testowej) produkcji (np. stworzenie demonstracyjnej linii technologicznej), aż po etap polegający na komercyjnym wykorzystaniu nowego rozwiązania na skalę przemysłową.

Dopuszczalne będzie również finansowanie zakupu oraz wdrożenie wyników zakupionych od jednostek naukowych prac B+R.

W ramach PI 1.2 przewiduje się również wsparcie działań pobudzających tworzenie długotrwałych powiązań między sektorem przedsiębiorstw oraz sektorem nauki (np. konsorcja przedsiębiorstw i jednostek naukowych).

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Uwzględnienie tego PI jest niezbędne dla osiągnięcia inteligentnego rozwoju, zgodnie z priorytetem Strategii Europa 2020 i jej inicjatywy przewodniej *Unia innowacji*. Jego realizacja przyczyni się do osiągnięcia na poziomie krajowym wzrostu poziomu nakładów na badania i rozwój do poziomu 1,7% PKB, określonych dla Polski w KPR. Zainwestowane środki publiczne uaktywnią sektor przedsiębiorstw i staną się dźwignią dla nakładów B+R ponoszonych przez sektor przedsiębiorstw.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Przedsiębiorstwa, konsorcja przedsiębiorstw oraz konsorcja przedsiębiorstw i jednostek naukowych; JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów zwrotnych. Ostateczne rozstrzygnięcie o wielkości środków, zakresie i formie wsparcia zostanie podjęte po przeprowadzeniu analizy zgodnie z art. 37 CPR.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	136	SL 2014-2020	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 3.1 Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: wzrost przedsiębiorczości.

Jedną z głównych barier rozwoju przedsiębiorczości jest brak kapitału własnego zarówno na założenie przedsiębiorstwa, jak i na jego rozwój w początkowej fazie funkcjonowania. Szczególnie ważna jest tu konieczność stworzenia odpowiedniej oferty wsparcia początkowej fazy rozwoju przedsiębiorstwa (pomysł, preinkubacja, inkubacja), kiedy to istnieje najwyższe ryzyko upadku (aż 80% przedsiębiorstw upada w pierwszym roku funkcjonowania). W związku ze szczególnymi problemami z uzyskaniem zewnętrznego finansowania tej fazy działalności (w dużej mierze problem ten dotyczy sektora MŚP), w ramach PI przewidziano wsparcie dla nowych przedsiębiorstw (w tym start up-ów). Do powstawania i rozwoju nowych przedsiębiorstw przyczyni się również tworzenie korzystnych warunków zewnętrznych sprzyjających rozwojowi przedsiębiorstw, przede wszystkim działania wspierające wzrost atrakcyjności inwestycyjnej regionu (np. tworzenie nowej i rozwój istniejącej infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego) oraz wzmacnianie kompetencji instytucji otoczenia biznesu w zakresie budowania przewag konkurencyjnych przedsiębiorstw w warunkach gospodarki globalnej.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Stopa inwestycji w sektorze prywatnym (iloraz nakładów inwestycyjnych w sektorze prywatnym i PKB w cenach bieżących)	%	słabiej rozwinięty	8,6	2012	9,6	GUS	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Cel szczegółowy realizowany będzie przez wsparcie dla nowotworzonych przedsiębiorstw, umożliwiające im wejście na rynek oraz zapewniające odpowiedni poziom konkurencyjności w początkowych fazach rozwoju. W ramach PI planuje się realizować przedsięwzięcia wspierające zakładanie i rozwój nowych przedsiębiorstw w szczególności w obszarach regionalnej inteligentnej specjalizacji, poprzez wsparcie bezpośrednie, jak również poprzez świadczenie usług przez inkubatory przedsiębiorczości oraz inkubatory akademickie.

Ważnym ogniwem dla wsparcia tworzenia przedsiębiorstw będą przedsięwzięcia związane z uporządkowaniem i przygotowaniem terenów w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych (w tym na obszarach powojkowych, przemysłowych, pokolejowych i popegeerowskich), uzbrojeniem terenów inwestycyjnych w media oraz budową lub modernizacją układu komunikacyjnego terenu inwestycyjnego. Do wsparcia będą również dopuszczone kampanie promocyjne.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

W tym kontekście celem realizowanego PI powinien być dynamiczny wzrost przedsiębiorczości oparty przede wszystkim na wykorzystaniu przez przedsiębiorców szeroko rozumianych innowacji.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Przedsiębiorstwa, sieci przedsiębiorstw, instytucje otoczenia biznesu, JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne.

Dopuszcza się realizację projektów w oparciu o umowę długoterminową, zawartą pomiędzy podmiotem publicznym a podmiotem prywatnym, której celem jest stworzenie składników infrastruktury umożliwiającej świadczenie usług o charakterze publicznym.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym. Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi precyzyjne skierowanie wsparcia na tworzenie nowych oraz rozwój terenów inwestycyjnych, a także przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celu szczegółowego.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami

dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów zwrotnych. Ostateczne rozstrzygnięcie o wielkości środków, zakresie i formie wsparcia zostanie podjęte po przeprowadzeniu analizy zgodnie z art. 37 CPR.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	325	SL 2014-2020	rocznie
2.	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	ha	EFRR	słabiej rozwinięty			661,34	SL 2014-2020	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 3.2 Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: wzrost umiędzynarodowienia przedsiębiorstw z regionu.

Projekty realizowane w ramach priorytetu przyczynią się do zdobywania przez przedsiębiorstwa nowych rynków zbytu oraz do skutecznego egzekwowania swoich praw poza granicami kraju. Wzrost kooperacji, zarówno pomiędzy przedsiębiorstwami krajowymi, jak i z udziałem partnerów zagranicznych (w tym w skali makroregionalnej) pozwoli lepiej wykorzystać istniejący potencjał rozwoju, szczególnie w obszarze innowacyjnych MŚP oraz przedsiębiorstw mających potencjał wzrostu w obszarach wysokich i średniowysokich technologii. Wsparcie inwestycji rozwojowych związanych ze zwiększeniem międzynarodowej ekspansji regionalnych przedsiębiorstw przyczyni się do wspierania zmian strukturalnych w gospodarce województwa.

Wsparcie procesu umiędzynarodowienia przedsiębiorstw z regionu będzie miało również za zadanie stworzenia kompleksowej (i skoordynowanej) oferty zarówno dla indywidualnych przedsiębiorstw, jak i grup branżowych i międzybranżowych.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Stopa inwestycji w sektorze	%	słabiej rozwinięty	8,6	2012	9,6	GUS	rocznie

	prywatnym (iloraz nakładów inwestycyjnych w sektorze prywatnym i PKB w cenach bieżących)							
2.	Liczba kontraktów handlowych zagranicznych podpisanych przez przedsiębiorstwa wsparte w zakresie internacjonalizacji	szt.	słabiej rozwinięty	0	-	191	SL 2014-2020	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

W ramach PI 3.2 będzie oferowane wsparcie doradcze przedsiębiorstw nastawionych na wzrost eksportu i zdobywanie nowych rynków zbytu, a także pomoc w nawiązywaniu kontaktów gospodarczych z partnerami zagranicznymi lub utworzeniu wspólnej oferty rynkowej, udostępnianie informacji o możliwościach kooperacji oraz warunkach inwestowania na określonych rynkach.

Pomoc będzie przeznaczona również na wsparcie inwestycyjne międzynarodowej współpracy gospodarczej przedsiębiorstw (w tym producentów rolno-spożywczych). Wspierane będą również inne działania przygotowujące przedsiębiorstwa do eksportu, w tym potrzeby inwestycyjne przedsiębiorstw w zakresie internacjonalizacji (np. dostosowanie produkcji do wymagań rynków zagranicznych, tworzenie działów obsługi eksportu czy certyfikację i logistykę).

Wsparcie obejmie także dofinansowanie wizyt studyjnych i misji gospodarczych, udziału w międzynarodowych imprezach targowo-wystawienniczych, w tym w targach branżowych za granicą. Komplementarnie realizowane będą działania ukierunkowane na wzmocnienie wizerunku regionu i jego gospodarki, obejmujące m.in. projekty związane z promocją gospodarczą, turystyczną i kulturalną regionu, w wymiarze zarówno krajowym jak i zagranicznym.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Realizacja przedsięwzięć w ramach PI 3.2 pozytywnie wpłynie na rozszerzenie zakresu działalności przedsiębiorstw z województwa kujawsko-pomorskiego na rynkach międzynarodowych, a także na wzrost zainteresowania ofertą gospodarczą regionu, w szczególności napływ inwestycji bezpośrednich.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Przedsiębiorstwa, sieci przedsiębiorstw, instytucje otoczenia biznesu, JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów zwrotnych. Ostateczne rozstrzygnięcie o wielkości środków, zakresie i formie wsparcia zostanie podjęte po przeprowadzeniu analizy zgodnie z art. 37 CPR.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	633	SL 2014-2020	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 3.3 Wsparcie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: zwiększenie inwestycji rozwojowych przedsiębiorstw (w tym w obszarze TIK).

W celu osiągnięcia jak największej efektywności udzielanej pomocy planujemy wsparcie projektów wykorzystujących potencjały endogeniczne regionu. Czyli takie, w zakresie których

pozycja i rola województwa w gospodarce krajowej jest lub może być ponadprzeciętnie wysoka zgodnie z wyborami dokonywanymi w oparciu o strategię tzw. *smart specialization* dla regionu. Stosowanie efektywnego podejścia terytorialnego, polegającego na skupieniu strumienia pomocy na obszarach o najniższym poziomie rozwoju przedsiębiorczości wpłynie pozytywnie na osiągnięcie rezultatu w postaci zwiększenia zatrudnienia. Preferowane będą zatem projekty przyczyniające się do tworzenia trwałych miejsc pracy.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Udział przedsiębiorstw innowacyjnych a) w ogóle przedsiębiorstw przemysłowych b) w ogóle przedsiębiorstw z sektora usług	%	słabiej rozwinięty	a) 18,8 przemysłowe b) 11,9 usługowe	2011	a) 25,0 przemysłowe b) 16,0 usługowe	GUS STRATEG	Co 2 lata
2.	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach O/K/M	EPC	słabiej rozwinięty	0		1 906	SL 2014-2020	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

W ramach PI 3.3 szczególnie istotne będzie wsparcie innowacji produktowych, procesowych i organizacyjnych w przedsiębiorstwach z preferencją dla projektów zgodnych z regionalnymi specjalizacjami. Inwestycje rozwojowe przedsiębiorstw będą skutkować wprowadzeniem na rynek nowych lub ulepszonych produktów i usług (w tym turystycznych i e-usług) oraz wzrostem wydajności pracy i efektywności produkcji. Realizacji celu szczegółowego priorytetu służyć będzie również wsparcie inwestycji przedsiębiorstw w maszyny i sprzęt produkcyjny.

W ramach priorytetu rozwijane będą instrumenty inżynierii finansowej zapewniające dostęp do finansowania na różnych etapach rozwoju przedsiębiorstw (a uzupełniając w formie instrumentów dotacyjnych w wybranych branżach i na określonych obszarach geograficznych, na których występuje deficyt przedsiębiorczości), umożliwiając tym samym realizację inwestycji rozwojowych przez przedsiębiorstwa.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Realizacja PI 3.3 przyczyni się do wprowadzenia na rynek nowych i ulepszonych produktów/usług (w tym turystycznych i w obszarze TIK). Oczekiwany rezultat będzie również zwiększenie zatrudnienia w przedsiębiorstwach oraz wzrost wydajności pracy i efektywności produkcji/świadczonych usług.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Przedsiębiorstwa, sieci przedsiębiorstw.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów zwrotnych. Ostateczne rozstrzygnięcie o wielkości środków, zakresie i formie wsparcia zostanie podjęte po przeprowadzeniu analizy zgodnie z art. 37 CPR.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	1 001	SL 2014-2020	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 3.4 Wsparcie zdolności MŚP do wzrostu na rynkach regionalnych, krajowych i międzynarodowych oraz do angażowania się w procesy innowacji

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: zwiększenie możliwości wsparcia procesów wzrostu i rozwoju przedsiębiorstw przez instytucje otoczenia biznesu.

Przedsięwzięcia w ramach priorytetu inwestycyjnego 3.4 przyczynią się do profesjonalizacji usług instytucji otoczenia biznesu oraz dostosowania oferty instytucji otoczenia biznesu do potrzeb przedsiębiorstw i wyzwań rynku. Dobrej jakości usługi instytucji otoczenia biznesu wpływają na procesy wzrostu i rozwoju przedsiębiorstw. Sprostanie wyzwaniom rynkowym i rosnącej konkurencji, szczególnie w warunkach globalizacji, staje się coraz trudniejszym wyzwaniem, wymagającym wysokich kompetencji.

W podejmowaniu skutecznych działań przedsiębiorców powinny wspomagać wyspecjalizowane instytucje otoczenia biznesu.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Stopa inwestycji w sektorze prywatnym (iloraz nakładów inwestycyjnych w sektorze prywatnym i PKB w cenach bieżących)	%	słabiej rozwinięty	8,6	2012	9,6	GUS	rocznie
2.	Liczba przedsiębiorstw wspartych przez instytucje otoczenia biznesu	szt.	słabiej rozwinięty	0		4 051	SL 2014-2020	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

W ramach PI 3.4 będą wspierane wspólne projekty i przedsięwzięcia instytucji otoczenia biznesu (np. sieciowanie IOB w ramach Regionalnych Systemów Innowacji).

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Profesjonalizacja usług instytucji otoczenia biznesu oraz dostosowanie oferty instytucji otoczenia biznesu do potrzeb przedsiębiorstw i wyzwań rynku.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

MŚP, sieci przedsiębiorstw, instytucje otoczenia biznesu, jednostki naukowe.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów zwrotnych. Ostateczne rozstrzygnięcie o wielkości środków, zakresie i formie wsparcia zostanie podjęte po przeprowadzeniu analizy zgodnie z art. 37 CPR.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba wspartych instytucji otoczenia biznesu	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	11	SL 2014-2020	rocznie

2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy

2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej 1

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik postępu finansowego, produktu lub jeśli właściwe - wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
-----------------	---	-----	------------------	--	---------	-------------------	---------------------	--------------------	---------------	---

							M	K	O	M	K	O		
1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu	wskaźnik produktu	1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	sztuki	EFRR	słabiej rozwinięty	395			2095			SL 2014-2020	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach osi priorytetowej, który generuje 70 % alokacji w OP 1.
1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu	wskaźnik finansowy	2.	Wskaźnik finansowy ram wykonania	euro	EFRR	słabiej rozwinięty	89 305 617			471 903 851			SL 2014-2020	planowany poziom całkowitej kwoty wyd. kwalifikowalnych, wprowadzonych do systemu rachunkowości IC i poświadczonych przez tę instytucję zgodnie z art.131 CPR.

2.A.9 Kategorie interwencji

Tabela 7-11 Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorie interwencji

EFRR, region słabiej rozwinięty														
Tabela 7: Wymiar 1			Tabela 8: Wymiar 2			Tabela 9: Wymiar 3			Tabela 10: Wymiar 6			Tabela 11: Wymiar 7		
Zakres interwencji			Forma finansowania			Typ terytorium			Terytorialne mechanizmy wdrażania			EFS secondary Theme (Wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
1	001	150 162 225	1	01	166 275 523	1	01	163 189 998	1	07	445 686 970			
1	002	0	1	02	279 411 447	1	02	156 538 977						
1	056	43 814 457				1	03	125 957 995						
1	057	0												
1	058	32 912 269												
1	059	0												
1	062	21 907 229												
1	063	40 866 067												
1	064	21 907 229												
1	066	16 387 567												
1	067	22 284 348												
1	069	4 114 034												
1	072	53 482 436												
1	073	6 856 723												
1	074	1 508 479												
1	075	1 508 479												
1	076	1 508 479												
1	077	1 508 479												
1	082	13 713 445												
1	093	1 508 479												
1	101	9 736 546												

2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej

Nie dotyczy

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 2 CYFROWY REGION

Cel tematyczny 2 Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK

- 2.3. Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia

2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz.

Nie dotyczy

2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego.

Fundusz	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Kategoria regionu	Słabiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.A.4 Priorytet inwestycyjny 2.3 Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia

2.A.5. Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty.

Cel szczegółowy: zwiększenie zastosowania TIK w gospodarce i społeczeństwie

Realizacja PI przyczyni się do rozwoju e-usług sektora publicznego, udostępnianiu informacji sektora publicznego oraz zasobów nauki, kultury i dziedzictwa narodowego w celu umożliwienia wytworzenia na ich podstawie nowych usług cyfrowych przez podmioty spoza sektora publicznego. Otwarte reguły dostępności informacji sektora publicznego zapewnią nie tylko maksymalizację zysków płynących z ich wykorzystania, lecz także wpłyną na wzrost kapitału społecznego, intelektualnego i kulturowego.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Liczba wygenerowanych kluczy API	szt.	słabiej rozwinięty	0	-	295 441	SL 2014-2020	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego.

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych.

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Wsparcie w ramach PI 2.3 skierowane zostanie na rozwój elektronicznych usług publicznych, szczególnie w relacjach administracja-administracja, administracja-biznes oraz administracja-obywatel, zwiększenie dostępu obywateli do usług publicznych, w tym m.in. projekty z zakresu e-administracji, e-zdrowia, e-edukacji, e-kultury. Na uzyskanie efektów w PI 2.3 wpływ będzie miała informatyzacja podmiotów ze sfery administracji, zdrowia, edukacji, kultury, a także cyfryzacja, w tym digitalizacja zasobów, jakimi te podmioty dysponują.

Uzyskanie zakładanych rezultatów w tym PI wymaga również tworzenia oraz rozwijania referencyjnych rejestrów publicznych, w tym geograficznych systemów informacji przestrzennej oraz wsparcia infrastruktury informatycznej integrującej zasoby i organizacje.

Wsparcie tworzenia narzędzi informacyjno-komunikacyjnych uwzględniać będzie ich dostępność dla wszystkich obywateli. Wspierane projekty uwzględniały będą wytyczne *Web Content Accessibility Guidelines 2.0* (WCAG 2.0), stworzone przez międzynarodową organizację *World Wide Web Consortium* (W3C), dotyczące standardów w tworzeniu dostępnych stron internetowych dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, a także krajowe ramy interoperacyjności.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Wsparcie cyfryzacji, w tym digitalizacji zasobów kulturowych, naukowych i edukacyjnych, planistycznych, geodezyjnych i kartograficznych umożliwi powszechny, otwarty dostęp w postaci cyfrowej do tych zasobów. Otwarte reguły dostępności do zasobów sektora publicznego pozwolą innym podmiotom wytwarzać wartość dodaną. Służą więc wspieraniu innowacyjności, rozwojowi gospodarczemu, zwiększeniu przejrzystości i efektywności administracji publicznej, wyrównywaniu szans edukacyjnych i uczestnictwa w kulturze, zwiększeniu aktywności i zaangażowania obywateli w życie publiczne.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; organy władzy, administracji rządowej; państwowe jednostki organizacyjne; organy kontroli państwowej i ochrony prawa; sądy i trybunały; inne jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną; organizacje pozarządowe; jednostki naukowe; uczelnie; przedsiębiorstwa.

Dopuszcza się realizację projektów w oparciu o umowę długoterminową, zawartą pomiędzy podmiotem publicznym a podmiotem prywatnym, której celem jest stworzenie składników infrastruktury umożliwiającej świadczenie usług o charakterze publicznym.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów.

Zastosowanie trybu pozakonkursowego, m.in. w zakresie systemu informacji przestrzennej oraz informatyzacji służby zdrowia, umożliwi precyzyjne skierowanie wsparcia oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celu szczegółowego.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów zwrotnych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3-dwustronna interakcja	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	53	SL 2014-2020	rocznie

2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy

2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej 2

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik postępu finansowego, produktu lub jeśli właściwe - wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
2 Cyfrowy region	wskaźnik produktu	1.	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3-dwustronna interakcja	sztuki	EFRR	słabiej rozwinięty	12			53			SL 2014-2020	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach osi priorytetowej, który generuje 100 % alokacji w OP 2.
2 Cyfrowy region	wskaźnik finansowy	2.	wskaźnik finansowy ram wykonania	euro	EFRR	słabiej rozwinięty	5 856 106			31 944 261			SL 2014-2020	Planowany poziom całkowitej kwoty wydatków kwalifikowalnych, wprowadzonych do systemu rachunkowości IC i poświadczonych przez tę instytucję zgodnie z art. 131 CPR

2.A.9 Kategorie interwencji

Tabela 7-11 Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorie interwencji

EFRR, region słabiej rozwinięty														
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji			Tabela 8: Wymiar 2 Forma finansowania			Tabela 9: Wymiar 3 Typ terytorium			Tabela 10: Wymiar 6 Terytorialne mechanizmy wdrażania			Tabela 11: Wymiar 7 EFS secondary Theme (Wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
2	048	0	2	01	30 169 580	2	01	7 542 395	2	07	30 169 580			
2	078	6 788 156	2	02	0	2	02	7 542 395						
2	079	6 788 156				2	03	15 084 790						
2	080	6 788 155												
2	081	6 788 155												
2	101	3 016 958												

2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej

Nie dotyczy

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 3 EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA I GOSPODARKA NISKOEMISYJNA W REGIONIE

Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach

- 4.1. Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych
- 4.2. Promowanie efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach
- 4.3. Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym
- 4.5. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.

2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz

Nie dotyczy

2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Kategoria regionu	Słabiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.A.4 Priorytet inwestycyjny 4.1. Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w regionalnym bilansie zużycia energii.

Realizacja PI spowoduje wniesienie wkładu przez region w realizację celu określonego dla Polski w ramach tzw. pakietu klimatyczno-energetycznego, zgodnie z którym udział energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii ma wynieść 15% w roku 2020.

Efektom realizacji PI będzie zwiększenie poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych w regionie, co przełoży się na zwiększenie jej udziału w regionalnym bilansie produkcji energii ogółem. Dodatkowo efektami będą zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego regionu oraz osiągnięcie skumulowanych efektów środowiskowych związanych z ograniczeniem wykorzystywania nieodnawialnych surowców energetycznych, ograniczeniem emisji, a także dostosowaniem do zmian klimatu. Nadto działania z zakresu efektywności energetycznej przez wzmocnienie „zielonego” aspektu gospodarki regionu doprowadzą do wzmocnienia jej konkurencyjności.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej	MW	słabiej rozwinięty	0	-	10,12	SL 2014-2020	rocznie
2.	Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych	Mg/rok	słabiej rozwinięty	0	-	34 560	SL 2014-2020	rocznie
3.	Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem	%	słabiej rozwinięty	58,72	2012	64,07	GUS STRATEG	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

W ramach PI 4.1 wspierany będzie rozwój energetyki w oparciu o źródła odnawialne. Wsparcie zostanie skierowane na inwestycje w infrastrukturę służącą do produkcji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, a także inwestycje związane z budową i modernizacją sieci elektroenergetycznych, dedykowanych przyłączeniu nowych jednostek wytwórczych energii z OZE do sieci krajowej. Wsparciem objęte zostaną również m.in. inwestycje w instalacje służące dystrybucji ciepła pochodzącego z OZE, inwestycje w zakłady wytwarzające urządzenia OZE, instalacje do produkcji biokomponentów i biopaliw. Mniejsze koszty produkcji energii (mniejsze koszty przesyłu) oraz większe bezpieczeństwo systemu energetycznego powoduje, że wsparcie skierowane zostanie w szczególności na rozwój energetyki rozproszonej.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Uwzględnienie tego PI jest niezbędne do zwiększenia udziału energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych w województwie.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Przedsiębiorstwa; JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; organy władzy, administracji rządowej; państwowe jednostki organizacyjne; organizacje pozarządowe.

Dopuszcza się realizację projektów w oparciu o umowę długoterminową, zawartą pomiędzy podmiotem publicznym a podmiotem prywatnym, której celem jest stworzenie składników infrastruktury umożliwiającej świadczenie usług o charakterze publicznym.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów zwrotnych. Ostateczne rozstrzygnięcie o wielkości środków, zakresie i formie wsparcia zostanie podjęte po przeprowadzeniu analizy zgodnie z art. 37 CPR.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba wybudowanych jednostek	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	36	SL 2014-2020	rocznie

	wytwarzania energii elektrycznej z OZE								
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 4.2 Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: zwiększenie efektywności energetycznej przedsiębiorstw.

Realizacja PI spowoduje wniesienie wkładu przez region w realizację celu określonego dla Polski w ramach tzw. pakietu klimatyczno-energetycznego, zgodnie z którym udział energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii ma wynieść 15% w roku 2020.

Efektem realizacji PI będzie zwiększenie efektywności energetycznej przedsiębiorstw poprzez racjonalizację wykorzystania energii i ograniczenie strat energii w przedsiębiorstwach. Ponadto działania w tym obszarze przyczynią się do zmniejszenia emisyjności gospodarki w regionie. Zmniejszenie zużycia energii i efektywniejsze jej wykorzystanie, przełoży się na zmniejszenie kosztów funkcjonowania przedsiębiorstw, co wpłynie na zwiększenie ich konkurencyjności.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Zużycie energii pierwotnej	(Mtoe)	słabiej rozwinięty	93,3	2012	95,7	GUS/ Eurostat	rocznie – na poziomie kraju
2.	Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych	Mg/rok	słabiej rozwinięty	0	-	110 027,58	SL 2014-2020	rocznie
3.	Zmniejszenie zużycia energii końcowej	GJ/rok	słabiej rozwinięty	0	-	411 163,19	SL 2014-2020	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Realizowane w ramach PI działania związane będą ze zwiększeniem efektywności energetycznej przedsiębiorstw w regionie, a tym samym zmniejszeniem energochłonności gospodarki regionu. Wsparcie skierowane zostanie na działania prowadzące do zmniejszenia strat energii, ciepła i wody w przedsiębiorstwach, w tym poprzez m.in. systemy zarządzania energią i jej jakością, instalacje i urządzenia techniczne służące poprawie efektywności energetycznej, a także zmierzające ku temu zmiany procesów technologicznych. Wspierane będą m.in. nowoczesne, energooszczędne technologie, audyty energetyczne/audyty efektywności energetycznej, a także wykorzystanie OZE przez przedsiębiorstwa. Przyczyni się to do obniżenia kosztów własnych przedsiębiorstw, a tym samym spowoduje wzrost ich konkurencyjności na rynku.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Uwzględnienie tego PI jest niezbędne dla wsparcia przedsiębiorstw planujących racjonalizację zużycia i ograniczenie strat energii.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Przedsiębiorstwa

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów zwrotnych. Ostateczne rozstrzygnięcie o wielkości środków, zakresie i formie wsparcia zostanie podjęte po przeprowadzeniu analizy zgodnie z art. 37 CPR.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba przedsiębiorstw, które w wyniku wsparcia poprawiły efektywność energetyczną	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	186	SL 2014-2020	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 4.3 Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii

w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i wielorodzinnych budynków mieszkaniowych.

Realizacja PI spowoduje wniesienie wkładu przez region w realizację celu określonego dla Polski w ramach tzw. pakietu klimatyczno-energetycznego, zgodnie z którym udział energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii ma wynieść 15% w roku 2020.

Efektem realizacji PI będzie racjonalizacja zużycia i ograniczenie strat energii w sektorach publicznym i mieszkaniowym, co spowoduje zmniejszenie zapotrzebowania na energię. Poprawa efektywności energetycznej wpłynie również na obniżenie tzw. niskiej emisji, a także na poprawę sytuacji finansowej gospodarstw domowych.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Zużycie energii pierwotnej	(Mtoe)	słabiej rozwinięty	93,3	2012	95,7	GUS/Eurostat	rocznie – na poziomie kraju
2.	Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych	Mg/rok	słabiej rozwinięty	0	-	66 939,84	SL 2014-2020	rocznie
3.	Zmniejszenie zużycia energii końcowej	GJ/rok	słabiej rozwinięty	0	-	730 252,80	SL 2014-2020	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Budynki mieszkalne, publiczne i komercyjne odpowiedzialne są za ok. 40 % finalnego zużycia energii. Inwestowanie w działania na rzecz racjonalizacji zużycia i ograniczenie strat energii w sektorach publicznym i mieszkaniowym spowodują zmniejszenie zapotrzebowania na energię. Ostatecznie działania te skutkują również zmniejszeniem emisji gazów cieplarnianych oraz podniesieniem jakości powietrza.

W ramach PI wspierane będą działania polegające na kompleksowej modernizacji energetycznej budynków wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne. Zgodnie z przepisami prawa sektor publiczny pełnić ma wzorcową rolę w zakresie działań prowadzących do poprawy efektywności energetycznej, w związku z tym przewiduje się realizację znacznej części inwestycji w budynkach publicznych. Wsparcie przedsięwzięć polegających na przeprowadzeniu audytu energetycznego, kompleksowej modernizacji energetycznej wraz z wykorzystaniem instalacji OZE i wymianą źródeł ciepła doprowadzi do znaczącej redukcji zużycia energii cieplnej i elektrycznej. Przewidziane wsparcie jest niezbędne dla racjonalnego i sprawnego zarządzania administracyjnego w województwie uwidaczniającym się m.in. w racjonalnym i oszczędnym gospodarowaniu zasobami ekonomicznymi i środowiskowymi.

Uzupełniając przewiduje się działania informacyjno-edukacyjne, podnoszące świadomość mieszkańców w zakresie oszczędności i poszanowania energii, a także efektów podejmowanej interwencji.

W trosce o występujące na danym terenie gatunki ptaków chronionych, niezbędne będzie wykonanie ekspertyz ornitologicznych, szczególnie w odniesieniu do projektów polegających na ocieplaniu ścian i innym uszczelnianiu budynków.

Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego (polityka terytorialna w województwie)

PI 4.3 realizowany będzie:

1. przy zastosowaniu instrumentu ZIT dla obszarów miejskich (w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) tj. na terenie Bydgoszczy i Torunia i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz miast o charakterze regionalnym i subregionalnym (Grudziądz, Inowrocław, Włocławek) i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz instrumentu podobnego do ZIT na poziomie powiatowym.

Strategia ZIT określa całościową koncepcję wspierania efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym na obszarze objętym ZIT oraz instrumentem podobnym do ZIT na poziomie powiatowym.

W ramach zintegrowanego podejścia wsparcie zostanie skierowane na realizację działań wynikających z planów gospodarki niskoemisyjnej dla danego obszaru.

2. bez uwzględniania wymiaru terytorialnego wsparcia. Wsparcie skierowane zostanie przede wszystkim na działania związane ze wsparciem efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej będącej w zasobach samorządu województwa. Wsparcie działań muszą wynikać z planów gospodarki niskoemisyjnej dla danego obszaru

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Uwzględnienie tego PI jest niezbędne dla zmniejszenia zużycia energii cieplnej i elektrycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; inne jednostki sektora finansów publicznych; organizacje pozarządowe; spółdzielnie mieszkaniowe oraz wspólnoty mieszkaniowe; kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych.

Dopuszcza się realizację projektów w oparciu o umowę długoterminową, zawartą pomiędzy podmiotem publicznym a podmiotem prywatnym, której celem jest stworzenie składników infrastruktury umożliwiającej świadczenie usług o charakterze publicznym.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym i pozakonkursowym.

Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi precyzyjne skierowanie wsparcia oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celów PI.

Tryb pozakonkursowy ponadto przewiduje się w zakresie inwestycji realizowanych w ramach ZIT obszarów miejskich (miejskie w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) oraz instrumentu podobnego do ZIT na poziomie powiatowym.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów zwrotnych. Ostateczne rozstrzygnięcie o wielkości środków, zakresie i formie wsparcia zostanie podjęte po przeprowadzeniu analizy zgodnie z art. 37 CPR.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	638	SL 2014-2020	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 4.5 Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: obniżenie emisji generowanych przez transport w aglomeracjach miejskich oraz na obszarach pozamiejskich.

Realizacja PI spowoduje wniesienie wkładu przez region w realizację celu określonego dla Polski w ramach tzw. pakietu klimatyczno-energetycznego, zgodnie z którym udział energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii ma wynieść 15% w roku 2020.

Transport w obrębie aglomeracji miejskich jest przede wszystkim głównym źródłem emisji zanieczyszczeń powietrza, jak i innych uciążliwości dla środowiska i jakości życia człowieka. Z drugiej strony charakteryzuje się on dużym potencjałem, jeśli chodzi o ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń powietrza oraz integrację wewnętrzną miast i ich obszarów funkcjonalnych. Realizacja celu szczegółowego poprzez zmianę schematów mobilności miejskiej w kierunku mobilności bardziej zrównoważonej (większy udział transportu publicznego i niezmotoryzowanego) przyczyni się do ograniczenia emisji cieplarnianych zanieczyszczeń powietrza, a co za tym idzie do poprawy stanu środowiska naturalnego.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Emisja gazów cieplarnianych	% (1990=100)	słabiej rozwinięty	86,1	2012	79,4	KOBiZE	rocznie – na poziomie kraju
2.	Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych	Mg/rok	słabiej rozwinięty	0	-	10 720	SL 2014-2020	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

W ramach PI 4.5 realizowane będzie wsparcie projektów dotyczących unowocześnienia, modernizacji infrastruktury transportu zbiorowego, uzupełnienia istniejących linii komunikacji zbiorowej łącznie z wyposażeniem w nowy, przyjazny dla środowiska tabor i inną infrastrukturę. Istotne znaczenie będą miały działania z zakresu integracji różnych form transportu zbiorowego funkcjonujących na terenach miejskich i podmiejskich. Planowany zakres wspieranych działań przyczyni się nie tylko do obniżenia emisji gazów cieplarnianych do atmosfery, ale również do ograniczenia zanieczyszczeń powietrza (w tym tzw. niskiej emisji i pyłów), co zdecydowanie wpłynie na poprawę jakości powietrza w regionie. W celu ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza, a także bezpieczeństwa i podwyższenia jakości środowiska życia, wsparcie uzyskają m.in. działania związane z polityką parkingową, ułatwianiem podróży multimodalnych ("park&ride" i "bike&ride"), priorytetyzacją ruchu pieszego i rowerowego (budowa i rozwój tras rowerowych oraz systemów rowerów publicznych/miejskich), systemy zarządzania ruchem (ITS) oraz działania mające za zadanie zmniejszenie zatłoczenia miast i ograniczenie ruchu drogowego w centrach miast (np. ograniczenia w ruchu samochodowym w centrach miast, buspasy, priorytety w ruchu miejskim dla środków komunikacji publicznej). Wspierane będą inwestycje w m.in. energooszczędne oświetlenie uliczne, czy w budownictwo niskoenergetyczne i pasywne. Wspierane będą

działania podmiotów odpowiedzialnych za realizację działań naprawczych określonych w programach ochrony powietrza.

Wszystkie projekty dotyczące zrównoważonej mobilności miejskiej, w tym transportu publicznego będą musiały uwzględniać tego typu szersze podejście, wpisując się w odnoszące się do zagadnień niskoemisyjności strategię lub kompleksowe plany gospodarki niskoemisyjnej dla danych obszarów.

W celu skutecznej realizacji celu PI niezbędne jest wspieranie działań promujących korzystanie z systemów transportu publicznego oraz działań edukacyjno-informacyjnych skierowanych do mieszkańców, służących pobudzeniu świadomości i zwiększeniu odpowiedzialności społecznej za jakość środowiska naturalnego.

Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego (polityka terytorialna w województwie)

PI 4.5 realizowany będzie:

1. przy zastosowaniu instrumentu ZIT dla obszarów miejskich (w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) tj. na terenie Bydgoszczy i Torunia i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz miast o charakterze regionalnym i subregionalnym (Grudziądz, Inowrocław, Włocławek) i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz instrumentu podobnego do ZIT na poziomie powiatowym.

Strategia ZIT określa całościową koncepcję rozwoju transportu miejskiego na obszarze objętym ZIT.

W ramach zintegrowanego podejścia wsparcie zostanie skierowane na realizację działań wynikających z planów gospodarki niskoemisyjnej dla danego obszaru.

2. bez uwzględniania wymiaru terytorialnego wsparcia. Wsparcie skierowane zostanie wyłącznie na działania związane z rozwojem transportu publicznego na obszarach wiejskich i małych miast (stanowiących centra społeczno-gospodarcze). Wsparciem objęte zostaną także przedsięwzięcia polegające na zakupie i modernizacji niskoemisyjnego taboru publicznego oraz infrastruktury taboru publicznego, inteligentne systemy transportowe oraz inne przedsięwzięcia zapewniające sprawnie funkcjonujący i atrakcyjny dla pasażera transport zbiorowy. Podejmowane działania będą uwzględniać rozwiązania zapewniające efektywność ekonomiczną i niskoemisyjność.

Podział ten uzasadniony jest zakresem znacznej części możliwych interwencji, przyczyniających się do wzmocnienia powiązań infrastrukturalnych i funkcjonalnych określonych obszarów regionu (głównie miast i ich obszarów funkcjonalnych), co jest podstawowym celem realizacji polityki terytorialnej województwa.

Biorąc pod uwagę zasadność kompleksowego podejścia do rozwoju transportu publicznego nie tylko na obszarach miejskich i podmiejskich, ale również na pozostałych obszarach województwa zamierza się skierować wsparcie na powiązanie tych obszarów z mniejszymi miastami, stanowiącymi centra społeczno-gospodarcze poprzez interwencję w transport publiczny. Podjęte działania tym samym pozwolą zwiększyć znaczenie transportu publicznego na całym obszarze województwa. Wsparcie zostanie skierowane na realizację działań wynikających z planów gospodarki niskoemisyjnej dla danego obszaru.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Uwzględnienie tego PI jest niezbędne dla zmniejszenia emisji zanieczyszczeń powietrza oraz poprawy jakości powietrza w województwie, w szczególności poprzez zmianę zachowań

transportowych mieszkańców regionu, wymianę taboru w publicznym transporcie zbiorowym, a także wymianę źródeł ogrzewania w budynkach.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Przedsiębiorstwa; JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; organy władzy, administracji rządowej; państwowe jednostki organizacyjne; inne jednostki sektora finansów publicznych.

Dopuszcza się realizację projektów w oparciu o umowę długoterminową, zawartą pomiędzy podmiotem publicznym a podmiotem prywatnym, której celem jest stworzenie składników infrastruktury umożliwiającej świadczenie usług o charakterze publicznym.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym i pozakonkursowym.

Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi precyzyjne skierowanie wsparcia oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celów PI.

Tryb pozakonkursowy ponadto przewiduje się w zakresie inwestycji realizowanych w ramach ZIT obszarów miejskich (miejskie w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) oraz instrumentu podobnego do ZIT na poziomie powiatowym.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów zwrotnych. Ostateczne rozstrzygnięcie o wielkości środków, zakresie i formie wsparcia zostanie podjęte po przeprowadzeniu analizy zgodnie z art. 37 CPR.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	73	SL 2014-2020	rocznie

2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy

2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej 3

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik postępu finansowego, wskaźnik produktu, lub jeśli właściwe - wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie	wskaźnik produktu,	1.	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	sztuki	EFRR	słabiej rozwinięty	7			36			SL 2014-2020	Jest to główny typ działań wspierany w ramach priorytetu inwestycyjnego 4.1. Łącznie wskaźniki generują 51% alokacji w OP 3.
3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie	wskaźnik produktu	2.	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (szt.)	sztuki	EFRR	słabiej rozwinięty	115			638			SL 2014-2020	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach priorytetu inwestycyjnego 4.3. Łącznie wskaźniki generują 51 % alokacji w OP 3.

3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie	wskaźnik produktu,	3.	Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	sztuki	EFRR	słabiej rozwinięty	14	73	SL 2014-2020	Jest to główny typ działań wspierany w ramach priorytetu inwestycyjnego 4.5. Łącznie wskaźniki generują 51 % alokacji w OP 3.
3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie	wskaźnik finansowy	4.	wskaźnik finansowy ram wykonania	euro	EFRR	słabiej rozwinięty	45 384 821	287 498 346	SL 2014-2020	Planowany poziom całkowitej kwoty wyd. kwalifikowalnych, wprowadzonych do systemu rachunkowości IC i poświadczonych przez tę instytucję zgodnie z art. 131 CPR

2.A.9 Kategorie interwencji

Tabela 7-11 Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii interwencji

EFRR, region słabiej rozwinięty														
Tabela 7: Wymiar 1			Tabela 8: Wymiar 2			Tabela 9: Wymiar 3			Tabela 10: Wymiar 6			Tabela 11: Wymiar 7		
Zakres interwencji			Forma finansowania			Typ terytorium			Terytorialne mechanizmy wdrażania			EFS secondary Theme (Wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
3	003	0	3	01	198 570 687	3	01	131 237 671	3	01	174 160 355			
3	009	1 919 882	3	02	72 955 529	3	02	67 401 583	3	05				
3	010	5 759 647				3	03	72 886 962	3	07	97 365 861			
3	011	5 759 647												
3	012	3 839 765												
3	013	60 476 293												
3	014	25 918 412												
3	023	16 250 432												
3	043	59 584 920												
3	044	16 250 433												
3	068	57 596 470												
3	071	1 919 882												
3	090	16 250 433												

2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej

Nie dotyczy

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 4 REGION PRZYJAZNY ŚRODOWISKU

Cel tematyczny 5. Promowanie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem

- 5.2. Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami

Cel tematyczny 6 Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami

- 6.1. Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie
- 6.2. Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie
- 6.3. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
- 6.4. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochronę i rekultywację gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę

2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz

Oś priorytetowa 4 obejmuje dwa CT związane z ochroną środowiska: CT 5 Promowanie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem i CT 6 Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami. Uzasadnieniem dla objęcia wsparciem w ramach jednej osi priorytetowej dwóch CT jest ścisłe powiązanie między stanem środowiska i zmniejszaniem presji na nie, a zapobieganiem zmianom klimatycznym i ryzyku tych zmian. Planowanie i wdrażanie w ramach jednej osi priorytetowej działań objętych interwencją w ramach CT 5 i CT 6 pozwoli na lepsze osiągnięcie założonych celów niż miałyby to miejsce w przypadku odrębnych OP. Połączenie tych zagadnień w jedną oś priorytetową pozwoli uzyskać wyższą komplementarność i większą efektywność zarządzania wdrażaniem.

2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Kategoria regionu	Słabiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 5.2 Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: zmniejszenie wrażliwości obszarów na zmiany klimatu.

Realizacja PI 5.2 przyczyni się do wzmocnienia odporności na zagrożenia związane ze zmianami klimatu, głównie suszą, oraz zwiększania możliwości zapobiegania zagrożeniom i reagowaniem na nie, a także do poprawy zarządzania ryzykiem. Ma to szczególne znaczenie ze względu na to, że Kujawy w znacznej części są ubogie w wodę. Efektem realizacji celu szczegółowego będzie zmniejszenie wrażliwości obszarów na zmiany klimatu. Działania dostosowawcze do nadmiaru i deficytu wody, upowszechnienie odzyskiwania wody będą miały wpływ na poprawę bilansu wodnego województwa, natomiast wzmocnienie systemów monitoringu i ostrzegania, prognozowania zagrożeń i reagowania, wpłynie na poprawę bezpieczeństwa ludności województwa w sytuacji wystąpienia zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii. Efektem będzie również zmniejszone zagrożenie podtopieniami i powodzią w regionie, co w konsekwencji przełoży się na ograniczenie strat w gospodarce.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Pojemność obiektów małej retencji	dam ³	słabiej rozwinięty	14 209,90	2012	15 047,62	GUS UP	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Wsparciem w ramach PI objęte zostaną projekty z zakresu małej retencji wodnej, mające na celu spowolnienie lub powstrzymanie odpływu wody, szczególnie na Kujawach, a także zmniejszenie podtopień i powodzi. Interwencja zostanie skierowana na rozwój infrastruktury, w tym budowę lub remont urządzeń służących do retencjonowania wód (jazy, zastawki, zbiorniki i stopnie wodne), ale również m.in. na przedsięwzięcia przywracające zdolności retencyjne naturalnych terenów podmokłych, odtwarzające tereny podmokłe, przywracające naturalne koryta rzeczne.

W zakresie ochrony przeciwpowodziowej wsparcie uzyskają inwestycje mające na celu ochronę obszarów zagrożonych powodzią (np. wykonanie zabezpieczeń obiektów już istniejących), czy realizacja inwestycji związanych z oceną ryzyka wystąpienia powodzi i zarządzania tym ryzykiem. Działania z zakresu ochrony przed powodzią określone zostaną na podstawie map zagrożenia i map ryzyka powodziowego oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym, wymaganych tzw. Dyrektywą Powodziową.

Wsparcie uzyskają także przedsięwzięcia związane z rozwojem systemów zintegrowanego monitoringu i ostrzegania, prognozowania zagrożeń oraz wczesnego reagowania i ratownictwa, co wpłynie na poprawę bezpieczeństwa ludności województwa w sytuacji wystąpienia zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii. Wsparcie przeznaczone będzie m.in. na wyposażenie i wzmocnienie służb ratowniczych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Realizacja przedsięwzięć w ramach PI 5.2 poprawi warunki hydrologiczne regionu. Podejmowane interwencje zwiększą możliwości przeciwdziałania skutkom różnego rodzaju zagrożeń w tym związanych ze zmianami klimatu oraz ograniczą ich skutki, zwiększając odporność gospodarki regionu na wybrane zagrożenia, zwłaszcza susze i powodzie.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; organy władzy, administracji rządowej; państwowe jednostki organizacyjne; inne podmioty posiadające osobowość prawną.

Dopuszcza się realizację projektów w oparciu o umowę długoterminową, zawartą pomiędzy podmiotem publicznym a podmiotem prywatnym, której celem jest stworzenie składników infrastruktury umożliwiającej świadczenie usług o charakterze publicznym.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa. W zakresie ochrony obszarów przed ryzykiem powodziowym wsparcie dotyczy obszarów ze średnim ryzykiem, zgodnie z mapami ryzyka powodziowego.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym. Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi precyzyjne skierowanie wsparcia oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celu szczegółowego. Tryb pozakonkursowy będzie miał zastosowanie do projektów o charakterze strategicznym, wynikających z regionalnego zestawienia projektów priorytetowych (zgodnie z Umową Partnerstwa 2014-2020).

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów zwrotnych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Objętość retencjonowanej wody	m ³	EFRR	słabiej rozwinięty			464 307	SL 2014- 2020	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 6.1 Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: zmniejszenie presji na środowisko naturalne w obszarze gospodarki odpadami

PI 6.1 przyczyni się do realizacji celu dotyczącego ochrony środowiska i wspierania efektywnego gospodarowania zasobami.

Efektem realizacji PI 6.1 będzie nowoczesna gospodarka odpadami, zgodnie z unijną hierarchią sposobów postępowania z odpadami, tj. zapobieganie powstawaniu, przygotowanie do ponownego użycia, recykling, inne metody odzysku, unieszkodliwianie. Wdrożenie nowoczesnej gospodarki odpadami przyniesie zarówno pozytywny efekt gospodarczy w postaci ponownego wykorzystania surowców i odzysk energii z odpadów, jak również polepszy jakość życia m.in. poprzez likwidację uciążliwości związanych ze składowaniem odpadów. Miarą sukcesu w tym obszarze inwestowania będą przede wszystkim dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie ponownego użycia i recyklingu odpadów oraz zmniejszenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania.

Dzięki tym działaniom poprawi się stan środowiska przyrodniczego oraz zasobów naturalnych, a także efektywność systemu gospodarki odpadami w regionie.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Odsetek odpadów komunalnych zbieranych selektywnie	%	słabiej rozwinięty	9,7	2012	50,0	GUS	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Wsparcie w ramach PI 6.1 uzyskają kompleksowe inwestycje mające na celu zastąpienie składowania odpadów innymi metodami ich zagospodarowania. Priorytetem w tym obszarze będzie wsparcie instalacji odzysku lub unieszkodliwiania odpadów komunalnych i innych rodzajów odpadów, systemów selektywnego zbierania, segregacji i recyklingu. Podejmowane działania zapewniają zintegrowane podejście zgodnie z unijną hierarchią sposobów postępowania z odpadami.

Ważnym elementem nowoczesnej gospodarki odpadami jest zapobieganie powstawaniu odpadów. Temu celowi służyć będzie zwiększenie świadomości ekologicznej społeczeństwa w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, a także kompleksowych i racjonalnych metod gospodarowania odpadami, poprzez kampanie informacyjne i edukacyjne skierowane do mieszkańców województwa.

W ramach zintegrowanego podejścia wsparcie zostanie skierowane na realizację działań wynikających z planu gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego lub z planów inwestycyjnych w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Realizacja wsparcia zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami tj. zapobieganie powstawaniu, przygotowanie do ponownego użycia, recykling, inne metody odzysku, unieszkodliwianie przyczyni się do zmniejszenia ilości odpadów ulegających biodegradacji przekazywanych na składowiska oraz do zwiększenia udziału odpadów przygotowanych do ponownego użycia i podlegających recyklingowi. Podejmowana interwencja przyczyni się do realizacji zobowiązań akcesyjnych Polski oraz dyrektyw unijnych (tzw. Dyrektywy Ramowej o Odpadach i Dyrektywy Składowiskowej).

Przedsięwzięcia realizowane w ramach PI 6.1 muszą być zgodne z planem gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego lub z planem inwestycyjnym w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; przedsiębiorstwa.

Dopuszcza się realizację projektów w oparciu o umowę długoterminową, zawartą pomiędzy podmiotem publicznym a podmiotem prywatnym, której celem jest stworzenie składników infrastruktury umożliwiającej świadczenie usług o charakterze publicznym.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów zwrotnych. Ostateczne rozstrzygnięcie o wielkości środków, zakresie i formie wsparcia zostanie podjęte po przeprowadzeniu analizy zgodnie z art. 37 CPR.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty			82	SL 2014-2020	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 6.2 Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: zmniejszenie presji na środowisko naturalne w obszarze gospodarki wodno-ściekowej w regionie

Pomimo zauważalnego w ostatnich latach postępu w zakresie intensywnej rozbudowy infrastruktury komunalnej zapewniającej odprowadzanie ścieków i efektywne oczyszczanie ścieków, której efektem jest znaczna redukcja presji wywieranej na środowisko ze strony sektora komunalnego, potrzeby w tym zakresie są nadal znaczące. Sektor komunalny jest jednym z głównych źródeł substancji stanowiących zagrożenie dla jakości wód powierzchniowych i powodujących ich eutrofizację.

Efektem realizacji PI 6.2 będzie wzrost liczby ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków. Ponadto dzięki tym działaniom poprawi się stan środowiska przyrodniczego, w szczególności poprawie ulegnie stan chemiczny i ekologiczny wód, w wyniku ograniczania ilości odprowadzanych nieczystości.

Realizacja działań w ramach PI 6.2 przyczyni się do realizacji celu dotyczącego ochrony środowiska oraz będzie miał pozytywny wpływ na obszary cenne przyrodniczo, w tym Obszary Natura 2000, a także na ochronę Morza Bałtyckiego przed zanieczyszczeniami, co jest jednym z kluczowych celów SUE MB.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Odsetek ludności korzystającej z komunalnych oczyszczalni ścieków	%	słabiej rozwinięty	71,0	2012	80,5	GUS	rocznie
2.	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków	RLM	słabiej rozwinięty	0	-	133 646	SL 2014-2020	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Wsparcie w ramach PI 6.2 uzyskają kompleksowe projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej z uwzględnieniem inteligentnych systemów zarządzania sieciami wodociągowymi, w tym wyposażenie aglomeracji w odpowiednie systemy odbioru ścieków komunalnych, budowę oczyszczalni ścieków lub podwyższenie parametrów już istniejących oczyszczalni, wsparcie dla gospodarki osadami ściekowymi z oczyszczalni komunalnych przez wspieranie metod przetwarzania osadów ściekowych i ich optymalnego zagospodarowania. W terenach zabudowy rozproszonej wsparcie uzyskują indywidualne systemy oczyszczania ścieków (na obszarach gdzie budowa sieci kanalizacyjnej jest ekonomicznie lub technicznie niezasadna).

Podejmowane działania stanowić będą kontynuację realizacji zadań w ramach gospodarki wodno-ściekowej określonych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych w aglomeracjach poniżej 10 tys. RLM.

Istotne znaczenie dla zrównoważonego zarządzania wodami w regionie będą miały programy ochrony wód i poprawy bilansu wodnego wód powierzchniowych i podziemnych oraz inwestycje związane z zaopatrzeniem w wodę w ramach kompleksowych projektów gospodarki

wodno-ściekowej (m.in. systemy zaopatrzenia w wodę, ujęcia i stacje uzdatniania wody) w aglomeracjach poniżej 10 tys. RLM lub gdy na danym terenie zapewniona jest sieć kanalizacyjna.

Wsparciem objęte zostaną inwestycje w urządzenia i aparaturę kontrolno-pomiarową, m.in. laboratoria i instalacje kontrolno-pomiarowe.

Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego (polityka terytorialna w województwie)

PI 6.2 realizowany będzie wyłącznie przy zastosowaniu instrumentu ZIT dla obszarów miejskich (w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) tj. na terenie Bydgoszczy i Torunia i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz miast o charakterze regionalnym i subregionalnym (Grudziądz, Inowrocław, Włocławek) i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz instrumentu podobnego do ZIT na poziomie powiatowym.

Strategia ZIT określa całościową koncepcję wsparcia gospodarki wodno-ściekowej na obszarze objętym ZIT oraz instrumentem podobnym do ZIT na poziomie powiatowym.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Ważnym impulsem do realizacji działań w tym obszarze jest konieczność dokończenia bądź przyśpieszenia procesu wdrażania prawa UE, zwłaszcza w sektorze gospodarki wodno-ściekowej. Realizacja zaplanowanych działań przyczyni się do zwiększenia liczby ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w efekcie czego nastąpi zmniejszenie ilości zanieczyszczeń przedostających się do wód podziemnych, powierzchniowych oraz gleby.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; inne podmioty posiadające osobowość prawną; państwowe jednostki organizacyjne; organy władzy, administracji rządowej; przedsiębiorstwa.

Dopuszcza się realizację projektów w oparciu o umowę długoterminową, zawartą pomiędzy podmiotem publicznym a podmiotem prywatnym, której celem jest stworzenie składników infrastruktury umożliwiającej świadczenie usług o charakterze publicznym.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie pozakonkursowym.

Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi precyzyjne skierowanie wsparcia oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celów PI.

Tryb pozakonkursowy przewiduje się w zakresie inwestycji realizowanych w ramach ZIT obszarów miejskich (miejskie w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) oraz instrumentu podobnego do ZIT na poziomie powiatowym.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów zwrotnych. Ostateczne rozstrzygnięcie o wielkości środków, zakresie i formie wsparcia zostanie podjęte po przeprowadzeniu analizy zgodnie z art. 37 CPR.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1	Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej	km	EFRR	słabiej rozwinięty			79	SL 2014-2020	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 6.3 Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie

Środowisko przyrodnicze i kulturowe to ważne czynniki rozwoju społeczno-gospodarczego regionu. Stanowią jeden z czynników mogących służyć wzmocnieniu konkurencyjności regionu. Wykorzystując ten potencjał można w istotny sposób zdywersyfikować gospodarkę województwa i tworzyć alternatywne miejsca pracy.

Realizacja PI 6.3 służyć będzie z jednej strony zachowaniu dziedzictwa naturalnego i kulturowego oraz rozwojowi zasobów kultury, z drugiej bardziej efektywnemu ich wykorzystaniu dla rozwoju społeczno-gospodarczego regionu jako źródła realnych korzyści ekonomicznych.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Zwiedzający muzea i oddziały w gestii samorządu gmin, powiatów i miast na prawach powiatu / 1 000 mieszkańców	osoby / 1 000 mieszkańców	słabiej rozwinięty	230,68	2012	339,90	GUS	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Wsparcie w ramach PI 6.3 skierowane zostanie na projekty infrastrukturalne realizowane w instytucjach kultury, bibliotekach, archiwach, muzeach, obiektach i na obszarach zabytkowych, obszarach poprzemysłowych o wartościach historycznych, a także na konserwację zabytków ruchomych i materiałów archiwalnych stanowiących dziedzictwo dokumentacyjne.

Przewiduje się także wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych walorów środowiskowych i kulturowych regionu pod kątem komercyjnego wykorzystania dziedzictwa kulturowego i naturalnego regionu (np. produkt regionalny), w tym poprzez dofinansowanie działalności i rozwój centrów informacji turystycznej i kulturalnej.

Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego (polityka terytorialna w województwie)

PI 6.3 realizowany będzie:

1. przy zastosowaniu instrumentu ZIT dla obszarów miejskich (w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) tj. na terenie Bydgoszczy i Torunia i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz miast o charakterze regionalnym i subregionalnym (Grudziądz, Inowrocław, Włocławek) i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz instrumentu podobnego do ZIT na poziomie powiatowym.

Strategia ZIT określa całościową koncepcję zwiększenia efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowania na obszarze objętym ZIT.

2. bez uwzględniania wymiaru terytorialnego wsparcia. Wsparcie skierowane zostanie przede wszystkim na działania związane ze wsparciem wojewódzkich instytucji kultury.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Interwencja w PI 6.3 przyczyni się do ochrony, zachowania i zabezpieczenia obiektów dziedzictwa kulturowego i obiektów zabytkowych, rozwoju regionalnej i lokalnej infrastruktury

kultury oraz zapobiegnie jej degradacji. Wsparcie w tym obszarze zapobiegnie ograniczaniu zakresu ich działalności i przyczyni się do komercyjnego wykorzystania dziedzictwa kulturowego. Również ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego stworzy nowe możliwości inwestycyjne i może stymulować gospodarkę regionu przez wyznaczanie nowych kierunków i sposobów rozwoju.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; inne podmioty posiadające osobowość prawną; państwowe jednostki organizacyjne; organy władzy, administracji rządowej; przedsiębiorstwa; organizacje pozarządowe; kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych.

Dopuszcza się realizację projektów w oparciu o umowę długoterminową, zawartą pomiędzy podmiotem publicznym a podmiotem prywatnym, której celem jest stworzenie składników infrastruktury umożliwiającej świadczenie usług o charakterze publicznym.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym i pozakonkursowym.

Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi precyzyjne skierowanie wsparcia oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celów PI.

Tryb pozakonkursowy ponadto przewiduje się w zakresie inwestycji realizowanych w ramach ZIT obszarów miejskich (miejskie w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) oraz instrumentu podobnego do ZIT na poziomie powiatowym.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów zwrotnych. Ostateczne rozstrzygnięcie o wielkości środków, zakresie i formie wsparcia zostanie podjęte po przeprowadzeniu analizy zgodnie z art. 37 CPR.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty			90	SL 2014-2020	rocznie
2.	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty			8	SL 2014-2020	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 6.4 Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: ochrona i poprawa jakości środowiska przyrodniczego.

Realizacja PI 6.4 wpłynie na poprawę ochrony obszarów przyrodniczych, poprzez przeciwdziałanie utracie różnorodności biologicznej, przy jednoczesnym wzmacnianiu potencjału regionalnego i lokalnego wykorzystującego zasoby przyrodnicze. Zahamowane zostaną niekorzystne przekształcenia, degradacja i fragmentacja siedlisk przyrodniczych, gatunków fauny i flory, czy nadmierna eksploatacja zasobów naturalnych. Ograniczona zostanie niekontrolowana eksploatacja obszarów cennych przyrodniczo poprzez ukierunkowanie ruchu turystycznego. Zapewni to z jednej strony lepszą ochronę wartości przyrodniczych, jednocześnie przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej tych obszarów.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach PI 6.4 będą w wielu przypadkach przyczyniały się do adaptacji do zmieniających się warunków klimatycznych.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Udział powierzchni obszarów chronionych w powierzchni ogółem	%	słabiej rozwinięty	31,8	2012	32,0	GUS STRATEG	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

W obliczu intensywnych przemian stanu środowiska, niezbędne staje się podjęcie działań z zakresu aktywnej ochrony przyrody, w szczególności w odniesieniu do cennych gatunków. W ramach PI 6.4 wsparciem objęte zostaną przedsięwzięcia zwiększające potencjał przyrodniczy regionu poprzez działania bezpośrednio związane z ochroną siedlisk i gatunków (w tym ochrona powierzchni i odtwarzanie siedlisk cennych przyrodniczo) w szczególności na terenach parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody (w tym położonych na obszarach Natura 2000), renaturalizacją oraz projekty w zakresie zwalczania gatunków inwazyjnych obcych i działania w ramach zielonej infrastruktury, w tym tworzenie i udrażnianie korytarzy ekologicznych. Wspierane będą również centra ochrony różnorodności biologicznej oraz ośrodki prowadzące działalność w zakresie edukacji ekologicznej. Wsparcie uzyskają inwestycje zabezpieczające obszary cenne przyrodniczo przed nadmierną i niekontrolowaną presją turystów oraz dotyczące działalności wykorzystującej lokalne zasoby przyrodnicze. W celu uzyskania informacji o elementach przyrody występujących na danym terenie wspierana będzie inwentaryzacja przyrodnicza.

Przewiduje się wsparcie tworzenia planów ochrony dla obszarów chronionych oraz działania informacyjno-edukacyjne, podnoszące świadomość mieszkańców w zakresie właściwych zachowań społecznych w odniesieniu do dziedzictwa przyrodniczego regionu, realizowane w sposób komplementarny i uzupełniający do kampanii ogólnopolskich.

Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego (polityka terytorialna w województwie)

PI 6.4 realizowany będzie:

1. przy zastosowaniu instrumentu ZIT dla obszarów miejskich (w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) tj. na terenie Bydgoszczy i Torunia i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz miast o charakterze regionalnym i subregionalnym (Grudziądz, Inowrocław, Włocławek) i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz instrumentu podobnego do ZIT na poziomie powiatowym.

Strategia ZIT określa całościową koncepcję ograniczenia degradacji środowiska przyrodniczego i wzmocnienie różnorodności biologicznej na obszarze objętym ZIT, w tym projekty z zakresy ochrony przyrody na obszarach miejskich i pozamiejskich, projekty dotyczące działalności wykorzystującej lokalne zasoby przyrodnicze wraz z promocją; projekty dotyczące sporządzenia inwentaryzacji przyrodniczej gmin.

2. bez uwzględniania wymiaru terytorialnego wsparcia. Wsparcie skierowane zostanie na działania związane z ochroną siedlisk i gatunków, rewaloryzacją i renaturalizacją. Wspierane będą również centra ochrony różnorodności biologicznej oraz ośrodki prowadzące działalność w zakresie edukacji ekologicznej. Wsparcie uzyskają inwestycje zapewniające lepszą ochronę wartości przyrodniczych, a jednocześnie przyczyniające się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej tych obszarów.

Podział ten uzasadniony jest koniecznością zastosowania odrębnego podejścia do obszarów chronionych, ze szczególnym uwzględnieniem rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych. W tym zakresie największy nacisk zostanie położony na wspieranie parków krajobrazowych województwa w zakresie ochrony krajobrazu, ochrony przyrody i edukacji ekologicznej. Ochrona miejsc cennych przyrodniczo realizowana będzie również poprzez ukierunkowanie ruchu turystycznego na obszary mniej wrażliwe poprzez utworzenie szlaków przyrodniczych i ścieżek edukacyjnych.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Wdrożenie założeń określonych w PI 6.4 przyczyni się do zwiększenia stopnia ochrony obszarów cennych przyrodniczo pozwalając jednocześnie na efektywne korzystanie z zasobów środowiska (działalność wykorzystująca lokalne zasoby przyrodnicze) i promowanie jego walorów, przyczyniając się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej województwa. Działania związane z edukacją ekologiczną przełożą się natomiast na długofalowe efekty w postaci większej świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie użytkowania środowiska i działania na rzecz jego ochrony.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; inne podmioty posiadające osobowość prawną; państwowe jednostki organizacyjne; organy władzy, administracji rządowej; przedsiębiorstwa; organizacje pozarządowe.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa. Przewiduje się, że większość działań koncentrować się będzie na obszarach cennych przyrodniczo, w tym obszarach chronionych.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie konkursowym i pozakonkursowym.

Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi precyzyjne skierowanie wsparcia oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celów PI.

Tryb pozakonkursowy przewiduje się w zakresie inwestycji realizowanych w ramach ZIT obszarów miejskich (miejskie w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) oraz instrumentu podobnego do ZIT na poziomie powiatowym.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów zwrotnych. Ostateczne rozstrzygnięcie o wielkości środków, zakresie i formie wsparcia zostanie podjęte po przeprowadzeniu analizy zgodnie z art. 37 CPR.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba wspartych form ochrony przyrody	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty			50	SL 2014-2020	rocznie

2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy

2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej 4

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik postępu finansowego, wskaźnik produktu, lub jeśli właściwe - wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
4 Region przyjazny środowisku (EFRR)	wskaźnik produktu	1.	Objętość retencjonowanej wody	m ³	EFRR	słabiej rozwinięty	92 861			464 307			SL 2014-2020	Zakłada się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach priorytetu inwestycyjnego 5.2. Łącznie wskaźniki generują 52 % alokacji w ramach OP 4.
4 Region przyjazny środowisku	wskaźnik produktu	1.	Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej	km	EFRR	słabiej rozwinięty	15,8			79,0			SL 2014-2020	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach priorytetu inwestycyjnego 6.2. Łącznie wskaźniki generują 52 % alokacji w ramach OP 4.

4 Region przyjazny środowisku	wskaźnik produktu	2.	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	sztuki	EFRR	słabiej rozwinięty	18	90	SL 2014-2020	Jest to główny typ działań wspierany w ramach priorytetu inwestycyjnego 6.3. Łącznie wskaźniki generują 52 % alokacji w ramach OP 4.
4 Region przyjazny środowisku	wskaźnik produktu	3.	Liczba wspartych form ochrony przyrody	sztuki	EFRR	słabiej rozwinięty	10	50		Jest to główny typ działań wspierany w ramach priorytetu inwestycyjnego 6.3. Łącznie wskaźniki generują 52 % alokacji w ramach OP 4.
4 Region przyjazny środowisku	wskaźnik finansowy	4.	wskaźnik finansowy ram wykonania	euro	EFRR	słabiej rozwinięty	20 496 371	117 612 960	SL 2014-2020	Planowany poziom całkowitej kwoty wyd. kwalifikowalnych, wprowadzonych do systemu rachunkowości IC i poświadczonych przez tę instytucję zgodnie z art. 131 CPR

2.A.9 Kategorie interwencji

Tabela 7-11 Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii interwencji

EFRR, region słabiej rozwinięty														
Tabela 7: Wymiar 1			Tabela 8: Wymiar 2			Tabela 9: Wymiar 3			Tabela 10: Wymiar 6			Tabela 11: Wymiar 7		
Zakres interwencji			Forma finansowania			Typ terytorium			Terytorialne mechanizmy wdrażania			EFS secondary Theme (Wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
4	017	13 439 176	4	01	105 319 259	4	01	25 232 739	4	01	54 853 781			
4	018	5 759 647	4	02	5 759 647	4	02	22 421 483	4	05				
4	019	0				4	03	63 424 684	4	07	56 225 125			
4	020	6 171 051												
4	021	6 171 050												
4	022	28 798 235												
4	085	5 759 647												
4	086	0												
4	087	9 873 681												
4	088	2 468 420												
4	090	0												
4	091	2 468 420												
4	092	0												
4	094	21 118 705												
4	095	9 050 874												

2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej

Nie dotyczy

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 5 SPÓJNOŚĆ WEWNĘTRZNA I DOSTĘPNOŚĆ ZEWNĘTRZNA REGIONU

Cel tematyczny 7 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej

- 7.2. Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi
- 7.3. Rozwój i usprawnienie przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów, połączeń multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych, w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej
- 7.4. Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu.

2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz

Nie dotyczy

2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Kategoria regionu	Słabiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 7.2 Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: zwiększenie dostępności transportowej oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa na drogach.

Zwiększenie dostępności transportowej w regionie kujawsko-pomorskim będzie osiągnięte poprzez budowę, przebudowę i modernizację sieci drogowej, w taki sposób, aby usuwała niedobory w przepustowości oraz zapewniała połączenia regionalnej sieci transportowej z TEN-T. Inwestycje w infrastrukturę transportową będą uzupełniane inwestycjami w bezpieczeństwo ruchu drogowego (BRD) oraz tabor. Planowane interwencje będą wynikały z regionalnego zestawienia projektów priorytetowych.

Realizacja PI pozwoli na poprawę dostępności wewnątrzregionalnej oraz zapewni połączenia regionalnej sieci transportowej z TEN-T. Pozwoli na zmniejszenie skali marginalizacji poszczególnych części regionu oraz grup mieszkańców. Zwiększy atrakcyjność ośrodków miejskich, szczególnie regionalnych i subregionalnych, jako ośrodków wzrostu gospodarczego. Stworzy warunki dla zwiększenia mobilności mieszkańców województwa. Będzie także mieć wpływ na wzrost konkurencyjności, zwiększenie możliwości inwestowania oraz przyczyni się do tworzenia miejsc pracy. Podniesie także poziom bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz mieszkańców miejscowości, w których zostaną zrealizowane obwodnice i obejścia drogowe.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Liczba wypadków w drogowskach na 100 tys. ludności	sztuk/100 tys. ludności	słabiej rozwinięty	63,96	2012	51,21	GUS	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Wsparciem zostaną objęte inwestycje w drogi wojewódzkie, wiążące regionalny układ transportowy, w tym włączający do TEN-T. Z uwagi na niską dostępność wewnątrzregionalną wsparciem objęte zostaną inwestycje na drogach poza TEN-T, dołączające do sieci pozostałe obszary nieznajdujące się w obszarze dostępu podstawowej sieci transportowej (miasta regionalne i subregionalne, obszary o najniższej dostępności transportowej, w tym tereny wiejskie) lub usprawniające połączenia między ośrodkami życia społeczno-gospodarczego. Wspierane będą także przedsięwzięcia mające na celu odciążenie układów komunikacyjnych miejscowości przez budowę obwodnic i obejść.

Inwestycje w drogi lokalne ze środków EFRR będą możliwe jedynie wówczas gdy przyczynią się do fizycznej, gospodarczej i społecznej rewitalizacji i regeneracji obszarów miejskich i wiejskich (działania rewitalizacyjne i związane ze zrównoważoną mobilnością miejską) lub gdy zapewnią konieczne połączenia z siecią autostrad i dróg ekspresowych bądź przyczynią się do uzupełnienia luki w połączeniach transgranicznych, a planowane inwestycje będą stanowiły element szerszego projektu (w tym np. usprawnią połączenia do portów lotniczych, centrów logistycznych jak również usprawnią połączenia z obszarami wiejskimi, zapobiegając ich marginalizacji poprzez poprawę dostępności do usług wyższego rzędu).

Przewiduje się również wsparcie inwestycji mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa i przepustowości ruchu na tych drogach, z uwzględnieniem bezpieczeństwa ruchu pieszych.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Uwzględnienie tego PI jest niezbędne aby poprawić dostępność transportową regionu w układzie krajowym i europejskim, zwiększyć wewnątrzregionalną dostępność transportową zwłaszcza tych obszarów województwa, które znajdują się w oddaleniu od regionalnych, subregionalnych i lokalnych ośrodków życia społeczno-gospodarczego (w tym ośrodków aktywności gospodarczej, rozwijających się obszarów inwestycyjnych, centrów logistycznych) oraz podnieść poziom bezpieczeństwa na drogach.

Inwestycje realizowane w ramach PI będą uwzględniały działania związane z dostosowaniem infrastruktury do zmieniających się warunków klimatycznych.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne

Dopuszcza się realizację projektów w oparciu o umowę długoterminową, zawartą pomiędzy podmiotem publicznym a podmiotem prywatnym, której celem jest stworzenie składników infrastruktury umożliwiającej świadczenie usług o charakterze publicznym.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów. Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi precyzyjne skierowanie wsparcia oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celów PI.

Tryb pozakonkursowy będzie miał zastosowanie do projektów o charakterze strategicznym, wynikających z regionalnego zestawienia projektów priorytetowych (zgodnie z Umową Partnerstwa 2014-2020). Kryteria wyboru projektów z zakresu infrastruktury drogowej dla dróg wojewódzkich będą uwzględniać zapisy Umowy Partnerstwa 2014-2020.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Na tym etapie nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	km	EFRR	słabiej rozwinięty			163,83	SL 2014-2020	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 7.3 Rozwój i usprawnienie przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów, połączeń multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych, w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: lepsze wykorzystanie regionalnego potencjału w zakresie transportu śródlądowego

Transport wodny śródlądowy stanowi istotną alternatywę dla drogowego i kolejowego transportu towarów. Poprawa parametrów użytkowych dróg wodnych umożliwi ich większe wykorzystanie w transporcie towarów oraz rozwój małogabarytowego transportu turystycznego. Niedostateczny stan techniczny szlaków wodnych to jedna z istotnych barier rozwojowych w województwie. Interwencja w PI przyczyni się do realizacji założeń tzw. „niebieskiej gospodarki” oraz do promowania transportu śródlądowego w regionie kujawsko-pomorskim.

Planowane interwencje będą wynikały z regionalnego zestawienia projektów priorytetowych oraz będą wynikały z Master Planu/ów przygotowywanych na poziomie krajowym.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Przewozy krajowe ładunków żegluga śródlądową w województwie kujawsko-pomorskim	tys. ton	słabiej rozwinięty	462	2012	837	GUS	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

W ramach tego PI będą realizowane zadania związane z poprawą parametrów użytkowych infrastruktury śródlądowych dróg wodnych i terminali przeładunkowych nie należących do sieci TEN-T celem umożliwienia ich większego wykorzystania w transporcie towarów oraz dla innych form służących rozwojowi gospodarstwu regionu. Przewiduje się również wsparcie inwestycji mających na celu wdrażanie rozwiązań i technik zarządzania i monitorowania ruchu na śródlądowych drogach wodnych (w tym portach śródlądowych).

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Poprawa parametrów użytkowych infrastruktury śródlądowych dróg wodnych i terminali przeładunkowych ma ścisły związek z rozwojem alternatywnych form transportu, takich jak transport wodny śródlądowy. Realizacja PI przyczyni się do rozwijania „niebieskiej gospodarki” z jednoczesnym poszanowaniem różnorodności biologicznej i środowiska. Inwestycje realizowane w ramach PI będą uwzględniały działania związane z dostosowaniem infrastruktury do zmieniających się warunków klimatycznych.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; organy władzy, administracji rządowej.

Dopuszcza się realizację projektów w oparciu o umowę długoterminową, zawartą pomiędzy podmiotem publicznym a podmiotem prywatnym, której celem jest stworzenie składników infrastruktury umożliwiającej świadczenie usług o charakterze publicznym.

Obszar objęty wsparciem

Obszary zlokalizowane bezpośrednio przy głównych drogach wodnych (w strefie oddziaływania dróg wodnych – E40 i E70)

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Przewiduje się pozakonkursowy tryb wyboru projektów. Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi precyzyjne skierowanie wsparcia oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celów PI.

Tryb pozakonkursowy będzie miał zastosowanie do projektów o charakterze strategicznym, wynikających z regionalnego zestawienia projektów priorytetowych (zgodnie z Umową Partnerstwa 2014-2020) oraz z Master Planu/ów przygotowywanych na poziomie krajowym.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba wybudowanych lub przebudowanych obiektów na śródlądowych drogach wodnych	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty			2	SL 2014-2020	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 7.4 Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: zwiększenie liczby pasażerów obsługiwanych przez transport kolejowy oraz wzrost udziału kolejowych przewozów towarowych w regionie

Niedostateczny stan techniczny i dekapitalizacja wielu odcinków regionalnych linii kolejowych, taboru kolejowego dla przewozów regionalnych oraz zły stan infrastruktury dworcowej to jedne z istotnych barier rozwojowych województwa. Taka sytuacja ma m.in. niekorzystny wpływ na mobilność mieszkańców regionu, możliwości rozwoju poszczególnych jego obszarów oraz środowisko naturalne.

Realizacja PI jest zgodna z unijną polityką transportową oraz zaleceniami KE dla Polski w kwestii preferencji dla inwestycji w infrastrukturę kolejową. Realizacja PI przyczyni się do promowania transportu kolejowego w województwie.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Kategoria	Wartość	Rok	Wartość	Źródło	Częstotliwość
-----	----------	-----------	-----------	---------	-----	---------	--------	---------------

		pomiaru	regionu	bazowa	bazowy	docelowa (2023)	danych	pomiaru
1.	Liczba przewozów pasażerów transportem kolejowym - przewozy wewnątrz województwa	tys. osób	słabiej rozwinięty	7303	2010	7500	GUS	co 5 lat

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

Wsparciem zostaną objęte inwestycje w budowę, modernizację, rehabilitację sieci kolejowej doprowadzającej ruch w kierunku sieci TEN-T, mającej znaczenie dla systemu przewozów regionalnych w województwie, zakup i modernizację jednostek taboru kolejowego dla regionalnych przewozów pasażerskich oraz budowę, modernizację, rehabilitację kolejowej infrastruktury dworcowej. Przewidywane jest także wsparcie inwestycji punktowych przeznaczonych do obsługi transportu pasażerskiego i towarowego, w tym podnoszące standard obsługi klientów korzystających z usług kolejowych. Inwestycje w infrastrukturę kolejową będą uzupełniane inwestycjami w bezpieczeństwo ruchu kolejowego, ITS itp.

Realizowane będą inwestycje na sieci TEN-T oraz dotyczące linii, na których zarządcą jest PKP PLK tylko na zasadach wynikających z Umowy Partnerstwa 2014-2020 i tylko w przypadku gdy mają one znaczenie regionalne.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

W zakresie infrastruktury kolejowej będą realizowane projekty mające istotne znaczenia dla systemu przewozów regionalnych, przyczyniające się do zwiększenia mobilności mieszkańców województwa oraz poprawy warunków podróżowania.

Inwestycje realizowane w ramach PI będą uwzględniały działania związane z dostosowaniem infrastruktury do zmieniających się warunków klimatycznych.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; podmioty wykonujące w imieniu samorządu województwa zadania z zakresu przewozów regionalnych; zarządzający infrastrukturą kolejową.

Dopuszcza się realizację projektów w oparciu o umowę długoterminową, zawartą pomiędzy podmiotem publicznym a podmiotem prywatnym, której celem jest stworzenie składników infrastruktury umożliwiającej świadczenie usług o charakterze publicznym.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów. Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi precyzyjne skierowanie wsparcia oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celów PI.

Tryb pozakonkursowy będzie miał zastosowanie do projektów o charakterze strategicznym, wynikających z regionalnego zestawienia projektów priorytetowych (zgodnie z Umową Partnerstwa 2014-2020).

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych	km	EFRR	Mniej rozwinięty region			16,0	SL 2014-2020	rocznie

2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy

2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej 5

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik postępu finansowego, produktu lub jeśli właściwe - wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu	wskaźnik produktu	1.	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	km	EFRR	słabiej rozwinięty	32,77			163,83			SL 2014-2020	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach osi priorytetowej, który generuje 56 % alokacji w OP 5.
5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu	wskaźnik finansowy	2.	wskaźnik finansowy ram wykonania	euro	EFRR	słabiej rozwinięty	70 273 272			229 417 872			SL 2014-2020	Planowany poziom całkowitej kwoty wyd. kwalifikowalnych, wprowadzonych do systemu rachunkowości IC i poświadczonych przez tę instytucję zgodnie z art. 131 CPR

2.A.9 Kategorie interwencji

Tabela 7-11 Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii interwencji

EFRR, region słabiej rozwinięty														
Tabela 7: Wymiar 1			Tabela 8: Wymiar 2			Tabela 9: Wymiar 3			Tabela 10: Wymiar 6			Tabela 11: Wymiar 7		
Zakres interwencji			Forma finansowania			Typ terytorium			Terytorialne mechanizmy wdrażania			EFS secondary Theme (Wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
5	026	23 312 857	5	01	216 672 435	5	01	65 001 731	5	07	216 672 435			
5	027	4 114 033	5	02	0	5	02	48 819 865						
5	030	40 454 664				5	03	102 850 839						
5	031	0												
5	032	0												
5	034	121 363 990												
5	036	6 856 723												
5	042	20 570 168												
5	090	0												

2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej

Nie dotyczy

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 6 SOLIDARNE SPOŁECZEŃSTWO I KONKURENCYJNE KADRY

Cel tematyczny 9 Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją

- 9.1. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną (...)
- 9.2. Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich

Cel tematyczny 10 Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie

- 10.4. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej

2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz

Realizacja dwóch celów tematycznych, tj. CT 9 i CT 10 w ramach jednej osi wynika z logicznego powiązania ze sobą interwencji w sferze społeczno-gospodarczej regionu oraz komplementarności przewidzianych w nich działań. Kompleksowe wsparcie w zakresie ochrony zdrowia, edukacji i uczenia się przez całe życie oraz rozwoju obszarów miejskich ma na celu wspieranie włączenia społecznego oraz przeciwdziałanie ubóstwu, a także poprawę jakości życia mieszkańców regionu, przy jednoczesnym zwiększeniu efektywności wydatkowania środków. Działania ograniczające się do jednej z tych dziedzin, nie będą przynosiły zamierzonych efektów oraz nie będą miały charakteru trwałego.

2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Kategoria regionu	Słabiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.A.4 Priorytet inwestycyjny 9.1 Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną (...)

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług publicznych.

Realizacja PI 9.1 przyczyni się do osiągnięcia celu dotyczącego poprawy dostępu mieszkańców regionu do usług zdrowotnych i społecznych, a tym samym zmniejszenia nierówności w dostępie do tych usług. Działania związane ze zwiększeniem dostępu do usług medycznych oraz poprawą warunków mieszkalnych są istotnym elementem przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu.

Interwencja nastąpi w obszarach deficytowych zidentyfikowanych na poziomie krajowym oraz regionalnym oraz uwzględniających istniejące braki w infrastrukturze społecznej w wymiarze terytorialnym.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem (po uwzględnieniu transferów społecznych)	%	słabiej rozwinięty	17,9	2011	16,0	GUS STRATEG	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

W ramach PI 9.1 w zakresie ochrony zdrowia wspierane będą inwestycje warunkujące wdrożenie programów profilaktyki zdrowotnej i prowadzące do podwyższenia standardu leczenia oraz tworzenia systemu sieci w ramach struktury porozumień jednostek medycznych o różnych poziomach referencyjności, tj. powiązań w zakresie usług medycznych świadczonych między szpitalami różnych szczebli. Wspierane będą działania podejmowane w obszarach deficytowych, w szczególności przejawiających się wysoką zachorowalnością i umieralnością z powodu chorób układu krążenia, nowotworowych, układu kostno-stawowo-mięśniowego, układu oddechowego, psychicznych, a także odzwierciedlających zdiagnozowane specyficzne potrzeby regionu, w tym geriatry. Będą to przede wszystkim inwestycje związane z podnoszeniem jakości i dostępności do świadczeń medycznych, w tym również osiągnięcie zgodności z wymogami określonymi w obowiązujących przepisach prawa. Dofinansowane zostaną inwestycje infrastrukturalne w obiektach ochrony zdrowia oraz wyposażenie w nowoczesną aparaturę i urządzenia medyczne. Przedmiotowe działania, mają kluczowe znaczenie dla zapewnienia odpowiedniej liczby osób aktywnych zawodowo w związku z dynamicznie narastającym zjawiskiem starzenia się społeczeństwa i zmniejszaniem się odsetka osób w wieku produkcyjnym.

W zakresie infrastruktury społecznej wspierane będą inwestycje w zakresie deficytowych obszarów opieki społecznej i wsparcia osób i grup z obszarów wykluczenia społecznego, niesamodzielnych, grup defaworyzowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, objęte programem wojewódzkim. Inwestycje w ruchomości i nieruchomości.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Uwzględnienie tego PI jest niezbędne w celu poprawy świadczonych usług medycznych i opieki społecznej w obszarach deficytowych z punktu widzenia potrzeb mieszkańców regionu. Tego rodzaju działania przyczynią się także do zapewnienia aktywności zawodowej osób zatrudnionych, także w kontekście nasilającego się zjawiska starzenia się społeczeństwa. Pozwolą również na zwiększenie liczby osób aktywnych zawodowo, poprzez włączenie osób dotkniętych chorobą, skutkami wypadków, czy niepełnosprawnością. Wszystkie działania z zakresu ochrony zdrowia są zgodne z logiką interwencji wskazaną w *Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020* i odpowiadają na problemy, wyzwania i postulaty w obszarze opieki zdrowotnej wynikające z oceny sytuacji w ochronie zdrowia.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia, z wyłączeniem ratownictwa medycznego; spółki realizujące inwestycje medyczne z większościowym udziałem JST; JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; organizacje pozarządowe; kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych.

Dopuszcza się realizację projektów w oparciu o umowę długoterminową, zawartą pomiędzy podmiotem publicznym a podmiotem prywatnym, której celem jest stworzenie składników infrastruktury umożliwiającej świadczenie usług o charakterze publicznym.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów. Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi precyzyjne skierowanie wsparcia oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celów PI.

Tryb pozakonkursowy będzie miał zastosowanie do projektów o charakterze strategicznym, wynikających z regionalnego zestawienia projektów priorytetowych (zgodnie z Umową Partnerstwa 2014-2020).

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów zwrotnych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Przewiduje się realizację dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	28			SL 2014-2020	rocznie

2.A.4 Priorytet inwestycyjny 9.2. Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: włączenie społeczności zamieszkujących obszary problemowe.

Efektom realizacji PI będzie zmniejszenie się poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz wzrost aktywności społecznej na obszarach problemowych.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem (po uwzględnieniu transferów społecznych)	%	słabiej rozwinięty	17,9	2011	16,0	GUS STRATEG	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Rewitalizacja społeczno-gospodarcza, a także fizyczna obszarów o dużej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych jest jednym z podstawowych działań mających przyczynić się do minimalizacji istniejących na danych obszarach problemów. W województwie kujawsko-pomorskim skala degradacji społecznej, gospodarczej i fizycznej poszczególnych obszarów jest znacząca. Problem ten istnieje zarówno w wybranych dzielnicach większych miast, jak i w mniejszych miastach regionu. Występują tam problemy gospodarcze, ubóstwa, wykluczenia społecznego, zdegradowanej zabudowy i infrastruktury technicznej oraz dostępności transportowej, co powoduje kumulację negatywnych zjawisk społecznych.

Tak wielowątkowy i skomplikowany problem wymaga rozwiązań opartych na szerokim zestawie interwencji, gdzie szczególne znaczenie będą miały projekty realizowane w ramach EFS związane z likwidacją wykluczenia społecznego. W ramach PI 9.2 wspierane będą

wyłącznie inwestycje infrastrukturalne będące uzupełnieniem planowanych lub zrealizowanych interwencji EFS i mające zarazem na celu wywołanie określonego efektu społecznego na zidentyfikowanym obszarze problemowym. Wsparcie w ramach PI 9.2 będzie miało charakter komplementarny do innych PI, m.in. 4.3. w zakresie efektywności energetycznej i właściwych PI finansowanych z EFS.

Działania rewitalizacyjne podejmowane będą w oparciu o Lokalne Programy Rewitalizacji i zostaną podporządkowane rozwiązaniu zdiagnozowanych problemów społecznych. Projekty z zakresu rewitalizacji będą musiały być realizowane wyłącznie jako zintegrowane przedsięwzięcia dotyczące wszystkich aspektów rewitalizacji danego obszaru, co powoduje, że będą musiały nabrać charakteru kompleksowego.

Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego (polityka terytorialna w województwie)

PI 9.2 realizowany będzie wyłącznie przy zastosowaniu instrumentu ZIT dla obszarów miejskich (w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) tj. na terenie Bydgoszczy i Torunia i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz miast o charakterze regionalnym i subregionalnym (Grudziądz, Inowrocław, Włocławek) i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz instrumentu podobnego do ZIT na poziomie powiatowym.

Strategia ZIT określa całościową koncepcję realizacji kompleksowej rewitalizacji społeczno-gospodarczej na obszarze objętym ZIT oraz instrumentem podobnym do ZIT na poziomie powiatowym.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Uwzględnienie tego PI jest niezbędne dla podjęcia infrastrukturalnego charakteru interwencji mającego przyczynić się do zmniejszenia występowania negatywnych zjawisk społecznych na obszarach problemowych.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; organy władzy, administracji rządowej; państwowe jednostki organizacyjne; inne jednostki sektora finansów publicznych; organizacje pozarządowe; przedsiębiorstwa; spółdzielnie mieszkaniowe oraz wspólnoty mieszkaniowe; kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych.

Dopuszcza się realizację projektów w oparciu o umowę długoterminową, zawartą pomiędzy podmiotem publicznym a podmiotem prywatnym, której celem jest stworzenie składników infrastruktury umożliwiającej świadczenie usług o charakterze publicznym.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w PI wybierane będą w trybie pozakonkursowym.

Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi precyzyjne skierowanie wsparcia oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celów PI.

Tryb pozakonkursowy przewiduje się w zakresie inwestycji realizowanych w ramach ZIT obszarów miejskich (miejskie w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) oraz instrumentu podobnego do ZIT na poziomie powiatowym.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów zwrotnych. Ostateczne rozstrzygnięcie o wielkości środków, zakresie i formie wsparcia zostanie podjęte po przeprowadzeniu analizy zgodnie z art. 37 CPR.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba nowych/ przebudowanych/ przekształconych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	178	SL 2014-2020	rocznie

2.A.4 Priorytet inwestycyjny 10.4 Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: poprawa dostępu do wysokiej jakości usług edukacyjnych .

Realizacja PI 10.4 przyczyni się do osiągnięcia celu dotyczącego poprawy dostępności i podniesienia jakości kształcenia oraz jego większego powiązania z rynkiem pracy. Priorytetem będzie kierowanie wsparcia na tworzenie nowoczesnej infrastruktury na potrzeby szkół,

centrów i placówek prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne w celu dostosowania ich usług do potrzeb rynku pracy oraz na inwestycje służące unowocześnieniu usług edukacyjnych oraz popularyzacji nauki i innowacji.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Odsetek osób dorosłych w wieku 25-64 lat uczestniczących w kształceniu i szkoleniu	%	słabiej rozwinięty	3,8	2012	7,0	GUS	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

W ramach PI 10.4 wspierane będą inwestycje infrastrukturalne służące poprawie dostępu i jakości wychowania przedszkolnego. Wsparciem objęte zostaną inwestycje związane z adaptacją istniejących obiektów na potrzeby świadczenia usług edukacji przedszkolnej, funkcjonalnym dostosowaniem ośrodków wychowania przedszkolnego do wymogów określonych przepisami prawa. Budowa nowych obiektów możliwa będzie jedynie przy udokumentowanym braku możliwości adaptacji istniejących obiektów.

Celem zwiększenia potencjału i lepszego dopasowania kształcenia zawodowego do potrzeb pracodawców oraz wdrażania idei uczenia się przez całe życie wsparcie skierowane będzie również na rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej szkół oraz placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne. Dofinansowane zostaną inwestycje związane z tworzeniem oraz unowocześnianiem pracowni kształcenia praktycznego oraz warsztatów szkolnych szkół, centrów i placówek prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne. Wspierane będą także inwestycje w zakresie adaptacji i funkcjonalnego dostosowania szkół, centrów i placówek prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne w branżach zgodnych z potrzebami rynku pracy, w tym z inteligentnymi specjalizacjami.

W celu zwiększenia liczby wysoko wykwalifikowanych kadr wsparciem zostaną objęte również inwestycje w infrastrukturę wyższego szkolnictwa zawodowego. Inwestycje te służyć będą dostosowaniu ich programu nauczania do potrzeb rynku pracy w odniesieniu do kierunków/działań wynikających w szczególności z inteligentnych specjalizacji.

W celu kształtowania postaw kreatywności, innowacyjności i rozwojowi kluczowych kompetencji dzieci i młodzieży wspierany będzie rozwój infrastruktury służącej poprawie usług edukacyjnych oraz popularyzacji nauki i innowacji. Dofinansowane zostaną inwestycje

w infrastrukturę edukacyjną i szkoleniową podmiotów świadczących usługi rozwojowe (m.in. placówki i ośrodki kształcenia ustawicznego, zawodowego, praktycznego, szkoły dla dorosłych).

W celu promowania zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży, integrowania środowiska i społeczności uczniów, a tym samym zapobiegania przedwczesnemu opuszczaniu systemu edukacji wspierane będą działania uzupełniające luki w zakresie niezbędnej infrastruktury sportowej szkół i placówek edukacyjnych.

Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego (polityka terytorialna w województwie)

PI 10.4 realizowany będzie:

1. przy zastosowaniu instrumentu ZIT dla obszarów miejskich (w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) tj. na terenie Bydgoszczy i Torunia i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz miast o charakterze regionalnym i subregionalnym (Grudziądz, Inowrocław, Włocławek) i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz instrumentu podobnego do ZIT na poziomie powiatowym.

Strategia ZIT określa całościową koncepcję poprawy dostępności i podniesienia jakości kształcenia oraz jej większego powiązania z rynkiem pracy w przypadku kształcenia zawodowego. W ramach strategii opracowany zostanie system wsparcia dla szkół i placówek kształcenia zawodowego, a także system wsparcia uczniów tych szkół i placówek kształcenia zawodowego.

2. bez uwzględniania wymiaru terytorialnego wsparcia. Wsparcie zostanie skierowane przede wszystkim na działania związane z popularyzacją nauki i innowacji oraz na inwestycje w infrastrukturę wyższego szkolnictwa zawodowego.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Realizacja PI przyczyni się do: poprawy stanu infrastruktury opieki nad dziećmi i edukacyjnej oraz warunków kształcenia, a tym samym do poprawy jakości edukacji, podniesienia kompetencji zawodowych i umiejętności mieszkańców regionu oczekiwanych na rynku pracy oraz do wyrównywania szans życiowych przeciwdziałając wykluczeniu społecznemu i ubóstwu oraz sprzyjając wzrostowi aktywności zawodowej mieszkańców regionu.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; państwowe jednostki organizacyjne; osoby fizyczne i prawne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki systemu oświaty realizujące kształcenie ogólne, zawodowe i ustawiczne, zakłady kształcenia i placówki doskonalenia nauczycieli; kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; uczelnie; organizacje pozarządowe; przedsiębiorcy.

Dopuszcza się realizację projektów w oparciu o umowę długoterminową, zawartą pomiędzy podmiotem publicznym a podmiotem prywatnym, której celem jest stworzenie składników infrastruktury umożliwiającej świadczenie usług o charakterze publicznym.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów. Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi precyzyjne skierowanie wsparcia oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celów PI.

Tryb pozakonkursowy będzie miał zastosowanie do projektów o charakterze strategicznym, wynikających z regionalnego zestawienia projektów priorytetowych (zgodnie z Umową Partnerstwa 2014-2020). Ponadto przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego w zakresie inwestycji realizowanych w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów zwrotnych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	64			SL 2014-2020	rocznie

2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy

2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej 6

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik postępu finansowego, wskaźnik produktu, lub jeśli właściwe - wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry (EFRR)	wskaźnik produktu,	1.	Liczba wspartych podmiotów leczniczych	sztuki	EFRR	słabiej rozwinięty	4			28			SL 2014-2020	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach osi priorytetu inwestycyjnego 9.1. Łącznie wskaźniki generują 51% alokacji w OP 6.
6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry (EFRR)	wskaźnik produktu,	1.	Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty	sztuki	EFRR	słabiej rozwinięty	12			64			SL 2014-2020	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach priorytetu inwestycyjnego 10.4. Łącznie wskaźniki generują 51% alokacji w OP 6.
6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry (EFRR)	wskaźnik finansowy	8.	wskaźnik finansowy ram wykonania	euro	EFRR	słabiej rozwinięty	49 776 901			271 526 216			SL 2014-2026	Planowany poziom całkowitej kwoty wyd. kwalifikowalnych, wprowadzonych do systemu rachunkowości IC i poświadczonych przez tę instytucję zgodnie z art. 131 CPR

2.A.9 Kategorie interwencji

Tabela 7-11 Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii interwencji

EFRR, region słabiej rozwinięty				
Tabela 7: Wymiar 1	Tabela 8: Wymiar 2	Tabela 9: Wymiar 3	Tabela 10: Wymiar 6	Tabela 11: Wymiar 7
Zakres interwencji	Forma finansowania	Typ terytorium	Terytorialne mechanizmy wdrażania	EFS secondary Theme (Wyłącznie EFS)

OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
6	049	5 073 975	6	01	239 162 485	6	01	97 159 760	6	01	72 681 260			
6	050	30 443 848	6	02	17 278 941	6	02	108 336 217	6	05				
6	052	10 147 949				6	03	50 945 449	6	07	183 760 166			
6	051	0												
6	053	125 889 427												
6	054	21 804 378												
6	055	43 197 353												
6	101	19 884 496												

2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej

Nie dotyczy

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 7 ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ

Cel tematyczny 9 Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją

9.10 Inwestycje dokonywane w kontekście strategii na rzecz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność

2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz

Nie dotyczy

2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Kategoria regionu	Słabiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w określonych przypadkach)	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 9.10 Inwestycje dokonywane w kontekście strategii na rzecz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: wzrost aktywności społeczności lokalnych.

Realizacja priorytetu, poprzez zastosowanie instrumentu RLKS, zaktywizuje lokalne społeczności i umożliwi kształtowanie się kapitału społecznego, który jest znaczącym czynnikiem w kontekście poprawy konkurencyjności obszarów zmarginalizowanych i ma szansę w dużym stopniu przyczynić się do realizacji założeń CT 9.

Realizacja priorytetu wpłynie na poprawę warunków uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym osób zamieszkujących obszary wiejskie i małe miasta. Umożliwi również kompleksową rewitalizację zdegradowanych obszarów wiejskich, oraz wzrost przedsiębiorczości i zatrudnienia poprzez wsparcie rozwoju przedsiębiorstw na obszarach wsi i małych miast.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem (po uwzględnieniu transferów społecznych)	%	słabiej rozwinięty	17,9	2011	16,0	GUS STRATEG	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć:

Wsparciem objęte zostaną działania rewitalizacyjne na obszarach miejscowości wiejskich (odnowa społeczno-gospodarcza wsi), które muszą mieć charakter kompleksowy i wynikać z krajowych, regionalnych i lokalnych programów/planów lub dokumentów im równoważnych. Działania inwestycyjne w obszarze rewitalizacji muszą służyć realizacji CT9 i wynikać z działań realizowanych z EFS.

Wsparciem inwestycyjnym zostaną objęte również przedsięwzięcia rozwojowe realizowane przez mikro i małe przedsiębiorstwa reprezentujące, określone w LSR, branże charakterystyczne dla danego obszaru. Przewiduje się wspieranie tworzenia i rozwoju małych inkubatorów przedsiębiorczości, wspomagających przedsiębiorstwa z branży nieruchomości. Działania te będą realizowane na obszarach miejscowości wiejskich oraz miast do 20 000 mieszkańców.

Realizacja dróg gminnych będzie możliwa w odniesieniu do projektów dotyczących odnowy wsi oraz realizacji inkubatorów przedsiębiorczości jedynie w przypadku spełnienia ściśle określonych warunków, tj.

- realizacja dróg musi stanowić część szerszej koncepcji projektu kompleksowego,
- projekt powinien zostać ujęty w LSR.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Zgodnie z wizją zawartą w Strategii Europa 2020, nowy model gospodarczy powinien opierać się nie tylko na innowacyjności oraz zrównoważonym rozwoju, ale również na wzroście gospodarczym sprzyjającym włączeniu społecznemu i ograniczeniu ubóstwa. Realizacja PI 9.10 została zaplanowana tak aby wpływać na stworzenie lokalnych gospodarek charakteryzujących się wysokim poziomem zatrudnienia i przedsiębiorczości, co jest jednym z istotnych elementów sprzyjających włączeniu społecznemu. Analiza zjawisk wykluczenia społecznego i ubóstwa pozwala stwierdzić, że mają one wymiar terytorialny i dotyczą obszarów o szczególnym natężeniu problemów natury społecznej i terytorialnej, takich jak oddalenie od rynku pracy, degradacja obszarów oraz niewystarczający dostęp do dobrej jakości, niedrogich usług społecznych. Odpowiedzią na te problemy jest realizacja kompleksowych działań rewitalizacyjnych nastawionych na zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Wsparcie w ramach PI realizowane będzie poprzez instrument terytorialny RLKS, który ułatwia społecznościom lokalnym podejmowanie działań rozwojowych poprzez ich inicjowanie i realizację w formule partycypacyjnej przy współudziale lokalnych partnerów społeczno-gospodarczych i mieszkańców danego obszaru, a także przy współudziale samorządów lokalnych. Pozwoli to uzyskać bardziej skoncentrowane i trwałe efekty, dzięki współodpowiedzialności lokalnych aktorów. Metoda ta generuje innowacje społeczne, nowe sposoby myślenia i działania.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Lokalne Grupy Działania; JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; organizacje pozarządowe; przedsiębiorstwa; kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; instytucje otoczenia biznesu.

Grupą docelową będą mieszkańcy obszarów objętych Lokalnymi Grupami Działania.

Dopuszcza się realizację projektów w oparciu o umowę długoterminową, zawartą pomiędzy podmiotem publicznym a podmiotem prywatnym, której celem jest stworzenie składników infrastruktury umożliwiającej świadczenie usług o charakterze publicznym.

Obszar objęty wsparciem

Miejscowości znajdujące się w obszarach Lokalnych Grup Działania.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

W ramach instrumentu RLKS stosowany będzie konkursowy tryb wyboru projektów.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

Szczegółowe rozwiązania dotyczące sposobu wyboru projektów w ramach RLKS zawarte są w sekcji 4.1. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność Programu.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba nowych / przebudowanych/ przekształconych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty			367	SL 2014-2020	rocznie

	obszarach								
2.	Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie inwestycji	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty			220	SL 2014-2020	rocznie

2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy

2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6: Ramy wykonania osi priorytetowej 7

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik postępu finansowego, produktu lub jeśli właściwe - wskaźnik rezultatu)	L p.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność - EFRR	wskaźnik produktu	1.	Liczba nowych / przebudowanych / przekształconych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	sztuki	EFRR	słabiej rozwinięty	73			367			SL 2014 - 2020	Przewiduje się, że będzie to główny typ działań wspierany w ramach osi priorytetowej który generuje 75 % alokacji w OP 7.
7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność - EFRR	wskaźnik finansowy	2.	wskaźnik finansowy ram wykonania	euro	EFRR	słabiej rozwinięty	11 712 212			42 108 344			SL 2014 - 2020	Planowany poziom całkowitej kwoty wyd. kwalifikowalnych, wprowadzonych do systemu rachunkowości IC i poświadczonej przez tę instytucję zgodnie z art. 131 CPR

2.A.9 Kategorie interwencji

Tabela 7-11 Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii interwencji

EFRR, region słabiej rozwinięty														
Tabela :7 Wymiar 1 Zakres interwencji			Tabela 8: Wymiar 2 Forma finansowania			Tabela 9: Wymiar 3 Typ terytorium			Tabela 10: Wymiar 6 Terytorialne mechanizmy wdrażania			Tabela 11: Wymiar 7 EFS secondary Theme (Wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
7	097	39 768 991	7	01	19 884 496	7	01	0	7	07	39 768 991			
			7	02	19 884 495	7	02	0						
						7	03	39 768 991						

2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej

Nie dotyczy

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 8 AKTYWNI NA RYNKU PRACY

Cel tematyczny 8 Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników

- 8.5 Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników
- 8.7 Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw
- 8.8 Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę
- 8.9 Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian
- 8.10 Aktywne i zdrowe starzenie się

2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz

Nie dotyczy

2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	Europejski Fundusz Społeczny
Kategoria regionu	Słabiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 8.5: Zapewnianie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: podniesienie zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych, nieaktywnych zawodowo i poszukujących pracy

Tabela 4: Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
1.	Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (C)	słabiej rozwinięty	os.	n/d	0			os.	2012				SL2014-2020	rocznie
2.	Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (C)	słabiej rozwinięty	os.	n/d	0			os.	2012				badanie ewaluacyjne	cztery razy w okresie programowania
3.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (C)	słabiej rozwinięty	os.	n/d	0			os.	2012				SL2014-2020	rocznie
4.	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	słabiej rozwinięty	os.	n/d	0			os.	2012				badanie ewaluacyjne	cztery razy w okresie programowania
5.	Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30	słabiej rozwinięty	szt.	n/d	0			szt.	2012				badanie ewaluacyjne	dwa razy w okresie programowania

	miesiące po uzyskaniu wsparcia finansowego									
6.	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	słabiej rozwinięty	szt.	n/d	0	szt.	2012		SL2014-2020	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć:

1. Wsparcie ukierunkowane na pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy.

Przykładowe typy przedsięwzięć:

- działania związane z identyfikacją potrzeb osób poszukujących pracy,
- działania z zakresu pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego świadczone na rzecz osób bezrobotnych, nieaktywnych zawodowo i poszukujących pracy,
- działania ukierunkowane na opracowanie i wdrożenie Indywidualnych Planów Działań.

2. Działania służące nabywaniu i podnoszeniu kompetencji i kwalifikacji zawodowych oraz lepszemu ich dopasowaniu do potrzeb rynku pracy, w tym zdobycie doświadczenia zawodowego.

Przykładowe typy przedsięwzięć:

- działania ukierunkowane na rozwijanie kwalifikacji zawodowych poprzez organizację szkoleń zawodowych, specjalistycznych kursów, finansowanie studiów podyplomowych, studiów uzupełniających (uzupełnienie kwalifikacji poprzez finansowanie nauki na studiach niestacjonarnych),
- działania ukierunkowane na realizację programów staży i praktyk zawodowych, służące zdobyciu doświadczenia zawodowego,
- działania ukierunkowane na wsparcie adaptacyjne w miejscu pracy, w tym w zakresie wyposażenia i wyposażenia stanowiska pracy, subsydiowane zatrudnienie.

3. Wsparcie działań z zakresu mobilności zawodowej i terytorialnej.

Przykładowe typy przedsięwzięć:

- wsparcie finansowe w postaci grantu relokacyjnego,
- działania w ramach sieci EURES związane z bezpośrednim świadczeniem usług dla bezrobotnych, poszukujących pracy i pracodawców.

4. Wsparcie działań z zakresu reorientacji zawodowej rolników i rybaków.

Przykładowe typy przedsięwzięć:

- działania na rzecz osób zatrudnionych w rolnictwie i rybactwie ukierunkowane na zmianę lub nabycie nowych kwalifikacji zawodowych umożliwiających podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Wsparcie w ramach PI ukierunkowane będzie na poprawę sytuacji na rynku pracy osób bezrobotnych, nieaktywnych zawodowo i poszukujących pracy. Efektem realizowanych działań będzie podniesienie zdolności do zatrudnienia grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji, które doświadczają największych trudności związanych z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy.

Podejmowane w ramach PI działania ukierunkowane będą na poprawę dostępu do zatrudnienia oraz przyczynią się do wzrostu mobilności zawodowej i terytorialnej w modelu gospodarczym sprzyjającym włączeniu społecznemu. Wsparcie będzie koncentrować się na zwiększeniu zatrudnienia wybranych grup docelowych m.in. osób starszych, kobiet, czy osób niepełnosprawnych, poprzez realizację wysokiej jakości usług rynku pracy oferowanych przez instytucje rynku pracy oraz dopasowanych do indywidualnych potrzeb osób objętych programami aktywizacji zawodowej przy uwzględnieniu mechanizmu zapewniającego efektywność zatrudnieniową.

W dużej mierze uzupełnieniem działań zaplanowanych w ramach PI będzie możliwość wykorzystania instrumentów wspierających adaptację w miejscu pracy tj. doposażenie i wyposażenie stanowiska pracy, subsydiowane zatrudnienie czy wsparcie finansowe w formie grantu realokacyjnego.

W ramach PI podejmowane będą również działania ukierunkowane na wsparcie osób zamierzających odejść z rolnictwa oraz rybactwa. Planowane do realizacji działania będą służyły przekwalifikowaniu zawodowemu wskazanej grupy oraz umożliwią znalezienie zatrudnienia poza sektorem rolniczym lub prowadzenie własnej działalności gospodarczej.

Priorytet uwzględni również wsparcie działań EURES związane z bezpośrednim świadczeniem usług dla bezrobotnych, poszukujących pracy i pracodawców, w tym poprawę mobilności wewnątrz Unii Europejskiej, EOG i Szwajcarii.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Grupa docelowa:

- osoby bezrobotne, w szczególności osoby młode pomiędzy 25 a 30 rokiem życia, osoby powyżej 50 roku życia, osoby długotrwale bezrobotne, osoby niepełnosprawne, kobiety,
- osoby poszukujące pracy i nieaktywne zawodowo,
- rolnicy i rybacy odchodzący z rolnictwa,
- przedsiębiorcy, w szczególności z UE, EOG i Szwajcarii.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w ramach PI wybierane będą w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym. Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi realizację założeń „Kujawsko-pomorskiego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia” poprzez precyzyjne skierowanie wsparcia na przedsięwzięcia o kluczowym znaczeniu dla realizacji zadań ukierunkowanych na wzrost zatrudnienia na regionalnym rynku pracy oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celu szczegółowego.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Na tym etapie nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1.	Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C)	os.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie
2.	Liczba osób w wieku 25-30 lat objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie
3.	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie
4.	Liczba osób, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej w	os.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie

	programie						
5.	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (C)	os.	EFS	słabiej rozwinięty		SL2014-2020	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 8.7: Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: wzrost przedsiębiorczości i samo zatrudnienia w regionie.

Tabela 4: Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
1.	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	słabiej rozwinięty	szt.	n/d	0			szt.	2012				SL 2014-2020	rocznie
2.	Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw w działających w 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego	słabiej rozwinięty	szt.	n/d	0			szt.	2012				adanie ewaluacyjne	dwa razy w okresie programowania

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć:

1. Wsparcie na rzecz rozwoju przedsiębiorczości oraz samo zatrudnienia

Przykładowe typy przedsięwzięć:

- działania szkoleniowo-doradcze dla osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz znajdujących się w początkowym okresie prowadzenia działalności,
- wsparcie w formie instrumentów finansowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej (pożyczki preferencyjne, dotacje na spłatę odsetek, granty zwrotne),
- wsparcie w formie bezzwrotnych dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej dla osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy,
- wsparcie pomostowe dla osób prowadzących działalność gospodarczą.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Działania planowane do realizacji w ramach PI będą ukierunkowane na rozwój przedsiębiorczości w regionie rozumianej jako zakładanie, prowadzenie i rozwijanie własnej działalności gospodarczej a także zwiększanie przeżywalności nowopowstałych przedsiębiorstw. Potencjał organizacyjny małych przedsięwzięć gospodarczych, w tym również jakość ich kapitału ludzkiego jest niewystarczający. Dlatego też niezbędne jest zagwarantowanie należytego wsparcia szkoleniowego i doradczego, zarówno w zakresie zakładania działalności gospodarczej jak i w początkowym okresie jej prowadzenia. Wspierane będą również działania dedykowane dla przedsiębiorców doświadczonych upadłością bądź likwidacją w celu stworzenia warunków umożliwiających „nowy start”. Oczekiwany efekt podejmowanych działań będzie poprawa poziomu przedsiębiorczości wśród mieszkańców regionu, w tym postaw przedsiębiorczych oraz zwiększenie skali powstawania nowych miejsc pracy.

W ramach PI będą realizowane przedsięwzięcia ukierunkowane na wspieranie przedsiębiorczości i samozatrudnienia w formie dotacyjnej, w szczególności adresowane do osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy oraz w postaci instrumentów zwrotnych. W efekcie dotacje na zakładanie własnej działalności gospodarczej będą przeznaczone głównie dla osób pozostających bez zatrudnienia (bezrobotnych), w tym w szczególności kobiet, osób starszych. Natomiast wsparcie zwrotne do osób przedsiębiorczych i kreatywnych, które mają silniejsze zachęty do uruchamiania przedsięwzięć bardziej ryzykownych, cechujących się jednocześnie wyższą rentownością. W ramach priorytetu inwestycyjnego dostępne będą również dotacje na spłatę odsetek i granty zwrotne. Z uwagi na występujące problemy z utrzymaniem się na rynku oraz z konieczności zapewnienia jak najwyższej trwałości nowych podmiotów gospodarczych, na etapie poprzedzającym rejestrację oraz na wstępnym etapie jej prowadzenia będzie oferowane wsparcie doradczo-szkoleniowe, wsparcie finansowe oraz usługi asystentury z wykorzystaniem mentoringu w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej. Jednocześnie oprócz kontynuacji dotychczasowych działań będą wspierane przedsiębiorstwa w zakresie tworzenia dodatkowych miejsc pracy, co przyczyni się do zmniejszenia poziomu bezrobocia w regionie.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Grupa docelowa:

- osoby fizyczne planujące rozpocząć działalność gospodarczą,

- osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w początkowym okresie.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w ramach PI wybierane będą w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym. Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi realizację założeń *Kujawsko-Pomorskiego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia, Kujawsko-Pomorskiego Programu Rozwoju Przedsiębiorczości oraz Kujawsko-Pomorskiego Programu Rozwoju Gospodarczych Specjalizacji Regionu* poprzez precyzyjne skierowanie wsparcia na przedsięwzięcia o kluczowym znaczeniu dla realizacji zadań ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorczości i poprawę adaptacyjności przedsiębiorstw w regionie oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celu szczegółowego.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI planuje się interwencje z wykorzystaniem instrumentów finansowych, instrumentów finansowych wraz z dotacjami oraz łączenie różnych instrumentów finansowych takich jak dotacje na spłatę odsetek bądź granty zwrotne.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Na tym etapie nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1.	Liczba osób, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 8.8: Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: wzrost aktywności zawodowej osób powracających na rynek pracy.

Tabela 4: Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
1	Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka, po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięty	os.	n/d	0			os.	2012				SL2014-2020	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć:

1. Wsparcie tworzenia i funkcjonowania podmiotów świadczących usługi opieki nad dziećmi do lat 3

Przykładowe typy przedsięwzięć

- wsparcie dla tworzenia i funkcjonowania podmiotów opieki nad dzieckiem do lat 3, w tym żłobków (m.in. przyzakładowych), klubów dziecięcych,
- tworzenie warunków dla rozwoju opieki nad dziećmi do lat 3 u dziennego opiekuna,

- działania ukierunkowane na istniejące formy opieki nad dziećmi do lat 3 w zakresie tworzenia dodatkowych miejsc opieki.

2. Wspieranie aktywizacji osób powracających na rynek pracy po urlopach macierzyńskich/wychowawczych

Przykładowe typy przedsięwzięć

- opracowanie i wdrożenie kompleksowych programów wspierających powrót do pracy,
- finansowanie opieki nad dziećmi do lat 3 (np. voucher aktywizacyjny).

3. Wsparcie w zakresie wdrożenia elastycznych form zatrudnienia

Przykładowe typy przedsięwzięć

- działania ukierunkowane na opracowanie i wdrożenie nowych rozwiązań w zakresie organizacji pracy np. worksharing, telepraca, elastyczne godziny pracy, wypożyczanie pracowników.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

W ramach PI wspierane będą działania służące poprawie aktywności zawodowej osób powracających na rynek pracy po urlopach macierzyńskich lub wychowawczych ukierunkowane na poprawę warunków umożliwiających godzenie życia zawodowego i prywatnego. Jednocześnie zaplanowano realizację działań uzupełniających przyczyniających się do podnoszenia świadomości pracodawców oraz wprowadzania w przedsiębiorstwach rozwiązań wspierających łączenie ról zawodowych i rodzicielskich oraz umożliwiających godzenie życia zawodowego z rodzinnym w równym stopniu dla kobiet i mężczyzn. Spodziewanymi efektami realizacji interwencji w ramach PI będzie zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług opiekuńczych umożliwiających na większą skalę godzenie obowiązków rodzinnych i zawodowych.

W PI realizowane będą działania ukierunkowane na zwiększenie dostępu do instytucjonalnych i nieinstytucjonalnych form opieki nad dziećmi do lat 3. Niska dostępność do usług opieki oraz istniejąca struktura instytucjonalna w regionie sprawia, iż przedsięwzięcia planowane w ramach PI będą obejmować wsparcie w zakresie tworzenia instytucji opieki żłobkowej tj. żłobków, klubów dziecięcych. Jednocześnie przewiduje się możliwość finansowania przedsięwzięć polegających na tworzeniu żłobków przyzakładowych w celu lepszego zaspokojenia potrzeb i umożliwienia wejścia lub powrotu na rynek pracy rodzicom lub prawnym opiekunom. Konieczne będzie także wspieranie przedsięwzięć w zakresie tworzenia dodatkowych miejsc opieki przyczyniających się do zwiększenia udziału dzieci do lat 3 w opiece instytucjonalnej. Ze względu na konieczność zapewnienia spójnego systemu wsparcia rozwoju usług opiekuńczych nad dziećmi do lat 3 planuje się finansowanie przedsięwzięć polegających na rozwijaniu form nieinstytucjonalnej opieki u dziennego opiekuna lub niani.

Działania podejmowane w ramach PI będą także wspierały aktywizację zawodową osób powracających na rynek pracy po urlopach macierzyńskich lub wychowawczych. W tym zakresie przewiduje się realizację wachlarza działań wspierających powroty do pracy.

Istotnym działaniem w ramach PI będzie wsparcie upowszechnienia i wdrażania rozwiązań w zakresie elastycznych form zatrudnienia służących lepszemu dopasowaniu środowiska i organizacji pracy na rzecz godzenia życia zawodowego i rodzinnego.

Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego (polityka terytorialna w województwie)

PI 8.8 realizowany będzie przy zastosowaniu instrumentu ZIT dla obszarów miejskich (w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) tj. na terenie Bydgoszczy i Torunia i obszarów

powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz miast o charakterze regionalnym i subregionalnym (Grudziądz, Inowrocław, Włocławek) i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz instrumentu podobnego do ZIT na poziomie powiatowym.

Strategia ZIT wskaże działania ukierunkowane na zwiększenie dostępu do instytucjonalnych i nieinstytucjonalnych form opieki nad dziećmi do lat 3 łącznie z rozbudową istniejącej infrastruktury w celu zwiększaniu dostępności tego typu usług oraz działaniami ukierunkowanymi na rozwój instytucji. W ramach strategii, na podstawie analizy potrzeb opracowany zostanie system wsparcia tworzenia i funkcjonowania podmiotów świadczących usługi opieki nad dziećmi do lat 3 objętym obszarem oddziaływania ZIT oraz instrumentem podobnym do ZIT na poziomie powiatowym.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Grupa docelowa:

- osoby fizyczne w wieku aktywności zawodowej wyłączone z rynku pracy w związku ze sprawowaniem opieki na dziećmi do lat 3 lub powracające na rynek pracy po urlopach macierzyńskich/wychowawczych,
- pracodawcy,

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w ramach PI wybierane będą w trybie konkursowym.

Tryb pozakonkursowy przewiduje się w zakresie przedsięwzięć realizowanych w ramach ZIT obszarów miejskich (miejskie w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) oraz instrumentu podobnego do ZIT na poziomie powiatowym.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Na tym etapie nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1.	Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie
2.	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	szt.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 8.9 Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: rozwój kompetencji i kwalifikacji pracowników oraz dostosowanie przedsiębiorstw do zmian.

Tabela 4: Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
1.	Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	słabiej rozwinięty	os.	n/d	0			os.	2012				SL2014-2020	rocznie
2.	Liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki	słabiej rozwinięty	szt.	n/d	0			szt.	2012				SL2014-2020	rocznie

udziałowi w programie										
-----------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć:

1. Wsparcie w zakresie rozwoju kwalifikacji pracowników sektora MSP zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami pracodawców z wykorzystaniem modelu popytowego,

Przykładowe typy przedsięwzięć

- działania szkoleniowe, doradcze oraz studia podyplomowe zaprojektowane zgodnie z oczekiwaniami i zdiagnozowanymi potrzebami przedsiębiorstw ukierunkowane na wzmocnienie ich potencjału i konkurencyjności m.in. w zakresie finansów, kontroli zarządczej, rachunkowości, prawno-podatkowym, planowania, zarządzania zasobami ludzkimi itp.

3. Wsparcie w zakresie usług szkoleniowo-doradczych dla przedsiębiorstw, odczuwających negatywne skutki zmiany gospodarczej ukierunkowanych na zapobieganie sytuacjom kryzysowym, w tym pomoc doradcza w zakresie opracowania i wdrożenia planu rozwoju działalności/planu restrukturyzacji,

Przykładowe typy przedsięwzięć

- działania szkoleniowe i doradcze dla przedsiębiorstw i ich pracowników, w szczególności zaś dla kadry zarządzającej ukierunkowane na budowanie świadomości w zakresie opracowywania i wdrażania projektów wspierających modernizację w obszarze działalności (wsparcie dla planowania, wdrażania procesów zmian, budowanie strategii przetrwania lub wyjścia z kryzysu)

4. Wsparcie w zakresie przygotowania i realizacji programów outplacementowych w przedsiębiorstwach,

Przykładowe typy przedsięwzięć

- kompleksowe programy outplacementowe obejmujące m.in. szkolenia, poradnictwo zawodowe, poradnictwo psychologiczne, wsparcie finansowe dla osób planujących rozpocząć działalność gospodarczą, doradztwo, wsparcie pomostowe itp.

5. Wsparcie w zakresie wspólnych inicjatyw partnerów społecznych na rzecz adaptacyjności.

Przykładowe typy przedsięwzięć

- tworzenie partnerstw lokalnych angażujących przedsiębiorstwa, organizacje pracodawców, związków zawodowych, jednostek samorządu terytorialnego, instytucji rynku pracy oraz innych podmiotów ukierunkowanych na opracowanie i wdrażanie strategii zarządzania zmianą na poziomie lokalnym/regionalnym,
- podejmowanie wspólnych inicjatyw lokalnych/regionalnych na rzecz rozwijania zdolności adaptacyjnych m.in. z zakresu organizacji pracy, form świadczenia pracy, zarządzania wiekiem, zarządzania strategicznego, budowania i wykorzystania potencjału pracowników, programów rozwijania kompetencji i kwalifikacji pracowników, promowania społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Działania planowane do realizacji w ramach PI będą ukierunkowane na rozwój kompetencji i kwalifikacji pracowników przedsiębiorstw i przedsiębiorców przyczyniające się do podniesienia ich konkurencyjności. Oczekiwanym efektem podejmowanych działań będzie poprawa jakości i kwalifikacji kadr pracowniczych sektora MŚP oraz poprawa adaptacyjności przedsiębiorstw w regionie do zmian społeczno-gospodarczych, w tym również zwiększenie zdolności przedsiębiorstw do tworzenia miejsc pracy na regionalnym rynku pracy.

Istotne jest zatem podejmowanie działań służących poprawie kondycji przedsiębiorstw funkcjonujących w regionie oraz zwiększenie stopnia dostosowania pracodawców i pracowników, w szczególności z sektora MSP, do zmian wynikających z trendów rozwojowych. W szczególności dotyczyć to będzie wykorzystywania nowoczesnych technologii w prowadzonej działalności czy efektywnego wykorzystania zasobów pracy, w szczególności zaś potencjału starszych pracowników.

Działania w ramach PI będą ukierunkowane na podnoszenie kwalifikacji kadr przedsiębiorstw i podniesienie adaptacyjności przedsiębiorstw, co przyczyni się do wzmocnienia procesu budowania gospodarki opartej na wiedzy. Szczęólnego znaczenia dla rozwoju przedsiębiorstw w regionie nabierają inteligentne specjalizacje. Kluczowe zatem jest odpowiednie przygotowanie kadr pracowniczych oraz uzupełnienie kwalifikacji pracowników zatrudnionych w sektorach o priorytetowym znaczeniu dla rozwoju gospodarczego regionu, w szczególności zaś w odniesieniu do osób zatrudnionych w obszarach należących do regionalnych inteligentnych specjalizacji.

Działania podejmowane w ramach PI polegać będą na stworzeniu systemu dostarczania kompleksowych usług (szkoleniowych, doradczych, diagnostycznych) odpowiadających na potrzeby przedsiębiorstw oraz pomoc we wdrażaniu zarządzania strategicznego i nowoczesnych metod zarządzania przedsiębiorstwem. Inteligentny i zrównoważony rozwój przedsiębiorstwa nie jest możliwy do osiągnięcia bez odpowiedniego poziomu kapitału ludzkiego. Stąd potrzebne jest również wsparcie na rzecz zapobiegania sytuacjom kryzysowym przedsiębiorstw, które odczuwają negatywne skutki zmiany gospodarczej. Instrumentem służącym wzmocnieniu przedsiębiorstw w procesie adaptacyjności będą usługi szkoleniowo-doradcze wspomagające przeprowadzenie procesów dostosowawczych w przedsiębiorstwach. Uzupełnieniem instrumentów wsparcia przedsiębiorstw będą działania ukierunkowane na przezwyciężanie negatywnych skutków wynikających z sytuacji gospodarczej i umożliwiające złagodzenie procesów restrukturyzacyjnych. Istotne jest zatem zaplanowanie wsparcia o charakterze outplacementowym dla pracowników zagrożonych zwolnieniem z przyczyn zakładu pracy, będących na okresie wypowiedzenia lub zwolnionych w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy.

Ponadto w ramach PI także realizację działań służących rozwijaniu dialogu społecznego i współpracy na rzecz podnoszenia adaptacyjności przedsiębiorstw i pracowników.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Grupa docelowa:

- przedsiębiorstwa z sektora MSP oraz ich pracownicy,
- przedsiębiorstwa przechodzące procesy restrukturyzacyjne i modernizacyjne oraz ich pracownicy,
- osoby zwolnione w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy, przewidziane do zwolnienia lub zagrożone zwolnieniem z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy.
- pracodawcy,

- partnerzy społeczni (organizacje pracodawców i związki zawodowe),
- samorządy gospodarcze i zawodowe,
- jednostki samorządu terytorialnego,
- instytucje rynku pracy,
- społeczność lokalna,
- organizacje pozarządowe.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w ramach PI wybierane będą w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym. Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi realizację założeń *Kujawsko-Pomorskiego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia, Kujawsko-Pomorskiego Programu Rozwoju Przedsiębiorczości oraz Kujawsko-Pomorskiego Programu Rozwoju Gospodarczych Specjalizacji Regionu* poprzez precyzyjne skierowanie wsparcia na przedsięwzięcia o kluczowym znaczeniu dla realizacji zadań ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorczości i poprawę adaptacyjności przedsiębiorstw w regionie oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celu szczegółowego.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Na tym etapie nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1.	Liczba osób pracujących objętych wsparciem w	os.	EFS	słabiej				SL2014-	rocznie

	programie (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (C)			rozwinięty		2020	
2.	Liczba pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty		SL2014-2020	rocznie
3.	Liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi w programie	szt.	EFS	słabiej rozwinięty		SL2014-2020	rocznie
4.	Liczba osób pracujących (łącznie z pracującymi na własny rachunek) w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty		SL2014-2020	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 8.10: Aktywne i zdrowe starzenie się

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: wydłużenie aktywności zawodowej oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących.

Tabela 4: Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
1	Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	słabiej rozwinięty	os.	n/d	0			os.	2012				SL2014-2020	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć:

1. Wsparcie w zakresie przekwalifikowania pracowników długotrwale pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie

Przykładowe typy przedsięwzięć

- programy przekwalifikowania, szkolenia i doradztwo ukierunkowane na nabycie nowych lub zmianę kwalifikacji zawodowych dla osób długotrwale pracujących narażonych na pogorszenie się zdrowia w związku ze specyfiką wykonywanej pracy lub warunkami szkodliwymi, ukierunkowane na kontynuowanie pracy na stanowiskach o mniejszym obciążeniu dla zdrowia.
2. Wsparcie w zakresie realizacji populacyjnych programów profilaktycznych dla osób zagrożonych przerwaniem aktywności zawodowej w kierunku wczesnego wykrywania m.in. nowotworu jelita grubego, piersi i szyjki macicy.
 3. Wsparcie w zakresie profilaktyki zdrowotnej (pierwotnej i wtórnej) służące wydłużaniu aktywności zawodowej w zakresie chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu

Przykładowe typy przedsięwzięć

- programy profilaktyczne dotyczące w szczególności chorób układu kostno-stawowo-mięśniowego, chorób układu mięśniowego, chorób układu oddechowego, chorób układu nerwowego, zaburzeń psychicznych, chorób układu trawiennego, cukrzycy, chorób tarczycy, chorób nowotworowych, w tym nowotwory płuc, nowotwory głowy i szyi, choroby układu krążenia,
 - programy w zakresie profilaktyki chorób zawodowych.
4. Wsparcie w zakresie programów rehabilitacji leczniczej ułatwiające powrót na rynek pracy

Przykładowe typy przedsięwzięć

- programy rehabilitacji leczniczej dla osób zagrożonych przerwaniem aktywności zawodowej m. in. w zakresie ostrych zespołów wieńcowych, udarów, chorób układu kostno-mięśniowego.
5. Wsparcie w zakresie eliminowania zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy

Przykładowe typy przedsięwzięć

- działania ukierunkowane na poprawę ergonomii pracy, środowiska pracy,
 - działania w zakresie promocji zdrowia dla osób pracujących w miejscu pracy,
 - działania edukacji zdrowotnej ukierunkowane w szczególności na wspieranie aktywności zawodowej, promowanie zdrowego trybu życia,
 - działania obejmujące szkolenia i doradztwo w zakresie zarządzania wiekiem w przedsiębiorstwie.
6. Wsparcie w zakresie programów zdrowotnych dla osób zagrożonych przerwaniem aktywności zawodowej ze względów zdrowotnych w zakresie wykraczającym poza finansowanie w ramach systemu powszechnych świadczeń zdrowotnych

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

W ramach PI realizowane będą działania, które przyczynią się do poprawy stanu zdrowia zasobów pracy, podniesienia świadomości w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz wydłużenia aktywności zawodowej osób pracujących i osób zagrożonych trwałym wykluczeniem z rynku pracy. Przewidywanymi efektami realizacji interwencji będzie zwiększenie dostępności do programów zdrowotnych i badań profilaktycznych dla mieszkańców regionu przyczyniających się do efektywnego wykorzystania zasobów pracy i wzrostu wydajności zasobów pracy w regionie.

Planowane w ramach PI działania będą przyczyniać się do utrzymania aktywności zawodowej osób zagrożonych trwałym wyłączeniem z rynku pracy z uwagi na uwarunkowania zdrowotne, a także do przeciwdziałania bierności zawodowej mieszkańców regionu spowodowanej pogarszającym się, głównie z wiekiem, stanem zdrowia. Dlatego też ważnym aspektem będzie podejmowanie działań profilaktycznych, kompleksowej diagnostyki chorób oraz wzmocnienie procesu rehabilitacji jako elementów umożliwiających skuteczne zapobieganie dezaktywizacji, w szczególności zaś w odniesieniu do grupy starszych pracowników.

Istotną kwestią jest występowanie specyficznych problemów zdrowotnych typowych dla regionu kujawsko-pomorskiego, które w sposób znaczący oddziałują na rynek pracy i wpływają na dezaktywizację zawodową osób w wieku produkcyjnym.

W PI realizowane będą działania ukierunkowane na wdrożenie programów z zakresu profilaktyki zdrowotnej (pierwotnej i wtórnej) dla osób zagrożonych przerwaniem aktywności zawodowej, w szczególności w odniesieniu do chorób o największym nasileniu w regionie i stanowiących główną przyczynę niezdolności do pracy i umieralności tj. choroby układu krążenia, nowotwory, choroby układu oddechowego, układu kostno-stawowego oraz choroby psychiczne.

Działania podejmowane w ramach PI będą koncentrowały się także na wdrożeniu programów profilaktyki zdrowotnej dla osób pracujących w zakresie chorób cywilizacyjnych oraz chorób stanowiących istotny problem regionu ze względu na specyficzne uwarunkowania. Ułatwienie mieszkańcom dostępu do badań profilaktycznych przyczyni się do szybszego wykrywania ewentualnych chorób, a także łatwiejszego i skuteczniejszego ich leczenia. Istotnym uzupełnieniem działań w zakresie poprawy stanu zdrowia jest rozwój oferty usług rehabilitacji leczniczej ułatwiającej powrót na rynek pracy.

Finansowanie przedsięwzięć dotyczących poprawy zdrowotności, a także w obszarze bezpieczeństwa i organizacji pracy czy identyfikowania i ograniczania czynników ryzyka negatywnie wpływających na stan zdrowia pracowników będzie jednym z kluczowych aspektów związanych z wydłużaniem okresu aktywności zawodowej.

W ramach PI przewiduje się również realizację działań ukierunkowanych na poprawę warunków pracy osób pracujących na regionalnym rynku pracy. Służyć temu będą instrumenty przyczyniające się z jednej strony do stworzenia warunków pracy umożliwiających efektywniejsze wykorzystanie potencjału osób starszych w przedsiębiorstwach, z drugiej zaś do wydłużenia aktywności zawodowej i ograniczenia ryzyka wyłączenia z rynku pracy ze względu na zły stan zdrowia. Planuje się także wsparcie programów przekwalifikowania pracowników długotrwale pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie oraz działania ukierunkowane na eliminowanie czynników ryzyka stanowiących istotne zagrożenie dla zdrowia w miejscu pracy.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Grupa docelowa:

- osoby pracujące lub zagrożone utratą pracy z powodu stanu zdrowia,
- osoby pracujące narażone na wystąpienie chorób zawodowych lub długotrwale pracujące w warunkach o negatywnym wpływie na stan zdrowia,
- osoby wyłączone z rynku pracy z uwagi na stan zdrowia i kwalifikujące się do objęcia profilaktyką zdrowotną, leczeniem lub rehabilitacją leczniczą umożliwiającą powrót na rynek pracy, w tym osoby z orzeczoną niezdolnością do pracy,
- pracodawcy.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w ramach PI wybierane będą w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym. Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi realizację założeń „Kujawsko-Pomorskiego Pakietu Programów Profilaktyki i Ochrony Zdrowia” poprzez precyzyjne skierowanie wsparcia na przedsięwzięcia o kluczowym znaczeniu dla realizacji zadań ukierunkowanych na poprawę stanu zdrowia mieszkańców regionu oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celu szczegółowego.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Na tym etapie nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1.	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie

2.	Liczba osób objętych wsparciem w ramach programów zdrowotnych współfinansowanych z EFS	os.	EFS	słabiej rozwinięty		SL2014-2020	rocznie
----	--	-----	-----	--------------------	--	-------------	---------

2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy

2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6. Ramy wykonania osi priorytetowej 8

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik postępu finansowego, produktu lub jeśli właściwe - wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
	wskaźnik produktu	1.				słabiej rozwinięty								
	wskaźnik finansowy	2.	wskaźnik finansowy ram wykonania	euro	EFS	słabiej rozwinięty	22	136	055	178	016	346	SL 2014-2020	Planowany poziom całkowitej kwoty wyd. kwalifikowalnych, wprowadzonych do systemu rachunkowości IC i poświadczonej przez tę instytucję zgodnie z art. 131 CPR

2.A.9 Kategorie interwencji

Tabela 7-11 Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorie interwencji

EFS, region słabiej rozwinięty														
Tabela 7: Wymiar 1			Tabela 8: Wymiar 2			Tabela 9: Wymiar 3			Tabela 10: Wymiar 6			Tabela 11: Wymiar 7		
Zakres interwencji			Forma finansowania			Typ terytorium			Terytorialne mechanizmy wdrażania			EFS secondary Theme (Wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
8	102	81 676 621	8	01	157 519 196	8	01	87 775 848	8	01	7 425 148	8	03	39 777 575

8	104	21 214 707	8	02	10 607 354	8	02	40 175 351	8	05		8	07	28 109 486
8	105	28 109 486				8	03	40 175 351	8	07	160 701 402	8	08	100 239 489
8	106	18 562 868												
8	107	18 562 868												

2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej

Nie dotyczy

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 9 SOLIDARNE SPOŁECZEŃSTWO

Cel tematyczny 9 Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją

- 9.4 Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie
- 9.7 Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym
- 9.8 Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia

2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz

Nie dotyczy

2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	Europejski Fundusz Społeczny
Kategoria regionu	Słabiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 9.4 Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: wzrost aktywności społecznej i zawodowej osób i grup wykluczonych społecznie i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Tabela 4: Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		

1.	Liczba osób w niekorzystnej sytuacji społecznej poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu (C)	słabiej rozwinięty	os.	n/d	0	os.	2012		SL2014-2020	rocznie
2.	Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (C)	słabiej rozwinięty	os.	n/d	0	os.	2012		SL2014-2020	rocznie
3.	Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (C)	słabiej rozwinięty	os.	n/d	0	os.	2012		SL2014-2020	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć:

1. Programy na rzecz aktywizacji społeczno zawodowej osób i grup wykluczonych społecznie i zagrożonych wykluceniem społecznym wykorzystujące instrumenty aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i kulturalnej.

Przykładowe typy przedsięwzięć:

- działania ukierunkowane na aktywizację społeczno-zawodową osób, rodzin i grup wykluczonych oraz zagrożonych wykluceniem, w tym realizowane za pośrednictwem podmiotów ekonomii społecznej.

- działania ukierunkowane na integrację i rehabilitację społeczno-zawodową osób niepełnosprawnych, w tym realizowane za pośrednictwem podmiotów ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym.
2. Programy służące rozwijaniu umiejętności społecznych i nabywaniu kompetencji zawodowych ukierunkowane na wsparcie młodzieży opuszczającej formę pieczy rodzinnej i instytucjonalnej oraz młodzieży wobec której zastosowano środek wychowawczy w postaci kurateli sądowej.

Przykładowe typy przedsięwzięć:

- działania z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej oraz uzupełnianiu procesu usamodzielniania się skierowane do młodzieży znajdującej się w szczególnej sytuacji życiowej tj. do wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych, osób opuszczających pieczę rodzinną
 - działania służące wzmacnianiu kompetencji społecznych i zawodowych młodzieży pozostającej pod kuratelą sądową.
3. Wsparcie działań z zakresu koordynacji i monitorowania programów aktywnej integracji w regionie.

Przykładowe typy przedsięwzięć:

- działania służące monitorowaniu zjawisk społecznych i problemów z nich wynikających, jakości i efektywności programów aktywnej integracji,
- monitorowanie realizacji lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- upowszechnianie najlepszych rozwiązań z zakresu pomocy i integracji społecznej.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Wsparcie w ramach PI ukierunkowane będzie na zapobieganie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu poprzez integrację społeczno-zawodową. Efektem realizowanych działań będzie podniesienie zdolności do zatrudnienia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji, które doświadczają największych trudności związanych z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy. Działania podejmowane w ramach PI przyczynią się także do ograniczenia zjawiska ubóstwa.

Interwencja w ramach PI będzie także oddziaływać na niwelowanie przyczyn ubóstwa i wykluczenia tj. bezrobocie, choroba czy niepełnosprawność. Złożony charakter występujących barier sprawia, że konieczne jest podejmowanie kompleksowych i zindywidualizowanych działań pomocowych.

Podejmowane w ramach PI działania ukierunkowane będą na zwiększenie szans na zatrudnienia osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym w modelu gospodarczym sprzyjającym włączeniu społecznemu. Włączenie społeczne wymaga zintegrowanego, kompleksowego i długofalowego wsparcia ze względu na zróżnicowane potrzeby poszczególnych grup. Wsparcie będzie koncentrować się na realizacji działań ukierunkowanych na aktywizację społeczno – zawodową w procesie usamodzielniania osób zagrożonych i wykluczonych społecznie wykorzystującej instrumenty aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i kulturalnej. Ponadto podejmowane będą działania wspierające aktywne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym osób zagrożonych i wykluczonych społecznie, w szczególności osób niepełnosprawnych, poprzez współpracę i włączenie usług podmiotów ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym tj. CIS, KIS, ZAZ, WTZ.

Priorytet uwzględnia również wsparcie działań z zakresu koordynacji realizowanych programów w obszarze aktywnej integracji w regionie. Dopełnieniem będzie także podejmowanie działań odnoszących się do monitorowania zjawisk społecznych, wdrażania lokalnych strategii oraz upowszechniania rozwiązań z zakresu pomocy i integracji społecznej.

W ramach PI podejmowane będą również działania realizowane w ramach programów aktywizacji społeczno-zawodowej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem przy współpracy instytucji pomocy społecznej i publicznych służb zatrudnienia.

Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego (polityka terytorialna w województwie)

PI realizowany będzie przy zastosowaniu instrumentu ZIT dla obszarów miejskich (w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) tj. na terenie Bydgoszczy i Torunia i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz miast o charakterze regionalnym i subregionalnym (Grudziądz, Inowrocław, Włocławek) i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz instrumentu podobnego do ZIT na poziomie powiatowym.

Strategia ZIT określi całościową koncepcję zadań związanych z aktywizacją społeczno-zawodową osób i grup wykluczonych społecznie i zagrożonych wykluczeniem społecznym. W ramach strategii opracowane zostaną zintegrowane i kompleksowe programy ukierunkowane na włączenie społeczne i walkę z ubóstwem z wykorzystaniem instrumentów aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i kulturalnej. Dodatkowo na obszarze objętym ZIT oraz instrumentem podobnym do ZIT na poziomie powiatowym, w działania samorządów zostaną włączone podmioty ekonomii społecznej.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Grupa docelowa:

- osoby spełniające łącznie trzy warunki:
 - o korzystające ze świadczeń społecznych,
 - o wiek aktywności zawodowej 15-67,
 - o niezatrudnieni lub zatrudnieni zagrożeni wykluczeniem społecznym z co najmniej jednego powodu spośród wskazanych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004r o pomocy społecznej,
- otoczenie osób wykluczonych społecznie (w takim zakresie w jakim jest to niezbędne dla wsparcia osób wykluczonych społecznie) w tym osoby pełniące obowiązki opiekuńcze.

Terytorialny obszar realizacji:

Obszar województwa kujawsko-pomorskiego.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w ramach PI wybierane będą w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym. Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi realizację założeń „Kujawsko-Pomorskiego Programu Polityki Społecznej na lata 2013-20” oraz „Programu działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020r. Równe Szanse” poprzez precyzyjne skierowanie wsparcia na przedsięwzięcia o kluczowym znaczeniu dla realizacji zadań ukierunkowanych na wzrost aktywności społecznej i zawodowej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem

społecznym w regionie oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celu szczegółowego.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1.	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie
2.	Liczba osób biernych zawodowo, nieuczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie
3.	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 9.7: Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: poprawa dostępności i jakości usług społecznych i zdrowotnych.

Tabela 4: Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

L p .	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
1.	Liczba osób w niekorzystnej sytuacji społecznej poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięty	os.	n/d	0			os.	2012				SL2014-2020	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

1. Wsparcie na rzecz poprawy dostępu do usług opiekuńczych nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi i zależnymi.

Przykładowe typy przedsięwzięć:

- tworzenie i rozwój oferty placówek wsparcia i opieki,
- rozwój niestacjonarnych usług opiekuńczych świadczonych w środowisku,
- działania ukierunkowane na podnoszenie umiejętności rodzin i opiekunów służące poprawie jakości usług opiekuńczych.

2. Wsparcie na rzecz poprawy dostępu do usług zdrowotnych i rehabilitacji leczniczej służącej przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu.

Przykładowe typy przedsięwzięć:

- programy rehabilitacji leczniczej ukierunkowane na poprawę funkcjonowania dzieci i młodzieży niepełnosprawnej lub osób starszych,

- programy profilaktyki zdrowotnej badań przesiewowych dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym,
- programy wczesnej diagnostyki i leczenia wad rozwojowych dzieci zagrożonych dysfunkcjami lub niepełnosprawnością,
- programy rehabilitacji leczniczej dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- programy szczepień dla dzieci i osób starszych,
- programy profilaktyki zdrowotnej dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

3. Inicjatywy ukierunkowane na rozwój i poprawę dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej.

Przykładowe typy przedsięwzięć:

- usługi szkoleniowe, doradcze i specjalistyczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą w tym rodziny zastępcze i kadry prowadzącej, zarządzającej, w tym dyrektorów rodzinnych domów dziecka oraz szkolenie kandydatów na asystentów rodziny (jako działania uzupełniające wsparcie realizowane w ramach POWER),
- działania służące wspieraniu rodzin i osób w wypełnianiu ról społecznych i opiekuńczo-wychowawczych realizowane przez placówki wsparcia dziennego, asystentów rodziny, rodziny wspierające,
- rozwój usług społecznych skierowanych do rodzin i osób w kryzysie świadczonych poprzez Ośrodki Interwencji Kryzysowej,
- wsparcie rozwoju form pieczy zastępczej m.in. podnoszenie jakości opieki nad dziećmi w instytucjonalnej pieczy zastępczej poprzez zmniejszenie liczby dzieci w placówkach opiekuńczo -wychowawczych oraz podwyższenie wieku dzieci w tych placówkach, a także rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej (deinstytucjonalizacja).

4. Wspieranie rozwoju usług społecznych o charakterze środowiskowym dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem [usługi inne niż opiekuńcze i zdrowotne]

Przykładowe typy przedsięwzięć:

- usługi informacyjne, edukacyjne, terapeutyczne, poradnictwo prawne, poradnictwo i wsparcie indywidualne/grupowe w zakresie podniesienia kompetencji życiowych i umiejętności zawodowych, służące przewyższaniu nieporadności życiowej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym tzw. biednych pracujących,
- działania ukierunkowane na wsparcie osób bezdomnych,
- działania ukierunkowane na rozwój mieszkalnictwa chronionego, wspomaganego i treningowego.

5. Wsparcie działań z zakresu koordynacji i monitorowania usług społecznych i zdrowotnych w regionie.

Przykładowe typy przedsięwzięć:

- działania służące monitorowaniu zapotrzebowania na usługi społeczne i zdrowotne dostępne w regionie, monitorowanie strony podażowej i rozwój oferty usług społecznych i zdrowotnych, jakości i efektywności świadczenia usług społecznych i zdrowotnych,

- upowszechnianie najlepszych rozwiązań z zakresu świadczenia usług społecznych i zdrowotnych.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Wsparcie w ramach PI ukierunkowane będzie na zapobieganie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu poprzez zwiększenie dostępności do usług publicznych o charakterze społecznym i zdrowotnym. Efektem realizowanych działań będzie poprawa dostępności i jakości usług społecznych i zdrowotnych dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Interwencja w ramach PI będzie także oddziaływać na niwelowanie dysproporcji i nierówności w dostępie do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych przyczyniających się do wykluczenia społecznego i wystąpienia ubóstwa.

Podjęmowane w ramach PI działania ukierunkowane będą na poprawę dostępności do usług społecznych oraz zdrowotnych, w szczególności zaś do usług opiekuńczych świadczonych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych. Wsparcie będzie także koncentrować się na rozwijaniu oferty instytucjonalnej opieki (dziennej, całodobowej, środowiskowej), a uzupełnieniem tych działań będzie świadczenie usług w formie deinstytucjonalnej. Dodatkowo zadania będą ukierunkowane na rozwój umiejętności i kompetencji opiekunów i rodzin służące profesjonalizacji i poprawie jakości usług opiekuńczych sprawowanych w domu.

Podjęmowane będą również działania wspierające rozwój rodzinnych i środowiskowych form wsparcia dla rodzin oraz osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. W dużej mierze uzupełnieniem działań zaplanowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie rozwijanie usług mieszkalnictwa chronionego, wspomaganego i treningowego.

Istotne będzie realizowanie działań eliminujących różnorodne bariery zdrowotne przyczyniające się do trwałego wykluczenia społecznego oraz zagrożenia ubóstwem. Działania podejmowane w ramach PI służyć będą poprawie dostępności do usług rehabilitacji leczniczej sprzyjającej lepszemu funkcjonowaniu dzieci i młodzieży oraz osób niesamodzielnym.

Ważnym elementem zmniejszania obszarów wykluczenia i zagrożenia wykluczeniem społecznym będzie rozwijanie kompleksowych usług społecznych oraz podejmowanie działań aktywizacyjnych służących niwelowaniu deficytów o charakterze społecznym, życiowym, w tym również przewyższanie nieporadności życiowej osób z tzw. grupy biednych pracujących zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Priorytet uwzględnia również wsparcie działań z zakresu koordynacji i monitorowania dostępności usług społecznych i zdrowotnych w regionie. Dopełnieniem będzie także podejmowanie działań odnoszących się do monitorowania popytu i podaży, tworzenia i rozwijania oferty usług społecznych i zdrowotnych oraz upowszechniania rozwiązań z zakresu świadczenia usług.

Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego (polityka terytorialna w województwie)

PI realizowany będzie przy zastosowaniu instrumentu ZIT dla obszarów miejskich (w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) tj. na terenie Bydgoszczy i Torunia i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz miast o charakterze regionalnym i subregionalnym (Grudziądz, Inowrocław, Włocławek) i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz instrumentu podobnego do ZIT na poziomie powiatowym.

Strategia ZIT określi całościową koncepcję zadań mających na celu poprawę dostępu do usług opiekuńczych nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi i zależnymi oraz usług zdrowotnych ukierunkowanych na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. W ramach strategii opracowane zostaną programy ukierunkowane na eliminowanie barier zdrowotnych przyczyniających się do trwałego wykluczenia społecznego oraz zagrożenia ubóstwem a także przyczyniających się do poprawy dostępności i jakości usług opiekuńczych świadczonych na rzecz osób zależnych.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Grupa docelowa:

- osoby niezatrudnione lub osoby zatrudnione (których dochód nie jest wyższy niż dwukrotność kryteriów dochodowych, o których mowa w art. 8 ustawy o pomocy społecznej), w wieku aktywności zawodowej (15-64 lata) zagrożone wykluczeniem społecznym w rozumieniu art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- otoczenie osób wykluczonych społecznie (w takim zakresie w jakim jest to niezbędne dla wsparcia osób wykluczonych społecznie) w tym osoby pełniące obowiązki opiekuńcze,
- osoby nieaktywne zawodowo, w szczególności dzieci, młodzież, osoby starsze zagrożone wykluczeniem społecznym lub wykluczone,
- rodziny z dziećmi z problemami opiekuńczo- wychowawczymi,
- kandydaci oraz osoby sprawujące pieczę zastępczą.

Obszar objęty wsparciem

Obszar województwa kujawsko-pomorskiego.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w ramach PI wybierane będą w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym. Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi realizację założeń „Kujawsko-Pomorskiego Programu Polityki Społecznej na lata 2013-20” oraz „Kujawsko-Pomorskiego Programu Wspierania Rodzin” poprzez precyzyjne skierowanie wsparcia na przedsięwzięcia o kluczowym znaczeniu dla realizacji zadań ukierunkowanych na poprawę jakości i dostępności do usług społecznych i zdrowotnych w regionie oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celu szczegółowego.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1.	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi lub zdrowotnymi w programie	os.	EFS	Słabiej rozwinięty				SL2014	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 9.8: Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cele szczegółowe: rozwój i wzmocnienie potencjału sektora ekonomii społecznej.

Tabela 4: Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

L p .	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
1.	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	słabiej rozwinięty	szt.	n/d	0			os.	2012				SL2014-2020	rocznie
2.	Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	słabiej rozwinięty	szt.	n/d	0			os.	2012				badanie ewaluacyjne	dwa razy w okresie programowania

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć:

1. Wsparcie rozwoju lub funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej.

Przykładowe typy przedsięwzięć:

- działania ukierunkowane na podnoszenie umiejętności społecznych i kompetencji zawodowych i doświadczenia zawodowego pracowników i wolontariuszy PES,
- tworzenie lokalnych i regionalnych partnerstw i sieci współpracy na rzecz rozwoju podmiotów ekonomii społecznej,
- działania z zakresu animacji i inkubacji oraz szkoleń, doradztwa i wsparcia finansowego, służące tworzeniu nowych podmiotów ekonomii społecznej,
- działania ukierunkowane na rozwój specjalistycznych usług dla podmiotów ekonomii społecznej,
- wsparcie na rzecz zwiększenia zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej.

2. Wsparcie działań z zakresu koordynacji i monitorowania rozwoju sektora ekonomii społecznej w regionie.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Wsparcie w ramach PI ukierunkowane będzie na rozwijanie i wzmocnienie potencjału sektora ekonomii społecznej. Oczekiwany efektami realizowanych działań będzie stworzenie warunków do sprawnego i efektywnego funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej, a także wzmocnienie ich pozycji na rynku oraz zwiększenie roli PES w rozwoju społeczno-gospodarczym regionu. Interwencja podejmowana w ramach PI służyć będzie zwiększeniu szans na zatrudnienia grup defaworyzowanych w sektorze ekonomii społecznej.

Rozwój sektora ekonomii społecznej będzie sprzyjać tworzeniu nowych miejsc pracy dla osób będących w szczególnej sytuacji życiowej. Wsparcie będzie koncentrować się na realizacji działań szkoleniowo-doradczych świadczonych na rzecz podmiotów ekonomii społecznej. Dodatkowym uzupełnieniem interwencji będzie wspieranie działań z zakresu animacji i inkubacji przyczyniających się do tworzenia nowych podmiotów ekonomii społecznej.

Podejmowane w ramach PI działania ukierunkowane będą na poprawę dostępności do usług specjalistycznych oferowanych podmiotom ekonomii społecznej, których celem będzie wzmocnienie ich potencjału rozwojowego. Działaniem uzupełniającym będzie rozwijanie i podnoszenie umiejętności społecznych i kompetencji zawodowych oraz nabywanie doświadczenia zawodowego pracowników i wolontariuszy PES.

Ponadto podejmowane będą działania wspierające rozwój lokalnych i regionalnych partnerstw i sieci współpracy na rzecz rozwoju podmiotów ekonomii społecznej. W dużej mierze uzupełnieniem działań zaplanowanych w ramach PI będzie angażowanie przedstawicieli lokalnych środowisk do inicjowania kompleksowych działań na rzecz rozwoju i wzmocniania potencjału przedsiębiorczości społecznej.

Istotne będzie realizowanie działań ukierunkowanych na angażowanie podmiotów ekonomii społecznej w rozwiązywanie problemów w celu eliminowania różnorodnych barier przyczyniających się do trwałego wykluczenia społecznego oraz zagrożenia ubóstwem.

Priorytet uwzględnia również wsparcie działań z zakresu koordynacji i monitorowania rozwoju sektora ekonomii społecznej w regionie. Dopelnieniem będzie także podejmowanie działań odnoszących się do monitorowania rozwoju i budowania potencjału przedsiębiorczości społecznej.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych). Grupa docelowa:

- osoby fizyczne chcące założyć działalność w sektorze ekonomii społecznej,
- podmioty o których mowa w art. 4 ust 2 pkt 2 i 3 ustawy o spółdzielniach socjalnych w zakresie doradztwa i szkoleń umożliwiających uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia lub prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej, w tym w formie spółdzielni socjalnej podmioty ekonomii społecznej,
- podmioty ekonomii społecznej,
- instytucje rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej,
- jednostki samorządu terytorialnego.

Obszar objęty wsparciem

Obszar województwa kujawsko-pomorskiego.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w ramach PI wybierane będą w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym. Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi realizację założeń „Kujawsko-Pomorskiego Programu Polityki Społecznej na lata 2013-20” oraz „Kujawsko-Pomorskiego Programu na rzecz Ekonomii Społecznej na lata 2013-20” a także „Programu Współpracy Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z Organizacjami Pozarządowymi” poprzez precyzyjne skierowanie wsparcia na przedsięwzięcia o kluczowym znaczeniu dla realizacji zadań ukierunkowanych na rozwój sektora Ekonomii Społecznej a także ekonomizację Podmiotów Ekonomii Społecznej w regionie oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celu szczegółowego.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1.	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	szt.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie
2.	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie

2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy

2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6. Ramy wykonania osi priorytetowej 9

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik postępu finansowego, produktu lub jeśli właściwe - wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
	wskaźnik produktu	1.				słabiej rozwinięty								
	wskaźnik finansowy	2.	wskaźnik finansowy ram wykonania	euro	EFS	słabiej rozwinięty	18 677 297			131 967 954			SL 2014-2020	Planowany poziom całkowitej kwoty wyd. kwalifikowalnych, wprowadzonych do systemu rachunkowości IC i poświadczonej przez tę instytucję zgodnie z art. 131 CPR

2.A.9 Kategorie interwencji

Tabela 7-11 Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii interwencji

EFS, region słabiej rozwinięty														
Tabela :7 Wymiar 1 Zakres interwencji			Tabela 8: Wymiar 2 Forma finansowania			Tabela 9: Wymiar 3 Typ terytorium			Tabela 10: Wymiar 6 Terytorialne mechanizmy wdrażania			Tabela 11: Wymiar 7 EFS secondary Theme (Wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
9	109	45 611 619	9	01	124 636 401	9	01	62 318 201	9	01	45 611 619	9	08	124 636 401
9	112	58 340 443	9	02	0	9	02	31 159 100	9	05				
9	113	20 684 339				9	03	31 159 100	9	07	79 024 782			

2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej

Nie dotyczy

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 10 INNOWACYJNA EDUKACJA

Cel tematyczny 10 Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie

- 10.1. Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia
- 10.3 BIS Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami
- 10.3 Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji

2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz

Nie dotyczy

2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	Europejski Fundusz Społeczny
Kategoria regionu	Słabiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 10.1: Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: poprawa dostępności i jakości edukacji przedszkolnej i kształcenia ogólnego.

Tabela 4: Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
1	Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK dzięki EFS	słabiej rozwinięty	os.	n/d	0			os.	2012				SL2014-2020	rocznie
2	Liczba przedszkoli, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS	słabiej rozwinięty	szt.	n/d	0			szt.	2012				SL2014-2020	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

1. Podnoszenie dostępności i jakości edukacji przedszkolnej:

Przykładowe typy przedsięwzięć

- tworzenie placówek wychowania przedszkolnego,
- wsparcie istniejących instytucji wychowania przedszkolnego (przedszkola, oddziały przedszkolne, inne formy wychowania przedszkolnego) w zakresie generowania nowych miejsc przedszkolnych oraz poprawy jakości świadczenia usług edukacyjnych,
- programy wsparcia nauczycieli i innych pracowników pedagogicznych instytucji wychowania przedszkolnego ukierunkowane na podniesienie kompetencji zawodowych.

2. Wsparcie szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych realizujących podstawę programową kształcenia ogólnego oraz placówek systemu oświaty

Przykładowe typy przedsięwzięć

- programy w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego,
- realizacja programów rozwojowych szkół, w szczególności ukierunkowanych na rozwijanie kompetencji kluczowych, cyfrowych oraz kreatywności, innowacyjności i pracy zespołowej,

- programy ukierunkowane na indywidualne podejście do pracy z uczniem, w tym wsparcie rozwoju uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz szczególnie uzdolnionych,
- programy ukierunkowane na wsparcie szkół w zakresie pracy z uczniem młodszym w szkole i placówce na każdym kolejnym etapie kształcenia,
- realizacja programów stypendialnych,
- kompleksowe programy wsparcia dla uczniów zagrożonych przedwczesnym wypadnięciem z systemu oświaty,
- wyposażenie szkół i placówek w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne sprzyjające wysokiej jakości kształcenia, w szczególności pracowni przedmiotów matematyczno-przyrodniczych, z uwzględnieniem założeń programu „Cyfrowa Szkoła”,
- programy wsparcia nauczycieli ukierunkowane na podniesienie kompetencji zawodowych z uwzględnieniem wykorzystania nowoczesnych technologii w nauczaniu, z uwzględnieniem założeń programu „Cyfrowa Szkoła”,
- programy staży zawodowych we współpracy z pracodawcami dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Wzrost upowszechnienia edukacji przedszkolnej zostanie zapewniony poprzez zwiększenie jej dostępności. Planowane działania w tym zakresie będą obejmować w pierwszej kolejności wsparcie dotychczas funkcjonujących struktur – instytucji wychowania przedszkolnego (przedszkoli, oddziałów przedszkolnych, innych form wychowania przedszkolnego) w zakresie tworzenia dodatkowych miejsc przedszkolnych. Jednocześnie przewiduje się, iż w gminach, w których obecna sieć instytucjonalna nie zaspokaja potrzeb w tym zakresie udzielane będzie wsparcie dla tworzenia nowych przedszkoli, oddziałów przedszkolnych oraz innych form wychowania przedszkolnego.

Dla pełnego osiągnięcia celu szczegółowego podejmowane będą również działania przyczyniające się do podniesienia jakości edukacji przedszkolnej. Przede wszystkim oferta instytucji wychowania przedszkolnego będzie dostosowywana do rzeczywistych potrzeb dzieci, m.in. poprzez realizację zajęć dodatkowych, wspierających prawidłowy rozwój dzieci (w tym dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych). Zapewnienie najwyższej jakości edukacji przedszkolnej zależy w dużym stopniu od nauczycieli i innych pracowników pedagogicznych instytucji wychowania przedszkolnego. Z tego względu podejmowane będą działania służące podniesieniu ich kompetencji zawodowych.

W ramach PI 10.1 podejmowane będą także działania wspierające szkoły podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne, realizujące podstawę programową kształcenia ogólnego. Szczególna uwaga będzie poświęcona tzw. małym szkołom, w których dostęp do usług edukacyjnych jest ograniczony, a jednocześnie szkoły te odgrywają dla środowisk lokalnych rolę centrów aktywności społecznej. W celu stworzenia uczniom optymalnych warunków rozwoju realizowane będą programy ukierunkowane na indywidualne podejście do pracy z uczniem, przyczyniające się do wyrównywania szans edukacyjnych i do zaspokajania specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów. Nieodłącznym z tym związane będą również działania wspierające szkoły w zakresie pracy z uczniem młodszym na każdym kolejnym etapie kształcenia. Podejście do uczniów będzie respektowało ich podmiotowość w procesie kształcenia, gdzie uczeń jest traktowany jako aktywny, angażujący się uczestnik, a nie bierny odbiorca.

W kontekście pożądanego na dalszych etapach kształcenia i na rynku pracy kompetencji, realizowane będą programy rozwojowe szkół, w szczególności ukierunkowane na rozwijanie kompetencji kluczowych, cyfrowych oraz rozbudzanie kreatywności, innowacyjności oraz umiejętności pracy zespołowej.

Elementem niezbędnym w celu właściwego planowania dalszego rozwoju uczniów będą programy doradztwa edukacyjno-zawodowego. Dzięki nim zostanie zapewniona uczniom odpowiednia pomoc w wybraniu optymalnych kierunków kształcenia i przyszłej kariery zawodowej. Programy te będą realizowane na wszystkich etapach kształcenia, a ich kompleksowość będzie zapewniona zarówno przez odpowiednio przygotowaną kadre, jak i włączenie do nich rodziców.

Ponadto szkoły potrzebują wsparcia w zakresie rozwiązywania problemu, jakim jest zagrożenie przedwczesnym wypadnięciem z systemu oświaty. W tym celu realizowane będą programy, służące przeciwdziałaniu temu zjawisku. Ze względu na dużą złożoność jego przyczyn, często wykraczających poza strefę tradycyjnego oddziaływania szkoły, programy te będą miały charakter jednocześnie kompleksowy, a także zapewniający maksymalnie zindywidualizowane podejście do każdego ucznia. Jednym z głównych ich aspektów będzie wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dla uczniów. Skuteczność tych działań będzie w dużej mierze zależna od współpracy i zintegrowania działań różnych instytucji publicznych i niepublicznych funkcjonujących w otoczeniu szkoły, takich jak instytucje pomocy społecznej czy organizacje pozarządowe. Takie współdziałanie wzmocni wczesną interwencję i profilaktykę socjalną poprzez np. wspólne inicjowanie zajęć dla uczniów z dysfunkcjami społecznymi w oparciu m.in. o ogniska wychowawcze, świetlice środowiskowe, socjoterapeutyczne, kluby młodzieżowe.

Dla uczniów wybitnie uzdolnionych przewiduje się realizację programów stypendialnych. Tego typu wsparcie pozwoli im na dalsze rozwijanie swoich talentów i pasji, które często są ograniczane przez czynniki finansowe i organizacyjne.

W celu ułatwienia prowadzenia jak najwyższej jakości edukacji w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych niezbędne jest również z jednej strony zapewnienie odpowiedniego zaplecza technicznego, w postaci nowoczesnego sprzętu i materiałów dydaktycznych, a z drugiej wsparcie nauczycieli. Wsparcie to obejmuje programy podnoszenia kompetencji zawodowych, umiejętności interpersonalnych i społecznych, wykorzystanie ICT oraz metod eksperymentów w procesie nauczania przedmiotów realizowane jako element poprawy jakości pracy szkół w odniesieniu do zdiagnozowanych potrzeb i kierunków rozwoju polskiej edukacji. Szczególny nacisk położony zostanie na umiejętność wykorzystania nowoczesnych technologii w nauczaniu.

Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego (polityka terytorialna w województwie)

PI 10.1 realizowany będzie przy zastosowaniu instrumentu ZIT dla obszarów miejskich (w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) tj. na terenie Bydgoszczy i Torunia i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz miast o charakterze regionalnym i subregionalnym (Grudziądz, Inowrocław, Włocławek) i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz instrumentu podobnego do ZIT na poziomie powiatowym.

Strategia ZIT określi całościową koncepcję podniesienia jakości edukacji na wszystkich poziomach kształcenia, wraz z zapewnieniem dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej. W ramach strategii opracowany zostanie system wsparcia dla szkół i uczniów na obszarze objętym ZIT oraz instrumentem podobnym do ZIT na poziomie powiatowym.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Główne grupy docelowe:

- dzieci w wieku przedszkolnym (zgodnie z Ustawą o systemie oświaty) oraz ich rodzice/opiekunowie
- przedszkola, inne formy wychowania przedszkolnego, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych
- uczniowie i wychowankowie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne oraz ich rodzice/opiekunowie
- osoby, które przedwcześnie opuściły system oświaty
- szkoły i placówki prowadzące kształcenie ogólne
- nauczyciele i pracownicy pedagogiczni przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego, szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w ramach PI wybierane będą w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym. Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi realizację założeń „Kujawsko-Pomorskiego Programu Rozwoju Edukacji” poprzez precyzyjne skierowanie wsparcia na przedsięwzięcia o kluczowym znaczeniu dla realizacji zadań ukierunkowanych na poprawę jakości edukacji w regionie oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celu szczegółowego.

Tryb pozakonkursowy przewiduje się w zakresie przedsięwzięć realizowanych w ramach ZIT obszarów miejskich (miejskie w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) oraz instrumentu podobnego do ZIT na poziomie powiatowym.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Na tym etapie nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu (w stosownych	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania

				przypadkach)	M	K	O		
1.	Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	os.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie
2.	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie	szt.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie
3.	Liczba nauczycieli objętych wsparciem w zakresie TIK w ramach programu	os.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie
4.	Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie
5.	Liczba uczniów objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie
6.	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	szt.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie
7.	Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie	szt.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 10.3 bis. Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: poprawa atrakcyjności i podniesienie jakości kształcenia zawodowego

Tabela 4: Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

L p .	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
1.	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie, uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki	słabiej rozwinięty	os.	n/d	0			os.	2012				SL2014-2020	cztery razy w okresie programowania
2.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (C)	słabiej rozwinięty	os.	n/d	0			os.	2012				SL2014-2020	rocznie
3.	Liczba osób świadczących usługi doradztwa edukacyjno-zawodowego po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięty	os.	n/d	0			os.	2012				SL2014-2020	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć

1. Wsparcie szkół, centrów, placówek kształcenia zawodowego (praktycznego) i ustawicznego ukierunkowane na poprawę jakości oferty edukacyjnej:

Przykładowe typy przedsięwzięć

- programy w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego,
- realizacja dodatkowych zajęć w zakresie przedmiotów zawodowych i zajęć specjalistycznych, w szczególności kursy zawodowe i szkolenia,
- programy wsparcia nauczycieli ukierunkowane na podniesienie kompetencji nauczycieli prowadzących kształcenie zawodowe,
- wyposażenie ukierunkowanych branżowo szkół, centrów i placówek kształcenia zawodowego (praktycznego) i ustawicznego w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne sprzyjające wysokiej jakości kształcenia zawodowego.

2. Rozwój współpracy szkół i placówek z otoczeniem społeczno-gospodarczym:

Przykładowe typy przedsięwzięć

- realizacja programów staży i praktyk zawodowych we współpracy z pracodawcami,
- modernizacja procesu kształcenia zawodowego w kontekście wyzwań rynku pracy,

- programy ukierunkowane na podniesienie kompetencji instruktorów praktycznej nauki zawodu,
- współpraca szkół i placówek kształcenia zawodowego z przedsiębiorstwami, szkolnictwem wyższym oraz instytucjami rynku pracy.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Głównym wyzwaniem stojącym przed szkolnictwem zawodowym jest zapewnienie takiego poziomu kształcenia, który będzie odpowiadał na potrzeby rynku pracy. Osiągnięcie takiej jakości będzie możliwe dzięki odpowiedniemu wsparciu szkół i placówek kształcenia zawodowego. Będzie ono realizowane m.in. poprzez wprowadzenie w szkołach dodatkowych zajęć w zakresie przedmiotów zawodowych, a także zajęć specjalistycznych (realizowanych także w formie kursów zawodowych i szkoleń). Zajęcia takie stanowią niezbędne uzupełnienie standardowej oferty szkół i pozwalają uczniom zdobyć pożądane przez pracodawców kwalifikacje i uprawnienia, dające realne szanse na podjęcie zatrudnienia po ukończeniu szkoły.

Właściwe planowanie dalszego rozwoju uczniów to kluczowy czynnik ich powodzenia na rynku pracy. Będą temu służyć programy doradztwa edukacyjno-zawodowego, które mają zapewnić uczniom odpowiednią pomoc w wybraniu optymalnych kierunków kształcenia i przyszłej kariery zawodowej.

W celu podwyższenia ułatwienia prowadzenia jak najwyższej jakości edukacji w szkołach i placówkach kształcenia zawodowego niezbędne jest również z jednej strony zapewnienie odpowiedniego zaplecza technicznego, w postaci nowoczesnego sprzętu i materiałów dydaktycznych, a z drugiej wsparcie nauczycieli (przede wszystkim przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu). Obejmie ono programy podnoszenia kompetencji zawodowych, realizowane w odniesieniu do potrzeb szkoły i kierunków rozwoju polskiej edukacji w szczególności skoncentrowane na umiejętnościach wykorzystania nowoczesnych technologii w nauczaniu. Podnoszenie kompetencji nauczycieli będzie odbywało się przy współudziale pracodawców, m.in. poprzez realizację staży i praktyk, co umożliwi aktualizację wiedzy i umiejętności w kontekście uwarunkowań rynku pracy.

Sprostanie oczekiwaniom wobec szkolnictwa zawodowego będzie możliwe dzięki ścisłemu powiązaniu go z otoczeniem społeczno-gospodarczym (pracodawcami, szkołami wyższymi, instytucjami otoczenia biznesu, instytucjami rynku pracy). Jest to najlepszy sposób na dopasowanie oferty szkół do rzeczywistych potrzeb współczesnej gospodarki. Modernizacja procesu i oferty nauczania zawodowego będzie odbywała się poprzez współpracę szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe z otoczeniem społeczno-gospodarczym w zakresie m.in. modyfikacji programów nauczania, modyfikacji programów praktyk i zajęć praktycznych, podejmowania decyzji w jakich zawodach powinno być prowadzone kształcenie.

Współpraca szkół z otoczeniem społeczno-gospodarczym będzie też miała bardziej bezpośredni wymiar, gdyż realizowane będą programy staży i praktyk dla uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego. Stwarzają one uczniom szansę na praktyczną naukę w rzeczywistym środowisku pracy oraz pozwalają lepiej zrozumieć sens kształcenia, dzięki możliwości praktycznego wykorzystania nabytych w szkole umiejętności i wiedzy. Dobrze zaplanowana i przeprowadzona praktyka czy staż stanowią wobec tego skuteczny czynnik motywacji do dalszej nauki.

Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego (polityka terytorialna w województwie)

PI 10.1 realizowany będzie przy zastosowaniu instrumentu ZIT dla obszarów miejskich (w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) tj. na terenie Bydgoszczy i Torunia i obszarów

powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz miast o charakterze regionalnym i subregionalnym (Grudziądz, Inowrocław, Włocławek) i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz instrumentu podobnego do ZIT na poziomie powiatowym.

Strategia ZIT określi całościową koncepcję podniesienia jakości i atrakcyjności kształcenia zawodowego. W ramach strategii opracowany zostanie system wsparcia dla szkół i placówek kształcenia zawodowego, a także uczniów tych szkół z obszarów objętych ZIT oraz instrumentem podobnym do ZIT na poziomie powiatowym.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Główne grupy docelowe:

- uczniowie i słuchacze szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe (z wyłączeniem słuchaczy szkół dla dorosłych),
- młodociani pracownicy,
- szkoły i placówki (instytucje i kadra pedagogiczna) prowadzące kształcenie zawodowe (z wyłączeniem szkół dla dorosłych),
- partnerzy społeczno – gospodarczy,
- pracodawcy.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w ramach PI wybierane będą w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym. Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi realizację założeń „Kujawsko-Pomorskiego Programu Rozwoju Edukacji” poprzez precyzyjne skierowanie wsparcia na przedsięwzięcia o kluczowym znaczeniu dla realizacji zadań ukierunkowanych na poprawę jakości edukacji w regionie oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celu szczegółowego.

Tryb pozakonkursowy przewiduje się w zakresie przedsięwzięć realizowanych w ramach ZIT obszarów miejskich (miejskie w rozumieniu art. 7 rozporządzenia EFRR) oraz instrumentu podobnego do ZIT na poziomie powiatowym.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Na tym etapie nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1.	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie
2.	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego	szt.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie
3.	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	os.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie
4.	Liczba szkół i placówek objętych wsparciem w zakresie realizacji zadań w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego	szt.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie
5.	Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie	szt.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 10.3. Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: zwiększenie uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu

Tabela 4: Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
1.	Liczba osób, które nabyły kompetencje w ramach lub po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięty	os.	n/d	0			os.	2012				SL2014-2020	rocznie
2.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (C)	słabiej rozwinięty	os.	n/d	0			os.	2012				SL2014-2020	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć:

Wsparcie osób dorosłych w zakresie uczenia się przez całe życie:

- kształcenie formalne osób dorosłych w formach szkolnych i pozaszkolnych oraz kształcenie pozaformalne,
- programy formalnego potwierdzania kwalifikacji uzyskanych drogą nieformalną lub pozaformalną,
- doradztwo edukacyjno zawodowe dla osób dorosłych w zakresie diagnozy potrzeb oraz wyboru odpowiedniej oferty szkolenia i kształcenia,
- podnoszenie kompetencji kluczowych i społecznych,
- kształcenie na studiach podyplomowych osób dorosłych w powiązaniu z rynkiem pracy, w tym inteligentne specjalizacje.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Główną i niezaprzeczalną cechą współczesnej gospodarki jest dynamiczna zmiana. Powoduje to konieczność ciągłej aktualizacji wiedzy i umiejętności oraz zdobywania nowych kwalifikacji. Dlatego też w ramach PI podjęte zostaną działania ułatwiające osobom dorosłym podejmowanie edukacji formalnej (zarówno w formach szkolnych, jak i pozaszkolnych) oraz różnych form kształcenia pozaformalnego przy udziale pracodawców.

Wsparcie to będzie opierało się na zindywidualizowanym podejściu, uwzględniającym zdiagnozowane, specyficzne i rzeczywiste potrzeby odbiorców. Działania te zapewnią dostęp do maksymalnie dopasowanych i efektywnych form edukacji osobom dorosłym, które z własnej inicjatywy będą chciały podnosić swoje kwalifikacje i kompetencje. Prowadzone będzie również wsparcie w postaci programów formalnego potwierdzania kwalifikacji uzyskanych drogą nieformalną lub pozaformalną. W proces organizacji pozaszkolnych form kształcenia ustawicznego osób dorosłych włączeni zostaną pracodawcy, co zapewni maksymalnie dopasowane i efektywne uzyskanie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych bądź nabycie uprawnień zawodowych.

Działania realizowane w ramach PI będą skoncentrowane w głównej mierze na osobach po 50 roku życia, dla których pomoc w zakresie rozwoju osobowego jest szczególnie zasadna, w związku z faktem wydłużania wieku aktywności zawodowej i postępującego starzenia się społeczeństwa. Utrzymanie się osób z tej grupy wiekowej na dynamicznym rynku pracy będzie zależne od ich zdolności adaptacyjnych i świadomości, że aktualizacja i zdobywanie nowych kompetencji to czynniki decydujące o ich sytuacji zawodowej i społecznej. Dlatego też w celu wykorzystanie pełnego potencjału kapitału społecznego w ramach planowanych działań przewiduje się możliwość aktualizacji lub nabycia nowego wykształcenia po przez udział w studiach podyplomowych.

Jako działanie uzupełniające do w/w form wsparcia realizowane będzie doradztwo edukacyjno-zawodowe dla osób dorosłych w zakresie diagnozy potrzeb oraz wyboru odpowiedniej oferty edukacyjnej. W celu zoptymalizowania jego efektów będzie ono realizowane w ścisłej korelacji z aktualnymi i prognozowanymi potrzebami na rynku pracy.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Główne grupy docelowe to osoby dorosłe (w wieku 18-67 lat, a osoby po 67 roku życia będą mogły zostać zakwalifikowane do wsparcia, o ile zadeklarują gotowość do podjęcia zatrudnienia po zakończeniu udziału w projekcie), które z własnej inicjatywy chcą podnosić, uzupełniać lub potwierdzać posiadane kompetencje i kwalifikacje.

Obszar objęty wsparciem

Obszar całego województwa

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

Projekty w ramach PI wybierane będą w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym. Zastosowanie trybu pozakonkursowego umożliwi realizację założeń „Strategii Edukacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego” poprzez precyzyjne skierowanie wsparcia na przedsięwzięcia o kluczowym znaczeniu dla realizacji zadań ukierunkowanych na poprawę jakości edukacji w regionie oraz przyczyni się w optymalny sposób do osiągnięcia celu szczegółowego.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WK-P 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Na tym etapie nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1	Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia realizowanych we współpracy z pracodawcami	os.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie
2	Liczba osób w wieku 25-64 lata o niskich kwalifikacjach, które uczestniczyły w edukacji pozaformalnej w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie
3	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie w zakresie uzyskiwania kompetencji kluczowych	os.	EFS	słabiej rozwinięty				SL2014-2020	rocznie

2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy

2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6. Ramy wykonania osi priorytetowej

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik postępu finansowego, produktu lub jeśli właściwe - wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
	wskaźnik produktu	1.				słabiej rozwinięty								
	wskaźnik finansowy	2.	wskaźnik finansowy ram wykonania	euro	EFS	słabiej rozwinięty	21 444 303			135 337 348			SL 2014-2020	Planowany poziom całkowitej kwoty wyd. kwalifikowalnych, wprowadzonych do systemu rachunkowości IC i poświadczonej przez tę instytucję zgodnie z art. 131 CPR

2.A.9 Kategorie interwencji

Tabela 7-11 Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii interwencji

EFS, region słabiej rozwinięty														
Tabela 7: Wymiar 1			Tabela 8: Wymiar 2			Tabela 9: Wymiar 3			Tabela 10: Wymiar 6			Tabela 11: Wymiar 7		
Zakres interwencji			Forma finansowania			Typ terytorium			Terytorialne mechanizmy wdrażania			EFS secondary Theme (Wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
10	115	62 583 384	10	01	127 818 607	10	01	63 909 303	10	01	84 328 459	10	05	62 583 384
10	117	19 093 236	10	02	0	10	02	31 954 652	10	05		10	08	65 235 223
10	118	46 141 987				10	03	31 954 652	10	07	43 490 148			

2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej

Nie dotyczy

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA 11 ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ

Cel tematyczny 9 Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.

9.9 Lokalne strategie rozwoju realizowane przez społeczność.

2.A.2 Uzasadnienie utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu, więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz

Nie dotyczy

2.A.3 Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	Europejski Fundusz Społeczny
Kategoria regionu	Słabiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY 9.9 Lokalne strategie rozwoju realizowane przez społeczność.

2.A.5 Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: wzrost aktywności społeczności lokalnych

Tabela 4: Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
1	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem (po uwzględnieniu transferów społecznych)	słabiej rozwinięty	%	n/d	17,9			%	2011	16,0			GUS STRATEG	rocznie

2.A.6 Przedsięwzięcie, które ma zostać objęte wsparciem w ramach priorytetu inwestycyjnego

2.A.6.1 Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem, ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Spodziewane typy i przykłady przedsięwzięć:

1. budowa i rozwój lokalnych partnerstw publiczno-społecznych na rzecz tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw społecznych, jako działania realizowane w sposób komplementarny do działań zaplanowanych w PI 9.8,
2. lokalne inicjatywy na rzecz wspierania przedsiębiorczości, zatrudnienia i mobilności pracowników,
3. kompleksowe wsparcie społeczności lokalnych ukierunkowane na animację i realizację inicjatyw służących podejmowaniu aktywności społeczno-zawodowej, poprawie zatrudnienia i zdolności do podjęcia zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganiu ich wykluczeniu społecznemu.
4. rozwój rodzinnych i środowiskowych form wsparcia dla rodzin,
5. profesjonalizacja usług na rzecz osób ubogich i wykluczonych społecznie, jako działania realizowane w sposób komplementarny do działań zaplanowanych w ramach POWER,
6. wsparcie przygotowawcze oraz koszty bieżącej działalności i animacji.

Oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Wsparcie w ramach PI ukierunkowane będzie na zwiększenie aktywności społeczności w zakresie kreowania i podejmowania przez nich różnego rodzaju inicjatyw oddolnych na rzecz budowania kapitału społecznego mieszkańców obszarów wiejskich i miejskich. Efektem realizowanych działań będzie podniesienie zdolności do budowania kapitału społecznego, zwiększenia partycypacji społecznej i aktywności obywatelskiej.

Obszary wiejskie oraz obszary zdegradowane występujące w regionie charakteryzują się nagromadzeniem negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych. Degradacja społeczna i środowiskowa przyczynia się do pogorszenia się jakości życia mieszkańców oraz intensyfikacji problemów społecznych, wzrostu bezrobocia i zwiększenia ubóstwa i wykluczenia społecznego. Wsparcie planowane do realizacji w ramach PI powinno zatem skoncentrować się na wykorzystaniu potencjałów endogenicznych ww. obszarów i uwzględniać realną partycypację społeczną większej grupy mieszkańców w procesach rozwojowych przeciwdziałającym ich degradacji.

Wsparcie w ramach PI realizowane będzie poprzez instrument terytorialny RLKS, który ułatwia społecznościom lokalnym podejmowanie działań rozwojowych poprzez ich inicjowanie i realizację w formule partycypacyjnej przy współudziale lokalnych partnerów społeczno-gospodarczych i mieszkańców danego obszaru, a także przy współudziale samorządów lokalnych. Narzędziem wyznaczającym wektory działania służące odnowie społeczno-gospodarczej obszarów wiejskich i zdegradowanych będą zdiagnozowane problemy określone w Lokalnych Strategiach Rozwoju.

W dużej mierze działania, które będą podejmowane w ramach PI przyczynią się do wzrostu obywatelskiej aktywności społeczności lokalnych i zwiększenia ich wpływu na procesy związane z zarządzaniem oraz rozwojem danego terytorium. Podejmowane działania z zakresu

wspierania społeczności lokalnej mają przyczynić się do wzrostu poziomu kapitału społecznego oraz wpłynąć na poprawę szans rozwojowych.

Rozwój społeczno-gospodarczy lokalnych społeczności będzie realizowany poprzez działania wspierające lokalny rynek pracy, pobudzanie tkwiącego wewnątrz potencjału gospodarczego, a także poprzez kreowanie postaw przedsiębiorczych. Innowacyjne rozwiązania mogą przyczynić się do wzrostu potencjału lokalnej gospodarki oraz stwarzać warunki do powstawania nowych miejsc pracy.

Poprawa spójności społecznej na obszarach wiejskich będzie realizowana poprzez zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Służyć temu będą przedsięwzięcia ukierunkowane m.in. na animację, tworzenie, rozwój i współpracę w ramach lokalnych partnerstw na rzecz rozwoju przedsiębiorczości społecznej. Animacja lokalnych podmiotów ekonomii społecznej pozytywnie wpłynie na poprawę aktywności lokalnej społeczności, a tym samym wzmocni środowiska działające na rzecz osób w najtrudniejszej sytuacji i przyczyni się do aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców społeczności lokalnych zagrożonych wykluczeniem społecznym. Elementem integrującym, a zarazem wzmacniającym lokalne środowiska, jest rozwój rodzinnych form wsparcia na rzecz m.in. rodzin czy starszych mieszkańców poprzez rozwój poradnictwa obywatelskiego i prawnego ukierunkowanego m.in. na wspomaganie w wypełnianiu przez rodziny ról społeczno-wychowawczych, a także rozwiązujących lokalne problemy.

Potencjalni beneficjenci/grupy docelowe

Lokalne Grupy Działania, JST, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; organizacje pozarządowe, mikro i małe przedsiębiorstwa, kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; instytucje otoczenia biznesu.

Grupą docelową będą mieszkańcy obszarów objętych Lokalnymi Grupami Działania

Obszar objęty wsparciem

Miejscowości znajdujące się na obszarach Lokalnych Grup Działania.

2.A.6.2 Kierunkowe zasady wyboru projektów

W ramach instrumentu RLKS stosowany będzie konkursowy tryb wyboru projektów.

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczącym promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju.

Stosowanie wszystkich zasad horyzontalnych na etapie realizacji RPO WKP 2014-2020 opisuje sekcja 11 Zasady horyzontalne, a ukierunkowanie terytorialne interwencji, wraz z preferencjami dla projektów i kopertami finansowymi przedstawia sekcja 4 Zintegrowane podejście terytorialne.

Szczegółowe rozwiązania dotyczące sposobu wyboru projektów w ramach RLKS zawarte są w sekcji 4.1. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność Programu.

2.A.6.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI nie jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów finansowych.

2.A.6.4 Planowane wykorzystanie dużych projektów

Na tym etapie nie przewiduje się realizacji dużych projektów.

2.A.6.5 Wskaźniki produktu w podziale na priorytety inwestycyjne

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1.	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty				SL 2014-2020	rocznie
2.	Liczba osób biernych zawodowo, nieuczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięty				SL 2014-2020	rocznie

2.A.7 Innowacje społeczne, współpraca ponadnarodowa i wkład EFS w realizację celów tematycznych 1-7

Nie dotyczy

2.A.8 Ramy wykonania

Tabela 6. Ramy wykonania osi priorytetowej

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik postępu finansowego, produktu lub jeśli właściwe - wskaźnik rezultatu)	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		

	wskaźnik produktu	1.				słabiej rozwinięty				
	wskaźnik finansowy	2.	wskaźnik finansowy ram wykonania	euro	EFS	słabiej rozwinięty	6 917 517	52 787 182	SL 2014-2020	Planowany poziom całkowitej kwoty wyd. kwalifikowalnych, wprowadzonych do systemu rachunkowości IC i poświadczonych przez tę instytucję zgodnie z art. 131 CPR

2.A.9 Kategorie interwencji

Tabela 7-11 Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii interwencji

EFS, region słabiej rozwinięty														
Tabela 7: Wymiar 1			Tabela 8: Wymiar 2			Tabela 9: Wymiar 3			Tabela 10: Wymiar 6			Tabela 11: Wymiar 7		
Zakres interwencji			Forma finansowania			Typ terytorium			Terytorialne mechanizmy wdrażania			EFS secondary Theme (Wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
11	114	49 854 560	11	01	49 854 560	11	01	0	11	07	49 854 560	11	02	49 854 560
			11	02	0	11	02	9 970 912						
						11	03	39 883 648						

2.A.10 Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej

Nie dotyczy

Sekcja 2.B Opis osi priorytetowych dotyczących pomocy technicznej

2.B.1 OŚ PRIORYTETOWA 12 POMOC TECHNICZNA

2.B.2 Przyczyny utworzenia osi priorytetowej obejmującej więcej niż jedną kategorię regionu

Nie dotyczy

2.B.3 Fundusz oraz kategoria regionu

Fundusz	Europejski Fundusz Społeczny
Kategoria regionu	Słabiej rozwinięty
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.B.4 Cele szczegółowe i oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy: utrzymanie niezbędnych zasobów ludzkich oraz zapewnienie warunków sprzyjających skutecznemu wykonywaniu obowiązków związanych z realizacją Programu.

Realizacja celu przyniesie rezultat w postaci dostępności niezbędnych i kompetentnych zasobów kadrowych i innych umożliwiających sprawne wdrażanie Programu.

Wsparcie przyczyni się w szczególności do:

- sprawnej obsługi Programu w zakresie zarządzania, wdrażania, certyfikacji, monitorowania, ewaluacji oraz kontroli operacji finansowanych ze środków Programu,
- zmniejszenia obciążeń administracyjnych,
- poprawy jakości usług świadczonych przez administrację na rzecz Programu,
- spójnego systemu informacji, komunikacji i promocji RPO WKP 2014-2020,
- wzmocnienia potencjału beneficjentów, w szczególności realizujących projekty o znaczeniu strategicznym dla województwa,
- poprawy skuteczności wnioskodawców w ubieganiu się o wsparcie oraz beneficjentów w realizacji projektów,
- wzmocnienia kompetencji partnerów zaangażowanych w system wdrażania Programu, w szczególności w realizacji ZIT i instrumentu podobnego do ZIT.

2.B.5 Wskaźniki rezultatu

Nie dotyczy

2.B.6 Przedsięwzięcia, które mają zostać objęte wsparciem oraz ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

2.B.6.1 Opis przedsięwzięć, które mają zostać objęte wsparciem oraz ich oczekiwany wkład w realizację celów szczegółowych

Właściwy potencjał organizacyjny, instytucjonalny i kadrowy

Warunkiem efektywnego wykorzystania środków RPO WK-P 2014-2020 będzie odpowiednie przygotowanie pod względem kadrowym, technicznym i organizacyjnym systemu zarządzania, wdrażania, certyfikacji, monitorowania, ewaluacji, kontroli operacji finansowanych ze środków Programu oraz systemu informacji i promocji. Dotychczasowe doświadczenia związane z wdrażaniem funduszy (zwłaszcza z okresu 2007-2013) wskazują na to, iż kluczowe znaczenie w tym procesie ma kadra wysoko wykwalifikowanych pracowników. Niezbędnym będzie zatem wsparcie zarówno w zakresie finansowania kosztów zatrudnienia pracowników zaangażowanych w obsługę RPO WKP 2014-2020, jak również systematycznego podnoszenia ich kwalifikacji zawodowych poprzez finansowanie różnorodnych form kształcenia m.in.: kursów, szkoleń, warsztatów, seminariów, studiów podyplomowych. Polityka szkoleniowa zostanie odpowiednio udoskonalona i rozszerzona o nowe rodzaje i formy szkoleń, w celu utrzymania doświadczonej kadry pracowniczej, wdrożenia nowych pracowników, a także w celu przeciwdziałania fluktuacji kadr.

Ważnym aspektem w budowaniu właściwego potencjału administracyjnego będzie także zapewnienie odpowiedniego standardu oraz środowiska pracy, umożliwiającego pracownikom prawidłowe wykonywanie powierzonych zadań. Tym samym przewiduje się wsparcie działań mających na celu zabezpieczenie właściwego zaplecza technicznego i organizacyjnego w tym: odpowiedniej powierzchni biurowej, archiwizacyjnej i magazynowej, przygotowanie stanowisk i narzędzi pracy oraz budowy, wdrożenia i utrzymania sprawnego systemu informatycznego pozwalającego na uczestnictwo w jednolitym komputerowym systemie monitoringu.

Kolejnym działaniem usprawniającym system zarządzania i wdrażania programu będzie finansowanie ze środków pomocy technicznej kosztów przeprowadzania badań ewaluacyjnych, a także studiów, analiz, specjalistycznych ekspertyz, ocen.

Ponadto w ramach Osi zapewnione zostanie wsparcie dla obsługi i organizacji prac KM RPO oraz innych ciał doradczych zaangażowanych we wdrażanie Programu.

Poza wspieraniem perspektywy 2014-2020 środki pomocy technicznej zostaną przeznaczone także na finansowanie zadań związanych z zamknięciem RPO WKP 2007-2013. Dodatkowo w celu zapewnienia płynnego przejścia do kolejnego okresu programowania w finalnym okresie wdrażania Programu planuje się realizację działań mających na celu przygotowanie kolejnej perspektywy finansowej po roku 2020.

Wsparcie beneficjentów Programu

Wsparciem ze środków pomocy technicznej objęte zostaną ZIT. Finansowanie kosztów operacyjnych funkcjonowania ZIT będzie dotyczyło poziomu regionalnego i subregionalnego oraz poziomu powiatowego. Wsparcie będzie dotyczyło etapu przygotowawczego - wsparcie dla przygotowania strategii ZIT/instrumentu podobnego do ZIT (np. doradztwo eksperckie), jak i etapu związanego z wdrażaniem strategii ZIT/instrumentu podobnego do ZIT (np. doradztwo eksperckie).

W celu podniesienia efektywności wdrażania projektów o charakterze strategicznym dla społeczno-gospodarczego rozwoju województwa planowane jest również wsparcie beneficjentów w przygotowaniu dokumentacji projektowej na potrzeby realizacji takich projektów.

Efektywna informacja i promocja

W obszarze dotyczącym prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych sfinansowane zostaną przedsięwzięcia, które przyczynią się do zwiększenia wiedzy mieszkańców województwa, potencjalnych oraz faktycznych beneficjentów na temat możliwości uzyskania wsparcia, zasad ubiegania się o wsparcie, realizowania i rozliczania projektów w ramach

Programu. Planowane przedsięwzięcia poprawią tym samym skuteczność wnioskodawców w ubieganiu się o wsparcie, jak również beneficjentów w realizacji projektów. Działania te będą polegały m.in. na organizowaniu szkoleń, konferencji, seminariów, doradztwie w zakresie przygotowania projektów, prowadzeniu punktów informacyjnych, przygotowaniu i dystrybucji materiałów informacyjnych i promocyjnych, współpracy z mediami, organizowaniu wydarzeń, i akcji promocyjnych, kampanii społecznych oraz konkursów. Prowadzenie strony internetowej, poświęconej Programowi, umożliwi bieżące przekazywanie informacji mieszkańcom województwa na temat Programu i postępów w jego wdrażaniu, co zagwarantuje jego przejrzystość oraz przyczyni się do upowszechniania wiedzy o funduszach europejskich i ich wpływie na rozwój regionu i jakość życia obywateli.

Potencjalni beneficjenci

Instytucje RPO WKP 2014-2020 oraz inne podmioty zaangażowane w realizację Programu, podmioty zarządzające i administrujące realizacją ZIT na poziomie miast regionalnych i subregionalnych wraz z ich obszarami funkcjonalnymi, podmioty zarządzające i administrujące instrumentem podobnym do ZIT na poziomie powiatowym, beneficjenci projektów strategicznych.

Potencjalne grupy docelowe

Mieszkańcy województwa

2.B.6.2 Wskaźniki produktu, które mają się przyczynić do osiągnięcia rezultatów

Tabela 13: Wskaźniki produktu dla EFRR/FS/EFS (w podziale na osie priorytetowe)

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Wartość docelowa (na rok 2023) (opcjonalnie)			Źródło danych
			M	K	O	
1.	Liczba uczestników form szkoleniowych dla instytucji	osoba				
2.	Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	osoba				
3.	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	szt.				
4.	Liczba odwiedzin portalu informacyjnego/serwisu internetowego	szt.				

2.B.7 Kategorie interwencji

Tabela 14-16: Kategorie interwencji

Tabela 14: Wymiar 1			Tabela 15: Wymiar 2			Tabela 16: Wymiar 3		
Zakres interwencji			Forma finansowania			Typ terytorium		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OPa	Kod	€
12	121	49 743 183	12	01	59 931 546	12	01	59 931 546
12	122	1 797 947	12	02	0	12	02	0
12	123	8 390 416				12	03	0

SEKCJA 3 PLAN FINANSOWY

RPO WK-P 2014-2020 jest programem operacyjnym finansowanym ze środków EFRR i EFS. Obszarem realizacji Programu jest obszar województwa. Województwo jest zaliczone do regionów słabiej rozwiniętych.

Zgodnie z Umową Partnerstwa 2014-2020 alokacja środków unijnych na Program wynosi 1 371 344 524 EUR EFRR i 530 367 664 EUR EFS. Minimalne zaangażowanie środków krajowych - szacowane na podstawie art. 120 CPR zakładającego maksymalny poziom dofinansowania każdej osi priorytetowej EFRR i EFS w regionach słabiej rozwiniętych na poziomie 85% - wynosi w momencie programowania 335 596 268 EUR. W realizację Programu zaangażowane będą środki krajowe publiczne i prywatne. Zakłada się, że ostateczne zaangażowanie środków krajowych, głównie prywatnych w momencie zamknięcia Programu będzie mogło być wyższe w zależności od zakresu i stopnia udzielania pomocy publicznej w ramach Programu.⁸⁴

Podstawa certyfikacji

Podstawę obliczania wkładu UE w ramach Programu stanowią całkowite wydatki kwalifikowalne.

Kategorie regionów

Program jest realizowany na obszarze jednego województwa zaliczanego do kategorii regionów słabiej rozwiniętych.

Rezerwa wykonania

W Programie wyodrębniona została rezerwa wykonania w wysokości 6% jego całkowitej alokacji EFRR oraz 6% jego całkowitej alokacji EFS.

Udział rezerwy wykonania w podziale na lata dla każdego roku wynosi 6% EFRR i 6% EFS (tabela 17).⁸⁵

Rezerwa wykonania ustanawiana jest w każdej osi priorytetowej Programu w jednakowej proporcji do jej wartości, z wyjątkiem osi Pomoc techniczna (finansowane wyłącznie z EFS), dla której zgodnie z przepisami nie ustanowiono rezerwy (wyłączenie osi pomocy technicznej wymaga dla zachowania wymaganego poziomu na funduszu w Programie odpowiedniego zwiększenia rezerwy na inną/inne osie EFS)(tabela 18a).

Koncentracja tematyczna

Założone w Programie poziomy koncentracji wynikają z Umowy Partnerstwa 2014-2020 i pozwalają zachować wymagane na poziomie UP przez rozporządzenia unijne poziomy koncentracji.

Sekcja 3.1 Środki finansowe z poszczególnych funduszy oraz kwoty na rezerwę wykonania

⁸⁴ Przepisy CPR, w szczególności art. 129, gwarantują, że niezależnie od poziomu stopy dofinansowania przyjętej dla osi priorytetowej w tabeli 18a, wartość środków ostatecznie wypłaconych przez KE na moment zamknięcia Programu nigdy nie będzie wyższa niż wkład publiczny przekazany beneficjentom. Art. 130 CPR dodatkowo zapewnia, że w ramach płatności pośrednich KE zawsze będzie wypłacać kwotę niższą z dwóch kwot: kwoty wynikającej z przemnożenia podstawy certyfikacji z wniosku o płatność przez stopę dofinansowania na osi priorytetowej z tabeli 18a lub kwoty wykazanych we wniosku wydatków publicznych. Wielkość płatności pośrednich będzie uwzględniała także zasady związane z systemem rocznego badania i akceptacji kont, polegającym m.in. na udzielaniu zaliczek rocznych, wypłacaniu w trakcie roku jedynie 90% należnych płatności i rocznym rozliczaniu kont poprzez bilansowanie zaliczki rocznej wypłaconych środków i 10% zatrzymanych płatności pośrednich.

⁸⁵ Alternatywnie, zamiast jednakowej proporcji można przyjąć następujące rozwiązanie wynikające z przepisów art. 22 CPR: „Wielkość rezerwy na poziomie poszczególnych osi mieści się przedziale 5%-7% jej wartości.

Tabela 17: Tabela przedstawiająca całkowitą kwotę środków finansowych przewidzianych jako wkład każdego z funduszy do programu, w podziale na lata i kategorie regionów ze wskazaniem wysokości rezerwy wykonania (EUR)

-	Fundusz	Kategoria regionu	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		Łącznie		
			Podstawo wa alokacja [1]	Rezerwa wykonan ia	Podstawo wa alokacja	Rezerwa wykonan ia	Podstawo wa alokacja	Rezerwa wykonan ia	Podstawo wa alokacja	Rezerwa wykonan ia	Podstawo wa alokacja	Rezerwa wykonan ia	Podstawo wa alokacja	Rezerwa wykonan ia	Podstawo wa alokacja	Rezerwa wykonan ia	Podstawo wa alokacja	Rezerwa wykonan ia	
1	EFRR	regiony słabiej rozwinięte	156 899 987	10 014 893	166 105 689	10 602 491	175 704 421	11 215 176	184 461 981	11 774 169	193 234 261	12 334 102	201 984 291	12 892 614	210 673 223	13 447 226	1 289 063 853	82 280 671	
2		regiony przejściowe															-		
3		regiony bardziej rozwinięte																-	
4		łącznie	156 899 987	10 014 893	166 105 689	10 602 491	175 704 421	11 215 176	184 461 981	11 774 169	193 234 261	12 334 102	201 984 291	12 892 614	210 673 223	13 447 226	1 289 063 853	82 280 671	
5	EFS[2]	regiony słabiej rozwinięte	60 681 089	3 873 261	64 241 396	4 100 515	67 953 706	4 337 471	71 340 694	4 553 661	74 733 374	4 770 215	78 117 450	4 986 220	81 477 895	5 200 717	498 545 604	31 822 060	
6		regiony przejściowe															-		
7		regiony bardziej rozwinięte																-	
8		łącznie	60 681 089	3 873 261	64 241 396	4 100 515	67 953 706	4 337 471	71 340 694	4 553 661	74 733 374	4 770 215	78 117 450	4 986 220	81 477 895	5 200 717	498 545 604	31 822 060	
9	kowa	nie dotyczy															-		
10	FS	nie dotyczy															-		
11	EFRR	specjalna alokacja dla obszarów peryferyjnych lub słabo zaludnionych															-		
12	Łącznie		217 581 076	13 888 154	230 347 085	14 703 006	243 658 127	15 552 647	255 802 675	16 327 830	267 967 635	17 104 317	280 101 741	17 878 834	292 151 118	18 647 943	1 787 609 457	114 102 731	

1 Łączna alokacja (wsparcie UE) po odjęciu rezerwy wykonania

2 Łączna alokacja EFS uwzględniająca YEI

Sekcja 3.2 Łączne środki finansowe w podziale na fundusze oraz współfinansowanie krajowe (EUR)

Tabela 18a Plan finansowy programu (EUR)

Oś priorytetowa	Fundusz ⁸⁶	Kategoria regionu	Podstawa kalkulacji wsparcia UE (Całkowite koszty kwalifikowalne albo koszty kwalifikowalne publiczne)	Wkład UE (a)	Wkład Krajowy (b) = (c) + (d))	Szacunkowy podział wkładu krajowego		Finansowanie ogółem (e) = (a) + (b)	Stopa współfinansowania (f) = (a)/(e)	Dla celów informac.	Główna alokacja(całkowite finansowanie pomniejszone o rezerwę wykonania)		Rezerwa wykonania		Udział rezerwy wykonania (wsparcie UE) łącznej kwocie wsparcia UE
						Krajowe środki pub. (c)	Krajowe środki pryw. (d)				Wkład EBI	Wkład UE (H)=(A)-(J)	Wkład krajowy (I)=(B)-(K)	Wkład UE (J)	Wkład krajowy (K)=(B)*((I)/(A))
Oś 1	EFRR	Reg. słabiej rozwinięte	Całkowite koszty kwalifikowalne	445 686 970	78 650 642	27 765 467	50 885 175	524 337 612	85%		418 945 752	73 931 604	26 741 218	4 719 038	6
Oś 2	EFRR	Reg. słabiej rozwinięte	Całkowite koszty kwalifikowalne	30 169 580	5 324 043	5 217 562	106 481	35 493 623	85%		28 359 405	5 004 600	1 810 175	319 443	6
Oś 3	EFRR	Reg. słabiej rozwinięte	Całkowite koszty kwalifikowalne	271 526 216	47 916 391	29 124 938	18 791 453	319 442 607	85%		255 234 643	45 041 408	16 291 573	2 874 983	6
Oś 4	EFRR	Reg. słabiej rozwinięte	Całkowite koszty kwalifikowalne	111 078 906	19 602 160	17 496 743	2 105 417	130 681 066	85%		104 414 172	18 426 030	6 664 734	1 176 130	6
Oś 5	EFRR	Reg. słabiej rozwinięte	Całkowite koszty kwalifikowalne	216 672 435	38 236 312	37 510 306	726 006	254 908 747	85%		203 672 089	35 942 133	13 000 346	2 294 179	6

		e	ne												
Oś 6	EFRR	Reg. słabiej rozwinięte	Całkowite koszty kwalifikowalne	256 441 426	45 254 369	44 237 961	1 016 408	301 695 795	85%		241 054 940	42 539 107	15 386 486	2 715 262	6
Oś 7	EFRR	Reg. słabiej rozwinięte	Całkowite koszty kwalifikowalne	39 768 991	7 018 057	5 965 348	1 052 709	46 787 048	85%		37 382 852	6 596 974	2 386 139	421 083	6
Oś 8	EFS	Reg. słabiej rozwinięte	Całkowite koszty kwalifikowalne	168 126 550	29 669 391	25 218 982	4 450 409	197 795 941	85%		156 939 064	27 695 129	11 187 486	1 974 262	7
Oś 9	EFS	Reg. słabiej rozwinięte	Całkowite koszty kwalifikowalne	124 636 401	21 994 659	18 695 460	3 299 199	146 631 060	85%		116 110 217	20 490 038	8 526 184	1 504 621	7
Oś 10	EFS	Reg. słabiej rozwinięte	Całkowite koszty kwalifikowalne	127 818 607	22 556 225	19 172 791	3 383 434	150 374 832	85%		119 101 491	21 017 910	8 717 116	1 538 315	7
Oś 11	EFS	Reg. słabiej rozwinięte	Całkowite koszty kwalifikowalne	49 854 560	8 797 864	7 478 184	1 319 680	58 652 424	85%		46 463 286	8 199 404	3 391 274	598 460	7
Oś 12	EFS	Reg. słabiej rozwinięte	Całkowite koszty kwalifikowalne	59 931 546	10 576 155	10 576 155	0	70 507 701	85%		59 931 546	10 576 155	0	0	0
Razem	EFRR	Reg. słabiej rozwinięte		1 371 344 524	242 001 974	167 318 325	74 683 649	1 613 346 498			1 289 063 853	227 481 856	82 280 671	14 520 118	
		Reg. przejście		Musi być = kwocie(2)											

		we		tabeli 17											
		Reg. lepiej rozwinie te		Musi być = kwocie(3) tabeli 17											
Razem	EFS	Reg. słabiej rozwinie te		530 367 66 4	93 594 29 4	81 114 57 2	12 452 7 22	623 961 95 8			498 545 60 4	87 978 63 6	31 822 06 0	5 615 658	
		Reg. przejścio we		Musi być = kwocie(6) tabeli 17											
		Reg. lepiej rozwinie te		Musi być = kwocie(7) tabeli 17											
Razem	YEI			Musi być = kwocie(8ii) tabeli 17											
Razem	FS	Nd.		Musi być = kwocie całkowitej											
ŁĄCZNIE				1 901 712 188	335 596 268	248 459 8 97	87 136 371	2 237 308 456			1 787 609 4 57	315 460 49 2	114 102 7 31	20 135 776	

Tabela 18b Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych

Nie dotyczy

Tabela 18c Plan finansowy w podziale na osie priorytetowe , fundusze, kategorie regionu i cele tematyczne (EUR)

Oś priorytetowa	Fundusz ⁸⁷	Kategoria regionu	Cel tematyczny	Wsparcie UE	Wkład krajowy	Finansowanie ogółem
Oś 1	EFRR	Reg. słabiej rozwinięte	Cel tematyczny 1	130 277 730	22 990 188	153 267 918
			Cel tematyczny 3	315 409 240	55 660 454	371 069 694
Oś 2	EFRR	Reg. słabiej rozwinięte	Cel tematyczny 2	30 169 580	5 324 043	35 493 623
Oś 3	EFRR	Reg. słabiej rozwinięte	Cel tematyczny 4	271 526 216	47 916 391	319 442 607
Oś 4	EFRR	Reg. słabiej rozwinięte	Cel tematyczny 5	12 342 101	2 178 017	14 520 118
			Cel tematyczny 6	98 736 805	17 424 143	116 160 948
Oś 5	EFRR	Reg. słabiej rozwinięte	Cel tematyczny 7	216 672 435	38 236 312	254 908 747
Oś 6	EFRR	Reg. słabiej rozwinięte	Cel tematyczny 9	205 701 679	36 300 296	242 001 975
			Cel tematyczny 10	50 739 747	8 954 073	59 693 820
Oś 7	EFRR	Reg. słabiej rozwinięte	Cel tematyczny 9	39 768 991	7 018 057	46 787 048
Oś 8	EFS	Reg. słabiej rozwinięte	Cel tematyczny 8	168 126 550	29 669 391	197 795 941
Oś 9	EFS	Reg. słabiej rozwinięte	Cel tematyczny 9	124 636 401	21 994 659	146 631 060
Oś 10	EFS	Reg. słabiej rozwinięte	Cel tematyczny 10	127 818 607	22 556 225	150 374 832
Oś 11	EFS	Reg. słabiej rozwinięte	Cel tematyczny 9	49 854 560	8 797 864	58 652 424
Oś 12	EFS	Reg. słabiej rozwinięte	Nd.	59 931 546	10 576 155	70 507 701
RAZEM				1 901 712 188	335 596 268	2 237 308 456

Tabela 19 Szacunkowa kwota wsparcia, która ma być wykorzystana na cele związane ze zmianami klimatu (EUR)

Oś priorytetowa	Szacunkowa wysokość środków na cele związane ze zmianami klimatu (EUR)	Udział w całości alokacji na program (%)
1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki	1 645 613	0,09
2 Cyfrowy region	0	0,00
3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie	226 025 005	11,89
4 Region przyjazny środowisku	14 645 960	0,77
5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu	21 941 512	1,15
6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry	0	0,00
7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	0	0,00
8 Aktywni na rynku pracy	0	0,00
9 Solidarne społeczeństwo	0	0,00
10 Innowacyjna edukacja	0	0,00
11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	0	0,00
12 Pomoc techniczna	0	0,00
RAZEM	264 258 090	13,90

SEKCJA 4 ZINTEGROWANE PODEJŚCIE DO ROZWOJU TERYTORIALNEGO

Jednym z najważniejszych założeń nowo projektowanej polityki spójności na lata 2014-2020, oprócz wymiaru społeczno-gospodarczego, jest szerokie uwzględnienie w jej ramach wymiaru terytorialnego. Podejście terytorialne będące jedną z podstawowych zasad programowania na lata 2014-2020, oznacza odejście od postrzegania obszarów przez pryzmat granic administracyjnych na rzecz definiowania ich na podstawie potencjałów, barier rozwoju i wzajemnych zależności poszczególnych terytoriów. Tak rozumiany wymiar terytorialny będzie szeroko wspierany w ramach Programu, jako jeden z podstawowych instrumentów realizacji polityki terytorialnej województwa. Należy przy tym zaznaczyć, iż podejście terytorialne nie zastąpi podejścia horyzontalnego stosowanego w przeważającej ilości interwencji Programu.

W ramach RPO WKP 2014-2020 przewiduje się zastosowanie szerokiego zakresu podejścia terytorialnego. Polityka terytorialna województwa kujawsko-pomorskiego będzie realizowana na czterech poziomach funkcjonalnych:

- poziom wojewódzki – obejmuje miasta Bydgoszcz i Toruń oraz ich obszary funkcjonalne;
- poziom regionalny i subregionalny – obejmuje miasta Włocławek, Grudziądz i Inowrocław wraz z ich obszarami funkcjonalnymi;
- poziom powiatowy (ponadlokalny) – obejmuje obszar wyznaczony granicami powiatu ziemskiego. Poziom ten określany jest jako „Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego”. Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego może obejmować powiaty: bydgoski, toruński, włocławski, grudziądzki, inowrocławski, aleksandrowski, brodnicki, chełmiński, golubsko-dobrzyński, lipnowski, mogileński, nakielski, radziejowski, rypiński, sępoleński, świecki, tucholski, wąbrzeski, żniński;
- poziom lokalny – na którym funkcjonują Lokalne Grupy Działania w ramach idei rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS). Poziom ten określany jest jako „Obszar Lokalnej Aktywności”.

Zintegrowanym podejściem terytorialnym zostanie tym samym objęty cały obszar województwa.

Tak wskazane obszary korespondują z trzema z pięciu najważniejszych Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) państwa ujętymi w Umowie Partnerstwa 2014-2020, tj.:

- miasta wojewódzkie i ich obszary funkcjonalne - ten obszar wsparcia objęty zostanie ZIT, o czym mowa w Sekcji 4.2.
- miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji - OSI objęte wsparciem, o którym mowa w Sekcji 4.2.
- obszary wiejskie, w szczególności o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe. Działania dla obszarów wiejskich koncentrować się będą przede wszystkim na usuwaniu przyczyn zagrażających trwałej marginalizacji, prowadzącej do wykluczenia z możliwości uczestniczenia w procesach rozwojowych tej grupy mieszkańców. Interwencja koncentrować się będzie na promocji przedsiębiorczości, rewitalizacji społecznej i infrastrukturalnej (CT 4, 6, 8, 9, 10). Instrumentem wykorzystanym do realizacji działań w danym OSI będzie RLKS, o którym mowa w sekcji 4.1.

Przyjęte w RPO WKP 2014-2020 poziomy terytorialne zgodne są także z czwartym OSI ujętym w Umowie partnerstwa 2014-2020:

- inne obszary interwencji w układzie terytorialnym (w zakresie związanym z interwencją w miastach subregionalnych inną niż rewitalizacja).

W Programie przyjmuje się zasadę niewykluczania się terytorialnego ZIT, poziomu ponadlokalnego i RLKS, co umożliwi realizację interwencji poszczególnych obszarów zarówno na obszarach miejskich jak i wiejskich.

W ramach RPO WK-P 2014-2020 przewiduje się skierowanie 32% środków z UE (tj. ok. 614 mln euro) na realizację działań na obszarach wiejskich. Działania te ukierunkowane będą w szczególności na przedsiębiorczość i lepsze wykorzystanie kapitału ludzkiego, rewitalizację społeczną i infrastrukturalną, rozwój kierowany przez społeczność, infrastrukturę transportową zapewniającą spójność wewnętrzną i dostępność zewnętrzną a także na ochronę i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska, w tym wsparcie efektywności energetycznej, gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej, wykorzystania lokalnych potencjałów odnawialnych źródeł energii.

Wymiar terytorialny finansowany będzie z EFRR i EFS.

Sekcja 4.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność

Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS) jest, oprócz ZIT, jednym z instrumentów wspierających rozwój terytorialny w perspektywie finansowej 2014-2020. Pomimo zaprogramowania interwencji RLKS w celu tematycznym 9. *Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją*, RLKS może obejmować zakres tematyczny innych CT.

Celem RLKS jest wzrost aktywności społeczności lokalnych oraz wspieranie oddolnych działań społeczności lokalnych na rzecz rozwoju lokalnego poprzez powołanie na określonym terytorium Lokalnej Grupy Działania (LGD) oraz opracowanie i realizację Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR). Realizacja RLKS przyczyni się w szczególności do zmniejszenia poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawy spójności społecznej i terytorialnej regionu.

Rozwój lokalny kierowany jest przez LGD, składające się z osób reprezentujących lokalne interesy publiczne i prywatne interesy społeczno-gospodarcze, przy czym społeczeństwo obywatelskie i partnerzy z sektora prywatnego powinni posiadać co najmniej 50% udziału w procesach decyzyjnych, a żadna pojedyncza grupa interesów nie powinna posiadać więcej niż 49% głosów.

Ramy realizacji RLKS

W ramach Programu instrument RLKS będzie realizowany na obszarach wiejskich, jak i miejskich. Zgodnie z ustaleniami zawartymi w Umowie partnerstwa 2014-2020 instrument RLKS w województwie kujawsko-pomorskim realizowany będzie w formule bezpośredniej, polegającej na możliwości realizacji wielofunduszowych LSR finansowanych w ramach Programu oraz innych programów operacyjnych, zgodnie z zasadami określonymi w Umowie Partnerstwa 2014-2020.

W ramach Programu zaplanowano odrębne osie priorytetowe dla wsparcia rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (oś priorytetowa 7 PI 9.10 *Inwestycje dokonywane w kontekście strategii na rzecz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność*, objęta finansowaniem EFRR oraz oś priorytetowa 11 PI 9.9 *Lokalne strategie rozwoju realizowane przez społeczność*, objęta finansowaniem EFS).

Wsparcie realizowane będzie na następujących obszarach:

- obszary wiejskie oraz miasta do 20 tys. mieszkańców pełniące role centrów społeczno-gospodarczych w danym regionie - na obszarach objętych LGD. Na tych obszarach realizowana będzie interwencja zarówno EFRR jak i EFS. Wspierane będą w szczególności działania z zakresu rynku pracy oraz stymulacja wewnętrznego potencjału gospodarczego, wsparcie dla procesów rozwojowych i restrukturyzacyjnych wobec obszarów wiejskich i miejskich, poprawa dostępu mieszkańców do podstawowych dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe, zwiększenie aktywności społeczno – zawodowej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- miasta powyżej 20 tys. mieszkańców. Realizowana będzie tu wyłącznie interwencja EFS polegająca na wspieraniu działań związanych z odbudową zdolności do rozwoju poprzez zintegrowaną rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich, działania z zakresu rynku pracy oraz stymulacja wewnętrznego potencjału gospodarczego, zwiększenie aktywności społeczno – zawodowej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Na każdym z obszarów wspierane będą również działania związane z tworzeniem struktur RLKS.

W celu kompleksowego i zintegrowanego podejścia do realizacji polityki terytorialnej na obszarach wiejskich konieczne będzie ścisłe powiązanie wsparcia kierowanego w ramach Programu ze wsparciem planowanym ze środków EFRR w ramach PROW. Wsparcie w ramach RPO WK-P 2014-2020 skierowane na instrument RLKS będzie jednakże wsparciem uzupełniającym do wsparcia udzielanego w ramach PROW.

Głównym celem interwencji podejmowanych na obydwu obszarach będzie rozwój i aktywizacja społeczności lokalnych poprzez realizację w szczególności inicjatyw oddolnych. Realizacja zintegrowanych inicjatyw przyczyni się do rozwoju obszarów funkcjonalnych lokalnego rozwoju gospodarczego. Uznano, iż najefektywniejszym sposobem osiągnięcia celu i poprawy funkcjonowania LGD jest włączenie w realizację RLKS, oprócz sektora społecznego i publicznego, również sektora prywatnego, będącego w znacznej mierze wyznacznikiem aktywności społeczeństwa na danych obszarach. Zakłada się, że aktywizacja społeczności lokalnych, poprzez zastosowanie mechanizmu RLKS, skutecznie przyczyni się do realizacji celu tematycznego 9 *Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją*.

Obowiązkiem każdej LGD jest stworzenie oraz realizacja zintegrowanej i wielosektorowej LSR dla danego obszaru, spójnej z poszczególnymi programami wszystkich zaangażowanych funduszy unijnych. Stanowi ona dokument, na podstawie którego zainteresowani mogą ubiegać się o wsparcie na realizację operacji (konkretnych projektów) spójnych z celami Lokalnej Strategii Rozwoju. Wybór projektów oraz ustalanie kwoty wsparcia należy do Lokalnej Grupy Działania i odbywa się w drodze głosowania, przy czym co najmniej 50% głosów musi pochodzić od partnerów spoza sektora publicznego.

W przypadku LGD na obszarach wiejskich i rybackich liczba ludności objęta LSR powinna wynosić minimum 30 tys. a maksimum 150 tys. mieszkańców, a obszar realizacji LSR musi obejmować co najmniej dwie gminy. W przypadku LGD na obszarach miejskich minimalna liczba ludności objęta LSR powinna wynosić 20 tys. mieszkańców, niezależnie od tego, czy dotyczy całego miasta, dzielnicy lub grupy dzielnic. Obszar objęty LSR musi mieć wystarczająco duży potencjał absorpcji środków przy jednoczesnym zachowaniu swojego lokalnego charakteru.

Sposób wyboru projektów

W ramach instrumentu RLKS stosowany będzie konkursowy tryb wyboru projektów. Dostępne będą tu trzy formuły realizacji projektów:

- projekty konkursowe - realizowane indywidualnie w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD i wybieranych przez organ decyzyjny LGD, a następnie przedkładanych do weryfikacji IZ,
- projekty parasolowe - składające się z wiązki mikroprojektów – w ramach projektów parasolowych LGD jako beneficjent organizuje konkursy na realizację mikroprojektów zapewniając ich rozliczanie, monitoring i odpowiadając przed IZ za prawidłowość wydatków i realizację wskaźników wynikających z umowy o dofinansowanie projektu parasolowego,
- projekty własne LGD, w których beneficjentem jest LGD.

Ponadto przewiduje się możliwość ujęcia w LSR projektów strategicznych dla danej strategii, możliwych do realizacji w ramach pozostałych osi priorytetowych RPO WKP 2014-2020.

Wszystkie projekty wspierane w ramach instrumentu RLKS muszą wynikać i realizować LSR i będą musiały mieć zawsze charakter jednofunduszowy.

Zgodnie z regulacjami zawartymi w CPR koszty wsparcia RLKS oprócz projektów realizowanych w ramach LSR obejmują:

- a) koszty wsparcia przygotowawczego,
- b) koszty bieżącej działalności związanej z realizacją strategii oraz działania animacyjne dotyczące LSR.

W finansowanie kosztów przygotowawczych oraz kosztów bieżących i animacji nie będzie zaangażowany EFRR. Koszty te będą ponoszone w przypadku:

- LGD w miastach powyżej 20 tys. mieszkańców – w ramach EFS,
- na pozostałych obszarach – w ramach pozostałych funduszy zgodnie ze wskazaniem przez Zarząd Województwa.

Zadania i rola LGD

Zakres delegacji zadań przez IZ na poziom lokalny będzie zgodny z art. 34 ust. 3 CPR.

Administracja i koordynacja wdrażania RLKS

Podstawową rolę koordynacyjną w zakresie wdrażania RLKS na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego stanowić będzie Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego pełniący funkcję IZ oraz instytucji pośredniczącej PROW i PO Rybactwo i Morze. Umożliwi to stworzenie wspólnych zasad wdrożeniowych dla wszystkich funduszy.

Zostanie utworzona komisja wybierająca ds. RLKS, której zadaniem będzie wybór, na podstawie określonych kryteriów, LSR proponowanych do realizacji przez poszczególne LGD oraz pełnienie funkcji koordynacyjnej realizacji RLKS w województwie. W skład komisji wejdą przedstawiciele Zarządu Województwa oraz przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego. Do składu mogą wejść także przedstawiciele ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego oraz ministra właściwego ds. rolnictwa, rozwoju wsi i rybołówstwa.

W celu zapewnienia efektywności i monitoringu wydatkowania środków podczas realizacji LSR stworzony zostanie mechanizm warunkowości polegający na obejmowaniu dofinansowaniem kolejnych projektów w ramach LSR w zależności od zakładanych rezultatów (tzw. kamieni milowych) określonych w LSR oraz poprawności i efektywności wydatkowania środków. W przypadku negatywnej oceny przeznaczony na realizację LSR budżet zostanie zmniejszony, a środki przydzielone LGD najlepiej realizującym LSR lub na inne instrumenty.

Sekcja 4.2 Zrównoważony rozwój obszarów miejskich

W procesie rozwoju regionu istotną rolę odgrywa polityka terytorialna, gdzie szczególne miejsce zajmuje rozwój miast jako ośrodków wzrostu społeczno – gospodarczego. Stąd szczególnie ważne staje się kreowanie i wdrażanie polityki terytorialnej jako sposobu oddziaływania władz regionu na rozwój poszczególnych ośrodków miejskich i ich obszarów funkcjonalnych z uwzględnieniem ich potencjałów, barier i wzajemnych zależności. Kompleksowa polityka terytorialna polegać ma na zaangażowaniu miast wojewódzkich, regionalnych i subregionalnych i ich obszarów funkcjonalnych w rozwój społeczny i gospodarczy regionu, przy różnicowaniu działań w stosunku do poszczególnych obszarów adekwatnie do ich potencjału i oczekiwanej roli w rozwoju regionu. Zakłada się więc opracowanie szczegółowych założeń działań wobec każdego z poszczególnych obszarów, jako podstawę polityki działań wobec nich.

W województwie kujawsko-pomorskim zrównoważony rozwój obszarów miejskich realizowany będzie na dwóch poziomach:

1. Poziom wojewódzki (obejmuje miasta Bydgoszcz i Toruń oraz ich obszary funkcjonalne)
Interwencja będzie skierowana na wzmacnianie funkcji metropolitalnych Bydgoszczy i Torunia oraz powiązań funkcjonalno-przestrzennych obu miast z ich otoczeniem. Wsparcie realizowane będzie na podstawie strategii rozwoju obszaru ZIT.
2. Poziom regionalny i subregionalny (Włocławek, Grudziądz, Inowrocław wraz z ich obszarami funkcjonalnymi). Wsparcie realizowane będzie na podstawie strategii rozwoju obszaru ZIT.

Wsparcie poziomu wojewódzkiego, regionalnego i subregionalnego polegać będzie na wzmacnianiu powiązań infrastrukturalnych i funkcjonalnych miast z ich otoczeniem. Interwencja zostanie skierowana przede wszystkim na realizację zintegrowanych działań skierowanych na rozwój zrównoważonego, sprawnego transportu łączącego miasto i jego obszar funkcjonalny, przywracanie funkcji społeczno-gospodarczych zdegradowanych obszarów miejskiego obszaru funkcjonalnego, wspieranie efektywności energetycznej oraz promowanie strategii niskoemisyjnych, poprawę stanu środowiska przyrodniczego na obszarze funkcjonalnym miasta, wzmacnianie rozwoju funkcji symbolicznych budujących międzynarodowy charakter i ponadregionalną rangę miejskiego obszaru funkcjonalnego oraz poprawą dostępu i jakości usług publicznych na całym obszarze funkcjonalnym.

W ramach RPO WK-P 2014-2020 nie zostały utworzone dedykowane wyłącznie polityce terytorialnej osie priorytetowe. Interwencja na poszczególnych poziomach realizowana będzie poprzez poszczególne priorytety inwestycyjne odpowiadające na specyficzne potrzeby oraz potrzeby rozwojowe miast i ich obszarów funkcjonalnych.

Tabela 20: Zintegrowane działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich - szacunkowa alokacja wsparcia z EFRR i szacunkowa alokacja EFS (art. 7.2 rozporządzenia EFRR) oraz szacunkowa alokacja EFS

Fundusz	Wsparcie z EFRR i EFS (wartości szacunkowe)	Udział całkowitej alokacji z funduszu w programie
Łącznie EFRR		
Łącznie EFS		
RAZEM EFRR +		

EFS		
-----	--	--

Alokacja zostanie oszacowana na dalszym etapie prac.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Głównym narzędziem realizacji polityki terytorialnej województwa będą ZIT obejmujące swym zakresem największe miasta regionu i ich obszary funkcjonalne.

Pierwszy element stanowić będzie ZIT wojewódzki obejmujący swym zasięgiem Bydgoszcz, Toruń oraz ich obszary funkcjonalne (ZIT wojewódzki obejmuje: Miasto Bydgoszcz, Gmina Miasto Toruń, Gmina Białe Błota, Gmina Chełmża, Gmina Czernikowo, Gmina Dąbrowa Chełmińska, Gmina Dobrcz, Gmina Koronowo, Gmina Kowalewo Pomorskie, Gmina Lubicz, Gmina Łabiszyn, Gmina Łubianka, Gmina Łysomice, Gmina Miasta Chełmża, Gmina Nakło nad Notecią, Gmina Nowa Wieś Wielka, Gmina Obrowo, Gmina Osielsko, Gmina Sicienko, Gmina i Miasto Solec Kujawski, Gmina Szubin, Gmina Wielka Nieszawka, Gmina Zławieś Wielka, Powiat Bydgoski, Powiat Toruński). Całość, ze względu na występowanie ciągłości przestrzennej oraz wzajemnych powiązań funkcjonalnych stanowić będzie jeden zwarty obszar funkcjonalny, dla którego powołany zostanie jeden Związek ZIT oraz stworzona jedna Strategia ZIT. Zaproponowane rozwiązanie wynika bezpośrednio z Umowy partnerstwa 2014-2020, SRW 2020, KSRR 2010-2020 oraz KPZK 2030.

Tabela 20a (1): Tabelaryczny opis realizacji ZIT wojewódzkiego w Programie

Fundusz	OP	Cel tematyczny (CT)	Priorytet inwestycyjny	Szacunkowa alokacja (EUR)
EFRR	3	CT 4	4.3	
			4.5	
EFRR	4	CT 6	6.2	
			6.3	
			6.4	
EFRR	6	CT 9	9.2	
		CT 10	10.4	
EFS	8	CT 8	8.8	
EFS	9	CT 9	9.4	
			9.7	
EFS	10	CT 10	10.1	
			10.3 BIS	
RAZEM EFRR+ EFS				153,8

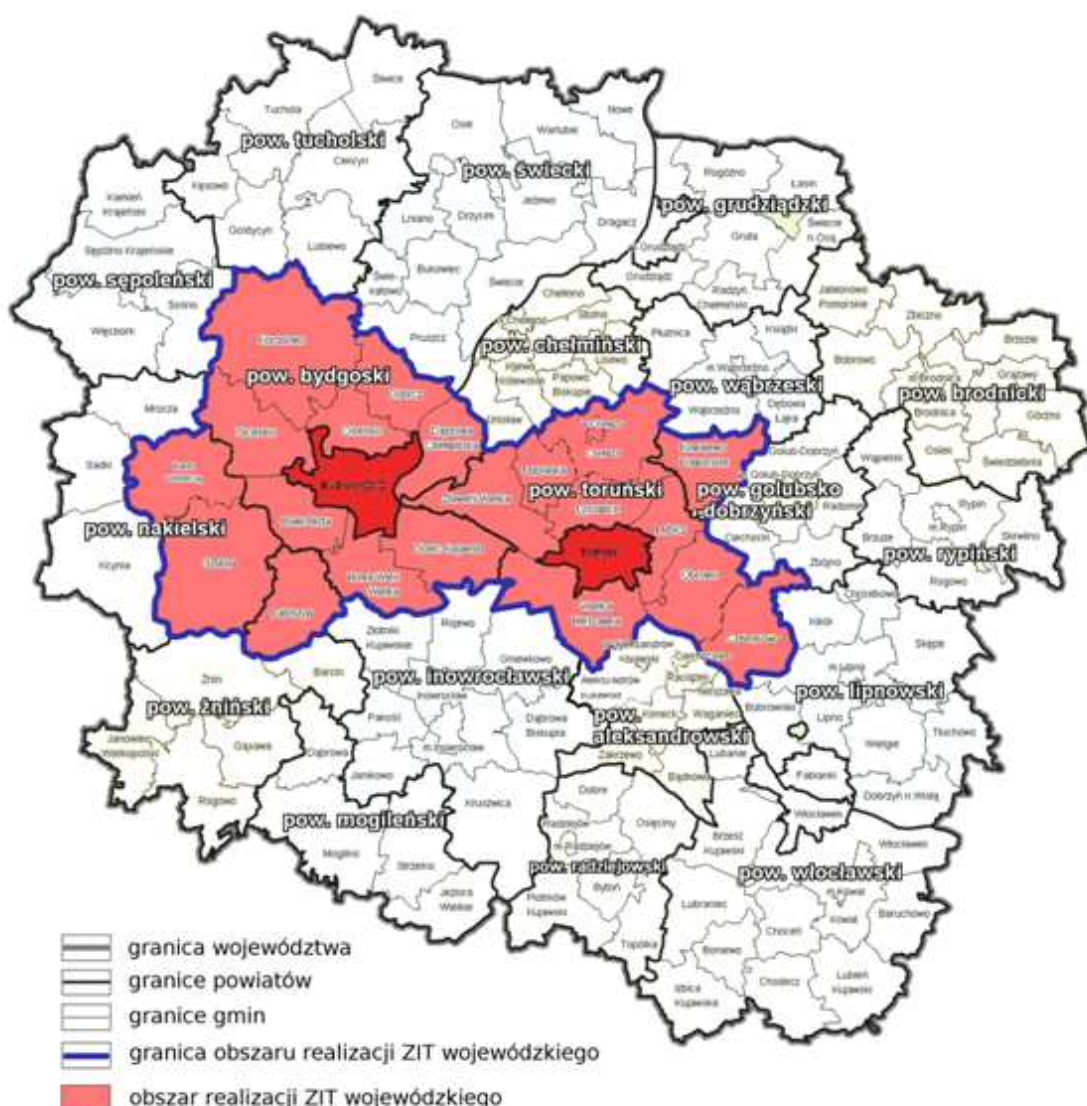
Alokacja zostanie oszacowana na dalszym etapie prac.

Tabela 20a (2): Tabelaryczny opis realizacji ZIT regionalnego/subregionalnego w Programie

Fundusz	OP	Cel tematyczny (CT)	Priorytet inwestycyjny	Szacunkowa alokacja (EUR)
EFRR	3	CT 4	4.3	
			4.5	
EFRR	4	CT 6	6.2	
			6.3	
			6.4	
EFRR	6	CT 9	9.2	
		CT 10	10.4	
EFS	8	CT 8	8.8	
EFS	9	CT 9	9.4	
			9.7	
EFS	10	CT 10	10.1	
			10.3 BIS	
RAZEM EFRR+ EFS				

Alokacja zostanie oszacowana na dalszym etapie prac.

Rysunek: Obszar realizacji ZIT wojewódzkiego

Źródło: Uchwała Nr 15/463/14 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 8 kwietnia 2014 r.

Drugi element stanowić będzie ZIT regionalny/subregionalny. Jego implementacja planowana jest w ramach trzech miast regionalnych/subregionalnych (Włocławka, Grudziądz i Inowrocławia) wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Ośrodki te pełnią istotną rolę w strukturze osadniczej województwa i stanowią ważne centra rozwoju na tle regionu.

Podstawą interwencji w ramach przyszłych ZIT w obydwu przypadkach będzie opracowanie, przez każdy z obszarów, strategii rozwoju dla obszaru ZIT (Strategii ZIT). W związku z przedstawionym podziałem w województwie kujawsko-pomorskim stworzone zostaną 4 strategie ZIT dotyczące czterech wymienionych powyżej obszarów.

Warunkami obligatoryjnymi otrzymania funduszy na realizację ZIT są:

- przygotowanie strategii ZIT – będzie ona podstawą dla udzielenia wsparcia z działań/priorytetów realizowanych w formule ZIT w ramach RPO WK-P 2014-2020. Stanowić ona będzie również podstawę do zaangażowania Związku ZIT w proces zarządzania RPO WK-P 2014-2020. Strategia ZIT stworzona zgodnie z zasadą

partnerstwa stymulować będzie współpracę wszystkich podmiotów w celu realizacji uzgodnionej wizji rozwojowej na terenie całego miejskiego obszaru funkcjonalnego;

- zawiązanie zinstytucjonalizowanej formy partnerstwa (powołanie Związku ZIT) – która jest udokumentowanym wyrażeniem chęci JST do współpracy na rzecz realizacji działań w ramach ZIT, mających znaczenie dla całego obszaru funkcjonalnego;
- posiadanie odpowiedniej zdolności instytucjonalnej do zarządzania częścią Programu operacyjnego oraz zapewnienie współfinansowania realizowanych projektów;
- podpisanie porozumienia do realizacji ZIT w województwie pomiędzy Związkiem ZIT, a IZ RPO, które powinno nastąpić po spełnieniu powyższych warunków.

Poziom wojewódzki utworzony będzie zgodnie z założeniami organizacji i funkcjonowania ZIT określonymi w *Zasadach realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce* przez ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego w lipcu 2013 roku. Podstawą wyznaczenia obszaru realizacji ZIT wojewódzkiego będą uzgodnienia z gminami zainteresowanymi współpracą. Obszar realizacji ZIT wojewódzkiego zostanie wyznaczony uchwałą Zarządu Województwa mając na względzie przyjęte w tej kwestii założenia przyjęte w ww. dokumentach.

Poziom regionalny zostanie utworzony z inicjatywy samorządów miast Włocławka i Grudziądza, które zawrą porozumienia z jednostkami samorządu terytorialnego należącymi do obszarów funkcjonalnych obu miast. Analogicznie poziom subregionalny zostanie utworzony z inicjatywy samorządu miasta Inowrocławia, który zawrze porozumienie z jednostkami samorządu terytorialnego należącymi do jego obszaru funkcjonalnego. Samorządy tworzące ZIT regionalny/subregionalny ustalą zakres współpracy oraz formę prawną-organizacyjną ZIT. Organem wykonawczym ZIT będzie Zarząd Związku ZIT, którego przewodniczącym będzie odpowiednio prezydent Włocławka i Grudziądza oraz Inowrocławia. Poziom decentralizacji zadań oraz kompetencji będzie wynikiem porozumienia pomiędzy Związkiem ZIT a IZ. Podstawą wyznaczenia obszaru terytorialnego będą uzgodnienia z zainteresowanymi współpracą gminami. Obszar realizacji ZIT regionalnego i subregionalnego zostanie określony w stosownej uchwale Zarządu Województwa.

Zakres delegacji zadań przez IZ na poziom ZIT zostanie ograniczony do przygotowania strategii ZIT i dokonania preselekcji wniosków.

Sekcja 4.3 Ramy realizacji ZIT poza zintegrowanymi przedsięwzięciami z zakresu zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich oraz szacunkowa alokacja z poszczególnych osi priorytetowych

Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego

Trzeci poziom wsparcia polityki terytorialnej województwa stanowi wsparcie powiatowych obszarów wyznaczonych granicami powiatu ziemskiego i polega na wzmocnieniu powiązań infrastrukturalnych i funkcjonalnych w ramach powiatu ziemskiego. Ponadto szczególne miejsce przewiduje się na realizację zintegrowanych działań rewitalizacyjnych oraz pobudzających rozwój gospodarczy zwłaszcza miast powiatowych oraz obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie. Wsparcie realizowane będzie w ramach instrumentu podobnego do ZIT dla danego powiatu ziemskiego.

Planowane w ramach tzw. Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego wsparcie powinno obejmować swym zasięgiem każdorazowo jeden powiat ziemski. Inicjatorem i koordynatorem przedsięwzięć na danym obszarze będzie starosta, który podejmie działania na rzecz stworzenia warunków dla współpracy w zakresie rozwoju społeczno-

gospodarczego. Współdziałanie powiatu oraz pozostałych jednostek terytorialnych z obszaru powiatu odbywać się będzie w ramach porozumienia, którego sygnatariuszami będą przedstawiciele powiatu oraz poszczególnych gmin wiejskich i miejskich. Podstawą interwencji będzie opracowanie przez każdy z obszarów strategii rozwoju dla Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego. Zakres wspieranych w ramach RPO WKP 2014-2020 zadań i wymaganych do osiągnięcia celów określony zostanie w Kontrakcie Regionalnym zawartym pomiędzy IZ a poszczególnym obszarem.

Przewiduje się zastosowanie preferencji w dostępie do środków wydatkowanych na wspieranie rozwoju w ramach RPO WK-P 2014 – 2020 (w ramach konkursów) dla projektów wynikających ze strategii rozwoju dla Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego.

Zakres delegacji zadań przez IZ na poziom ponadlokalny zostanie ograniczony do przygotowania strategii rozwoju i dokonania preselekcji wniosków.

W ramach polityki terytorialnej na poziomie powiatowym zastosowanie znajdą również instrumenty mające na celu eliminowanie różnic pomiędzy miastami i gminami województwa kujawsko-pomorskiego oraz stymulowanie rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych jednostek terytorialnych. Jednym z takich instrumentów będzie tzw. Fundusz Wsparcia, który będzie kierował swoje działanie na rzecz poprawy konkurencyjności JST poprzez wzmacnianie ich potencjału rozwojowego, zgodnie z zasadami subsydiarności i dodatkowości. Gminy objęte Funduszem Wsparcia będą korzystały z preferencji w dostępie do środków wydatkowanych na wspieranie rozwoju w ramach RPO WK-P 2014 – 2020. Kryteria objęcia gmin Funduszem Wsparcia, a także ustalenie zasad dostępu do środków finansowych oraz wyboru zadań do realizacji zostaną ustalone w odrębnym dokumencie zatwierdzonym przez Zarząd Województwa.

W ramach RPO WKP 2014-2020 wsparcie polityki terytorialnej województwa finansowane będzie z EFRR oraz EFS.

Tabela 21: Szacunkowa alokacja finansowa na ZIT inne niż wymienione w pkt. 4.2

OP	Fundusz	Szacunkowa alokacja (EUR)
3	EFRR	
4	EFRR	
6	EFRR	
8	EFS	
9	EFS	
10	EFS	
RAZEM		

Alokacja zostanie oszacowana na dalszym etapie prac.

Sekcja 4.4 Rozwiązania dotyczące przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych w ramach programu operacyjnego, z udziałem beneficjentów znajdujących się w co najmniej jednym innym państwie członkowskim

Nie dotyczy

Sekcja 4.5 Wkład planowanych przedsięwzięć w ramach programu w odniesieniu do strategii makroregionalnych i strategii morskich, z zastrzeżeniem potrzeb obszaru objętego programem zidentyfikowanych przez państwo członkowskie

Polska będąc państwem regionu Morza Bałtyckiego została objęta Strategią UE dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB) na obszarze całego terytorium. Województwo kujawsko-pomorskie opracowując dokumentację pod przyszłą perspektywę finansową 2014-2020 bierze pod uwagę zapisy zarówno dokumentów strategicznych szczebla unijnego jak i krajowego oraz regionalnego. Tak więc w procesie tworzenia RPO WK-P 2014-2020 uwzględnia się również SUE RMB. Część planowanych w ramach RPO WK-P 2014-2020 interwencji przyczyni się do realizacji założeń SUE RMB wyrażonych poprzez trzy cele ogólne, tj. ocalenie morza, rozwój połączeń w regionie i zwiększenie dobrobytu.

Poniższa tabela zawiera Osie priorytetowe RPO WKP 2014-2020, których zakres zgodny jest ze wskazanymi obszarami priorytetowymi SUE RMB określonymi w zrewidowanym Planie działania Strategii:

Tabela 21a (dodatkowa): Opis powiązań OP Programu z obszarami priorytetowymi SUE RMB

Oś priorytetowa	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Obszar priorytetowy SUE RMB
1. Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu	1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji 3. Wzmacnianie konkurencyjności MSP	PI 1.1. PI 1.2. PI 3.1. PI 3.2. PI 3.3. PI 3.4.	OP Innovation – Wykorzystanie pełnego potencjału regionu w zakresie badań i innowacji. OP SME – Promowanie przedsiębiorczości i wzmacnianie rozwoju MŚP. OP Agri – wzmacnianie zrównoważonego rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa.
3. Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie	4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	PI 4.1. PI 4.2. PI 4.3. PI 4.5.	OP Energy – Poprawa dostępności oraz skuteczności i bezpieczeństwa rynków pracy. OP Hazards – Ograniczenie stosowania i oddziaływania substancji niebezpiecznych.
4. Region przyjazny środowisku	6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami	PI 6.1 PI 6.2 PI 6.3. PI 6.4.	OP Bio – Zachowanie naturalnych stref oraz różnorodności biologicznej, w tym rybołówstwa. OP Culture – Rozwój i promowanie wspólnej kultury i tożsamości kulturowej
5. Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu	7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej	PI 7.2. PI 7.3. PI 7.4.	OP Transport – Poprawa wewnętrznych i zewnętrznych połączeń transportowych.
6. Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry - EFRR	9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	PI 9.1.	OP Health – Polepszenie i promocja zdrowia ludności, w tym jego aspektów społecznych
	10 Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i	PI 10.4.	OP Education – Rozwój innowacyjnej edukacji i młodzieży.

Oś priorytetowa	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Obszar priorytetowy SUE RMB
	uczenie się przez całe życie		
10. Innowacyjna edukacja	10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenie się przez całe życie	PI 10.1. PI 10.3.	OP Education – Rozwój innowacyjnej edukacji i młodzieży.

SEKCJA 5 SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTYCH UBÓSTWEM LUB GRUP DOCELOWYCH NAJBARDZIEJ ZAGROŻONYCH DYSKRYMINACJĄ LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

Jednym z głównych problemów w sferze polityki społecznej regionu jest wykluczenie społeczne, oznaczające ograniczenie w zaspokajaniu podstawowych potrzeb społecznych oraz udziału mieszkańców w życiu społecznym i publicznym. Wnioski zawarte w „*Analizie potrzeb rozwojowych województwa kujawsko-pomorskiego w kontekście nowej perspektywy finansowej UE 2014-2020*”⁸⁸ wskazują, iż główną cechą odróżniającą strukturę osób wykluczonych w województwie kujawsko-pomorskim od struktury dla kraju jest wyraźnie wyższy udział wyłączonych z życia z powodów materialnych, co ściśle wiąże się z długotrwałym bezrobociem i ubóstwem. Z tego względu w zakładanym oddziaływaniu zaplanowano realizację kompleksowego wsparcia osób zagrożonych i wykluczonych społecznie oraz eliminację różnego rodzaju barier, na jakie te osoby napotykają. Istotne znaczenie będzie miało również tworzenie odpowiednich warunków do ich integracji ze społeczeństwem. Mając na uwadze powyższe założenia w RPO WK-P 2014-2020 przewidziano działania rozwijające współpracę międzyinstytucjonalną, poszukiwanie innowacyjnych metod integracji społecznej, zdobywanie i aktualizację kwalifikacji zawodowych przez osoby wykluczone społecznie oraz kształtowanie postaw przedsiębiorczych mieszkańców województwa.

Zapisy RPO WK-P 2014-2020 odnoszące się do zwiększenia obszarów włączenia społecznego oparto w głównej mierze na wsparciu działalności społeczno-zawodowej mieszkańców regionu, tworzeniu i rozwoju systemu wsparcia dla osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rozwoju działań skierowanych na aktywizację społeczną i zawodową osób szczególnego ryzyka, w tym osób niepełnosprawnych, bezdomnych, mieszkańców wsi, osób starszych, dzieci, które nie mogą wychowywać się w rodzinach naturalnych i młodzieży, która podlega kurateli sądowej.

Sekcja 5.1 Obszary geograficzne najbardziej dotknięte ubóstwem/grupy docelowe najbardziej zagrożone dyskryminacją

Na liście województw zagrożonych ubóstwem (wg relatywnej granicy ubóstwa) kujawsko-pomorskie zajmuje dziewiątą lokatę, co oznacza, że aż 19,6% (w 2012 r.)⁸⁹ społeczeństwa jest narażone na wystąpienie tego zjawiska. Dla kraju odsetek ten wynosi 16,3%.

W ramach analizy danych zastanych ROPS w Toruniu skonstruował indeks zagrożenia ubóstwem w województwie kujawsko-pomorskim. Sytuacja zagrożenia ubóstwem została zdefiniowana w oparciu o szereg wskaźników dla zmiennych o charakterze społeczno-ekonomicznym oraz społeczno-demograficznym⁹⁰. Materiał obrazuje sytuację pod kątem wybranych wskaźników w województwie kujawsko-pomorskim oraz pozwala na porównanie i wzajemne odniesienie sytuacji gmin i powiatów. W analizie wykorzystano takie wskaźniki jak: procentowy udział liczby rodzin wielodzietnych⁹¹ w liczbie rodzin ogółem; procentowy udział liczby osób niepełnosprawnych w liczbie ludności ogółem; wykształcenie mieszkańców; procentowy udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności; poziom dochodów jednostki analizy (gminy i powiaty; tylko dochody wypracowane przez jednostki) na

⁸⁸ *Analiza potrzeb rozwojowych województwa kujawsko-pomorskiego w kontekście nowej perspektywy finansowej UE 2014-2020*, Warszawa 2012.

⁸⁹ Na podstawie danych dostępnych w BDL/GUS.

⁹⁰ Głównym źródłem danych dla zmiennych tworzących wskaźniki budujące indeks była baza danych Banku Danych Lokalnych. Korzystano także z danych pochodzących ze źródeł takich jak: sprawozdanie MPiPS-03 za rok 2010, dane WUP oraz baza danych organizacji pozarządowych zamieszczona na stronie Biura Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi województwa kujawsko-pomorskiego

⁹¹ Za rodzinę wielodzietną uznajemy rodzinę, w której wychowuje się 3 i więcej dzieci.

jednego mieszkańca; procentowy udział wydatków na pomoc społeczną w całości wydatków jednostki (gminy lub powiatu); obciążenie demograficzne – liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym przypadająca na jedną osobę w wieku produkcyjnym; procentowy udział liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w jednostce w liczbie ludności w wieku produkcyjnym; liczba mieszkańców przypadających na jedną organizację pozarządową w jednostce; liczba mieszkańców przypadających na jeden podmiot gospodarczy ⁹² zarejestrowany w jednostce.

Z przeprowadzonej analizy wynika, iż o trudnej sytuacji (wartość indeksu 51-60) możemy mówić w przypadku 44 gmin. Bardzo trudna sytuacja (wartość indeksu 61-70) dotyczy 37 gmin, a w najtrudniejszym położeniu (wartość indeksu 71 i więcej) znajduje się 10 gmin.

Najwyższe wartości indeksu (powyżej 61, bardzo trudna sytuacja) osiągnęły gminy znajdujące się na ścianie wschodniej województwa – w powiatach włocławskim, radziejowskim, lipnowskim, rypińskim, grudziądzkim, golubsko-dobrzyńskim, brodnickim, wąbrzeskim. Przestrzenne zróżnicowanie wartości indeksu, jakie przyjmują poszczególne gminy województwa kujawsko-pomorskiego zaprezentowano na mapie 1.

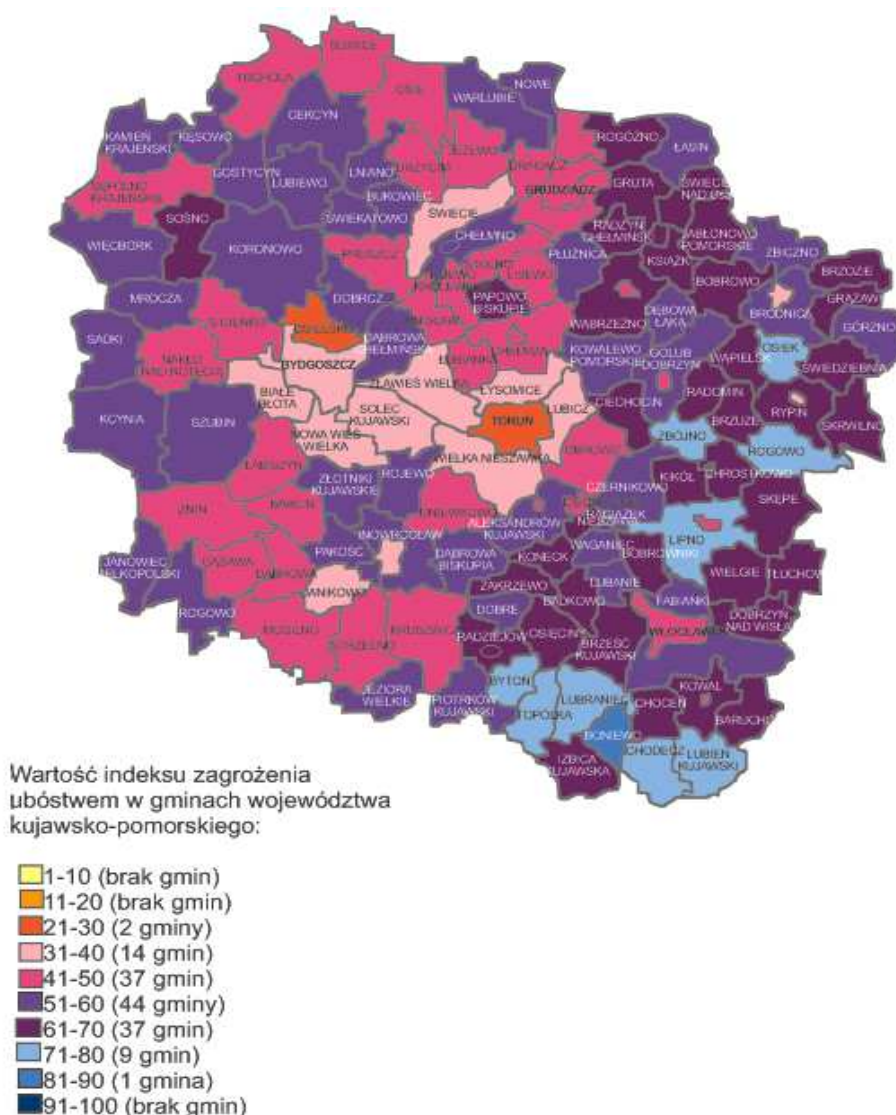
Obraz wyłaniający się z *Indeksu zagrożenia ubóstwem* pokrywa się z tym, co pokazują inne analizy sytuacji społecznej mieszkańców województwa. Powiaty zlokalizowane na peryferiach województwa (w szczególności na ścianie wschodniej – powiat włocławski, radziejowski, lipnowski, rypiński, grudziądzki, golubsko-dobrzyński) najbardziej oddalone od ośrodków przemysłowych, obrazują najwyższy odsetek korzystających ze świadczeń pomocowych na 10 tys. mieszkańców (dane za rok 2012).

Dodatkowo, powiat włocławski, lipnowski, grudziądzki (ściana wschodnia) oraz powiat sępoleński charakteryzują się najwyższą stopą bezrobocia rejestrowanego. Z kolei wśród korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia najwyższą liczbę osób w rodzinach przypadającą na 1000 mieszkańców odnotowano w powiatach ziemskich: lipnowskim, rypińskim, grudziądzkim, golubsko-dobrzyńskim, włocławskim, aleksandrowskim, wąbrzeskim oraz w powiatach grodzkich – miasto Włocławek i miasto Grudziądz. Trudną sytuację ludności zamieszkującej powiaty na wschodniej ścianie województwa kujawsko-pomorskiego potwierdzają także dane dotyczące liczby osób, którym przyznano zasiłek okresowy z powodu bezrobocia, przypadającej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, gdzie po raz kolejny najgorszą sytuację odnotowano w powiecie włocławskim, lipnowskim, grudziądzkim, aleksandrowskim oraz w powiatach grodzkich – Włocławek i Grudziądz.

Do grup najbardziej zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zaliczamy: osoby bezrobotne, osoby starsze, dzieci, osoby słabo wykwalifikowane, osoby niepełnosprawne oraz osoby zamieszkujące obszary wiejskie. Zjawisko wykluczenia społecznego odnosi się w tym przypadku zwłaszcza do osób, które nie potrafią samodzielnie poradzić sobie ze swoją sytuacją życiową i są zmuszone korzystać z pomocy społecznej.

⁹² Jako podmioty gospodarcze rozumiane są tu wszystkie podmioty gospodarki krajowej wpisane do rejestru REGON.

Mapa 1. Wartości Indeksu zagrożenia ubóstwem w poszczególnych gminach województwa kujawsko-pomorskiego

Źródło: opracowanie własne ROPS w Toruniu

1. OSOBY ZAMIESZKUJĄCE OBSZARY WIEJSKIE

W województwie kujawsko-pomorskim stosunek liczby ludności zamieszkałej na terenach miejskich i wiejskich (60,2:39,8) jest niemal identyczny z krajowym (60,6:39,4). Jednak w powiatach (wyłączając miasta grodzkie, gdzie współczynnik urbanizacji wynosi 100%) proporcje te wyglądają już zupełnie inaczej. Różnica pomiędzy najbardziej (powiat inowrocławski) a najmniej zurbanizowanym powiatem (powiat grudziądzki) w województwie wynosi ponad 50 p. proc. Powiaty najbardziej zurbanizowane to: wspomniany już powiat inowrocławski, a także aleksandrowski, nakielski, brodnicki, zniński, sępoleński. Z kolei powiaty o największym udziale ludności zamieszkujejącej tereny wiejskie to: powiat grudziądzki, toruński oraz włocławski. Omówione dane obrazuje mapa 2.

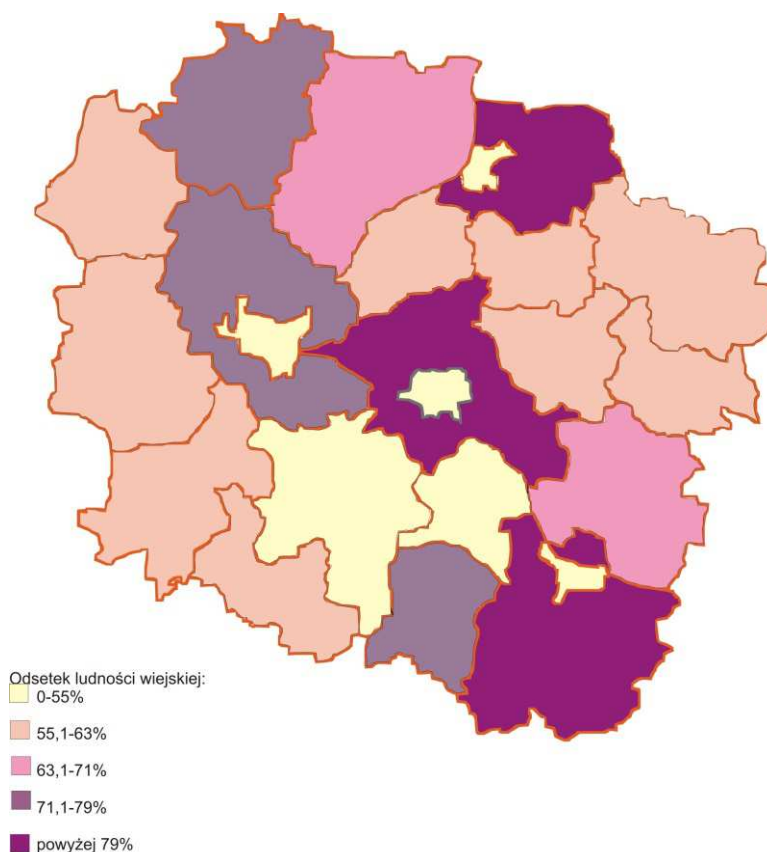
Obszary wiejskie najczęściej charakteryzują się ubogą infrastrukturą techniczną i społeczną, słabo rozwiniętą siecią lokalnych instytucji wspierania przedsiębiorczości, często pozbawione

są dostępu do ważniejszych korytarzy transportowych, i charakteryzują się wysokim strukturalnym bezrobociem i niskim poziomem wykształcenia ludności.

Taki obraz rzeczy przekłada się na wyraźne i niekorzystne zróżnicowania przestrzenne w zakresie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, zwłaszcza między największymi miastami województwa (Bydgoszcz, Toruń), a obszarami najbardziej od nich oddalonymi. Szczególnie duże ryzyko zagrożenia wykluczeniem społecznym dotyczy osób zamieszkających na terenach wiejskich. Problem ten wiąże się z wysokim poziomem bezrobocia strukturalnego oraz zbyt dużą liczbą osób powiązanych ekonomicznie z rolnictwem. Dysproporcje te przejawiają się także różnym poziomem aktywności społecznej (m.in. edukacyjnej, kulturalnej, obywatelskiej).

Duże znaczenie ma tu także niewłaściwie funkcjonujący system transportu publicznego (obszary wiejskie są peryferyjne wobec stolic województwa, a nawet siedzib powiatów, co przekłada się na wykluczenie znacznej części mieszkańców z możliwości korzystania z usług publicznych dostępnych w tych miastach), ogólnie niski poziom rozwoju społecznego oraz wysoki poziom wykluczenia cyfrowego.

Mapa 2. Odsetek ludności wiejskiej w poszczególnych powiatach województwa kujawsko-pomorskiego w 2012 r.

Źródło: opracowano na podstawie danych BDL GUS za 2012 r.

2. OSOBY STARSZE

W województwie kujawsko-pomorskim udział ludności w wieku poprodukcyjnym w 2012 roku wynosił 17,1%, co jest wskaźnikiem zbliżonym do średniej wartości w kraju w tym czasie (17,8%)⁹³. Ponadto na przestrzeni lat 1996 – 2012 udział osób w wieku poprodukcyjnym wzrósł o 30,9% (7. lokata na tle województw), co świadczy o zjawisku postępującego procesu starzenia

⁹³ Na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, Ludność, Stan ludności i ruch naturalny, 1996-2012.

się społeczeństwa województwa kujawsko-pomorskiego. Zjawisko to jest wynikiem procesów takich jak: wydłużanie się przeciętnej długości trwania życia, spadku liczby urodzeń i przesuwania średniego wieku rodzenia.

W obliczu starzenia się społeczeństwa regionu, dostrzega się konieczność dostosowania infrastruktury opieki medycznej oraz organizacji systemu pomocy społecznej dla potrzeb coraz liczniejszej grupy osób starszych. Zmiany wywołane przez procesy demograficzne wymagają odpowiedniego przygotowania działań oraz nowych form wsparcia i pomocy dla powiększającej się grupy osób starszych, które często postrzegane są jako osoby niepełnosprawne i mało aktywne. Aby proces starzenia się przebiegał należycie, z uwzględnieniem potrzeb osób starszych i zapewnieniem możliwości ich realizacji, należy zaplanować i zorganizować takie działania z zakresu polityki i pomocy społecznej, które będą odpowiadały na zapotrzebowanie tej grupy wiekowej.

3. DZIECI

Kolejną grupą znajdującą się w szczególnie trudnej sytuacji w kontekście zagrożenia wykluczeniem społecznym są dzieci, które nie mogą wychowywać się w rodzinach naturalnych. W takich sytuacjach opiekę nad nimi sprawuje się w ramach pieczy zastępczej – rodzinnej lub instytucjonalnej. Na podstawie analizy sytuacji w regionie wynika, iż na terenie województwa funkcjonowały 63 placówki opiekuńczo-wychowawcze dysponujące 1 292 miejscami oraz 2 376 rodzin zastępczych, w których przebywało 3 343 dzieci⁹⁴. Według danych na koniec 2012 r. w województwie kujawsko-pomorskim na umieszczenie w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub rodzinach zastępczych łącznie oczekiwało 76 dzieci. W ogólnej liczbie rodzin zastępczych największy odsetek stanowią rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem – 66% ogółu wszystkich rodzin. Druga pod względem wielkości grupę stanowią rodziny niezawodowe – 30% ogółu, natomiast najmniej liczna grupa skupia rodziny zawodowe, które stanowią 4% wszystkich rodzin zastępczych w województwie kujawsko-pomorskim.

4. OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE

Osoby niepełnosprawne stanowią 12,6% mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego⁹⁵. Dla kraju udział ten wynosi 12,2%. W strukturze osób niepełnosprawnych w regionie dominują osoby w wieku produkcyjnym. Ich grupa stanowiła 6,5% ogółu ludności w regionie i jest wyższa niż udział w kraju 5,9%. Drugą pod względem wielkości grupą osób niepełnosprawnych w województwie kujawsko-pomorskim jest grupa osób w wieku poprodukcyjnym. Stanowi ona 5,3% ogólnej liczby mieszkańców regionu i jest niższa w stosunku do poziomu 5,7% dla kraju. Najmniej liczna grupę stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym. Ich udział w strukturze osób niepełnosprawnych wynosi 0,8% ogółu ludności województwa i jest wyższy niż przeciętnie w kraju 0,6%. W ujęciu przestrzennym liczba osób niepełnosprawnych jest zróżnicowana. Najmniejszy udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie ludności (poniżej 10%) odnotowały takie powiaty jak: aleksandrowski, włocławski, mogileński oraz lipnowski. Natomiast największy udział (powyżej 14%) prezentują powiaty: golubsko-dobrzyński, toruński grodzki, bydgoski grodzki oraz wąbrzeski.

5. KORZYSTAJĄCY Z POMOCY SPOŁECZNEJ

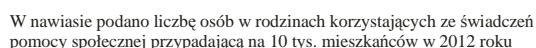
NATĘŻENIE KORZYSTANIA Z POMOCY SPOŁECZNEJ

Rozpatrując zróżnicowanie regionalne w kraju w zakresie udziału liczby osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w 2012 roku na 10 tys. mieszkańców danego regionu można zauważyć, iż wartość tego wskaźnika wahała się pomiędzy 6% a 14%. Najmniej

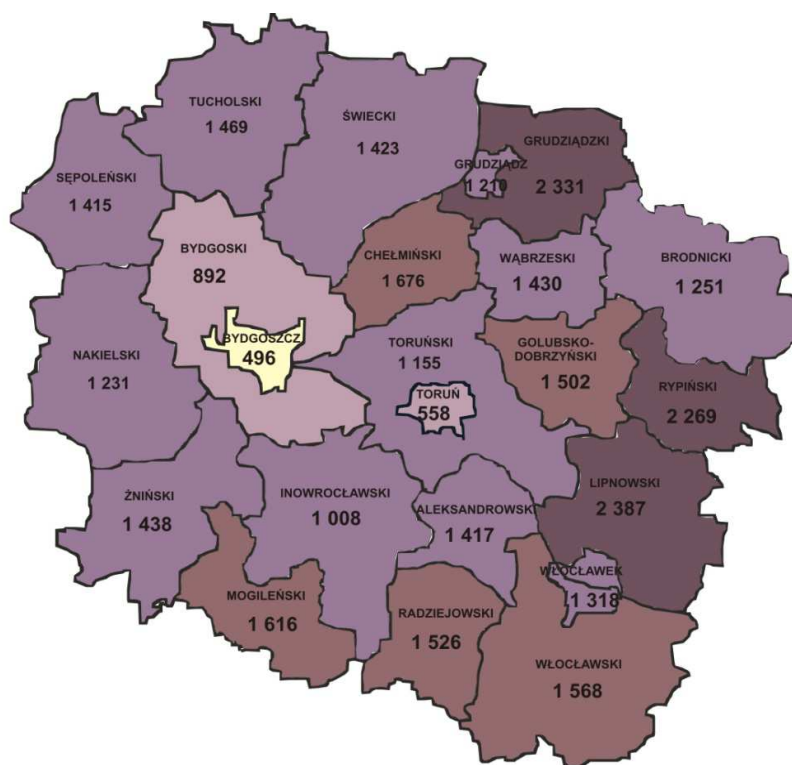
⁹⁴ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej w Województwie Kujawsko-Pomorskim za 2012 r., ROPS, Toruń 2012 r.

⁹⁵ Na podstawie danych z Narodowego Spisu Powszechnego (NSP) w 2011 roku. Dostępne w BDL.

Mapa 3. Procentowy udział osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców danego województwa w 2012 r., a także liczba osób w tych rodzinach

Mapa 4. Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej przypadająca na 10 tys. mieszkańców w województwie kujawsko – pomorskim w 2012 r.

Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej przypadająca na 10 tys. mieszkańców

- poniżej 500 osób na 10 000 mieszkańców (1 miasto grodzkie)
- od 501 do 1 000 osób na 10 000 mieszkańców (2 powiaty w tym 1 miasto grodzkie)
- od 1 001 do 1 500 osób na 10 000 mieszkańców (12 powiatów w tym 2 miasta grodzkie)
- od 1 501 do 2 000 osób na 10 000 mieszkańców (5 powiatów)
- powyżej 2 000 osób na 10 000 mieszkańców (3 powiaty)

Źródło: opracowano na podstawie danych ze sprawozdania MPiPS-03 za 2012 r., a także NSP w 2011r.

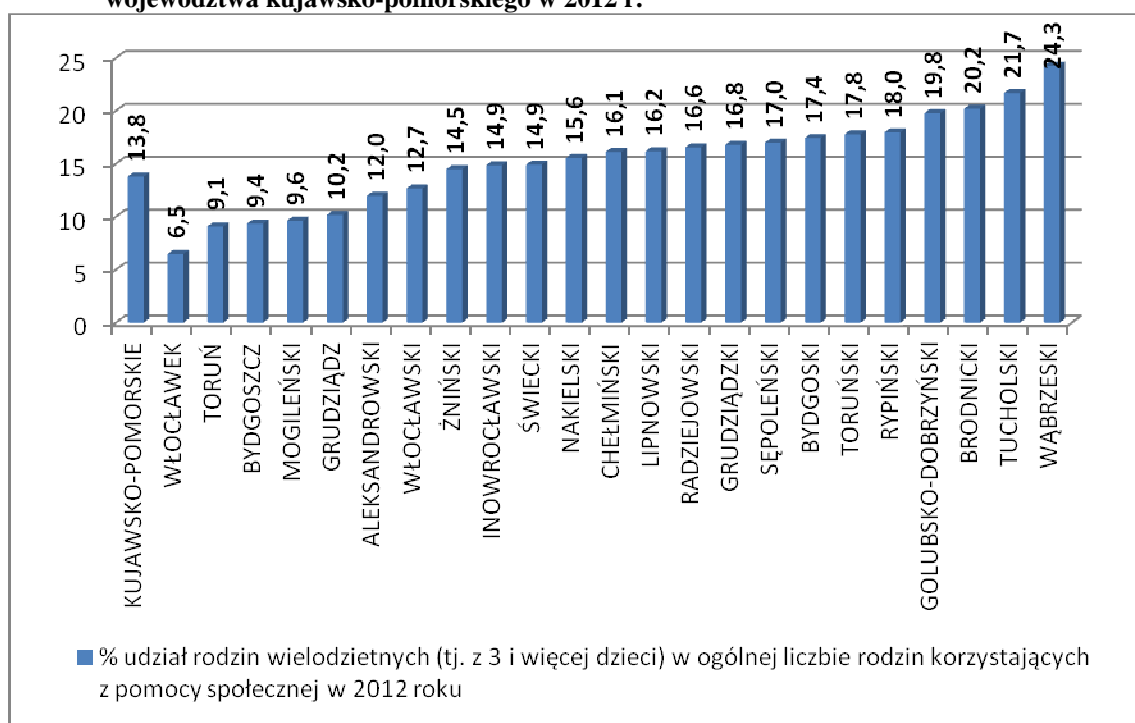
Bardzo niepokojącym zjawiskiem jest fakt, iż średnio ponad połowa świadczeniobiorców pomocy społecznej to osoby długotrwale korzystające (to jest powyżej 36 miesięcy) z pomocy społecznej. Im dłuższy jest czas przebywania rodziny w systemie pomocowym, tym trudniejsza jest jej aktywizacja i wprowadzenie pożądanych zmian. Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej zamykają się w błędnym kole wykluczenia społecznego. Uzależniają się od świadczeń z pomocy społecznej, w ślad za czym idzie izolacja przestrzenna oraz słaba aktywność społeczna. Następuje osłabienie aspiracji życiowych oraz chęci do działania i zmiany. Aktywność i samowystarczalność zastępuje postawa roszczeniowa w stosunku do instytucji pomocowych. Na domiar złego wykształcone niepożądane społecznie nawyki przekazywane są dzieciom, przez co współczesna bieda jest zjawiskiem nie tylko ciągłym, ale i przekazywanym z pokolenia na pokolenie, czyli społecznie „dziedzicznym”. Analizując dane z lat 2010-2012 oraz prognozę na rok 2013⁹⁶ można wskazać, iż systematycznie wzrasta procentowy udział osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie osób, które uzyskały świadczenia pomocy społecznej w danym roku (od 46,3% w 2010 roku do 47,3% w 2012 i 47,4% według prognozy na rok 2013).

RODZINY WIELODZIETNE I NIEPEŁNE

⁹⁶ Ocena zasobów pomocy społecznej w województwie kujawsko-pomorskim za 2012 rok (dane z formularza zamieszczonego w Centralnej Aplikacji Statystycznej).

Zgodnie z danymi przedstawionymi w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020, zagrożenie ubóstwem wzrasta wraz ze wzrostem liczebności gospodarstw domowych, osiągając najwyższe wskaźniki w rodzinach wielodzietnych. Z tego względu warto wskazać na zróżnicowanie w regionie pod względem procentowego udziału rodzin wielodzietnych w ogólnej liczbie rodzin objętych pomocą społeczną. W powiatach województwa kujawsko-pomorskiego wśród rodzin korzystających z pomocy społecznej najwięcej, bo ponad 24% stanowią rodziny wielodzietne w powiecie wąbrzeskim, w najmniejszym zaś stopniu (6,5%) w mieście Włocławek. W 2012 r. w województwie kujawsko-pomorskim 19 tys. rodzin skorzystało ze wsparcia w formie usług asystentów rodziny, a ok. 82 tys. rodzin otrzymywało zasiłki rodzinne na dzieci⁹⁷.

Wykres 1. Rodziny wielodzietne (z 3 i więcej dzieci) korzystające z pomocy społecznej w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego w 2012 r.

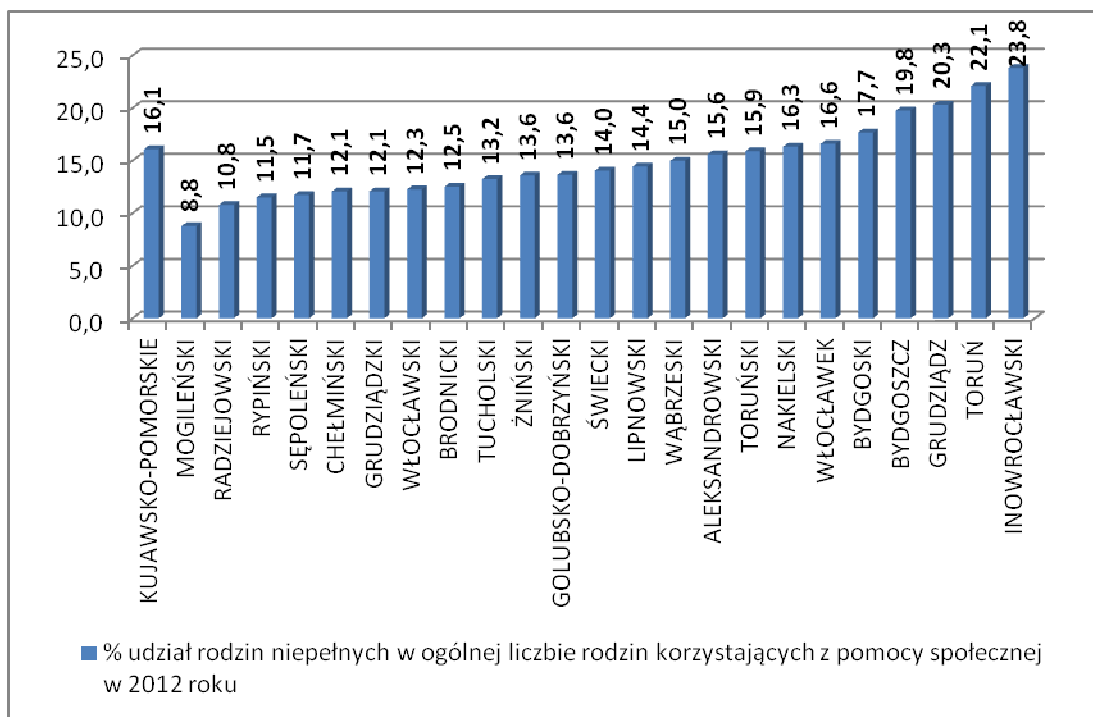

Źródło: opracowano na podstawie danych ze sprawozdania MPiPS-03 za 2012 r.

Kolejną grupą, którą wskazuje się jako zagrożoną ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, są samotni rodzice. Analizując dane ze sprawozdania MPiPS-03 można wskazać na zróżnicowanie regionalne pod względem liczby rodzin niepełnych korzystających z pomocy społecznej. Największy udział rodzin niepełnych wśród klientów ROPS występuje w powiecie inowrocławskim (ponad 28%), a najmniejszy w mogileńskim (blisko 9%).

Wykres 2. Rodziny niepełne korzystające z pomocy społecznej w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego w 2012 r.

⁹⁷ Bank Danych Lokalnych.

Źródło: opracowano na podstawie danych ze sprawozdania MPiPS-03 za 2012 r.

POWODY KORZYSTANIA Z POMOCY SPOŁECZNEJ

Na przestrzeni ostatnich lat wśród powodów przyznawania świadczeń pomocy społecznej dominują⁹⁸:

- ubóstwo,
- bezrobocie,
- niepełnosprawność lub długotrwała i ciężka choroba,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Problemy te są związane z trudną sytuacją ekonomiczną rodzin, kłopotami zdrowotnymi oraz trudnościami w prawidłowym codziennym funkcjonowaniu, zwłaszcza w przypadku rodzin niepełnych i wielodzietnych. Analizując przyczyny sięgania po pomoc społeczną należy uwzględnić, iż w jednej rodzinie może i najczęściej występuje kilka problemów jednocześnie, a w statystykach ujmowana jest zasadniczo główna przesłanka udzielenia świadczeń, tj. ubóstwo (w przypadku 64% rodzin korzystających z pomocy społecznej) lub bezrobocie (w przypadku 62% rodzin objętych pomocą społeczną). Powody te są od siebie uzależnione i często klienci pomocy społecznej są jednocześnie osobami bezrobotnymi.

BEZROBOCIE

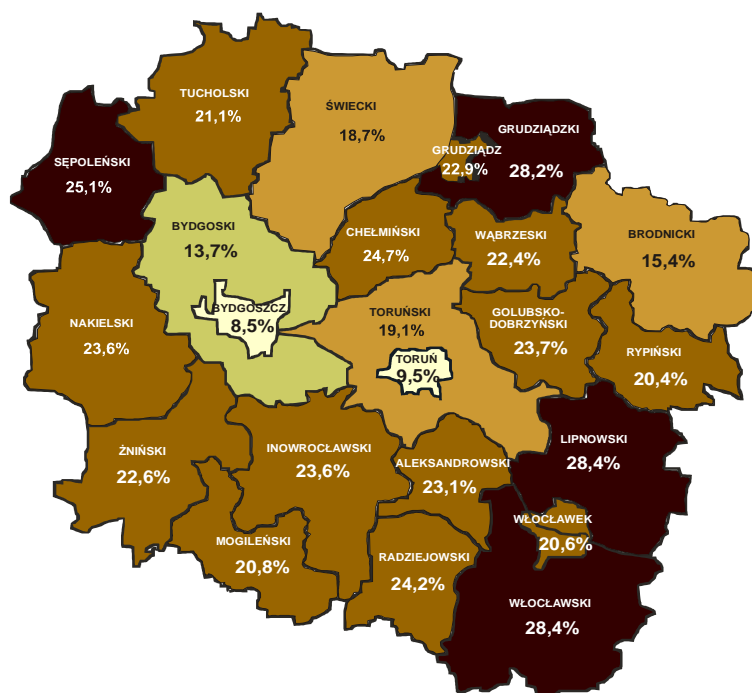
Bieda jest pochodną bezrobocia, a ściślej mówiąc – miejsca człowieka na rynku pracy, źródła jego utrzymania. Nie od dziś wiadomo, że trudności na rynku pracy powodują obniżenie warunków życia ludności, zaś w dłuższym okresie czasu przyczyniają się do postępującego procesu jej ubożenia i patologii. Województwo kujawsko-pomorskie w 2012 r. zajęło niekorzystne 3 miejsce w kraju pod względem wysokości stopy bezrobocia – 17,9%⁹⁹.

Mapa 5. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie kujawsko – pomorskim

⁹⁸ Ocena zasobów pomocy społecznej w województwie kujawsko-pomorskim za 2012 rok, ROPS, Toruń 2013.

⁹⁹ Bank Danych Lokalnych.

Ogółem: 17,9%

Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie kujawsko - pomorskim
stan na dzień 31.12.2012 r.

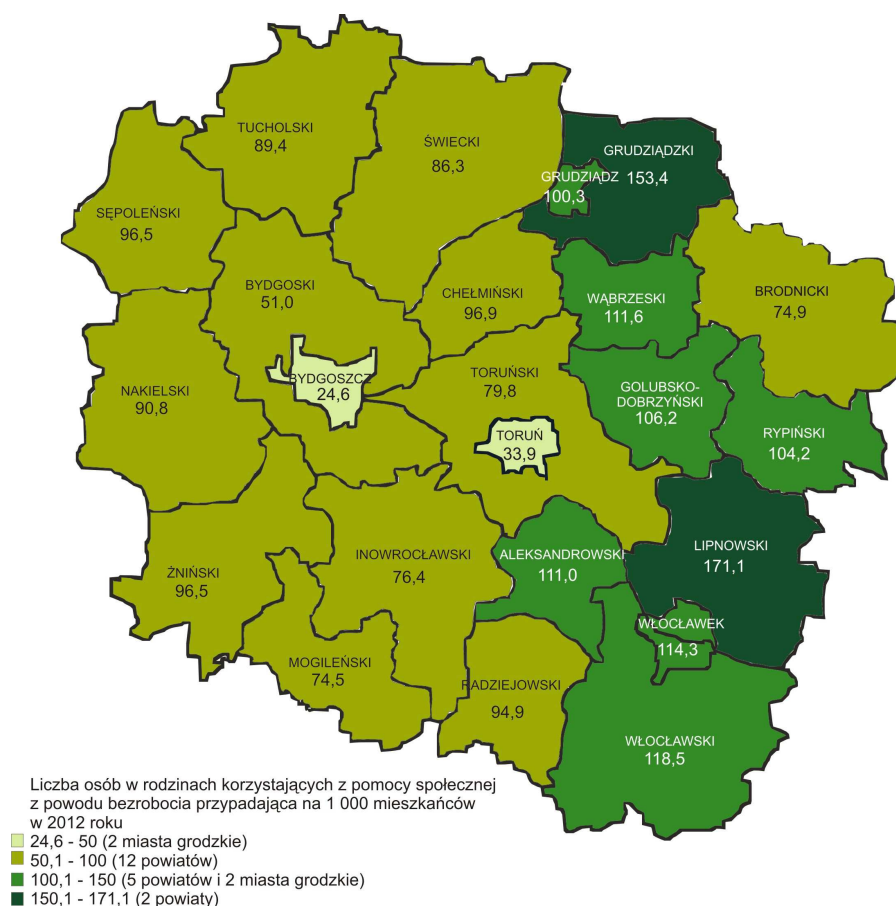
- Stopa bezrobocia rejestrowanego od 0% - 10% (2 miasta grodzkie)
- Stopa bezrobocia rejestrowanego od 10,1% - 15% (1 powiat)
- Stopa bezrobocia rejestrowanego od 15,1% - 20% (3 powiaty)
- Stopa bezrobocia rejestrowanego od 20,1% - 25% (13 powiatów w tym 2 miasta grodzkie)
- Stopa bezrobocia rejestrowanego od 25,1% - 30% (4 powiaty)

Źródło: opracowano na podstawie danych WUP w Toruniu

Patrząc na sytuację wewnątrz regionu, najkorzystniej wygląda ona w dwóch największych ośrodkach miejskich – Toruniu i Bydgoszczy (tam stopa bezrobocia nie przekracza 10%), a także w powiatach z nimi sąsiadujących (powiat bydgoski - poniżej 15%, powiat toruński – poniżej 20%).

Analizując powyższe dane, dotyczące stopy bezrobocia rejestrowanego w województwie kujawsko-pomorskim (mapa 3) oraz liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, można stwierdzić, iż występują w tym zakresie powiązania. W przypadku 3 powiatów o najniższej liczbie osób w rodzinach objętych pomocą społeczną (w odniesieniu do liczby mieszkańców) występuje jednocześnie najniższa stopa bezrobocia rejestrowanego (Bydgoszcz, Toruń, powiat bydgoski) i jednocześnie w przypadku powiatów o wysokiej liczbie osób korzystających z pomocy społecznej odnotowano wysoką wartość stopy bezrobocia (powiat lipnowski i grudziądzki). Na podstawie m.in. tego rodzaju zestawień można stwierdzić, iż na skalę natężenia korzystania z pomocy społecznej wpływa wielkość zjawiska bezrobocia.

Mapa 6. Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia przypadająca na 1000 mieszkańców w województwie kujawsko – pomorskim w 2012 r.

Źródło: opracowano na podstawie danych ze sprawozdania MPiPS-03 za 2012 r. i BDL GUS

Warto również przeanalizować zróżnicowanie w regionie pod względem liczby osób uzyskujących zasiłek okresowy z powodu bezrobocia. Świadczenie to jest przyznawane osobom, które znalazły się w trudnej sytuacji z powodu bezrobocia. Zestawiając liczbę osób, które uzyskały decyzję tego rodzaju zasiłek z ogółem mieszkańców powiatu w wieku produkcyjnym można zauważyć, iż najtrudniejsza sytuacja pod względem częstotliwości bezrobocia jako powodu zmuszającego do skorzystania z pomocy społecznej występuje w powiecie lipnowskim, mieście Włocławek i powiecie włocławskim. Również w powiecie grudziądzkim, aleksandrowskim i mieście Grudziądz wartość tego wskaźnika jest wyższa niż w pozostałych powiatach.

Mapa 7. Liczba osób, którym przyznano zasiłek okresowy z powodu bezrobocia przypadająca na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w województwie kujawsko – pomorskim w 2012 r.

Źródło: opracowano na podstawie danych ze sprawozdania MPiPS-03 za 2012 r. i BDL GUS

Sekcja 5.2 Strategia służąca zaspokojeniu szczególnych potrzeb obszarów geograficznych/grup docelowych najbardziej dotkniętych ubóstwem oraz, w stosownych przypadkach, wkład zintegrowanego podejścia ustanowionego w umowie partnerstwa

Tabela 22. Przedsięwzięcia mające na celu zaspokojenie szczególnych potrzeb obszarów geograficznych/grup docelowych najbardziej dotkniętych ubóstwem

Grupa docelowa/obszar geograficzny	Główne typy planowanych przedsięwzięć stanowiących część podejścia zintegrowanego	Oś priorytetowa	Fundusz	Priorytet inwestycyjny
Osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym ze względu na ich sytuację na rynku pracy (m.in. osoby bierne zawodowo, długotrwale bezrobotne, osoby o niskich kwalifikacjach, „biedni pracujący”)	<ul style="list-style-type: none"> – Wsparcie ukierunkowane na pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy – Działania służące nabywaniu i podnoszeniu kompetencji i kwalifikacji zawodowych oraz lepszemu ich dopasowaniu do potrzeb rynku pracy, w tym zdobycie doświadczenia zawodowego – Wsparcie działań z zakresu mobilności zawodowej i terytorialnej – Wsparcie na rzecz rozwoju przedsiębiorczości oraz samozatrudnienia – Wsparcie rozwoju lub funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej – Wsparcie osób dorosłych w zakresie uczenia się przez całe życie – Lokalne inicjatywy na rzecz wspierania przedsiębiorczości, zatrudnienia i mobilności pracowników 	<p>Oś 8. Aktywni na rynku pracy</p> <p>Oś 9. Solidarne społeczeństwo</p> <p>Oś 10. Innowacyjna edukacja</p> <p>Oś 11. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność</p>	EFS	8.5, 8.7, 9.8, 9.9, 10.3
Osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym ze względu na zamieszkiwanie na obszarach wiejskich	<ul style="list-style-type: none"> – Wsparcie działań z zakresu reorientacji zawodowej rolników i rybaków – Wsparcie działań z zakresu mobilności zawodowej i terytorialnej – Wspieranie rozwoju usług społecznych o charakterze środowiskowym dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem [usługi inne niż opiekuńcze i zdrowotne] 	<p>Oś 8. Aktywni na rynku pracy</p> <p>Oś 9. Solidarne społeczeństwo</p>	EFS	8.5, 9.7
Osoby niepełnosprawne	<ul style="list-style-type: none"> – Działania ukierunkowane na integrację i rehabilitację społeczno-zawodową osób niepełnosprawnych, w tym realizowane za pośrednictwem podmiotów ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym – Wsparcie na rzecz poprawy dostępu do usług opiekuńczych nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi i zależnymi – Wsparcie na rzecz poprawy dostępu do usług zdrowotnych i rehabilitacji leczniczej służącej przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu 	Oś 9. Solidarne społeczeństwo	EFS	9.4, 9.7
Osoby zagrożone	– Wsparcie w zakresie	Oś 8. Aktywni	EFS	8.10, 9.7, 9.9

Grupa docelowa/obszar geograficzny	Główne typy planowanych przedsięwzięć stanowiących część podejścia zintegrowanego	Oś priorytetowa	Fundusz	Priorytet inwestycyjny
ubóstwem lub wykluczeniem społecznym ze względu na wiek lub stan zdrowia	<p>przekwalifikowania pracowników długotrwale pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wsparcie w zakresie realizacji programów profilaktycznych dla osób zagrożonych przerwaniem aktywności zawodowej w kierunku wczesnego wykrywania m.in. nowotworu jelita grubego, piersi i szyjki macicy – Wsparcie w zakresie profilaktyki zdrowotnej (pierwotnej i wtórnej) służące wydłużaniu aktywności zawodowej w zakresie chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu – Wsparcie w zakresie programów rehabilitacji leczniczej ułatwiające powrót na rynek pracy – Wsparcie w zakresie eliminowania zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy – Wsparcie w zakresie programów zdrowotnych dla osób zagrożonych przerwaniem aktywności zawodowej ze względów zdrowotnych w zakresie wykraczającym poza finansowanie w ramach systemu powszechnych świadczeń zdrowotnych – Wsparcie na rzecz poprawy dostępu do usług opiekuńczych nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi i zależnymi – Wsparcie na rzecz poprawy dostępu do usług zdrowotnych i rehabilitacji leczniczej służącej przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu – Kompleksowe wsparcie ukierunkowane na realizację inicjatyw z zakresu solidarności międzypokoleniowej społeczności lokalnych służących podejmowaniu aktywności i zapobieganiu wykluczeniu społecznemu 	<p>na rynku pracy</p> <p>Oś 9. Solidarne społeczeństwo</p> <p>Oś. 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność</p>		
Osoby młode - dzieci, które nie mogą wychowywać się w rodzinach naturalnych (i ich opiekunowie); młodzież objęta kuratelą sądową; osoby przedwcześnie opuszczające system oświaty	<ul style="list-style-type: none"> – Programy służące rozwijaniu umiejętności społecznych i nabywaniu kompetencji zawodowych ukierunkowane na wsparcie młodzieży opuszczającej formy pieczy rodzinnej i instytucjonalnej oraz młodzieży wobec której zastosowano środek wychowawczy w postaci kurateli sądowej – Inicjatywy ukierunkowane na rozwój i poprawę dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej – Kompleksowe programy wsparcia 	<p>Oś 9. Solidarne społeczeństwo</p> <p>Oś. 10 Innowacyjna edukacja</p> <p>Oś. 11 Rozwój lokalny</p>	EFS	9.4, 9.7, 9.9, 10.1

Grupa docelowa/obszar geograficzny	Główne typy planowanych przedsięwzięć stanowiących część podejścia zintegrowanego	Oś priorytetowa	Fundusz	Priorytet inwestycyjny
	<p>dla uczniów zagrożonych przedwczesnym wypadnięciem z systemu oświaty</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kompleksowe wsparcie ukierunkowane na animację i realizację inicjatyw na rzecz młodych mieszkańców społeczności lokalnych służących podejmowaniu przez nich aktywności i zapobieganiu ich wykluczeniu społecznemu – Rozwój rodzinnych i środowiskowych form wsparcia dla rodzin 	kierowany przez społeczność		
Osoby korzystające z pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> – Programy na rzecz aktywizacji społeczno zawodowej osób i grup wykluczonych społecznie i zagrożonych wykluczeniem społecznym wykorzystujące instrumenty aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i kulturalnej – usługi informacyjne, edukacyjne, kulturalne, terapeutyczne, poradnictwo prawne, poradnictwo i wsparcie indywidualne/grupowe w zakresie podniesienia kompetencji życiowych i umiejętności zawodowych, służące przezwyciężaniu nieporadności życiowej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym tzw. biednych pracujących – Wsparcie rozwoju lub funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej – Profesjonalizacja usług na rzecz osób ubogich i wykluczonych społecznie 	<p>Oś 9. Solidarne społeczeństwo</p> <p>Oś. 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność</p>	EFS	9.4, 9.7, 9.8, 9.9

SEKCJA 6 SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH, KTÓTE CIERPIĄ NA SKUTEK POWAŻNYCH I TRWAŁYCH NIEKORZYSTNYCH WARUNKÓW PRZYRODNICZYCH LUB DEMOGRAFICZNYCH

Nie dotyczy

SEKCJA 7 INSTYTUCJE I PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA ZARZĄDZANIE, KONTROLĘ I AUDYT ORAZ ROLA POSZCZEGÓLNYCH PARTNERÓW

Sekcja 7.1 Odpowiednie instytucje i podmioty

System instytucjonalny w ramach Programu jest zgodny z systemem instytucjonalnym dla Polityki Spójności opisanym w Umowie Partnerstwa 2014-2020.

Funkcje Instytucji Koordynującej realizację Umowy Partnerstwa 2014-2020 pełni minister właściwy ds. rozwoju regionalnego. Funkcje IZ pełni Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego. IZ pełni równocześnie funkcje IC. Nie wyklucza się powierzenia części zadań instytucjom pośredniczącym, których rola i funkcje określone będą w stosownych porozumieniach międzyinstytucjonalnych. Nie wyklucza się również powołania w razie potrzeby instytucji wdrażających. Delegowanie zadań będzie miało miejsce wtedy, gdy będzie prowadzić do poprawy skuteczności i efektywności wdrażania Programu.

Szczegółowe zasady funkcjonowania systemu zarządzania, kontroli, monitoringu, ewaluacji, informacji i promocji systemu IT przyjęte w Programie wynikają z Umowy Partnerstwa 2014-2020 i właściwych przepisów rozporządzeń.

Tabela 23: Odpowiednie instytucje i podmioty

Instytucja/podmiot	Nazwa instytucji/podmiotu oraz departament lub jednostki	Kierownictwo instytucji/podmiotu (funkcja lub zajmowane stanowisko)
Podmiot udzielający desygnacji	Ministerstwo obsługujące Ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego	Minister właściwy ds. rozwoju regionalnego
Instytucja Zarządzająca	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego	Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego
Instytucja Certyfikująca	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego	Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego
Instytucja Audytowa	Ministerstwo Finansów	Minister właściwy ds. finansów publicznych
Podmiot, do którego Komisja będzie kierowała płatności	Ministerstwo Finansów	Minister właściwy ds. finansów publicznych

System informatyczny

IZ przewiduje wdrożenie Lokalnego Systemu Informatycznego (LSI), którego zadaniem będzie wspomaganie całego procesu zarządzania i wdrażania RPO WK-P 2014-2020 z uwzględnieniem EFRR i EFS.

LSI zostanie udostępniony wszystkim instytucjom zaangażowanym w proces wdrażania RPO WK-P 2014-2020 oraz beneficjentom, którzy będą mieli możliwość składania wniosków aplikacyjnych i wniosków o płatność drogą elektroniczną. Wszystkie dokumenty przekazywane drogą elektroniczną będą mogły zostać podpisane bezpiecznym podpisem kwalifikowanym lub profilem zaufanym systemu ePUAP. W ten sposób zrealizowane zostaną założenia polityki e-Cohesion.

Pomimo wdrożenia LSI w ramach RPO WK-P 2014-2020, IZ jest zobowiązana do korzystania z centralnego systemu informatycznego SL2014-2020 w zakresie ewidencjonowania danych dotyczących Programu oraz obsługi procesów związanych z certyfikacją wydatków. Obowiązek

zasilania SL2014-2020 danymi w minimalnym zakresie, zostanie zrealizowany za pomocą usług elektronicznych (Web Service), które zostaną wdrożone w ramach SL2014-2020.

Informacja i promocja

IZ jest odpowiedzialna za zapewnienie właściwej informacji i promocji programu operacyjnego. W celu zapewnienia skutecznej koordynacji działań komunikacyjnych – zgodnie z założeniami Umowy Partnerstwa 2014-2020 – prowadzonych przez poszczególne instytucje Polska, opracowuje horyzontalny dokument - wspólną strategię komunikacji polityki spójności.

W oparciu o wspólną strategię komunikacji IZ, zgodnie z art. 116 CPR, opracowuje dla RPO WKP 2014-2020 strategię komunikacji, będącą podstawą prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych. IZ przygotowuje również roczne plany działań o charakterze wykonawczym. Działania informacyjne i promocyjne wspierają realizację regionalnego programu. Wsparcie to będzie realizowane w szczególności poprzez:

- informowanie potencjalnych beneficjentów o możliwościach finansowania w ramach programu oraz sposobach jego pozyskania,
- dostarczanie beneficjentom informacji potrzebnych do realizacji projektów na ich różnych etapach,
- upowszechnianie wśród wybranych segmentów opinii publicznej i mieszkańców województwa roli oraz osiągnięć polityki spójności i funduszy przez działania informacyjne i promocyjne na temat efektów i wpływu programu oraz poszczególnych projektów, a także w stosownym zakresie Umowy Partnerstwa 2014-2020.

Kluczowe jest, aby realizując działania informacyjno-promocyjne w perspektywie programowej 2014-2020 dążyć do wzmocnienia koordynacji działań, celem utrzymania wysokiej spójności przekazu i komplementarności komunikatów oraz narzędzi. Wyzwaniem leżącym u podstaw skutecznej komunikacji, będzie opracowanie dokumentów skierowanych do potencjalnych beneficjentów i beneficjentów, a także materiałów przeznaczonych do komunikacji w mediach, z zastosowaniem czytelnego i zrozumiałego powszechnie języka. W okresie 2014-2020 większy nacisk zostanie położony na wykorzystanie potencjału komunikacyjnego samych beneficjentów. Kluczowe jest również wdrażanie polityk horyzontalnych, jak równy dostęp do informacji dla osób niepełnosprawnych, dbałość o środowisko naturalne oraz współpraca z partnerami społeczno-gospodarczymi.

Zarządzanie finansowe

W realizację Programu zaangażowane są środki unijne, krajowe środki publiczne oraz środki prywatne.

Zgodnie z art. 124, 120 i 133 CPR KE przekazuje środki EFRR/ERDF na finansowanie Programu w formie:

- wstępnych płatności zaliczkowych wypłacanych w ratach w 2014 r. w wysokości 2%, w latach 2015-2016 po 1% kwoty wsparcia z funduszy na cały okres programowania dla programu operacyjnego,
- rocznych płatności zaliczkowych wypłacanych w 2016 r. w wysokości 2%, w okresie 2017-2022 w wysokości 2,5% kwoty wsparcia z funduszy na cały okres programowania dla programu operacyjnego,
- płatności okresowych, w tym płatności salda rocznego, Komisja Europejska zwraca w formie płatności okresowych 90% kwoty wynikającej z zastosowania stopy współfinansowania dla każdej osi priorytetowej ustanowionej w decyzji o przyjęciu programu operacyjnego do wydatków kwalifikowanych dla osi priorytetowej uwzględnionej we wniosku o płatność,

- płatności salda końcowego wypłacane będzie nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia rozliczenia rachunków ostatniego roku obrotowego lub w terminie 1 miesiąca od daty przyjęcia końcowego sprawozdania z realizacji, zależnie od tego, która data będzie późniejsza.

Powyższe środki wpływają na rachunki wskazane przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych. Minister właściwy do spraw finansów publicznych zapewnia przeznaczenie całości środków unijnych na realizację właściwych im programów operacyjnych. Zaliczki otrzymywane z KE przeznaczane będą na realizację Programu, w szczególności na stworzenie zaliczkowego mechanizmu finansowania projektów oraz na wypłatę środków beneficjentom przed wnioskowaniem o refundację do KE.

Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa 2014-2020 BGK jest płatnikiem, wypłacającym beneficjentom – z wyłączeniem projektów pomocy technicznej – środki dofinansowania w oparciu o kierowane do niego zlecenia płatności w formie elektronicznej przez instytucje, które zawarły umowy z beneficjentami lub w przypadku państwowych jednostek budżetowych bezpośrednio przez te jednostki.

Podstawą wnioskowania o refundację środków z KE jest deklaracja wydatków oraz wnioski o płatność przygotowywane przez IZ. Deklaracja wydatków jest przygotowywana na podstawie wniosków o płatność beneficjenta. Art. 126 CPR traktuje o terminach przedstawiania wniosków o płatność okresową oraz ich wypłacania. IC regularnie składa wnioski o płatność okresową obejmujące kwoty ujęte w jej sprawozdaniu finansowym jako wsparcie publiczne wypłacone na rzecz beneficjentów w roku obrotowym kończącym się 30 czerwca. Ostateczny wniosek o płatność okresową przedkładać jest do dnia 31 lipca po upływie poprzedniego roku obrotowego oraz, w każdym przypadku, przed pierwszym wnioskiem o płatność okresową dla następnego roku obrotowego. Pierwszego wniosku o płatność okresową nie składa się przed otrzymaniem przez KE formalnego aktu desygnacji IZ. KE dokonuje płatności okresowej nie później niż 60 dni od daty zarejestrowania przez KE wniosku o płatność (z zastrzeżeniem dostępności środków).

Podstawą obliczania wkładu unijnego w ramach Programu, o której mowa w art. 120 ust.2 CPR są całkowite wydatki kwalifikowalne.

System ewaluacji

Główne zasady organizacji systemu i procesu ewaluacji w latach 2014-2020 określone zostały w art. 54 – 57 CPR. Są one zgodne z Wytycznymi KE¹⁰⁰ i Umową Partnerstwa 2014-2020. W myśl art. 54 CPR oraz zgodnie z zapisami wymienionych powyżej dokumentów ewaluację przeprowadza się w celu poprawy jakości projektowania i wdrażania programów, jak również w celu analizy ich efektywności, skuteczności oraz ich wpływu na realizację celów Strategii Europa 2020.

Szczegółowe zasady funkcjonowania systemu ewaluacji polityki spójności w Polsce zawarte zostaną w odpowiednich wytycznych *ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego*.

A. Jednostka Ewaluacyjna

Za przeprowadzenie procesu ewaluacji RPO WK-P 2014-2020 odpowiedzialna będzie wyznaczona przez IZ programem Jednostka Ewaluacyjna, posiadająca odpowiedni potencjał kadrowy i organizacyjny. Do jej obowiązków należeć będzie m.in.:

¹⁰⁰ Wskazane w dokumencie: EC DG Regional Policy, Programming Period 2014-2020. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy European Regional Development Fund and Cohesion Fund - Concepts and Recommendations. Guidance document, styczeń 2014. (http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2014/working/wd_2014_en.pdf).

- realizacja i koordynacja procesu ewaluacji programu:
 - uczestnictwo w wyborze tematów badań ewaluacyjnych,
 - organizacja i wdrażanie systemu zbierania i gromadzenia danych niezbędnych dla ewaluacji,
 - organizacja i wdrażanie systemu zbierania i monitorowania rekomendacji z przeprowadzonych badań ewaluacyjnych,
 - organizacja i kierowanie pracami grupy sterującej procesem ewaluacji,
 - upublicznianie wyników przeprowadzonych ewaluacji,
- budowa potencjału ewaluacyjnego na poziomie programu,
- współpraca z Krajową Jednostką Ewaluacji, umiejscowioną w MIR,
- współpraca z KM RPO, który będzie akceptował plany ewaluacji (oraz ich ewentualne zmiany) i analizował postępy ich realizacji,
- raportowanie KE, KM RPO i Krajowej Jednostce Ewaluacyjnej wyników ewaluacji.

W związku z uruchomieniem dwu funduszeowego programu operacyjnego szczególnie istotne jest zapewnienie przez Jednostkę Ewaluacyjną koordynacji procesu ewaluacji działań finansowanych z EFRR i EFS zarówno w wymiarze funkcjonalnym jak i instytucjonalnym.

B. Rodzaje badań ewaluacyjnych

W perspektywie finansowej 2014-2020 realizowane będą 3 rodzaje badań ewaluacyjnych. Przed rozpoczęciem realizacji Programu przeprowadzona została ewaluacja *ex-ante*, stanowiąca ocenę przyjętej logiki interwencji. W trakcie wdrażania Programu realizowane będą ewaluacje bieżące, tzw. on-going, oceniające trafność, skuteczność i efektywność danej interwencji. Natomiast po zakończeniu realizacji Programu zostanie przeprowadzona ewaluacja *ex-post* (do 31 grudnia 2024 r. zgodnie z art. 57 CPR). Dokonana ona będzie przez KE we współpracy z państwem członkowskim i IZ.

Ewaluacje powinny być przeprowadzane przez ekspertów wewnętrznych lub zewnętrznych, którzy są funkcjonalnie niezależni od instytucji odpowiedzialnych za realizację programu operacyjnego¹⁰¹.

C. Plany ewaluacji

Najważniejszym elementem realizacji procesu ewaluacji w okresie 2014-2020 jest Plan ewaluacji RPO WK-P 2014-2020 sporządzany przez IZ na cały okres programowania. Plan ewaluacji wynika z przyjętej w ramach Programu logiki interwencji i określa sposoby i terminy oceny efektów zrealizowanych w programie operacyjnym. Ponadto przedstawia zakres tematyczny i harmonogram realizacji ewaluacji oraz uzasadnienie jej przeprowadzenia, a także propozycje metodologiczne dla poszczególnych badań wraz z określeniem zapotrzebowania na dane (zakres i źródła danych). Plan ewaluacji powinien zawierać w szczególności następujące elementy:

- listę tematów badań ewaluacyjnych wraz z uzasadnieniem ich realizacji,
- metody przewidziane do zastosowania w planowanych badaniach wraz z określeniem zapotrzebowania na dane,
- sposoby zapewnienia dostarczenia odpowiedniego zakresu danych na użytek planowanych ewaluacji,
- harmonogram procesu ewaluacji,
- sposoby komunikacji wyników planowanych ewaluacji,
- zasoby ludzkie konieczne do realizacji procesu ewaluacji,
- budżet,

¹⁰¹ Szersza informacja o tym, w jaki sposób zapewniony zostanie odpowiedni poziom funkcjonalnej niezależności podmiotów realizujących badania ewaluacyjne, zostanie podana po ukazaniu się wytycznych Komisji Europejskiej dotyczących tego, w jaki sposób przeprowadzać ewaluacje (zgodnie z art. 54, pkt. 3 CPR).

- plan szkoleń oraz działania ukierunkowane na budowę kultury ewaluacyjnej.

Plan ewaluacji RPO WK-P 2014-2020 zostanie przedstawiony KM RPO do akceptacji nie później niż rok od przyjęcia Programu (zgodnie z art. 114.1 CPR). W przypadku potrzeb dokonywania zmian w Planie Ewaluacji IZ przedstawia zaktualizowany Plan do akceptacji KM RPO. Ponadto KM RPO przedstawiane są analizy postępów w realizacji Planu oraz stan wdrażania rekomendacji z badań ewaluacyjnych.

D. Wykorzystanie i uspołecznienie wyników badań ewaluacyjnych

W perspektywie 2014-2020 położony zostanie większy nacisk na wykorzystanie wyników badań ewaluacyjnych. Kontynuowany będzie monitoring wykorzystania rekomendacji strategicznych z badań w ramach Zintegrowanego Systemu Zarządzania Wnioskami i Rekomendacjami z badań ewaluacyjnych (ZSZWiR), prowadzony przez Krajową Jednostkę Ewaluacji w MIR.

Ponadto, rolą KM RPO w zakresie ewaluacji będzie zapoznavanie się, a także dyskusja nad wynikami ewaluacji oraz ich wykorzystaniem. Dodatkowo, w celu zapewnienia sprawnej współpracy pomiędzy poszczególnymi podmiotami zainteresowanymi uczestnictwem w realizacji procesu ewaluacyjnego powołana zostanie Grupa Sterująca Ewaluacją Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2014-2020 (Grupa Sterująca Ewaluacją RPO WK-P 2014-2020). Stanowić ona będzie wsparcie dla Jednostki Ewaluacyjnej w organizacji procesu ewaluacji w latach 2014-2020, w tym jej uspołecznieniu i komunikacji.

Dzięki udziałowi przedstawicieli KM RPO i Grupy Sterującej Ewaluacją RPO WK-P reprezentujących partnerów społeczno-gospodarczych, w procesie ewaluacji będzie zapewniona realizacja zasady partnerstwa (zgodnie z art. 5 CPR).

Wyniki badań ewaluacyjnych wykorzystywane będą dla usprawniania procesu realizacji programu oraz będą upubliczniane m.in. poprzez stronę internetową K-P RPO 2014-2020 w celu informowania społeczeństwa o wpływie prowadzonej interwencji na rozwój regionu.

Sekcja 7.2 Zaangażowanie właściwych partnerów

7.2.1 Przedsięwzięcia podjęte w celu zaangażowania właściwych partnerów w przygotowanie programu operacyjnego oraz rola tych partnerów we wdrażaniu, monitorowaniu i ewaluacji programu Operacyjnego

Programowanie

Przyjęcie Umowy Partnerstwa 2014-2020, w której określono cele i priorytety interwencji wraz z podstawowymi wskaźnikami, układ programów operacyjnych, podział interwencji pomiędzy kraj i region, zarys finansowania oraz zarys systemu wdrażania, umożliwiło formalne rozpoczęcie prac nad przygotowaniem RPO WK-P 2014-2020.

Do momentu przyjęcia Założeń Umowy Partnerstwa prace nad założeniami i projektem przyszłego regionalnego programu operacyjnego w województwie prowadzone były w ramach **wewnętrznego Zespołu ds. programowania przyszłej perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020**, powołanego Zarządzeniem Nr 43/2011 Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 31 sierpnia 2011 r. Zadaniem zespołu było gromadzenie i wymiana wiedzy dotyczącej założeń przyszłej perspektywy oraz dyskusja nad kształtem Programu. Od 31 sierpnia 2011 r. do 26 lutego 2014 r. odbyły się 23 posiedzenia Zespołu, a rezultatem prac było opracowanie kolejnych wersji projektu RPO WK-P 2014-2020.

Zgodnie z art. 5 CPR, wskazującym na konieczność włączenia w proces programowania szerokiego grona partnerów społeczno-gospodarczych, podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, w tym partnerów na rzecz ochrony środowiska, organizacji pozarządowych oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie równości i niedyskryminacji oraz uwzględniając postanowienia „Europejskiego Kodeksu Postępowania w dziedzinie partnerstwa” Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego Uchwałą 15/518/13 z 11 kwietnia 2013 r. (z późniejszymi zmianami) powołał **Grupę roboczą wspierającą przygotowanie Kujawsko - Pomorskiego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020** (Grupa RPO). W skład Grupy RPO weszli przedstawiciele ze strony rządowej, samorządowej, partnerzy społeczno – gospodarczy, przedstawiciele środowisk naukowych oraz organizacji pozarządowych. Zadaniem Grupy RPO jest zapewnienie koordynacji i komplementarności pomiędzy programami oraz w ramach poszczególnych celów tematycznych, w tym:

- analiza diagnozy sytuacji województwa,
- wypracowywanie, omawianie, analizowanie i konsultowanie wspólnych dla Programu lub celu tematycznego rozwiązań w zakresie zagadnień horyzontalnych, finansowych i innych,
- opiniowanie, analizowanie i omawianie wniosków płynących z dokumentów związanych z przeprowadzeniem ewaluacji *ex-ante* i oceną oddziaływania Programu na środowisko,
- monitorowanie postępów w wypełnianiu warunkowości *ex-ante*.

Spotkanie inauguracyjne Grupy RPO odbyło się 16 lipca 2013 r. W lipcu i sierpniu 2013 r. członkowie Grupy RPO uczestniczyli w warsztatach prowadzonych w ramach ewaluacji *ex-ante*, poświęconym obszarom tematycznym objętych interwencją Programu. Warsztaty poświęcone były m.in. zidentyfikowanym problemom i wyzwaniom województwa kujawsko-pomorskiego, planowanym działaniom oraz wskaźnikom dla proponowanych osi priorytetowych w projekcie Programu. Ponadto członkowie Grupy RPO zgłaszali w trybie indywidualnym uwagi do projektu Programu. 3 października 2013 r. odbyło się drugie spotkanie Grupy RPO. Członkowie Grupy RPO po zapoznaniu się z drugą wersją projektu Programu wnieśli uwagi do zaproponowanych zapisów. Po analizie tych uwag IZ przygotowała drugą wersję projektu Programu, która została przyjęta uchwałą Zarządu Województwa Nr 43/1600/13 z 30 października 2013 r.

Projekt Programu został poddany konsultacjom społecznym w trybie *on-line* w terminie od 7 listopada 2013 r. do 12 grudnia 2013 r. oraz poprzez odbycie cyklu spotkań konsultacyjnych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, które rozpoczęły się konferencją otwierającą. Proces konsultacji został zakończony konferencją prasową 17 grudnia 2013 r. w Toruniu podsumowującą konsultacje społeczne.

Wszystkie uwagi zgłoszone w trakcie procesu konsultacji Programu zostały poddane szczegółowej analizie. W rezultacie tych prac został opracowany Raport z konsultacji społecznych projektu latarko WK-P 2014-2020, przedstawiający przebieg procesu konsultacji. Integralną częścią raportu jest zestawienie zgłoszonych uwag zawierające stanowisko IZ w sprawie ich ewentualnego uwzględnienia w trzeciej wersji projektu Programu.

W ramach procedury Strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wykonano Prognozę oddziaływania na środowisko. Zakres Prognozy oddziaływania na środowisko i szczegółowość opracowania zostały uzgodnione z Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym i Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska. Te same instytucje wydały opinię do Prognozy oddziaływania na środowisko oraz projektu Programu. Prognoza poddana została konsultacjom społecznym w terminie od 7 listopada 2013 r. do 12 grudnia 2013 r. w ramach których można było wyrazić opinię do przedmiotowego dokumentu.

18 lutego 2014 r. odbyło się trzecie spotkanie Grupy RPO, podczas którego przedstawiono wyniki ewaluacji *ex-ante* projektu Programu, wyniki konsultacji społecznych projektu Programu

wraz z założeniami do trzeciej wersji projektu Programu oraz zagadnienia w zakresie polityki terytorialnej w Programie.

Trzecia wersja projektu RPO WK-P 2014-2020 uwzględnia uwagi MIR oraz wnioski powstałe w wyniku analizy uwag zgłoszonych w trakcie konsultacji dokumentu i przeprowadzonej ewaluacji ex-ante.

Kolejnym krokiem w ramach prac nad Programem jest uruchomienie w II kw. 2014 r. naboru przedsięwzięć na lata 2014-2020 (projekty strategiczne dla rozwoju społeczno-gospodarczego regionu), w którym wszyscy potencjalni beneficjenci Programu będą mogli zgłaszać swoje propozycje projektów do realizacji w perspektywie 2014-2020. Umożliwi to poznanie oczekiwań i planów inwestycyjnych podmiotów publicznych, gospodarczych i organizacji społecznych oraz dokonanie odpowiedniej alokacji środków finansowych dostępnych w Programie. Ponadto otwarty nabór pozwoli zidentyfikować przedsięwzięcia o znaczeniu strategicznym dla regionu.

Wdrażanie, monitorowanie i ewaluacja Programu

Zgodnie z CPR, w ciągu trzech miesięcy od daty powiadomienia państwa członkowskiego o decyzji w sprawie przyjęcia Programu zostanie powołany i ukształtowany zgodnie z obowiązującymi zasadami horyzontalnymi, a w szczególności zasadą partnerstwa KM RPO. Zadaniem KM RPO będzie dokonywanie przeglądu wdrażania Programu i postępów w osiąganiu jego celów oraz podejmowanie zgodnie z przydzielonym mu zakresem kompetencji działań na rzecz realizacji założeń Programu. Członkami KM RPO będą m.in. przedstawiciele instytucji zarządzającej, reprezentanci partnerów, tj. organów regionalnych, lokalnych i innych władz publicznych, partnerów społecznych i gospodarczych, podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, w tym działających na rzecz ochrony środowiska, organizacji pozarządowych oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie równości i niedyskryminacji.

Nadto na etapie wdrażania Programu zaplanowano następujące formy partnerstwa:

- z grupami roboczymi przy KM RPO - w razie potrzeby powoływane będą grupy robocze przy KM RPO, które stanowiąc będą mechanizm uzupełniający działanie KM RPO. W skład tych grup będą wchodzić m.in. partnerzy społeczno-gospodarczy z obszarów, których dotyczyć będzie dana grupa robocza,
- z komitetami sterującymi ZIT i instrumentów podobnych do ZIT, które będą realizatorem zasady partnerstwa na poziomie miejskich obszarów funkcjonalnych na których realizowane będą ZIT-y oraz na poziomie powiatowym, na którym realizowane będą instrumenty podobne do ZIT,
- z zainteresowanymi mieszkańcami regionu - publiczny przekaz informacji na temat postępów z realizacji Programu przez stronę internetową,
- w ramach grupy sterującej ewaluacją – rolę członków grupy sterującej będzie m.in. opiniowanie planu ewaluacji, opiniowanie wyników – wniosków i rekomendacji – badań ewaluacyjnych.

7.2.2 Granty globalne

Wśród instrumentów realizacji RPO WK-P 2014-2020 nie wyklucza się zastosowania grantów globalnych dla partnerów społecznych i interesariuszy wdrażania Programu (w tym organizacji pozarządowych). Ewentualne szczegóły zostaną określone na etapie wdrażania Programu.

7.2.3 Środki przeznaczone na budowanie potencjału

W Programie uwzględniono aktywne włączenie partnerów społecznych oraz organizacji pozarządowych w realizację wybranego zakresu interwencji środków EFS. Zaangażowanie ww. podmiotów przyczyni się w szczególności do budowania i zwiększenia ich potencjału instytucjonalnego oraz zapewni realizację zasady partnerstwa. Podkreślić należy, iż partnerskie podejście do wdrażania przedsięwzięć planowanych w ramach poszczególnych priorytetów inwestycyjnych będzie komplementarne w odniesieniu do interwencji podejmowanej w obszarach merytorycznych, jak również zapewni inicjowanie i podejmowanie działań rozwojowych, współpracę oraz wspólne identyfikowanie potrzeb i problemów, a także kompleksowe i zintegrowane podejście stanowiące uzupełnienie działań podejmowanych przez sektor publiczny.

Działania te będą realizowane w następujących priorytetach inwestycyjnych:

- 8.9 Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian,
- 8.10 Aktywne i zdrowe starzenie się,
- 9.4 Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie,
- 9.7 Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym,
- 9.8 Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia,
- 9.9 Lokalne strategie rozwoju realizowane przez społeczność,
- 10.1 Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia.

W ramach Programu co do zasady nie planuje się wyodrębnienia alokacji w poszczególnych priorytetach inwestycyjnych z przeznaczeniem na wzmocnienie potencjału instytucjonalnego partnerów społecznych oraz budowanie potencjału organizacji pozarządowych. Zaplanowano uwzględnienie systemu preferencji dla inicjatyw partnerów społecznych oraz projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe. Przedsięwzięcia ww. podmiotów będą wybierane w trybie konkursowym oraz realizowane z wykorzystaniem instrumentów ZIT, instrumentów podobnych do ZIT i RLKS. Takie podejście zapewni elastyczność w uwzględnieniu angażowania partnerów społecznych i organizacji pozarządowych do wdrażania Programu, osiągania jego celów i realizacji wybranych wskaźników mierzących efektywność interwencji EFS w regionie.

Szczególnymi obszarami gdzie znajdują się działania ukierunkowane na inicjatywy podejmowane przez partnerów społecznych i gospodarczych są *PI 8.9 Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian*, w ramach którego przewidziano m.in. wspólne działania służące rozwojowi dialogu społecznego i współpracy na rzecz podnoszenia adaptacyjności przedsiębiorstw i pracowników. To także *PI 8.10 Aktywne i zdrowe starzenie się* gdzie w celu realizacji zadań z zakresu wydłużenie aktywności zawodowej oraz poprawy stanu zdrowia osób pracujących przewiduje się udział organizacji pracodawców i związków

zawodowych w inicjatywach ukierunkowanych na wdrożenie programów przekwalifikowania osób długotrwale pracujących narażonych na pogorszenie się zdrowia oraz Finansowanie przedsięwzięć w obszarze bezpieczeństwa i organizacji pracy czy identyfikowania i ograniczania czynników ryzyka negatywnie wpływających na stan zdrowia pracowników.

Organizacje pozarządowe odegrają kluczową rolę w realizacji zadań przewidzianych w ramach PI 9.9. *Lokalne strategie rozwoju realizowane przez społeczność* a potencjał trzeciego sektora będzie wzmocniony m.in. poprzez działania realizowane w ramach PI 9.8 *Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia* gdzie m.in. przewiduje się tworzenie lokalnych i regionalnych partnerstw na rzecz rozwoju podmiotów ekonomii społecznej czy spektrum działań służących tworzeniu nowych podmiotów ekonomii społecznej.

SEKCJA 8. KOORDYNACJA MIĘDZY FUNDUSZAMI POLITYKI SPÓJNOŚCI, EFRROW, EFMR ORAZ INNYMI UNIJNYMI I KRAJOWYMI INSTRUMENTAMI FINANSOWANIA ORAZ EBI

W celu zapewnienia jak największej komplementarności między działaniami finansowanymi z różnych źródeł oraz zgodnie z systemem koordynacji przewidzianym na poziomie Umowy Partnerstwa 2014-2020, RPO WK-P na lata 2014-2020 powinien zapewnić odpowiedni stopień zintegrowania, skoncentrowania i skoordynowania zaplanowanych interwencji.

Instytucją odpowiedzialną za ustalenie mechanizmów koordynacji we wszystkich jej wymiarach jest minister właściwy ds. rozwoju regionalnego, pełniący rolę Instytucji Koordynującej Umowę Partnerstwa 2014-2020 (IK UP). Organem odpowiedzialnym za koordynację strategiczną jest Komitet Koordynacyjny Umowę Partnerstwa 2014-2020 (KK UP). Na poziomie regionalnym podmiotem odpowiedzialnym za zapewnienie właściwych mechanizmów koordynacyjnych Programu jest IZ, działająca przy wsparciu KM RPO¹⁰².

Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa 2014-2020, koordynacja będzie zapewniona na dwóch poziomach:

1. Programowania – identyfikacja obszarów komplementarności;
2. Zarządzania i wdrażania – zaplanowanie mechanizmów koordynacyjnych oraz odpowiednich struktur, zapewniających nie nakładanie się działań oraz identyfikujących możliwość łączenia różnych źródeł finansowania na poziomie pojedynczych operacji oraz zastosowania mechanizmu cross-financing dla projektów EFRR i EFS.

Na etapie programowania RPO WK-P na lata 2014-2020, w celu zapewnienia koordynacji działań IZ powołała Zespół ds. programowania przyszłej perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020 oraz Grupę roboczą wspierającą przygotowanie Kujawsko-Pomorskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020.

Koordynacja zostanie również zapewniona podczas wdrażania Programu zarówno na etapie zarządzania, jak i na poziomie operacyjnym.

Układ poszczególnych elementów systemu koordynacji RPO WK-P na lata 2014-2020 znajduje się w załączniku do Programu (Tabela 29).

¹⁰² Zadanie KM RPO będzie dokonywanie przeglądu wdrażania Programu i postępów w osiągnięciu jego celów.

SEKCJA 9. WARUNKI WSTĘPNE

Rozpoczęcie realizacji RPO WK-P 2014-2020 uzależnione jest od spełnienia wymogów warunkowości *ex-ante*, tj. zapewnienia określonych warunków wyjściowych umożliwiających efektywne korzystanie z funduszy UE (zgodnie z art. 19 CPR).

Warunki *ex-ante* podzielono na ogólne (dotyczące kwestii horyzontalnych, takich jak zamówienia publiczne czy ocena oddziaływania na środowisko) odnoszące się do całokształtu interwencji w ramach EFSI, tematyczne (przypisane do konkretnych priorytetów inwestycyjnych i poszczególnych celów tematycznych) oraz specyficzne dla EFRROW i EFMR.

Uwarunkowania *ex-ante* stanowią wstępne warunki skutecznego i efektywnego korzystania z funduszy UE, które należy spełnić przed przyjęciem programu operacyjnego do realizacji.

W odniesieniu do warunków *ex-ante*, które nie zostaną spełnione przed przekazaniem do KE projektu Programu, konieczne jest przedstawienie harmonogramu działań na rzecz ich spełnienia. Brak ostatecznego wypełnienia warunków do końca 2016 roku wiąże się z ryzykiem zawieszenia płatności przez KE dla tych priorytetów, których dotyczą niespełnione warunki, a co za tym idzie, z ryzykiem utraty tych środków. KE może również zawiesić płatności od razu po przyjęciu programu operacyjnego jeżeli stwierdzi, że niespełnienie warunków *ex-ante* w szczególnie istotny sposób odbija się na efektywności przewidzianych interwencji.

W prace na rzecz spełnienia warunkowości *ex-ante* zaangażowane są nie tylko liczne resorty i inne instytucje szczebla centralnego, ale również – w ograniczonym stopniu – samorządy wojewódzkie.

Sekcja 9.1 Warunki wstępne

Na poziomie regionalnym, dla każdego warunku *ex-ante*, ustalonego zgodnie z art. 19 i załącznikiem XI do CPR, mającego zastosowanie do RPO WK-P, przeprowadzono ocenę, czy warunek jest spełniony na dzień złożenia Programu. Zgodnie z unijną listą warunków *ex-ante*, w ramach Programu należy odnieść się do wszystkich warunków ogólnych oraz znacznej części tematycznych, zgodnie z celami tematycznymi, które zostały wybrane do realizacji w RPO WK-P 2014-2020, tj.:

- cel tematyczny 1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji;
- cel tematyczny 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK;
- cel tematyczny 3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP (...);
- cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach;
- cel tematyczny 5. Promowanie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem;
- cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami;
- cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej;
- cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników;
- cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją;
- cel tematyczny 10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenie się przez całe życie.

Odpowiedzialność za spełnienie większości warunków ponosi poziom krajowy.

Na poziomie regionalnym zidentyfikowano **dwa obszary wymagające spełnienia warunkowości *ex-ante* dla funduszy EFSI 2014-2020:**

- 1) Warunek 1.1 Badania naukowe i innowacje: istnienie krajowych lub regionalnych strategii na rzecz inteligentnej specjalizacji, zgodnie z krajowym programem reform, w celu zwiększenia wydatków na badania i innowacje ze środków prywatnych, co jest cechą dobrze funkcjonujących krajowych lub regionalnych systemów badań i innowacji.
- 2) Warunek 6.2. Gospodarka odpadami: promowanie zrównoważonych gospodarczo i środowiskowo inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, w szczególności poprzez opracowanie planów gospodarki odpadami zgodnie z Dyrektywą 2008/98/WE oraz z hierarchią sposobów postępowania z odpadami .

Wykaz warunków *ex ante* obowiązujących Program oraz ocena ich spełnienia znajdują się w załączniku do Programu (Tabela 24).

Sekcja 9.2 Opis przedsięwzięć zmierzających do spełnienia warunków wstępnych, wykaz instytucji odpowiedzialnych oraz harmonogram przedsięwzięć

W niniejszej sekcji znajduje się opis działań, które mają zostać podjęte w celu spełnienia mających zastosowanie w RPO WK-P 2014-2020 uwarunkowań *ex-ante*, wykaz organów odpowiedzialnych za ich spełnienie oraz harmonogram realizacji takich działań.

Poniższe *tabele 25 i 26* przedstawiają ogólne i tematyczne uwarunkowania, które są niespełnione bądź spełnione częściowo w momencie przedłożenia Programu do zatwierdzenia wraz z opisem działań na rzecz ich spełnienia.

Tabela 25 Przedsięwzięcia jakie należy podjąć w celu spełnienia obowiązujących ogólnych warunków wstępnych

Ogólny warunek wstępny	Niespełnione kryteria	Przedsięwzięcia do podjęcia	Termin wykonania (data)	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie warunku
1. Zapobieganie dyskryminacji	<p>Uregulowania zgodne z ramami instytucjonalnymi i prawnymi państw członkowskich w zakresie zaangażowania odpowiedzialnych podmiotów w promowanie równego traktowania wszystkich osób w procesie przygotowania i realizacji programów, w tym doradztwo w zakresie równego traktowania w działaniach związanych z funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi.</p> <p>Uregulowania w zakresie szkoleń pracowników organów zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie prawa i polityki UE w dziedzinie zapobiegania dyskryminacji i w kontrolowanie tych funduszy.</p>	<i>Przygotowanie Agendy działań na rzecz równości szans płci w ramach funduszy unijnych 2014-2020 oraz Agendy działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji osób z niepełnosprawnościami w ramach funduszy unijnych 2014-2020.</i>	I połowa 2014 r.	<ul style="list-style-type: none"> Instytucje wiodąca: Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
2. Równouprawnienie płci	<p>Uregulowania zgodne z ramami instytucjonalnymi i prawnymi państw członkowskich w zakresie równouprawnienia płci poprzez zaangażowanie podmiotów odpowiedzialnych za przygotowanie i realizację programów, w tym doradztwo w zakresie równouprawnienia płci w działaniach związanych z funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi.</p> <p>Uregulowania w zakresie szkoleń pracowników organów zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie prawa i polityki UE w dziedzinie równouprawnienia płci, i w kontrolowanie tych funduszy.</p>	<p><i>Przygotowanie Agendy działań na rzecz równości szans płci w ramach funduszy unijnych 2014-2020 oraz Agendy działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji osób z niepełnosprawnościami w ramach funduszy unijnych 2014-2020.</i></p> <p>Dopełnieniem realizacji kryterium pierwszego na poziomie kraju jest przyjęcie Krajowego Programu Działania na rzecz Równego Traktowania (przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 10.12.2013 r.).</p>	I połowa 2014 r.	<ul style="list-style-type: none"> Instytucje wiodąca: Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania,
3. Niepełnosprawność	Uregulowania zgodne z ramami instytucjonalnymi i prawnymi państw członkowskich w celu konsultacji i zaangażowania podmiotów odpowiedzialnych za ochronę praw osób niepełnosprawnych lub organizacji	<i>Przygotowanie Agendy działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji osób z niepełnosprawnościami w ramach funduszy unijnych 2014-2020.</i>	I połowa 2014 r.	<ul style="list-style-type: none"> Instytucje wiodąca: Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju,

Ogólny warunek wstępny	Niespełnione kryteria	Przedsięwzięcia do podjęcia	Termin wykonania (data)	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie warunku
	<p>reprezentujących osoby niepełnosprawne i inne zainteresowane strony w procesie przygotowania i realizacji programów.</p> <p>Uregulowania w zakresie szkoleń pracowników organów zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie prawa i polityki na szczeblu UE i na szczeblu krajowym w dziedzinie niepełnosprawności, w tym, w odpowiednich przypadkach, dostępności i praktycznego stosowania UNCRPD odzwierciedlonej w prawie UE i prawie krajowym, i w kontrolowanie tych funduszy.</p> <p>Uregulowania mające na celu zapewnienie monitorowania wdrażania art. 9 UNCRPD w odniesieniu do funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w procesie przygotowania i realizacji programów.</p>			
4. Zamówienia publiczne	<p>Uregulowania dotyczące skutecznego stosowania unijnych przepisów w zakresie zamówień publicznych poprzez stosowne mechanizmy.</p> <p>Uregulowania gwarantujące przejrzystość postępowań o udzielanie zamówienia.</p> <p>Uregulowania dotyczące szkoleń i rozpowszechniania informacji wśród pracowników zaangażowanych we wdrażanie funduszy.</p> <p>Uregulowania gwarantujące potencjał administracyjny w celu wdrożenia i stosowania unijnych przepisów w zakresie zamówień publicznych.</p>	Przyjęcie ustawy o zmianie ustawy Prawo zamówień publicznych w zakresie modyfikacji art. 24 ust. 1 pkt. 1 i art. 24 ust. Pkt. 1a ustawy Pzp.	2014 r.	<ul style="list-style-type: none"> Instytucja wiodąca: Urząd Zamówień Publicznych Instytucje współpracujące: Izby skarbowe, Regionalne izby obrachunkowe, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, władze regionalne
6. Prawodawstwo w dziedzinie ochrony środowiska w zakresie ocen oddziaływania na środowisko (EIA) oraz	Uregulowania dotyczące skutecznego stosowania dyrektyw w zakresie ocen oddziaływania na środowisko (EIA) oraz strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SEA).	Przyjęcie ustawy o zmianie ustawy – Prawo wodne, ustawy o ochronie przyrody oraz ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.	II kwartał 2014 r.	<ul style="list-style-type: none"> Instytucja wiodąca: Ministerstwo Środowiska Instytucja współpracująca: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

Ogólny warunek wstępny	Niespełnione kryteria	Przedsięwzięcia do podjęcia	Termin wykonania (data)	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie warunku
strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SEA)	<p>Uregulowania w zakresie szkoleń i rozpowszechniania informacji wśród pracowników zaangażowanych we wdrażanie Dyrektyw EIA i SEA.</p> <p>Uregulowania mające na celu zapewnienie odpowiedniego potencjału administracyjnego.</p>			
7. Systemy statystyczne i wskaźniki rezultatu	<p>Uregulowania w zakresie terminowego gromadzenia i agregowania danych statystycznych uwzględniające następujące elementy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikację źródeł i mechanizmów mających na celu zagwarantowanie walidacji statystycznej, – ustalenia dotyczące publikacji i dostępności publicznej zdezagregowanych danych, – skuteczny system wskaźników rezultatu, obejmujący: <ul style="list-style-type: none"> ➤ wybór wskaźników rezultatu dla każdego programu, dostarczających informacji na temat tego, co jest motywacją przy wyborze działań z zakresu polityk finansowanych przez dany program, ➤ ustanowienie celów dla tych wskaźników, ➤ spełnienie w odniesieniu do każdego wskaźnika następujących wymogów: odporność oraz walidacja statystyczna, jasność interpretacji normatywnej, reagowanie na politykę, terminowe gromadzenie danych, ➤ gotowe są procedury gwarantujące, że wszystkie operacje finansowane z programu stosują skuteczny system wskaźników. 	<p>Zakończenie prac dotyczących spełnienia warunku na poziomie programów operacyjnych.</p> <p>Dopełnieniem realizacji kryterium obejmującego skuteczny system wskaźników rezultatu na poziomie regionalnym będzie weryfikacja i szacowanie wskaźników programowych, głównie dotyczących działań finansowanych z EFS.</p>	I połowa 2014 r.	<ul style="list-style-type: none"> • Instytucja wiodąca: Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, • Instytucja współpracująca: Główny Urząd Statystyczny, Władze regionalne odpowiedzialne za przygotowanie programu operacyjnego.

Tabela 26 Przedsięwzięcia jakie należy podjąć w celu spełnienia obowiązujących tematycznych warunków wstępnych

Tematyczny warunek wstępny	Niespełnione kryteria	Przedsięwzięcia do podjęcia	Termin wykonania (data)	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie warunku
<p>1.1 Badania naukowe i innowacje:</p> <p>Istnienie krajowych lub regionalnych strategii na rzecz inteligentnej specjalizacji, zgodnie z krajowym programem reform, w celu zwiększenia wydatków na badania i innowacje ze środków prywatnych, co jest cechą dobrze funkcjonujących krajowych lub regionalnych systemów badań i innowacji.</p>	<p>Gotowa jest krajowa lub regionalna strategia na rzecz inteligentnej specjalizacji, która:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opiera się na analizie SWOT lub podobnej analizie, aby skoncentrować zasoby na ograniczonym zestawie priorytetów badań i innowacji; – przedstawia działania na rzecz pobudzenia prywatnych inwestycji w badania i rozwój, – obejmuje mechanizm monitorowania. <p>Przyjęto ramy określające dostępne środki budżetowe na badania i innowacje.</p>	<p><u>Poziom krajowy:</u></p> <p><u>Kryterium drugie:</u></p> <p>Przyjęcie Programu Rozwoju Przedsiębiorstw (PRP) przez Radę Ministrów.</p> <p><u>Uzasadnienie:</u> Projekt Programu PRP został wniesiony pod obrady KRM w dniu 19.12.2013 r. Wskutek rozbieżności na linii Ministerstwo Gospodarki – Ministerstwo Finansów w kwestii ulg podatkowych dla podmiotów prowadzących działalność innowacyjną (kwestie B+R) projekt spadł z porządku obrad. Planowane jest ponowne wniesienie projektu pod obrady KRM w styczniu 2014 r.</p> <p><u>Poziom regionalny:</u></p> <p><u>Inteligentna specjalizacja na poziomie regionalnym:</u></p> <p>Określenie obszarów inteligentnej specjalizacji w dokumentach na poziomie regionalnym.</p>	<p><u>Poziom krajowy:</u></p> <p>Przejęcie Programu PRP – I kwartał 2014 r.</p> <p><u>Poziom regionalny:</u></p> <p>Przyjęcie przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego Regionalnej Strategii Innowacji na lata 2014-2020 – III kwartał 2014 r.</p>	<p><u>Poziom krajowy:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Instytucja wiodąca: Ministerstwo Gospodarki <p><u>Poziom regionalny:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Instytucja wiodąca: Władze regionalne • Instytucja współpracująca: Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju <p><u>Inteligentna specjalizacja na poziomie regionu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Instytucja wiodąca (odpowiedzialna za poziom krajowy): Ministerstwo Gospodarki • Instytucja współpracująca: Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa wyższego • Instytucja odpowiedzialna

Tematyczny warunek wstępny	Niespełnione kryteria	Przedsięwzięcia do podjęcia	Termin wykonania (data)	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie warunku
				na poziomie regionu: władze regionalne
2.1. Rozwój cyfrowy: Strategiczne ramy polityki w dziedzinie rozwoju cyfrowego w celu pobudzenia rynku przystępnych, dobrej jakości i interoperacyjnych usług, prywatnych i publicznych, wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne, a także aby przyspieszyć ich asymilację przez obywateli, grupy w trudnej sytuacji, przedsiębiorstwa i administrację publiczną, w tym inicjatywy transgraniczne.	<p>Strategiczne ramy polityki rozwoju cyfrowego, na przykład w ramach krajowej lub regionalnej strategii na rzecz inteligentnej specjalizacji zawierają:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budżet i priorytety działań określone na podstawie analizy SWOT lub podobnej analizy spójnej z tabelą wyników europejskiej agendy cyfrowej; – została przeprowadzona analiza równoważenia wsparcia dla popytu i podaży TIK; – wskaźniki miary postępów interwencji w takich dziedzinach jak umiejętności cyfrowe, e-integracja, e-dostępność, oraz postęp w zakresie e-zdrowia w granicach określonych w art. 168 TFUE, spójne w stosownych przypadkach z istniejącymi odpowiednimi unijnymi, krajowymi lub regionalnymi strategiami sektorowymi; – ocenę potrzeb w zakresie budowania większego potencjału TIK. 	Przyjęcie Zintegrowanej Informatyzacji Państwa przez Radę Ministrów.	styczeń 2014 r.	<ul style="list-style-type: none"> • Instytucja wiodąca: Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji • Instytucje współpracujące: Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Urząd Komunikacji Elektronicznej, <p>Główny Urząd Geodezji i Kartografii,</p> <p>władze regionalne</p>
3.1. Przeprowadzono konkretne działania wspierające promowanie przedsiębiorczości z uwzględnieniem „Small Business Act”	<p>Konkretne działania obejmują:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wprowadzono działania mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na rozpoczęcie działalności gospodarczej i zmniejszenie kosztów zakładania przedsiębiorstw, z uwzględnieniem celów programu „Small Business Act”; 	<p>Przyjęcie Programu Rozwoju Przedsiębiorstw przez Radę Ministrów.</p> <p><u>Uzasadnienie:</u> Projekt Programu PRP został wniesiony pod obrady KRM w dniu 19.12.2013 r. Wskutek rozbieżności na linii Ministerstwo Gospodarki – Ministerstwo Finansów w kwestii ulg podatkowych dla podmiotów prowadzących działalność innowacyjną (kwestie B+R) projekt spadł z porządku obrad. Planowane jest ponowne wniesienie projektu pod</p>	I kwartał 2014 r.	<ul style="list-style-type: none"> • Instytucja wiodąca: Ministerstwo Gospodarki • Instytucje współpracujące: Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo

Tematyczny warunek wstępny	Niespełnione kryteria	Przedsięwzięcia do podjęcia	Termin wykonania (data)	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie warunku
	<ul style="list-style-type: none"> – wprowadzono środki mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na uzyskanie licencji i pozwoleń na podjęcie i prowadzenie szczególnego rodzaju działalności w ramach przedsiębiorstwa, z uwzględnieniem celów programu „Small Business Act”; – wprowadzono mechanizm monitorowania procesu wdrażania programu „Small Business Act” i oceny wpływu prawodawstwa na MŚP. 	<p>obradę KRM w styczniu 2014 r.</p>		<p>Administracji i Cyfryzacji, pozostałe resorty w zakresie licencji i pozwoleń</p>
<p>4.1. Przeprowadzono działania promujące racjonalne kosztowo ulepszenie efektywnego końcowego wykorzystania energii oraz racjonalne kosztowo inwestycje w efektywność energetyczną przy budowaniu lub renowacji budynków</p>	<p>Działania obejmują:</p> <ul style="list-style-type: none"> – działania służące zapewnieniu wdrożenia minimalnych wymagań dotyczących charakterystyki energetycznej budynków, zgodnie z art. 3, 4 i 5 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE1; – działania konieczne do utworzenia systemu certyfikacji w odniesieniu do charakterystyki energetycznej budynków spójnego z art. 11 Dyrektywy 2010/31/UE; – działania służące zapewnieniu planowania strategicznego w dziedzinie efektywności energetycznej spójne z art. 3 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE2; – działania spójne z art. 13 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/32/WE1 w sprawie końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych, aby zapewnić dostarczenie 	<p><u>Kryterium pierwsze i drugie:</u></p> <p>Podpisanie rozporządzenia w sprawie metodologii obliczania charakterystyki energetycznej budynku i lokalu mieszkalnego lub części budynku stanowiącej całość techniczno-użytkową oraz sposobu sporządzania i wzorów świadectw ich charakterystyki energetycznej.</p>	<p>I kwartał 2014 r.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Instytucja wiodąca: Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

Tematyczny warunek wstępny	Niespełnione kryteria	Przedsięwzięcia do podjęcia	Termin wykonania (data)	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie warunku
	<p>klentom końcowym indywidualnych liczników w zakresie, w jakim jest to możliwe technicznie, racjonalne finansowo i proporcjonalne w odniesieniu do potencjalnych oszczędności energii.</p>			
<p>6.1. Gospodarka wodna:</p> <p>Istnienie – w odniesieniu do inwestycji wspieranych przez programy – a) polityki taryfowej w zakresie cen wody, przewidującej odpowiednie zachęty dla użytkowników, aby efektywnie korzystali z zasobów wodnych oraz b) odpowiedniego wkładu różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za usługi wodne w stopniu określonym w zatwierdzonych planach gospodarowania wodami w dorzeczu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – w sektorach wspieranych z EFRR i Funduszu Spójności państwo członkowskie zapewniło wkład różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za usługi wodne w podziale na sektory, zgodnie z art. 9 ust. 1 tiret pierwsze Dyrektywy 2000/60/WE, przy uwzględnieniu w stosownych przypadkach skutków społecznych, środowiskowych i gospodarczych zwrotu, jak również warunków geograficznych i klimatycznych dotkniętego regionu lub dotkniętych regionów; – przyjęcie planu gospodarowania wodami w dorzeczu dla obszaru dorzecza spójnego z art. 13 Dyrektywy 2000/60/WE. 	<p><u>Kryterium pierwsze:</u></p> <p>Kryterium częściowo spełnione. Kryterium zostanie spełnione poprzez przyjęcie ustawy Prawo wodne.</p> <p>Zakłada się, że przepisy ustawy wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2015 r., wraz z początkiem roku budżetowego.</p> <p><u>Kryterium drugie:</u></p> <p>Kryterium częściowo spełnione. Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy w Polsce zostały zatwierdzone przez Radę Ministrów 22 lutego 2011 r., będą podlegały aktualizacji w roku 2015, a następnie co sześć lat. Ponadto, kryterium zostanie przyjęte poprzez przygotowanie Masterplanów dla obszarów dorzeczy Wisły i Odry, będących do czasu sporządzenia aktualizacji planów gospodarowania wodami w dorzeczach (w 2015 roku) dokumentami weryfikującymi spełnianie przez projekty inwestycyjne w gospodarce wodnej wymogów prawa europejskiego w dziedzinie gospodarki wodnej. Ministerstwo Środowiska przekazuje do KE regularne comiesięczne raporty z realizacji Planu działania. Zatwierdzenie ostatecznej wersji Masterplanów przez Radę Ministrów przewiduje się na sierpień 2104 r.</p>	<p><u>Kryterium pierwsze:</u></p> <p>do końca 2014 r.</p> <p><u>Kryterium drugie:</u></p> <p>III kwartał 2014 r.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Instytucja wiodąca: Ministerstwo Środowiska

Tematyczny warunek wstępny	Niespełnione kryteria	Przedsięwzięcia do podjęcia	Termin wykonania (data)	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie warunku
6.2 Gospodarka odpadami: Promowanie zrównoważonych gospodarczo i Środowiskowo inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, w szczególności poprzez opracowanie planów gospodarki odpadami zgodnych z Dyrektywą 2008/98/WE oraz z hierarchią odpadów.	<ul style="list-style-type: none"> – zgodnie z wymogami art. 11 ust. 5 Dyrektywy 2008/98/WE Komisji przekazano sprawozdanie z realizacji dotyczące postępów w osiągnięciu celów określonych w art. 11 Dyrektywy 2008/98/WE; – istnienie jednego lub kilku planów gospodarki odpadami zgodnie z wymogami art. 28 dyrektywy 2008/98/WE; – istnienie programów zapobiegania powstawaniu odpadów, zgodnie z wymogami art. 29 Dyrektywy 2008/98/WE; – przyjęto środki niezbędne do osiągnięcia celów na 2020 r. dotyczących przygotowania do ponownego użycia i recyklingu, zgodnie z art. 11 ust. 2 Dyrektywy 2008/98/WE. 	<u>Kryterium trzecie:</u> Opracowanie krajowego programu zapobiegania powstawaniu odpadów.	I kwartał 2014 r.	<ul style="list-style-type: none"> • Instytucja wiodąca: Ministerstwo Środowiska • Instytucje współpracujące: władze regionalne
7.1 Transport: Istnienie kompleksowego planu/planów lub kompleksowych ram w zakresie inwestycji transportowych zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), które wspierają rozwój infrastruktury i poprawiają łączność z kompleksową i bazową siecią TEN-T.	<p>Istnienie kompleksowego planu/planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych spełniających wymogi prawne dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko i określających:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wkład w jednolity europejski obszar transportu zgodnie z art. 10 rozporządzenia Parlamentu europejskiego i Rady UE nr .../2013 w tym priorytetów w zakresie inwestycji w: <ul style="list-style-type: none"> – bazową i kompleksową sieć TEN-T, w których przewiduje się inwestycje w ramach EFRR i Funduszu Spójności; oraz – wtórną łączność; 	<p>Przyjęcie przez Radę Ministrów Dokumentu Implementacyjnego dla SRT.</p> <p><u>Uzasadnienie:</u> Projekt Dokumentu Implementacyjnego jest obecnie modyfikowany pod kątem uwzględnienia uwag, które komisja Europejska zgłosiła do pierwszego projektu DI przedstawionego w pierwszej połowie 2013 r.</p>	<p>Przyjęcie przez Radę Ministrów Dokumentu Implementacyjnego – do końca 2014 r.</p> <p>SOOŚ – sierpień 2014 r.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Instytucja wiodąca: Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

Tematyczny warunek wstępny	Niespełnione kryteria	Przedsięwzięcia do podjęcia	Termin wykonania (data)	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie warunku
	<ul style="list-style-type: none"> Identyfikację odpowiedniej ilości realistycznych i zaawansowanych w przygotowaniu projektów, które mają być wspierane w ramach EFRR i Funduszu Spójności. <p>Działania mające na celu zapewnienie zdolności instytucji pośredniczących i beneficjentów do realizacji projektów.</p>			
7.2 Kolej: Istnienie w kompleksowym planie/ kompleksowych planach lub ramach dotyczących transportu wyraźnej części dotyczącej rozwoju kolei zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), który wspiera rozwój infrastruktury i poprawia łączność z kompleksową i bazową siecią TEN-T. Inwestycje obejmują tabor, interoperacyjność oraz rozwijanie potencjału.	Istnienie w określonych powyżej planie/planach lub ramach dotyczących transportu części odnoszącej się do rozwoju kolei spełniającej wymogi prawne dotyczące strategicznej oceny środowiskowej i określającej realistyczne i dojrzałe ramy projektu (wraz z harmonogramem, budżetem); Działania mające na celu zagwarantowanie zdolności instytucji pośredniczących i beneficjentów do realizacji projektów.	Przyjęcie Dokumentu Implementacyjnego dla SRT. <u>Uzasadnienie:</u> Projekt Dokumentu Implementacyjnego jest obecnie modyfikowany pod kątem uwzględnienia uwag, które komisja Europejska zgłosiła do pierwszego projektu DI przedstawionego w pierwszej połowie 2013 r.	Przyjęcie przez Radę Ministrów Dokumentu Implementacyjnego – do końca 2014 r. SOOŚ – sierpień 2014 r.	<ul style="list-style-type: none"> Instytucja wiodąca: Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
8.2. Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw: Istnienie strategicznych ram polityki na rzecz nowych przedsiębiorstw sprzyjających włączeniu społecznemu.	Gotowe są strategiczne ramy polityki na rzecz wspierania nowych przedsiębiorstw sprzyjających włączeniu społecznemu obejmujące następujące elementy: <ul style="list-style-type: none"> wprowadzono działania mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na rozpoczęcie działalności gospodarczej i zmniejszenie kosztów zakładania przedsiębiorstw z uwzględnieniem celów programu Small Business Act ; wprowadzono działania mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na uzyskanie licencji i pozwoleń na podjęcie 	<u>Kryterium trzecie:</u> ➤ Przyjęcie Programu Rozwoju Przedsiębiorstw przez Radę Ministrów. <u>Uzasadnienie:</u> Projekt PRP został wniesiony pod obrady KRM w dniu 19.12.2013 r. Wskutek rozbieżności na linii Ministerstwo Gospodarki – Ministerstwo Finansów w kwestii ulg podatkowych dla podmiotów prowadzących działalność innowacyjną (kwestie B+R) projekt spadł z porządku obrad. Planowane jest ponownie wniesienie projektu pod obrady KRM w styczniu 2014 r. Przygotowanie i przyjęcie Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej. Przygotowanie założeń i przyjęcie ustawy o przedsiębiorstwie społecznym i wspieraniu ekonomii	Przyjęcie PRP przez Radę Ministrów – I kwartał 2014 r. Przyjęcie Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej – I kwartał 2014 r. Przyjęcie ustawy o	1. Instytucja wiodąca: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej 2. Instytucje współpracujące: Ministerstwo Gospodarki, Ministerstwo Sprawiedliwości

Tematyczny warunek wstępny	Niespełnione kryteria	Przedsięwzięcia do podjęcia	Termin wykonania (data)	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie warunku
	<p>i prowadzenie szczególnego rodzaju działalności w ramach przedsiębiorstwa, z uwzględnieniem celów programu Small Business Act;</p> <p>– działania łączące odpowiednie usługi rozwoju przedsiębiorstw i usługi finansowe (dostęp do kapitału), w tym - w razie konieczności – kontakty w celu zaangażowania grup lub obszarów w niekorzystnej sytuacji.</p>	społecznej.	<p>przedsiębiorstwie społecznym i przedsiębiorczości społecznej –</p> <p>II kwartał 2014 r.</p>	
<p>8.4. Aktywne i zdrowe starzenie się: Została opracowana polityka dotycząca aktywnego starzenia się w świetle wytycznych dotyczących zatrudnienia.</p>	<p>– właściwe zainteresowane strony są zaangażowane w opracowywanie polityki aktywnego starzenia się i związane z nią działania następcze z myślą o utrzymaniu starszych pracowników na rynku pracy i promowanie ich zatrudnienia;</p> <p>– państwo członkowskie przygotowało działania mające na celu promowanie aktywnego starzenia się.</p>	<p><u>Kryterium pierwsze:</u></p> <p>Przyjęcie odnowionego Programu Solidarność Pokoleń 50+ - dokument został przyjęty przez Radę Ministrów. Planowane ogłoszenie uchwały</p> <p>wprowadzającej Program w Monitorze Polskim – styczeń 2014 r.</p>	<p>Ogłoszenie uchwały wprowadzającej Program Solidarności Pokoleń 50+ w Monitorze Polskim - styczeń 2014 r.</p>	<p>3. Instytucja wiodąca: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej</p>
<p>9.1. Istnienie i realizacja krajowych strategicznych ram polityki na rzecz ograniczania ubóstwa mających na celu, w świetle wytycznych w sprawie zatrudnienia, aktywne włączenie osób wykluczonych z rynku pracy</p>	<p>Gotowe są krajowe strategiczne ramy polityki na rzecz ograniczania ubóstwa, które mają na celu aktywne włączenie i które:</p> <p>– zapewniają wystarczające podstawy do opracowywania polityk ograniczania ubóstwa i monitorowania zmian;</p> <p>– zawierają środki pomagające w osiągnięciu krajowego celu dotyczącego walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym (zgodnie z definicją w krajowym programie reform), co obejmuje promowanie możliwości trwałego zatrudnienia w</p>	<p>Przyjęcie Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji, kompleksowego programu rozwoju, stanowiącego dokument uzupełniający, uszczegóławiający Strategię Rozwoju Kapitału Ludzkiego w zakresie celu walki z ubóstwem.</p>	<p>I kwartał 2014 r.</p>	<p>• Instytucja odpowiedzialna: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej</p>

Tematyczny warunek wstępny	Niespełnione kryteria	Przedsięwzięcia do podjęcia	Termin wykonania (data)	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie warunku
	<p>wysokiej jakości dla osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób ze społeczności marginalizowanych;</p> <ul style="list-style-type: none"> – angażują w zwalczanie ubóstwa właściwe zainteresowane strony; – w zależności od rozpoznanych potrzeb – zawierają działania umożliwiające przejście od opieki instytucjonalnej do opieki zapewnionej przez społeczności lokalne; <p>We wnioskach i w uzasadnionych przypadkach zainteresowane strony otrzymują wsparcie przy składaniu wniosków dotyczących projektów oraz przy wdrażaniu wybranych projektów i zarządzaniu nimi.</p>			
<p>9.3. Zdrowie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki zdrowotnej w zakresie określonym w art. 168 TFUE, zapewniających stabilność gospodarczą.</p>	<p>Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki zdrowotnej, które zawierają:</p> <ul style="list-style-type: none"> – skoordynowane działania poprawiające dostęp do świadczeń zdrowotnych; – działania mające na celu stymulowanie efektywności w sektorze opieki zdrowotnej poprzez wprowadzanie modeli świadczenia usług i infrastruktury; – system monitorowania i przeglądu. <p>Państwo członkowskie lub region przyjęły ramy określające szacunkowo dostępne środki budżetowe na opiekę zdrowotną oraz efektywną pod względem kosztów koncentrację środków przeznaczonych na priorytetowe potrzeby opieki zdrowotnej.</p>	<p><u>Kryterium pierwsze, drugie i trzecie:</u> Opracowanie dokumentu: Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020 – Krajowe Strategiczne Ramy.</p>	I kwartał 2014 r.	<ul style="list-style-type: none"> • Instytucja wiodąca: Ministerstwo Zdrowia • Instytucje współpracujące: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji

SEKCJA 10. ZMNIEJSZANIE OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH DLA BENEFICJENTÓW

Instytucje odpowiedzialne w Polsce za wdrażanie polityki spójności będą kontynuowały działania zmierzające do wprowadzenia jak najszerzego katalogu uproszczeń dla beneficjentów środków UE, zgodnie z sekcją 2.6 Umowy Partnerstwa 2014-2020. Działania te polegają nie tylko na wprowadzeniu uproszczeń wynikających z rozporządzeń unijnych lub będących ich konsekwencją, ale także w obszarach podlegających uregulowaniom na poziomie krajowym. Zgodnie z zaleceniami krajowymi, przy opracowywaniu Programu odpowiednie instytucje zaangażowane w jego przygotowanie były zobowiązane do umieszczenia w Programie syntetycznej oceny najważniejszych obowiązków administracyjnych po stronie beneficjentów, związanych z jego wdrażaniem oraz do wskazania ich źródeł.

Do uproszczeń we wdrażaniu funduszy polityki spójności w okresie 2014-2020, które nie wynikają bezpośrednio z planowanych regulacji unijnych, należą w szczególności:

- większa decentralizacja systemu wdrażania poprzez zwiększenie udziału regionalnych programów w alokacji ogółem,
- wprowadzenie do programów mechanizmów wsparcia zintegrowanego, których wdrażanie powierzone zostanie ośrodkom miejskim (ZIT),
- elastyczne formy finansowania projektów z rozbudowanym systemem zaliczkowym,
- zapewnienie szerszego tematycznie dostępu do wsparcia zwrotnego,
- zapewnienie łatwego dostępu dla potencjalnych beneficjentów do kompleksowej informacji za pośrednictwem rozbudowanej sieci punktów informacyjnych poszczególnych funduszy.

Z uproszczeń, które wynikają z możliwości wprowadzonych przez CPR, w warunkach polskich wykorzystane zostały m.in.:

- w zakresie projektów generujących dochód - możliwie szerokie stosowanie stawek ryczałtowych, w tym także obniżenie poziomu dofinansowania w ramach osi priorytetowej po uwzględnieniu dochodowości projektów realizowanych w ramach tej osi,
- możliwie szerokie stosowanie form ryczałtowego finansowania w ramach programów.

Podkreślić należy, że ww. uproszczenia zostały wprowadzone już na etapie programowania wsparcia. Natomiast w stosunku wszelkich innych obszarów problemowych, zidentyfikowanych w trakcie realizacji programów, będą podejmowane bieżące działania eliminujące źródła problemów (wzorem poprzednich perspektyw finansowych).

SEKCJA 11. ZASADY HORYZONTALNE

Sekcja 11.1 Zrównoważony rozwój

Program uwzględnia zasadę zrównoważonego rozwoju w programowaniu i wdrażaniu obejmując finansowanie przedsięwzięć minimalizujących oddziaływanie działalności na środowisko, w tym nakierowanych na spełnienie wymogów prawnych w obszarze środowiska.

W odniesieniu do finansowania infrastruktury zostaną uwzględnione zasady „zanieczyszczający płaci” i „użytkownik płaci” poprzez obowiązek zgodności finansowanych interwencji z odpowiednimi regulacjami unijnymi i krajowymi.

Projekty finansowane w ramach RPO WK-P 2014-2020 będą musiały być również zgodne z dyrektywami, w tym Dyrektywą OOŚ, Siedliskową oraz Ptasią. Ponadto wymagana będzie ich

zgodność z krajowymi Priorytetowymi Ramami Działań w zakresie finansowania europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 na lata 2014-2020.

Z uwagi na szczególne znaczenie w Strategii Europa 2020 problemu zmian klimatu, zostanie on w istotny sposób uwzględniony w ramach Programu. W Programie zostaną w szeroki sposób zaplanowane do zrealizowania działania zarówno z zakresu mitygacji jak i adaptacji do zmian klimatu. Przewiduje się położenie znacznego nacisku na realizację przedsięwzięć m.in. z zakresu wspierania efektywności energetycznej, odnawialnych źródeł energii oraz zrównoważonego transportu przyjaznego środowisku.

W ramach Programu zamierza się realizować projekty wspierające bioróżnorodność, a także przedsięwzięcia dotyczące innowacyjnych rozwiązań technologicznych prowadzących do zmniejszenia oddziaływania na środowisko. Odbywać się to będzie poprzez zaprogramowanie dedykowanych działań lub stworzenie preferencyjnych zapisów w kryteriach wyboru projektów.

W aspekcie wypełniania polityki zrównoważonego rozwoju bardzo istotną rolę pełni mechanizm dostosowywania do zmian klimatu. Ze zmianami klimatycznymi wiążą się przede wszystkim niekorzystne przeobrażenia warunków hydrologicznych, stąd tak duży nacisk kładziony jest na oszczędne ale i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi. Zasada zrównoważonego rozwoju realizowana jest poprzez nadanie dużego znaczenia efektywności energetycznej i oszczędności energii. Zapewnienie realnych mechanizmów preferencji dla projektów maksymalizujących oszczędność energii i efektywność energetyczną łączy się z korzyściami dla środowiska ze względu na zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń, dla gospodarki poprzez rozwój innowacyjnych rozwiązań, stymulowanie sektora budowlanego i zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego oraz dla społeczeństwa poprzez konieczność zmiany zachowań i postaw społecznych. Należy podkreślić, iż preferowanie przy wsparciu z funduszy europejskich projektów przynoszących pozytywne efekty w zakresie oszczędności energii stanowi jedno z działań wykonawczych dla realizacji polityki energetycznej Polski do 2030.

Kolejnym elementem polityki realizacji zrównoważonego rozwoju jest zachowanie zasad polityki przestrzennej. Realizacja RPO WK-P 2014-2020 w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 będzie zapewniać osiągnięcie celów przestrzennych wynikających z krajowych dokumentów strategicznych: KPZK 2030, KSRR 2010-2020 i ŚSRK 2020.

Zasady i cele polityki przestrzennego zagospodarowania kraju nie wpisują się wprost w cele tematyczne i priorytety inwestycyjne, jednak stanowią integralną część działań nakierowanych na zintegrowany rozwój terytorialny, uwzględniający aspekty zrównoważonego rozwoju. Działania założone w RPO WK-P 2014-2020 będą uwzględniać następujące czynniki kształtowania przestrzeni:

- a) działania na rzecz przywrócenia i utrwalenia ładu przestrzennego zgodnie z celem 6 KPZK 2030;
- b) zrównoważone podejście, zwłaszcza w aspekcie gospodarki niskoemisyjnej oraz sprzyjające włączeniu społecznemu.

Przedsięwzięcia, w tym infrastrukturalne, które choćby pośrednio mogą prowadzić do procesów przeciwnych nie będą zyskiwały wsparcia. Procedura oceny wniosków o dofinansowanie projektu w ramach RPO WK-P 2014-2020 będzie uwzględniać promowanie projektów w szczególnie sposób przyczyniających się do przywrócenia ładu przestrzennego.

W kontekście wsparcia z EFS, zasada zrównoważonego rozwoju będzie realizowana m.in. poprzez podejmowanie działań zapewniających odpowiednie wsparcie szkoleniowo-doradcze z zakresu ekologii i ochrony środowiska (w tym także w kontekście inteligentnych specjalizacji

regionu), dostosowanie umiejętności i kwalifikacji pracowników i pracodawców oraz tworzenie nowych miejsc pracy w sektorach „zielonej gospodarki”, związanych ze środowiskiem naturalnym i energią odnawialną, a także podnoszenie świadomości ekologicznej beneficjentów. We wszystkich możliwych obszarach wspieranych przez Program wprowadzone zostaną kryteria weryfikujące spełnianie wymogów ochrony środowiska naturalnego w celu jego ochrony i poprawy jakości oraz preferujące efektywne wykorzystanie zasobów, łagodzenie skutków zmian klimatu oraz dostosowanie do zmian klimatu.

Zapewnione zostaną mechanizmy monitorowania i raportowania wydatków wsparcia związanych z realizacją celów dotyczących zmian klimatu, realizowane z wykorzystaniem metodyki przyjętej przez KE i przy wykorzystaniu systemu kategorii interwencji oraz systemu „Rio markers”.

Sekcja 11.2 Równość szans i niedyskryminacja

Równość szans i niedyskryminacja to podstawowe zasady, na których opierają się założenia RPO WK-P 2014-2020. Dlatego też na wszystkich etapach realizacji Programu podejmowane będą działania przyczyniające się do znoszenia nierówności oraz zwalczające wszelkie przejawy dyskryminacji z jakiegokolwiek powodu, w tym ze względu na wiek, płeć, rasę lub pochodzenie etniczne religię lub światopogląd, orientację seksualną czy niepełnosprawność. Zapewniony zostanie jednakowy dostęp do edukacji, informacji i zatrudnienia przez eliminację barier fizycznych, finansowych, socjalnych, czy psychologicznych, które utrudniają lub zniechęcają do brania pełnego udziału w życiu społecznym.

Infrastruktura powstająca dzięki realizacji poszczególnych PI będzie dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, tj. będzie tworzona zgodnie z zasadą uniwersalnego projektowania.

Dla grup defaworyzowanych będą stosowane różnego rodzaju działania włączające, takie jak: ułatwianie dostępu do edukacji i podnoszenia lub zdobywania nowych kwalifikacji (np. poprzez rozwój kształcenia na odległość); zwiększanie dostępu do doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz poradnictwa zawodowego. Przewiduje się również rozwój usług społecznych ułatwiających włączenie do rynku pracy, w tym w szczególności opiekuńczych i integracyjnych.

Zachowaniu zasad równości szans i niedyskryminacji będzie służył także udział przedstawicieli podmiotów zajmujących się niedyskryminacją, niepełnosprawnościami i równością płci w pracach nad opracowywaniem dalszych dokumentów o charakterze operacyjnym i wdrożeniowym w Programie, a także w gremiach decyzyjnych, grupach roboczych oraz KM RPO. Dzięki temu zostanie zagwarantowane, iż na każdym poziomie Programu perspektywa poszanowania równości i zapobiegania dyskryminacji będzie respektowana i będzie miała wymierny charakter, a jej przestrzeganie będzie podstawowym warunkiem realizacji każdego przedsięwzięcia. W szczególności zostaną określone kryteria wyboru projektów, uwzględniające potrzeby osób niepełnosprawnych a także potrzeby osób o ograniczonym dostępie do usług publicznych. Osoby te objęte zostaną odpowiednimi instrumentami aktywizacyjnymi, a projektodawcy będą zobowiązani do zapewnienia im odpowiednich warunków uczestnictwa w projektach, z uwzględnieniem potrzeby tej grupy osób. Na etapie monitorowania i sprawozdawczości zapewniony zostanie stały monitoring udziału osób z poszczególnych grup defaworyzowanych w realizowanych projektach. W przypadku projektów współfinansowanych z EFS na etapie wyboru projektów zastosowanie będzie mieć standard minimum realizacji zasady równości szans płci.

Na etapie ewaluacji zlecone zostaną badania w zakresie efektywności wsparcia udzielonego grupom dyskryminowanym w kontekście realizacji zasady równości szans i zapobiegania

dyskryminacji, jak również monitorowanie losów tych grup po zakończeniu udziału w projekcie. Badanie zachowania zasady równości szans i niedyskryminacji będzie prowadzone zarówno w odniesieniu do projektów realizowanych z EFS jak i EFRR.

Sekcja 11.3 Równouprawnienie płci

Zasada równości szans płci jest jedną z naczelných zasad UE, która opiera się na przypisaniu kobietom i mężczyznom równych praw i obowiązków, a także równego dostępu do zasobów. Ma ona swoją podstawę prawną w Artykule 3 Traktatu o Unii Europejskiej¹⁰³, który wskazuje że Unia cyt.: „*zwalcza wykluczenie społeczne i dyskryminację oraz wspiera sprawiedliwość społeczną i ochronę socjalną, równość kobiet i mężczyzn, solidarność między pokoleniami oraz ochronę praw dziecka*”.

Równe i sprawiedliwe traktowanie wszystkich osób (bez względu na ich płeć, rasę, religię czy pochodzenie etniczne) przynosi realne i rzeczywiste korzyści ekonomiczno-społeczne, stając się niezbędnym warunkiem realizacji celów strategicznych wyznaczonych w dokumencie Strategia Europa 2020, warunkujących realizację trwałego wzrostu gospodarczego i rozwoju społecznego.

W ramach Programu podejmowane będą działania przyczyniające się do zwiększenia trwałego udziału kobiet w zatrudnieniu i do rozwoju ich kariery, ograniczenia segregacji na rynku pracy, zwalczania stereotypów związanych z płcią w dziedzinie kształcenia i szkolenia oraz propagowania godzenia pracy i życia osobistego kobiet i mężczyzn. W Programie znalazło to wyraz w konkretnych zakresach wsparcia takich jak promowanie zatrudnienia i mobilności pracowników przez zapewnienie równości mężczyzn i kobiet oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego czy promowanie włączenia społecznego i zwalczanie ubóstwa. Program będzie zapewniał podejście zintegrowane do zasady równości szans kobiet i mężczyzn (tzw. dual approach), czyli z jednej strony przewiduje się podejmowanie konkretnych inicjatyw służących wyrównywaniu szans, a z drugiej zasada ta będzie respektowana we wszystkich przedsięwzięciach realizowanych w ramach RPO WK-P, także tych współfinansowanych ze środków EFRR.

Zachowaniu zasady równości szans kobiet i mężczyzn będzie służył także udział przedstawicieli podmiotów zajmujących się problematyką równości w pracach nad opracowywaniem dalszych dokumentów o charakterze operacyjnym i wdrożeniowym w Programie, a także w gremiach decyzyjnych, grupach roboczych oraz KM RPO. Dzięki temu zostanie zagwarantowane, iż na każdym poziomie Programu perspektywa poszanowania równości szans płci będzie respektowana i będzie miała wymierny charakter, a jej przestrzeganie będzie podstawowym warunkiem realizacji każdego przedsięwzięcia podejmowanego w ramach RPO WK-P 2014-2020.

Program przewiduje zasadę, iż projekty będą zawierały diagnozę uwzględniającą sytuację kobiet i mężczyzn w danym obszarze i ocenę wpływu na sytuację płci. Każdy projekt będzie zawierać opis oceny wpływu na sytuację płci. Analiza ta będzie podstawą do zaplanowania różnych, zindywidualizowanych form wsparcia odpowiadających na odmienne potrzeby kobiet i mężczyzn.

W zakresie przedsięwzięć finansowanych z EFS ocena wniosku o dofinansowanie projektu pod kątem przestrzegania zasady równości szans płci odbywać się będzie w oparciu o standard minimum czyli minimalne wymogi warunkujące przyjęcie projektu do realizacji.

W zakresie monitoringu Program będzie stosował zasadę, iż wszystkie wskaźniki dotyczące osób będą podawane w podziale na płeć.

¹⁰³ Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012, s. 13 i nast.

Na etapie ewaluacji zlecone zostaną badania w zakresie efektywności wdrażania zasady równości płci a ich wyniki posłużą poprawie skuteczności wdrażania tej zasady w ramach Programu.

SEKCJA 12. ODRĘBNE ELEMENTY

Sekcja 12.1 Duże projekty, których realizację zaplanowano w okresie programowania

W RPO WK-P 2014-2020 przewiduje się realizację dużych projektów w ramach OP 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry PI 9.1. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną (...).

W rozumieniu art. 100 CPR duży projekt oznacza operację obejmującą szereg robót, działań lub usług służącą wykonaniu niepodzielnego zadania o sprecyzowanym charakterze gospodarczym lub technicznym, która posiada jasno określone cele i której całkowite koszty kwalifikowalne przekraczają kwotę 50 000 000 EUR, a w przypadku operacji przyczyniających się do osiągnięcia celu tematycznego 7 (CT7 – Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej), której całkowite koszty kwalifikowalne przekraczają 75 000 000 EUR.

Tabela 27 Lista projektów dużych

Projekt	Planowany termin notyfikacji/przedłożenia KE wniosku ws. dużego projektu (rok, kwartał)	Planowany termin rozpoczęcia wdrażania (rok, kwartał)	Planowany termin zakończenia wdrażania (rok, kwartał)	Oś priorytetowa/Priorytet Inwestycyjny
1.				OP 6, PI 9.1.

Do uzupełnienia na dalszym etapie prac programowych.

Sekcja 12.2 Ramy wykonania programu operacyjnego

Tabela 28 Ramy wykonania programu, w podziale na fundusze i kategorie regionów

Oś priorytetowa (w podziale na Fundusze i kategorie regionów)	KEW, wskaźnik postępu finansowego, produktu i rezultatu	Jednostka pomiaru (jeśli dotyczy)	Cel pośredni na 2018 r.			Wartość docelowa (2023)
			O	M	K	
OP 1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	sztuki	395			2095
OP 1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Wskaźnik finansowy	euro	89 305 617			471 903 851
OP 2 Cyfrowy region (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3-dwustronna interakcja	sztuki	12			53

Oś priorytetowa (w podziale na Fundusze i kategorie regionów)	KEW, wskaźnik postępu finansowego, produktu i rezultatu	Jednostka pomiaru (jeśli dotyczy)	Cel pośredni na 2018 r.			Wartość docelowa (2023)
			O	M	K	O
OP 2 Cyfrowy region (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Wskaźnik finansowy	euro	5 856 106			31 944 261
OP 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Liczba wybudowanych jednostek wytworzenia energii elektrycznej z OZE	sztuki	7			36
OP 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	sztuki	115			638
OP 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	sztuki	14			73
OP 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Wskaźnik finansowy	euro	45 384 821			287 498 346
OP 4 Region przyjazny środowisku (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Objętość retencjonowanej wody	m ³	92 861			464 307
OP 4 Region przyjazny środowisku (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej	km	15,8			79,0
OP 4 Region przyjazny środowisku (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	sztuki	18			90
OP 4 Region przyjazny środowisku (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Liczba wspartych form ochrony przyrody	sztuki	10			50
OP 4 Region przyjazny środowisku (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Wskaźnik finansowy	euro	20 496 371			117 612 960
OP 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	km	32,77			163,83
OP5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Wskaźnik finansowy	euro	70 273 272			229 417 872
OP 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Liczba wspartych podmiotów lecniczych	sztuki	4			28
OP 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry	Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury jednostek	sztuki	12			64

Oś priorytetowa (w podziale na Fundusze i kategorie regionów)	KEW, wskaźnik postępu finansowego, produktu i rezultatu	Jednostka pomiaru (jeśli dotyczy)	Cel pośredni na 2018 r.			Wartość docelowa (2023)
			O	M	K	O
(EFRR, region słabiej rozwinięty)	organizacyjnych systemu oświaty					
OP 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Wskaźnik finansowy	euro	49 776 901			271 526 216
OP 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Liczba nowych/przebudowanych/ przekształconych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	sztuki	73			367
OP 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (EFRR, region słabiej rozwinięty)	Wskaźnik finansowy	euro	11 712 212			42 108 344
OP 8 Aktywni na rynku pracy (EFS, region słabiej rozwinięty)	Wskaźnik finansowy	euro	22 136 055			178 016 346
OP 9 Solidarne społeczeństwo (EFS, region słabiej rozwinięty)	Wskaźnik finansowy	euro	18 677 297			131 967 954
OP 10 Innowacyjna edukacja (EFS, region słabiej rozwinięty)	Wskaźnik finansowy	euro	21 444 303			135 337 348
OP 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (EFS, region słabiej rozwinięty)	Wskaźnik finansowy	euro	6 917 517			52 787 182

Sekcja 12.3 Właściwi partnerzy zaangażowani w przygotowanie Programu

1. Skład Zespołu ds. programowania przyszłej perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020:

- przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
- przedstawiciele Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu,
- przedstawiciele Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu
- przedstawiciele Kujawsko-Pomorskiego Biura Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku

2. Skład Grupy roboczej wspierającej przygotowanie RPO WKP 2014-2020:

ze strony rządowej:

- Wojewoda Kujawsko-Pomorski,
- dwóch przedstawicieli Ministra Infrastruktury i Rozwoju,
- jeden przedstawiciel Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- jeden przedstawiciel Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- jeden przedstawiciel Ministra Pracy i Polityki Społecznej,
- jeden przedstawiciel Ministra Administracji i Cyfryzacji,
- jeden przedstawiciel Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej,
- jeden przedstawiciel Ministra Edukacji Narodowej,
- jeden przedstawiciel Ministra Sportu i Turystyki,

ze strony samorządowej:

- czterech przedstawicieli Sejmiku Województwa Kujawsko – Pomorskiego,
- ośmiu przedstawicieli Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
- trzech przedstawicieli Kujawsko-Pomorskiego Biura Planowania Przestrzennego i Regionalnego,
- jeden przedstawiciel Kujawsko – Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego,
- jeden przedstawiciel Kujawsko – Pomorskiej Agencji Innowacji,
- jeden przedstawiciel Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- jeden przedstawiciel Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej,
- jeden przedstawiciel Wojewódzkiego Urzędu Pracy,
- jeden przedstawiciel Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego,
- jeden przedstawiciel Zarządu Dróg Wojewódzkich,
- pięciu przedstawicieli Konwentu Prezydentów,
- dwóch przedstawicieli Konwentu Starostów,
- dwóch przedstawicieli Konwentu Burmistrzów,
- dwóch przedstawicieli Konwentu Wójtów

ze strony partnerów:

- sześciu przedstawicieli środowisk naukowych i edukacyjnych,
- sześciu przedstawicieli organizacji pozarządowych,
- siedmiu przedstawicieli Wojewódzkiej Komisji Dialogu Społecznego,
- jeden przedstawiciel Sejmiku Gospodarczego Województwa Kujawsko – Pomorskiego,
- jeden przedstawiciel Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych,
- jeden przedstawiciel Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy sp. z o.o.,
- jeden przedstawiciel Sieci LEADER Województwa Kujawsko – Pomorskiego,
- jeden przedstawiciel PESA Bydgoszcz S.A.,

- jeden przedstawiciel Krajowej Spółki Cukrowej S.A., jeden przedstawiciel Związku Banków Polskich,
 - jeden przedstawiciel Banku Spółdzielczego w Brodnicy.
3. Zespół badawczy ewaluacji *ex-ante* RPO WKP 2014-2020 – 20 osób.
 4. Projekt RPO WKO 2014-2020 oraz Prognoza oddziaływania na środowisko projektu RPO WKP 2014-2020 zostały poddane opiniowaniu przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

ZAŁĄCZNIKI

1. Streszczenie Programu (do uzupełnienia w kolejnej wersji Programu)
2. Układ poszczególnych elementów systemu koordynacji między funduszami
3. Dokumentacja dotycząca adekwatności i spełnienia warunków wstępnych
4. Opinia pełnomocnika rządu do spraw równego traktowania dotycząca sekcji 11.2 i 11.3 w sprawie zasady równości szans, zapobiegania dyskryminacji oraz zasady równości płci
5. Raport z ewaluacji *ex ante* wraz ze streszczeniem

SPIS TABEL

Tabela 1a (dodatkowa):	Powiązanie celów Strategii „Europa 2020” z priorytetami RPO WK-P 2014-2020.
Tabela 1:	Uzasadnienie wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych
Tabela 2:	Przegląd strategii inwestycyjnej programu operacyjnego
Tabela 3:	Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele
Tabela 4:	Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów(w odniesieniu do Europejskiego Funduszu Społecznego)
Tabela 4a:	Wskaźniki rezultatu oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu dotyczące Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych odpowiadające celowi szczegółowemu (Art 19(3) rozporządzenia EFS)
Tabela 5:	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu
Tabela 6:	Ramy wykonania osi priorytetowej
Tabele 7-11:	Tabele przedstawiające zastosowane w osi priorytetowej kategorii interwencji
Tabela 12:	Wskaźniki rezultatu dla EFRR/FS/EFS (w podziale na cele szczegółowe)
Tabela 13:	Wskaźniki produktu dla EFRR/FS/EFS (w podziale na osie priorytetowe)
Tabela 14-16:	Kategorie interwencji
Tabela 17:	Tabela przedstawiająca całkowitą kwotę środków finansowych przewidzianych jako wkład każdego z funduszy do programu, w podziale na lata i kategorie regionów ze wskazaniem wysokości rezerwy wykonania (EUR)
Tabela 18a:	Plan finansowy programu (EUR)
Tabela 18b:	Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych
Tabela 18c:	Plan finansowy w podziale na osie priorytetowe, fundusze, kategorie regionu i cele tematyczne (EUR)
Tabela 19:	Szacunkowa kwota wsparcia, która ma być wykorzystana na cele związane ze zmianami klimatu (EUR)
Tabela 20:	Zintegrowane działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich – szacunkowa alokacja wsparcia z EFRR i szacunkowa alokacja EFS
Tabela 20a (1):	Tabelaryczny opis realizacji ZIT wojewódzkiego w programie
Tabela 20a (2):	Tabelaryczny opis realizacji ZIT regionalnego/subregionalnego w programie
Tabela 21:	Szacunkowa alokacja finansowa na ZIT inne niż wymienione w pkt 4.2
Tabela 21a (dodatkowa):	Opis powiązań OP Programu z obszarami priorytetowymi SUE RMB
Tabela 22:	Przedsięwzięcia mające na celu zaspokojenie szczególnych potrzeb obszarów geograficznych/grup docelowych najbardziej dotkniętych ubóstwem
Tabela 23:	Odpowiednie instytucje i podmioty
Tabela 23a (dodatkowa):	Układ poszczególnych elementów systemu koordynacji między funduszami Polityki Spójności, EFRR, EFRROW, EFMR oraz innymi unijnymi i krajowymi instrumentami finansowania oraz EBI
Tabela 24:	Wykaz warunków ex ante obowiązujących program oraz ocena ich spełnienia
Tabela 25:	Przedsięwzięcia jakie należy podjąć w celu spełnienia obowiązujących ogólnych warunków wstępnych
Tabela 26:	Przedsięwzięcia jakie należy podjąć w celu spełnienia obowiązujących tematycznych warunków wstępnych
Tabela 27:	Lista projektów dużych
Tabela 28:	Ramy wykonania programu, w podziale na fundusze i kategorie regionów

WYKAZ SKRÓTÓW

Skrót	Rozwinięcie skrótu
Analiza potrzeb rozwojowych	Analiza potrzeb rozwojowych województwa kujawsko-pomorskiego w kontekście nowej perspektywy finansowej UE 2014-2020
B+R	Badania i rozwój
B+R+I	Badania, rozwój i innowacje
BEiŚ	Strategia Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko
BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
BRD	Bezpieczeństwo Ruchu Drogowego
(C)	Wskaźniki wspólne (ang. <i>Common indicators</i>)
CEF	Łącząc Europę (ang. <i>Connecting Europe Facility</i>)
CIS	Centrum Integracji Społecznej
COSME	Program na rzecz Rozwoju konkurencyjności MSP 2014-2020
CPR	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. U. UE L 347 z 20.12.2013r., s. 320) (ang. <i>Regulation (EU) No 1303/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund and laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund and repealing Council Regulation (EC) No 1083/2006</i>)
CRM	Zarządzanie relacjami z klientami (ang. <i>Customer Relationship Management</i>)
CSR	Społeczna Odpowiedzialność Biznesu (ang. <i>Corporate Social Responsibility</i>)
CSR 2013	Zalecenia Rady dla poszczególnych państw członkowskich (ang. <i>Country Specific Recommendations</i>)
CT	Cel Tematyczny
EBI	Europejski Bank Inwestycyjny
ECVET	Europejski System Transferu Osiągnięć w Kształceniu i Szkoleniu Zawodowym (ang. <i>The European Credit System for Vocational Education and Training</i>)
EDI	Elektroniczna Wymiana Danych/Dokumentów (ang. <i>Electronic Documents Interchange</i>)
EUROSTAT	Urząd statystyczny Unii Europejskiej z siedzibą w Luksemburgu
EFMR	Europejski Fundusz Morski i Rybacki
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFRROW	Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
EFSI	Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne
EIA	Ocena oddziaływania na środowisko (ang. <i>Environmental Impact Assessment</i>)
ESFRI	Europejskie Forum Strategii ds. Infrastruktur Badawczych (ang. <i>European Strategic Forum on Research Infrastructures</i>)
ERP	Planowanie Zasobów Przedsiębiorstwa (ang. <i>enterprise resource planning</i>)
ESG	Zarządzanie ryzykiem z obszarów środowiskowego, społecznego, organizacyjnego (ang. <i>Environmental, Social, Governance</i>)
EURES	Europejskie Służby Zatrudnienia (ang. <i>European Employment Services</i>)
FS	Fundusz Spójności
GIS	System informacji przestrzennej (ang. <i>Geographic Information System</i>)
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IA	Instytucja Audytowa
ICT	Technologie informacyjno-komunikacyjne (ang. <i>Information and communication technologies</i>)
IIP	Infrastruktura Informacji Przestrzennej
IMIGW	Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej
IOB	Instytucja otoczenia biznesu
IP	Instytucja Pośrednicząca
ITS	Inteligentne systemy transportu
IC	Instytucja Certyfikująca
IZ	Instytucja Zarządzająca
JEREMIE	Wspólne europejskie zasoby dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (ang. <i>Joint Euro-pean Resources for Micro to Medium Enterprises</i>)
JESSICA	Wspólne europejskie wsparcie na rzecz trwałych inwestycji w obszarach miejskich (ang. <i>Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas</i>)
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
KE	Komisja Europejska
KIS	Klub Integracji Społecznej
KM RPO	Komitet Monitorujący Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020
KPOŚK	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KPR	Krajowy Program Reform
KPRES	Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej
KPZK 2030	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
KSRR 2010-2020	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020
LGD	Lokalna Grupa Działania
LHDI	Lokalny Wskaźnik Rozwoju Społecznego
LSI	Lokalny System Informatyczny
LSR	Lokalna Strategia Rozwoju
MIR	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
OP	Oś priorytetowa
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
OSI	Obszar Strategicznej Interwencji
OZE	Odnawialne źródła energii
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PES	Podmiot Ekonomii Społecznej
PKB	Produkt Krajowy Brutto
PLP (Policy Paper)	Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020 Krajowe ramy strategiczne (<i>ang. Policy Paper</i>)
PO Rybactwo i Morze	Program Operacyjny Zrównoważony Rozwój Sektora Rybołówstwa i Nadbrzeżnych Obszarów Rybackich na lata 2014-2020
PP (Position Paper)	Stanowisko służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014–2020 (<i>ang. Position Paper</i>)
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
RLKS	Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność
RLM	Równoważna Liczba Mieszkańców
Rozporządzenie EFRR	Rozporządzenie nr 1299/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna”, 17 grudnia 2013
RPO WK-P 2014-2020	Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020
RSI	Projekt Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020
SL2014-2020	centralny system informatyczny
SPA 2020	Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030.
SRK	Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo
SRKL	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020
SRKS	Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020
SRT 2020	Strategia Rozwoju Transportu do 2020
SRW	Strategia rozwoju województwa do roku 2020
SUE RMB	Strategią UE dla Regionu Morza Bałtyckiego
ŚSRK 2020	Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020
TEN-T	Transeuropejska Sieć Transportowa
TFUE	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Umowa Partnerstwa 2014-2020	Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 - Umowa Partnerstwa – dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 8 stycznia 2014 r.
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WPR	wspólna polityka rolna
WTZ	Warsztaty Terapii Zajęciowej
ZAZ	Zakład Aktywizacji Zawodowej
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne